

Jaunumi EST

Publicēts: 12.03.2020.

Eiropas Savienības Tiesa pasludina spriedumu lietā C-686/19 Soho Group

2020. gada 16. jūlijā Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) pasludināja spriedumu lietā C-686/19 *Soho Group*. Šajā lietā prejudiciālos jautājumus EST bija uzdevis Latvijas Republikas Senāts, lūdzot skaidrot Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 23. aprīļa Direktīvas 2008/48/EK par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK (turpmāk – Direktīva 2008/48) 3. panta g) apakšpunktā norādītā jēdziena “kredīta kopējās izmaksas patērētājam” tvērumu. Konkrētāk, vai jēdziens “kredīta kopējās izmaksas patērētājam” ietver arī kredīta pagarināšanas izmaksas, ja kredīta pagarināšanas noteikumi ir daļa no kredītēšanas līguma noteikumiem un nosacījumiem, par kuriem vienojas kredīta devējs un kredītaņēmējs. Prejudiciālais jautājums uzdots tiesvedībā starp Patērētāju tiesību aizsardzības centru (turpmāk – PTAC) un SIA “Soho Group”.

Par pamatlietu

PTAC veica SIA “Soho Group” distances pakalpojumu sniegšanas vietnes www.sohocredit.lv pārbaudi, kuras laikā tika konstatēts, ka šī kapitālsabiedrība piedāvā kredītlīgumus, kuros ir ietverts līguma punkts “Aizdevuma termiņa pagarināšana”. Saskaņā ar šo līguma punktu kredītaņēmējs varēja pieprasīt pagarināt aizdevuma termiņu, uz kredīta devēja norēķinu kontu pārskaitot pagarināšanas komisijas maksājumu, kura apmērs bija atkarīgs no aizdevuma apjoma un termiņa. Pēc pagarināšanas komisijas maksājuma saņemšanas kredīta devējs nosūtīja kredītaņēmējam paziņojumu par piekrišanu termiņa pagarinājumam vai arī atteikumu.

PTAC šajā pārbaudē secināja, ka SIA “Soho Group” patērētājiem piedāvā kredītlīgumus ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8. panta 2.³ daļai neatbilstošām kredīta kopējām izmaksām dienā saistībā ar kredīta termiņa pagarināšanu. Tādēļ patērētāja kredītēšanas līguma izmaksas tika atzītas par nesamērīgām un neatbilstošām godīgai darījumu praksei saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8. panta 2.² daļu. Uzskatot, ka kredīta kopējās izmaksās ietilpst kredīta pagarināšanas izmaksas, jo kredīta pagarināšanas noteikumi ir daļa no kredītlīguma noteikumiem un nosacījumiem, par kuriem vienojas kredīta devējs un kredītaņēmējs, PTAC uzlika SIA “Soho Group” soda naudu EUR 25 000 apmērā.

SIA “Soho Group” pārsūdzēja šo lēmumu tiesā. Administratīvā rajona tiesa noraidīja SIA “Soho Group” pieteikumu, un Administratīvā apgabaltiesa noraidīja tās apelācijas sūdzību par minēto spriedumu. Administratīvās apgabaltiesas spriedumu SIA “Soho Group” pārsūdzēja kasācijas kārtībā.

Tiesas secinājumi

EST spriedumā atzina, ka Direktīvas 2008/48 3. panta g) punktā noteiktais jēdziens “kredīta kopējās izmaksas patērētājam” sevī ietver kredīta iespējamās pagarināšanas izmaksas. Taču ir jāizpildās šādiem priekšnoteikumiem: 1) kredītlīguma noteikumos un nosacījumos ietilpst konkrēti un precīzi noteikumi par kredīta iespējamu pagarināšanu, ieskaitot tā termiņu, par kuriem vienojas kredīta devējs un kredītaņēmējs, un 2) šīs izmaksas kredītdevējam ir zināmas.

Šie secinājumi balstīti, pirmkārt, apstākļi, ka Eiropas Savienības likumdevējs ir saglabājis plašu jēdziena “kredīta kopējās izmaksas patērētājam” definīciju, lai nodrošinātu plašu patērētāju tiesību aizsardzību. Tāpēc šajā jēdzienā ne vien nav ietverts nekāds ierobežojums saistībā ar kredītliguma termiņu, bet vēl jo vairāk tajā ietilpst izmaksas un to sadalījums šā liguma darbības laikā. Attiecīgi jēdziens “kredīta kopējās izmaksas patērētājam” vienlaicīgi attiecas gan uz izmaksām, kas saistītas ar kredīta saņemšanu, gan uz tām izmaksām, kas ir saistītas ar kredīta lietošanu laika gaitā.

Otrkārt, ievērojot to, ka jēdziens “kredīta kopējās izmaksas patērētājam” ir “jebkādi citi maksājumi, kas patērētājam jāmaksā saistībā ar kredītligumu un kas kreditoram ir zināmi”, kredītligumā ir jābūt precizētiem gan šā iespējamā pagarinājuma nosacījumiem, gan arī patērētājam ir jāzina šīs izmaksas. EST konstatēja, ka tādu kā pamatlietā aplūkoto kredītligumu kontekstā tieši patērētājs ir tas, kuram jāveic ar to pagarināšanu saistītās izmaksas, un ka tās kredīta devējam ir zināmas, proti, tās ir noteiktas vai nosakāmas.

EST spriedumā noraidīja SIA “Soho Group”, Itālijas Republikas valdības un Eiropas Komisijas argumentus par to, ka pamatlietā aplūkotā kredītliguma noslēgšanas brīdī nav droši zināms, vai šis līgums tiks pagarināts, un tāpēc ar tā pagarināšanu saistītas izmaksas nevarot ietilpt jēdzienā “kredīta kopējās izmaksas patērētājam”. EST norādīja, ka Direktīvā 2008/48 ir iekļauts pilnīgs to summu sadalījuma koncepts, kas attiecas uz patēriņa kredītligumiem, un saskaņā ar to kredītliguma pagarināšanas izmaksas ietilpst jēdzienā “kredīta kopējās izmaksas patērētājam”. Turklāt Direktīvas 2008/48 normas attiecas ne tikai uz kredītliguma noslēgšanu, bet arī uz tā grozīšanas kārtību, kas nozīmē, ka arī kredītliguma termiņa pagarināšanas gadījumā ir jāsauglabā tā lietderīgā iedarbība. To ir iespējams nodrošināt tikai tad, ja kredītliguma pagarināšanas izmaksas, kas maina jēdziena “kopējā summa, kas jāmaksā patērētājam” saturu, ietilpst jēdzienā “kredīta kopējās izmaksas patērētājam” Direktīvas 2008/49 3. panta g) punkta izpratnē.

Pilns sprieduma teksts pieejams: <https://curia.europa.eu>

Prejudiciālos jautājumus uzdeva Igaunijas Augstākā tiesa par Padomes 2008. gada 27. novembra Pamatlēmuma 2008/947/TI par savstarpējas atzišanas principa piemērošanu tādiem spriedumiem un probācijas lēmumiem, kuri paredzēti probācijas pasākumu un alternatīvu sankciju uzraudzībai (turpmāk – Pamatlēmums) interpretāciju. Proti, Igaunijas Augstākā tiesa vaicāja, vai tā saskaņā ar Pamatlēmuma noteikumiem var atzīt un izpildīt tādu Latvijas tiesas notiesājošu spriedumu, ar ko ir piespriests brīvības atņemšanas sods un kura izpilde ir atlikta tikai ar vienu nosacījumu, proti, ka tiek ievērots tiesiskais pienākums pārbaudes laikā neizdarīt jaunu noziedzīgu nodarījumu. Igaunijas Augstākās tiesas ieskatā šāds pienākums neatbilst nevienam no Pamatlēmuma 4. panta 1. punktā paredzētajiem probācijas pasākumiem un alternatīvajām sankcijām, un tādēļ nevar atzīt spriedumu un uzraudzīt tā izpildi.

Sniedzot atbildi uz uzdoto jautājumu, Tiesa vērtēja, vai pienākums pārbaudes laikā neizdarīt jaunu noziedzīgu nodarījumu ir probācijas pasākums Pamatlēmuma izpratnē. Tiesa norādīja, ka no Pamatlēmuma 2. panta 7) punkta izriet, ka probācijas pasākumi pamatlēmuma izpratnē ir pienākumi un rīkojumi, ko fiziskai personai piespriedusi kompetentā iestāde saskaņā ar sprieduma valsts tiesību aktiem saistībā ar nosacītu sodu, sodu noteikšanas nosacītu atlikšanu vai nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda izciešanas. Turpinot Tiesa secināja, ka tā kā Pamatlēmuma 2. panta 7) punktā nav noteikts, ka tikai daži noteikta veida pienākumi ir kvalificējami par "probācijas pasākumiem", līdz ar to pienākums pārbaudes laikā neizdarīt jaunu noziedzīgu nodarījumu var tikt uzskatīts par probācijas pasākumu, jo tas ir nosacījums, kuram ir pakļauta brīvības atņemšanas soda izpildes atlikšana.

Lai arī pienākums pārbaudes laikā neizdarīt jaunu noziedzīgu nodarījumu nav tieši minēts starp Pamatlēmuma 4. panta 1. punktā uzskaitītajām pienākumu un rīkojumu kategorijām, tomēr Pamatlēmuma 4. panta 1. punkta d) apakšpunktā ir atsauce uz kategoriju "rīkojumi, kas attiecas uz uzvedību". Tiesa norādīja, ka, tā kā jēdziens "rīkojumi, kas attiecas uz uzvedību" Pamatlēmumā nav definēts, tad jēdziena nozīme un tvērums ir jānosaka atbilstoši tā ierastajai nozīmei ikdienas valodā, tajā pašā laikā, ņemot vērā kontekstu, kādā tas tiek lietots, un tiesiskā regulējuma, kura daļu tas veido, mērķus. Tādēļ, pirmkārt, Tiesa secināja, ka pienākums notiesātajai personai pārbaudes laikā neizdarīt jaunu noziedzīgu nodarījumu ir rīkojums, kas attiecas uz uzvedību. Tāpat Tiesa secināja, ka konteksts, kādā iekļaujas Pamatlēmuma 4. panta 1. punkta d) apakšpunkts, norāda, ka šī tiesību norma ir jāinterpretē tādējādi, ka tā attiecas tostarp uz pienākumu neizdarīt jaunu noziedzīgu nodarījumu. Treškārt, Tiesa secināja, ka tāda sprieduma atzišana, ar kuru piespriests nosacīts sods, ja šī soda izpilde ir atlikta ar vienu vienīgu nosacījumu, ka netiks izdarīts jauns noziedzīgs nodarījums, veicina Pamatlēmumā izvirzīto mērķu sasniegšanu – atvieglot notiesāto personu sociālo rehabilitāciju, uzlabot upuru un visas sabiedrības aizsardzību, lai novērstu recidīvu, kā arī atvieglot probācijas pasākumu un alternatīvo sankciju piemērošanu tādiem likumpārkāpējiem, kas nedzīvo sprieduma valstī.

Tādējādi uz Igaunijas Augstākās tiesas uzdoto prejudiciālo jautājumu Tiesa atbildēja, ka Pamatlēmuma 1. panta 2. punkts, skatot to kopā ar 4. panta 1. punkta d) apakšpunktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tāda sprieduma atzišana, ar kuru ir piespriests brīvības atņemšanas sods un kura izpilde ir atlikta vienīgi ar nosacījumu, ka tiek ievērots tiesiskais pienākums pārbaudes laikā neizdarīt jaunu noziedzīgu nodarījumu, ietilpst Pamatlēmuma piemērošanas jomā, ja šis tiesiskais pienākums izriet no šī sprieduma vai, pamatojoties uz minēto spriedumu, pieņemtā probācijas lēmuma, bet tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

2019. gada 3. oktobrī Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) pasludināja spriedumu lietā C-18/18 *Glawischnig-Piesczek*, kurā prejudiciālos jautājumus bija uzdevusi Austrijas Augstākā tiesa (turpmāk – iesniedzējtiesa), lūdzot sniegt Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 8. jūnija Direktīvas 2000/31/EK par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū (Direktīva par elektronisko tirdzniecību) (turpmāk – Direktīva 2000/31) 15. panta 1. punkta interpretāciju.

Lietas apstākļi

Prejudiciālā nolēmuma lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp prasītāju *Eva Glawischnig-Piesczek*, kas ir Austrijas Nacionālās padomes deputāte un Zaļās partijas priekšsēdētāja, un atbildētāju *Facebook Ireland*, kas uztur *Facebook* sociālo mediju platformu lietotājiem, kas atrodas ārpus Amerikas Savienotajām Valstīm un Kanādas, jautājumā par publikāciju lietotāja profila vietnē *Facebook* platformā, kas bija vēstījums ar prasītājas personas godu aizskarošiem komentāriem. Šo komentāru varēja izlasīt jebkurš *Facebook* lietotājs visā pasaulē.

Prasītāja nosūtīja vēstuli *Facebook Ireland*, lūdzot izdzēst šo komentāru, tomēr tas netika darīts, tādēļ prasītāja cēla prasību tiesā, kas lika *Facebook Ireland* nekavējoties pārtraukt publicēt vai izplatīt prasītājas fotogrāfijas, ja pievienotajā vēstījumā ietverti tādi vai līdzīga satura apgalvojumi kā tie, kurus bija paudis iepriekš minētais *Facebook* lietotājs.

Tomēr sākotnējais tiesas lēmums tika pārsūdzēts, jo lietā bija neskaidrs jautājums par to, vai *Facebook Ireland* kā mitināšanas pakalpojuma sniedzējam uzliktais pienākums pārtraukt izplatīt līdzvērtīgas nozīmes apgalvojumus, būtu jāuzskata par samērīgu, tāpēc iesniedzējtiesa vērsās EST, lūdzot sniegt Direktīvas 2000/31 15. panta 1. punkta interpretāciju attiecībā uz dalībvalsts tiesas kompetenci izdot tādu rīkojumu, kāds tika izdots pamatlietā.

EST secinātais

Sniedzot atbildi uz iesniedzējtiesas jautājumu, EST secināja, ka Direktīvas 2000/31 15. panta 1. punkts neaizliedz dalībvalsts tiesai:

- izdot rīkojumu mitināšanas pakalpojuma sniedzējam dzēst informāciju, kuru viņš glabā un kuras saturs ir identisks tai informācijai, kas iepriekš ir atzīta par nelikumīgu, vai bloķēt pieeju tai neatkarīgi no tā, kas ir pieteikuma par šīs informācijas uzglabāšanu autors;
- izdot rīkojumu mitināšanas pakalpojuma sniedzējam dzēst informāciju, kuru viņš uzglabā un kuras saturs ir līdzvērtīgs tai informācijai, kas iepriekš ir atzīta par nelikumīgu, vai bloķēt pieeju tai, ja vien ar šādu rīkojumu skartās informācijas uzraudzība un izpēte attiecas tikai uz tādu informāciju, kas pauž vēstījumu ar būtībā tādu pašu saturu kā tas, kura nelikumīgums ir konstatēts, un kas ietver rīkojumā raksturotos elementus, un ja atšķirības šī satura formulējumā, salīdzinot ar to, kas raksturīgs iepriekš par nelikumīgu atzītajai informācijai, nav tādas, kas liek mitināšanas pakalpojuma sniedzējam veikt autonomu šī satura vērtējumu, un
- izdot rīkojumu mitināšanas pakalpojuma sniedzējam dzēst rīkojumā norādīto informāciju vai bloķēt pieeju tai pasaules mērogā saskaņā ar atbilstīgām starptautiskajām tiesībām.

Sprieduma teksts pieejams [EST mājas lapā](#).

Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) 2019. gada 8. maijā pasludināja spriedumu lietā C-25/18*Ker*, sniedzot Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 12. decembra Regulas Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (turpmāk – Regula Nr. 1215/2012) 7. panta 1. punkta a) apakšpunkta, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regulas Nr. 593/2008 (turpmāk – Regula Nr. 593/2008) par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta interpretāciju.

Par pamatlietu

Pamatlietā ēkas, kas atrodas Bulgārijā, pārvaldnieks *Bryan Andrew Ker* iesniedza apelācijas sūdzību par Bulgārijas rajona tiesas lēmumu, ar kuru nolemts, ka minētajai tiesai nav jurisdikcijas lemt par prasītāja celto prasību pret atbildētājiem *Pavlo Postnov* un *Natalia Postnova*, t.i., īpašniekiem nekustamajam īpašumam, jo prasības priekšmets ir tādu summu samaksa, kuras jāmaksā, pamatojoties uz dzīvokļu īpašnieku kopsapulces lēmumiem. Tiesas lēmumā norādīts, ka lietas izskatīšana neietilpst tās jurisdikcijā, jo atbilstoši Regulas Nr. 1215/2012 4. panta 1. punktam kompetentā tiesa ir tā, kas atrodas atbildētāju domicilā (šajā gadījumā Īrija), tādēļ prasības izskatīšana ietilpst nevis Bulgārijas, bet gan Īrijas tiesas jurisdikcijā.

EST secinātais

Ņemot vērā, ka šajā lietā *Bryan Andrew Ker* prasība vērsta uz to, lai panāktu, ka *Pavlo Postnov* un *Natalia Postnova* izpilda pienākumu veikt iemaksu, lai segtu izdevumus saistībā ar nekustamo īpašumu, kā īpašnieki tie ir, kuru summu noteikusi kopīpašnieku kopsapulce, EST:

- 1 pirmkārt, norādīja, ka strīds attiecībā uz pienākumu veikt maksājumu, kas izriet no tāda dzīvokļu nekustamā īpašuma kopīpašnieku kopsapulces lēmuma, kas pieņemts ar tās biedru vairākumu un ir saistošs visiem tās biedriem, uzskatāms par tādu, kuram piemērojams jēdziens “lietas, kas attiecas uz līgumiem” Regulas Nr. 1215/2012 7. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē;
- 1 otrkārt, vērsa uzmanību, ka jēdziens “pakalpojumi” Regulas Nr. 1215/2012 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrā ievilkuma izpratnē nozīmē to, ka puse, kas šos pakalpojumus sniedz, veic konkrētu darbību, saņemot par to atlīdzību. Tādējādi strīds pamatlietā uzskatāms par tādu strīdu, kura priekšmets ir nevis lietu tiesības uz nekustamo īpašumu Regulas Nr. 593/2008 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta izpratnē, bet pakalpojumu sniegšana tās 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē.

Sprieduma teksts pieejams [EST mājas lapā](#).

Ievads

Šajā ikgadējā pārskatā Tieslietu ministrija sniedz informāciju par Latvijas Republikas dalību Eiropas Savienības Tiesas (turpmāk – EST) un Vispārējās tiesas (abas kopā turpmāk – ES tiesas) lietās laika posmā no 2018. gada 1. marta līdz 2019. gada 31. janvārim ar mērķi iepazīstināt interesentus ar Latvijas Republikas dalības ES tiesās apkopojumu, secinājumiem un katras lietas īsu aprakstu.

Ņemot vērā, ka pēc 2019. gada 31. janvāra pasludināti EST spriedumi 2 lietās, kurās Latvijas Republika ir piedalījies, šis pārskats attiecīgi atjaunināts uz 2019. gada 1. martu.

Ar detalizētu informāciju par katru no lietām var iepazīties EST mājaslapā <http://curia.europa.eu/>.

1 Latvijas Republikas dalības ES tiesu lietās pārskata apkopojuma tabula

Aktīvo lietu skaita salīdzinājums ar iepriekšējā perioda aktīvo lietu skaitu*

	Pārskata periodā 01.03.2018. – 31.01.2019.		Iepriekšējā periodā 01.03.2017. - 28.02.2018.	
	Latvijas	Citu valstu	Latvijas	Citu valstu
Prejudiciālās lietas	9	13	15	9
Tiešās lietas	3	4	0	6
Apelācijas	0	0	0	0
Atzinuma lūgumi	0		1	
Kopā:	29		31	

**lietas, kuras ir kādā no tiesvedības stadijām vai par kurām attiecīgajā periodā ir pieņemts spriedums*

1 Galvenie secinājumi

1 Latvijas Republikas tiesu aktivitāte samazinājās

Latvijas Republikas tiesu lūgto prejudiciālo nolēmumu skaits, salīdzinot ar iepriekšējo periodu, ir samazinājies. Šajā periodā prejudiciālo nolēmumu lūgumus EST ir iesniegusi tikai Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments, kas arī iepriekšējos periodos bija galvenais prejudiciālo jautājumu uzdevējs. Minētais izskaidrojams ar to, ka ES tiesības pārsvarā regulē jomas, par kurām nacionālā līmenī tiesu lietas izskata tieši administratīvās tiesas. Turklāt Augstākā tiesa ir kasācijas instance un gadījumos, kad rodas šaubas par ES tiesību interpretāciju, tai saskaņā ar LESD 267. pantu ir pienākums uzdot EST prejudiciālu jautājumu.

1 Lietu skaits, kurās piedalījies Latvijas Republika, līdzīgs kā iepriekšējā

pārskata periodā

Gandrīz nemainīgs ir saglabājies lietu skaits, kurās Latvijas Republika aktīvi piedalās. Pārskata periodā tās ir 29 lietas (iepriekšējā pārskata periodā tā bija 31 lieta). Latvijas Republika ir iesaistījies līdzīgā skaitā prejudiciālā nolēmuma lūgumu lietās, taču palielinājies tiešo lietu skaits, kurās Latvijas Republika ir iesaistījies. Iepriekšējā pārskata periodā uzsāktajās lietās ir tikuši pieņemti vairāki spriedumi un ģenerālvokātu secinājumi.

1 Piedalīšanās citu valstu prejudiciālo nolēmumu lietās

Pārskata periodā Latvijas Republika ir piedalījies vairākās citu valstu prejudiciālā nolēmuma lietās, piemēram, C-18/18 *Glawischnig-Piesczek*, C-25/18 *Kerr*, apvienotās lietās C-494/18 un C-453/18 *Bondora*, C-522/18 *Zakład Ubezpieczeń Społecznych*.

Lemjot par viedokļa sniegšanu citu valstu prejudiciāla nolēmuma lietās, Latvijas Republika rūpīgi izvērtē, vai pastāv būtiska nepieciešamība iesaistīties konkrētajā lietā, proti, vai tiesvedības potenciālais rezultāts varētu būtiski skart Latvijas Republikas intereses un/vai varētu ietekmēt Latvijas Republikā spēkā esošo regulējumu. Savukārt Latvijas Republikas dalība Latvijas Republikas tiesu prejudiciālo nolēmumu lietās paliek prioritāra, neatkarīgi no ES tiesību jomas, par kuru uzdoti prejudiciālie jautājumi, jo šādas lietas ikvienā gadījumā ietekmē ES tiesību izpratni Latvijas Republikā.

1 Latvijas Republikas tiešās lietas

Pārskata periodā ir ierosinātas divas tiešo prasību lietas pret Latvijas Republiku – C-202/18 *Rimšēvičs/Latvija* un C-238/18 *ECB/Latvija* (vēlāk lietas apvienotas vienā lietā). Abas lietas ir saistītas ar Latvijas Bankas prezidenta I. Rimšēviča atstādināšanu no amata, kas piemērota kā drošības līdzeklis kriminālprocesa izmeklēšanas ietvaros.

Tāpat pārskata periodā Latvijas Republika ir cēlusi tiešo prasību pret Eiropas Komisiju (turpmāk – Komisija), uz kuras pamata ierosināta lieta T-293/18 *Latvija/Komisija* par Komisijas nepietiekamu iesaistīšanos zvejas tiesību īstenošanas nodrošināšanā Svalbāras zvejas reģionā.

1 Nepieciešamība ieviest EST spriedumus

Jāturpina pievērst uzmanību EST judikatūrai, lai nodrošinātu tās ievērošanu Latvijas Republikā un veiktu nepieciešamos grozījumus nacionālajos tiesību aktos, tādējādi novēršot situācijas, kad pret Latvijas Republiku varētu tikt ierosināta tiesvedība EST.

1 Nepieciešamība celt izpratni par Latvijas Republikas dalību EST lietās

Latvijas Republikas dalība ES tiesas lietās kopumā ļauj valstij paust savu pozīciju par tai aktuāliem un svarīgiem jautājumiem, sniedzot ieguldījumu tostarp Latvijas Republikas pozitīva tēla veidošanai ES. Vēršot ES tiesu uzmanību uz Latvijas Republikai būtiskiem jautājumiem, tiek veicināta arī ES tiesu izpratne par Latvijas Republikas valsts nacionālo tiesību jautājumiem un aizstāvētas Latvijas Republikas intereses ES. Minēto iemeslu dēļ jāatbalsta un jāveicina Latvijas Republikas iesaistīšanās ES tiesu lietās. Kā to parāda šā pārskata rezultāti, jāturpina strādāt pie tiesu informēšanas par

prejudiciālo jautājumu iesniegšanu EST.

1 Lietu apskats

3.1. Latvijas Republikas dalība prejudiciālā nolēmuma lūguma lietās, kuras ierosinātas pēc Latvijas Republikas tiesu uzdotiem jautājumiem

1 C-329/18 Altic

(tiesvedības stadija: rakstveida apsvērumi)

Par darījuma partnera pārbaudes pienākumu pārtikas preču aprites darījumos un tās ietekmi uz priekšnodokļa atskaitīšanu

Lietas būtība: Prejudiciālo jautājumu EST iesniedza Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments, lūdzot EST skaidrot, kā ir interpretējams Direktīvas 2006/112/EK[1]168. panta a) punkts un vai atbilstoši tam liegts atskaitīt priekšnodokli, ja nodokļu maksātājs, kas piedalās pārtikas preču aprītē, ņemot vērā Regulas Nr. 178/2002[2]mērķi nodrošināt pārtikas nekaitīgumu, nav izrādījis lielāku rūpību darījuma partnera izvēlē, kas pārsniedz parasto darījumu veikšanas praksi. Proti, vai apstākļos, kad nodokļu maksātājs ir pārbaudījis pārtikas kvalitāti, nodokļu maksātājam ir jāveic arī citas pārbaudes. Tāpat lūgts skaidrot, vai Regulas Nr. 852/2004[3]6. pantā un Regulas Nr. 882/2004[4]31. pantā noteiktā prasība par pārtikas aprītē iesaistītā uzņēmuma reģistrāciju, interpretējot to kopsakarā ar Direktīvas 2006/112/EK 168. panta a) punktu, uzliek uzņēmuma darījuma partnerim pienākumu pārbaudīt reģistrācijas faktu, un vai šādai pārbaudei ir nozīme, novērtējot to, vai uzņēmuma darījuma partneris zināja vai tam vajadzēja zināt, ka tas iesaistās darījumā ar fiktīvu uzņēmumu, ņemot vērā pamatlietā pārbaudāmo darījumu specifiku.

Pieteicējs SIA "Altic" (turpmāk – Pieteicējs) 2011. gada jūlijā-augustā no SIA "Sakrotex" un 2011. gada oktobrī no SIA "Ulmar" iegādājās rapša sēklas, kuras pieņēma un uzglabāja SIA "Vendo" savās noliktavās. Pieteicējs par minētajiem darījumiem atskaitīja priekšnodokli. Vēlāk Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) nodokļu auditā tika konstatēts, ka minētie darījumi nemaz nav notikuši un ar 2014. gada 14. septembra lēmumu Pieteicējam tika uzlikts pienākums samaksāt pievienotās vērtības nodokli (turpmāk – PVN), soda naudu un kavējuma naudu.

Pieteicējs vērsās tiesā ar lūgumu administratīvo aktu atcelt. Gan Administratīvā rajona tiesa, gan arī Administratīvā apgabaltiesa pieteikumu apmierināja. Par apelācijas instances tiesas spriedumu VID iesniedza kasācijas sūdzību, norādot, ka saskaņā ar Regulu Nr. 178/2002 Pieteicējam bija pienākums pārbaudīt darījumu partnerus, un, to neizdarot, viņš ir iesaistījies PVN sistēmas ļaunprātīga izmantošanā.

1 C-273/18 Kuršu zeme

(tiesvedības stadija: rakstveida apsvērumi)

Par priekšnodokļa atskaitīšanas liegumu, iesaistoties simulatīvos darījumos

Lietas būtība:Prejudiciālo jautājumu EST iesniedza Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments, lūdzot sniegt Direktīvas 2006/112/EK[5]168. panta a) punkta interpretāciju priekšnodokļa atskaitīšanas lieguma noteikšanai.

Laikā no 2012. gada februāra līdz decembrim SIA "Kuršu zeme" (turpmāk – Pieteicēja) deklarēja zivju produkcijas iegādes darījumus ar SIA "KF Prema" un atskaitīja par šiem darījumiem priekšnodokli. VID nodokļu auditā konstatēja, ka Pieteicējas deklarētie darījumi ar SIA "KF Prema" nav faktiski notikuši, bet gan attiecīgās preces Pieteicēja faktiski ieguvusi no cita uzņēmuma, tās pati arī atvedot uz savu ražošanas ceļu. VID konstatēja vairāku secīgu attiecīgo preču pārdošanas darījumu noformēšanu starp vairākiem uzņēmumiem, kur darījumu ķēdē iesaistītie uzņēmumi SIA "SL Industry", SIA "Forest Management", SIA "Viva" un SIA "KF Prema" faktiski nekādas darbības minēto darījumu īstenošanā neveica, un šo personu vārdā tikai noformēti preču pavaddokumenti. VID secināja, ka Pieteicēja nevarēja nezināt par simulatīvu darījumu ķēdes noformēšanu, un ilgstoši un sistemātiski samazināja budžetā maksājamo PVN, veicot priekšnodokļa atskaitījumus par faktiski nenotikušiem darījumiem. Ievērojot minētos secinājumus, VID koriģēja Pieteicējas PVN deklarācijas, samazinot Pieteicējas deklarēto priekšnodokli.

Administratīvais process iestādē noslēdzās ar VID 2014. gada 29. aprīļa lēmumu Nr. 22.7/L-12037. Pieteicēja minēto lēmumu pārsūdzēja Administratīvajā rajona tiesā, kas ar 2014. gada 16. decembra spriedumu pieteikumu noraidīja. Arī izskatot lietu apelācijas kārtībā, Administratīvā apgabaltiesa ar 2016. gada 8. jūnija spriedumu pieteikumu noraidīja. Par minēto spriedumu Pieteicēja iesniedza kasācijas sūdzību, kuras izskatīšanā Latvijas Republikas Augstākās tiesas administratīvo lietu departamentam radās šaubas par to, vai priekšnodokļa atskaitīšanas liegums ir pamatots.

1 C-651/16DW

(tiesvedības stadija: spriedums)

Par maternitātes pabalsta aprēķinu gadījumā, kad persona ir bijusi nodarbināta ES institūcijā un bijusi apdrošināta ES kopīgajā apdrošināšanas shēmā

Lietas būtība:Prejudiciālo jautājumu EST iesniedza Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments lietā par maternitātes pabalsta aprēķina noteikšanu personai, kas pirms tam bijusi nodarbināta ES institūcijā, kā arī apdrošināta ES kopīgajā apdrošināšanas shēmā. Proti, vai ES tiesībām ir atbilstošs tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, kas paredz, ka no maternitātes pabalsta apmēra noteikšanai izmantojamās vidējās iemaksu algas aprēķina 12 mēnešu perioda netiek izslēgti tie mēneši, kuros persona ir bijusi nodarbināta ES institūcijā un bijusi apdrošināta ES kopīgajā apdrošināšanas shēmā, bet, atzīstot, ka šajā periodā persona nav bijusi sociāli apdrošināta Latvijā, pielīdzinot viņas ienākumus valstī noteiktajai vidējai iemaksu algai, kas var ievērojami samazināt piešķirtā maternitātes pabalsta apmēru salīdzinājumā ar to iespējamo pabalsta apmēru, ko persona būtu varējusi saņemt, ja aprēķina periodā nebūtu devusies strādāt uz ES institūciju, bet būtu bijusi nodarbināta Latvijā.

- 2018. gada 5. martā EST pasludināja spriedumu, ar kuru tika atzīts, ka Latvijas Republikas tiesiskais regulējums, kas paredzēja, ka gadījumā, ja persona 12 mēnešu atpakaļskatīšanas laikā nav bijusi reģistrēta kā valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu veicēja tāpēc, ka ir bijusi nodarbināta ES iestādē, viņa tiek pielīdzināta personai, kas nav nodarbināta vispār, un viņai tiek piešķirts maternitātes pabalsts minimālā apmērā, ir šķērslis darba ņēmēju pārvietošanās brīvībai. EST spriedumā norādīja, ka šāds tiesiskais regulējums var radīt šķērslis atturēt no profesionālās darbības veikšanas ārpus dalībvalsts vai nu citā dalībvalstī, vai ES iestādē, vai citā starptautiskā organizācijā, ja darba ņēmēja, kas iepriekš vai vēlāk ir bijusi apdrošināta attiecīgās dalībvalsts sociālā nodrošinājuma

sistēmā, atbilstoši šai sistēmai saņem ievērojami zemāka apmēra pabalstu salīdzinājumā ar to, uz kuru tai būtu bijušas tiesības, ja viņa nebūtu izmantojusi savas tiesības uz brīvu pārvietošanos.

Tāpat EST nekonstatēja, ka pastāvētu attaisnojumi šāda pārvietošanās brīvības šķēršļa esamībai. EST spriedumā norādīja, ka Latvijas Republika nav iesniegusi konkrētus pierādījumus, ar kuriem varētu tikt pamatots tas, ka pārvietošanās brīvība ierobežota tāpēc, lai garantētu valsts sociālā nodrošinājuma sistēmas stabilitāti. EST arī nepiekrīta Latvijas Republikas viedoklim par tiesas saiknes starp veiktajām iemaksām un piešķirto pabalsta apmēru kā attaisnojumu attiecīgajam regulējumam, jo pati pabalsta piešķiršana nav pakļauta nosacījumiem par jebkāda veida pienākumu veikt iemaksas. Tādējādi EST atzina, ka Latvijas Republikas tiesiskais regulējums jautājumā par materiālās pabalsta aprēķināšanu personai, kas bijusi nodarbināta ES institūcijā un bijusi apdrošināta ES kopīgajā apdrošināšanas sistēmā, ir pretrunā LESD 45. pantam.

1 C-120/17 Ministru kabinets

(tiesvedības stadija: spriedums)

Par priekšlaicīgas pensionēšanas atbalstu un tiesiskās palāvības principu

Lietas būtība: Prejudiciālo jautājumu EST iesniedza Satversmes tiesa, kurai radās šaubas par Regulas Nr. 1257/1999[6] tiesību normu interpretāciju. Ministru kabinets 2004. gada 30. novembrī izdeva noteikumus Nr. 1002 "Kārtība, kādā ieviešams programmdokuments "Latvijas Lauku attīstības plāns Lauku attīstības programmas īstenošanai 2004.–2006. gadam"" (turpmāk – Noteikumi Nr. 1002), kas stājās spēkā 2004. gada 7. decembrī. Šie noteikumi apstiprina programmdokumentu "Latvijas Lauku attīstības plāns Lauku attīstības programmas īstenošanai 2004.–2006. gadam" (turpmāk – Lauku attīstības plāns) un nosaka tā ieviešanas kārtību.

Komisija 2004. gada 30. jūnijā pieņēma lēmumu "Par "Latvijas lauku attīstības programmēšanas dokumenta 2004. – 2006. gada programmēšanas periodam" apstiprināšanu". Šā Komisijas apstiprinātā dokumenta pamatā ir Lauku attīstības plāns tādā pašā redakcijā, kādā tika ieviesti Noteikumi Nr. 1002, un ietvēra nosacījumu par pasākuma "Priekšlaicīgā pensionēšanās" (turpmāk – Pasākums) ietvaros piešķirtā atbalsta mantošanu. 2011. gada 19. oktobra Komisijas Lauku attīstības komitejas sanāksmē tika secināts, ka priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošana neatbilst Regulas Nr. 1698/2005 noteikumiem.

Ar Ministru kabineta 2015. gada 14. aprīļa noteikumiem Nr. 187 "Grozījums Ministru kabineta 2004. gada 30. novembra noteikumos Nr. 1002 "Kārtība, kādā ieviešams programmdokuments" Latvijas Lauku attīstības plāns Lauku attīstības programmas īstenošanai 2004.–2006. gadam"" (turpmāk – Noteikumi Nr. 187) ir svītroti Lauku attīstības plāna 12.3.2. apakšnodalās sadaļas "Priekšlaicīga pensionēšanās" a) apakšpunkta vārdi "Ja atbalsta saņēmējs mirst periodā, kurā ir spēkā noslēgtais līgums par priekšlaicīgās pensijas saņemšanu, viņa ikmēneša pensiju par atlikušo periodu turpina izmaksāt personai, kurai saskaņā ar nacionālajiem tiesību aktiem ir apstiprinātas mantojuma tiesības". Apstrīdētā norma stājās spēkā 2015. gada 30. aprīlī. Jau pēc apstrīdētās normas pieņemšanas 2015. gada 11. maijā Komisijas Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektoriāts nosūtīja Ministru kabinetam vēstuli, atkārtoti apstiprinot Komisijas Lauku attīstības komitejas 2011. gada 19. oktobra sanāksmē pausto nostāju un norādot, ka atbalsts Pasākuma ietvaros

nav attiecināms uz saimniecības atdevēja mantiniekiem un ka pēc 2011. gada 19. oktobra nav paredzētas jaunas saistības, kurās iekļauta mantošanas klauzula.

Mutvārdu process:2018. gada 17. janvārī norisinājās mutvārdu sēde lietā. Latvijas Republika piedalījās mutvārdu sēdē, uzturot rakstveida apsvērumos pausto nostāju, kā arī atbildot uz EST uzdotajiem jautājumiem.

Ģenerālvokāta secinājumi:2018. gada 30. maijā ģenerālvokāts Paolo Mengoci (*Paolo Mengozzi*) sniedza savus secinājumus lietā.

- 2018. gada 7. augustā EST pasludināja spriedumu, ar kuru tika atzīts, ka Regulas Nr. 1257/1999 10.-12. pants liedz dalībvalstīm, kad tās īsteno šos pantus, veikt pasākumus, kas ļautu mantot priekšlaicīgas pensionēšanās atbalstu. Vienlaikus izskatāmajā lietā EST atzina, ka Latvijas Republikas normatīvais regulējums atbalsta saņēmēju mantiniekiem ir radījis tiesisko palāvību.

EST spriedumā secināja, ka Regulas Nr. 1257/1999 10.-12. pantā nav aplūkots atbalsta saņēmēja nāves gadījums, un šīs normas nedz atļauj, nedz aizliedz iespēju mantot tiesības uz priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsta saņemšanu. Tomēr, lai arī Regulas Nr. 1257/1999 10.-12. panta elementi, tos aplūkojot izolēti, varētu vedināt domāt, ka dalībvalstīm rīcības brīvības ietvaros ir atļauts paredzēt priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsta mantošanu, priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsta pasākuma mērķu kontekstā šie panti jāsaprot tādējādi, ka tie neļauj dalībvalstīm paredzēt minētā atbalsta mantošanu. Vērtējot Regulas Nr. 1257/1999 noteikumus kopsakarā, secināms, ka priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsts tiek piešķirts lauku saimniecības atdevējam atbilstoši nosacījumiem, kuriem ir stingri personiska saikne ar viņu, kā arī šā atbalsta galvenais mērķis nav papildināt atdevēja ienākumu, tāpēc atbalsta personiskā rakstura dēļ lauku saimniecības atdevēja nāves gadījumā tas nevar tikt nodots viņa mantiniekiem.

EST spriedumā atzina, ka Latvijas Republikas rīcība – Noteikumi Nr. 1002 un līgumi par Lauku atbalsta dienesta priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsta piešķiršanu – ir radījuši priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta saņēmēju lauksaimnieku mantiniekiem pamatotu un tiesisku palāvību uz to, ka šis atbalsts ir mantojams. Turklāt EST atzina, ka Komisijas Lauku attīstības komitejas 2011. gada 19. oktobra sanāksmē pieņemtie secinājumi neatstāj ietekmi uz tiesisko palāvību, uz kuru var atsaukties priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsta saņēmēju lauksaimnieku mantinieki, jo šie secinājumi bija adresēti tikai dalībvalstīm un tie nav izraisījuši grozījumu tiesiskajā regulējumā, kurā bija paredzēta priekšlaicīgas pensionēšanās atbalsta mantošana pirms 2015. gada 14. aprīlī veiktās Noteikumu Nr. 187 pieņemšanas. Papildus tam EST norādīja, ka no mantiniekiem nevarēja prasīt, lai viņi paši būtu ieguvuši informāciju par Komisijas Lauku attīstības komitejas secinājumu saturu.

1 **C-154/17E LATS**

(tiesvedības stadija: spriedums)

Par dārgmetālu izstrādājumu tālākpārdošanu

Lietas būtība:Prejudiciālo jautājumu EST iesniedza Latvijas Republikas Augstākā tiesa lietā, kur radās strīds starp SIA "E LATS" (turpmāk – Pieteicēja) un VID. Pieteicēja ir PVN maksātāja un veic aizdevumu izsniegšanu privātpersonām, kas nav PVN maksātāji, pret dārgmetālu un to izstrādājumu ķīlu (zeltlietām un sudrablietām – ķēdītēm, kuloniem, gredzeniem, laulību gredzeniem, karotēm, zobu materiāliem u.tml.). Neizpirktās ķīlas vai uzpirktos dārgmetālus (to izstrādājumus), sašķirotus pēc to provēm un dārgmetāla, Pieteicēja tālāk pārdeva uz svara citiem komersantiem – ar PVN apliekamām personām. VID veica Pieteicējas PVN auditu un secināja, ka Pieteicēja pārdod tālāk dārgmetālu izstrādājumus kā lūžņus, nevis kā lietotas mantas un Pievienotās vērtības nodokļa likuma 138. pantā noteiktais īpašais nodokļa piemērošanas

režīms nav piemērojams. VID ar 2015. gada 25. maija lēmumu Nr. 22.7/L-21237 noteica Pieteicējai papildu PVN saistības.

Mutvārdu process:2018. gada 25. janvārī norisinājās mutvārdu sēde lietā. Latvijas Republika piedalījās mutvārdu sēdē, uzturot rakstveida apsvērumos pausto nostāju, kā arī atbildot uz EST jautājumiem.

Ģenerālvokāta secinājumi:2018. gada 10. aprīlī ģenerālvokāts Mihails Bobeks (*Michail Bobek*) sniedza savus secinājumus lietā.

- 2018. gada 11. jūlijā EST pasludināja spriedumu, kurā, balstoties uz Direktīvas 2006/112/EK mērķi, EST veica jēdziena "lietotas preces" interpretāciju. EST spriedumā norādīja, ka no Direktīvas 2006/112/EK preambulas 51. apsvēruma izriet, ka peļņas daļas režīms ir domāts, lai izvairītos no nodokļu dubultās uzlikšanas un konkurences izkropļojumiem attiecībā uz nodokļa maksātajiem lietotu preču, mākslas darbu, kolekciju priekšmetu vai senlietu jomā. Dārgmetāli un dārgakmeņi no peļņas daļas režīma ir izslēgti, jo vērtība, kas piešķirama dārgmetāliem un dārgakmeņiem, neizriet vienīgi no to kā izejmateriālu lietderības citu preču izgatavošanai, bet galvenokārt atkarīga no to dabiskās vērtības, kas tiem var tikt piešķirta. Šādas lietas ir dārgmetālu vai dārgakmeņu tirgu realizējamas finanšu vērtības, un to dabiskā vērtība nepazūd, jo minētie materiāli un akmeņi var būt vairākkārtīgas izmantošanas priekšmets tāpēc, ka šos materiālus var viegli atgūt un pārveidot, vienlaikus saglabājot to vērtību.

EST spriedumā uzsvēra, ka, lai arī dalībvalstīm ir piešķirtas pilnvaras definēt jēdzienu "dārgmetāli vai dārgakmeņi", nav pieļaujams, ka šādas definēšanas rezultātā tiktu ne tikai apdraudēts ES likumdevēja izveidotās atkāpes formulējums, bet arī Direktīvas 2006/112/EK īstenojamie mērķi un kopējai PVN sistēmai raksturīgais nodokļu neitralitātes princips. Līdz ar to EST ieskatā, lai izstrādājumus, kas veidoti no dārgmetāliem vai dārgakmeņiem, varētu ietilpināt kategorijā "lietotas preces" Direktīvas 2006/112/EK 311. panta 1. punkta 1. apakšpunkta izpratnē, attiecībā uz kurām var tikt piemērots īpašais peļņas daļas režīms, nevis kategorijā "dārgmetāli vai dārgakmeņi", kuri ir izslēgti no šī īpašā režīma, ir nepieciešams, lai šim izstrādājumam būtu bijusi kāda cita funkcija, kas nav tā sastāvā esošajiem materiāliem raksturīgā funkcija, lai tas būtu saglabājis šo funkciju un lai tas būtu derīgs turpmākai lietošanai vai nu bez pārveidojumiem, vai pēc remonta. Savukārt gadījumā, ja izstrādājumam nav citas funkcijas, kas nav tā sastāvā esošo materiālu dabiskā funkcija, vai ja tas nespēj pildīt šādu citu funkciju, attiecīgajam izstrādājumam nevar tikt piemērots īpašais peļņas daļas režīms, jo tas vairs neatrodas tajā pašā ekonomiskajā aprītē un tā vienīgā lietderība būs tikt pārveidotam par jaunu izstrādājumu, kurš nonāks jaunā ekonomiskajā aprītē, kā rezultātā pazūd dubultas nodokļu uzlikšanas risks, kas ir peļņas daļas režīma ieviešanas pamatā.

Lai konkrētā gadījumā noteiktu, vai tālāk pārdota prece ietilpst "lietotu preču" vai "dārgmetālu un dārgakmeņu" kategorijā, ir jāvērtē visi objektīvie apstākļi, kādos noticis tālākpārdošanas darījums. Tomēr ar nodokli apliekamās personas, kura piedalās darījumā, nodoma ņemšana vērā ir pretēja kopējās PVN sistēmas mērķiem nodrošināt tiesisko drošību un sekmēt PVN piemērošanai vajadzīgos pasākumus, ievērojot attiecīga darījuma objektīvo raksturu. Objektīvas iezīmes, kuras var tikt ņemtas vērā šādā izvērtējumā, ir attiecīgo izstrādājumu noformējums, šo izstrādājumu vērtības noteikšanas metode un rēķinu sagatavošanas metode.

1 **C-345/17 Buivids**

(tiesvedības stadija: ģenerālvokāta secinājumi)

Par personas datu apstrādi, ievietojot videomateriālu [youtube.com](https://www.youtube.com)

Lietas būtība:Prejudiciālos jautājumus EST uzdeva Latvijas Republikas Augstākā tiesa par Direktīvas 95/46/EK[7]interpretāciju. Pamatlietā Sergejs Buivids, atrodoties Valsts policijas iecirkņa telpās, nofilmēja savu

paskaidrojumu pieņemšanu administratīvā pārkāpuma lietvedības procesā. Uzfilmētajā videomateriālā redzami un dzirdami policijas darbinieki. Pieteicējs videomateriālu ievietoja interneta vietnē www.youtube.com.

Datu valsts inspekcija (turpmāk – DVI) ar 2013. gada 30. augusta lēmumu Nr. 2-16417 konstatēja, ka pieteicējs ir pārkāpis Fizisko personu datu aizsardzības likuma (turpmāk – FPDAL) 8. panta pirmo daļu, jo nav sniedzis policijas darbiniekiem kā datu subjektiem šajā tiesību normā noteikto informāciju par paredzēto personas datu apstrādes mērķi. Pieteicējs arī DVI nav sniedzis informāciju par videomateriāla ieguves un ievietošanas interneta vietnē mērķi, kas apliecinātu iecerētā mērķa atbilstību FPDAL. Tāpēc DVI lūdza pieteicēju nodrošināt, lai www.youtube.com un citās interneta vietnēs videomateriāls tiktu dzēsts.

Pieteicējs vērsās tiesā, lūdzot DVI lēmumu atzīt par prettiesisku un atļūdzināt nodarīto kaitējumu. Pieteikumā norādīts, ka pieteicējs ar videomateriālu mēģinājis pievērst sabiedrības uzmanību, pieteicējaprāt, prettiesiskai policijas darbībai. Administratīvā rajona tiesa pieteikumu noraidīja, un to vēlāk noraidīja arī Administratīvā apgabaltiesa. Pieteicējs iesniedza kasācijas sūdzību, norādot, ka tiesības publiskot videomateriālu izriet no viņa tiesībām uz vārda brīvību.

Mutvārdu process: 2018. gada 21. jūnijā norisinājās mutvārdu sēde lietā. Latvijas Republika piedalījās mutvārdu sēdē, uzturot rakstveida apsvērumos pausto nostāju, kā arī atbildot uz EST jautājumiem.

Ģenerālvokāta secinājumi: 2018. gada 27. septembrī ģenerālvokāte Eleanora Šarpstone (*Eleanor Sharpston*) sniedza savus secinājumus lietā.

- 2019. gada 14. februārī EST pasludināja spriedumu, atzīstot, ka policijas darbinieku filmēšana, tiem pieņemot paskaidrojumus policijas iecirknī, un šādi veiktā videoieraksta publicēšana interneta vietnē, kurā lietotājs var nosūtīt un apskatīt videoierakstus un dalīties ar tiem, ietilpst Direktīvas 95/46 piemērošanas jomā, taču S. Buivida veiktās darbības varētu tikt atzītas par "žurnālistikas darbību", ja no minētā videoieraksta izriet, ka tā filmēšanas un publicēšanas vienīgais mērķis bija publiskot informāciju, viedokļus vai idejas. EST norādīja, ka to var noteikt tikai iesniedzējtiesa, taču sniedza vadlīnijas, kā būtu veicama S. Buivida veikto darbību pārbaude.

EST vērsa uzmanību uz to, ka apstākļi, ka S. Buivids nav žurnālists, neizslēdz žurnālistikas noteikumu attiecināšanu uz viņu, kā arī apstākļi, ka informācija ir izplatīta netradicionālā veidā, proti interneta vietnē www.youtube.com, nevar liegt to kvalificēt kā tādu, kas veikta tikai "žurnālistikas nolūkiem". Vienlaikus EST norādīja, ka "žurnālistikas darbība" neattiecas uz jebkuru internetā publicēto informāciju, kas ietver personas datus. Tāpat EST uzsvēra, ka tiesību uz privāto dzīvi, no vienas puses, un tiesību uz vārda brīvību, no otras puses, līdzsvara noteikšanai tiesai ir jāņem vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas izstrādātie kritēriji – pienesums sabiedrības interešu debatēs, skarto personu publiskas atpazīstamības pakāpe, reportāžas priekšmets, attiecīgās personas iepriekšējā rīcība, publikācijas saturs, forma un sekas, veids un apstākļi, kādos tika iegūta informācija, kā arī šīs informācijas ticamība.

1 **C-639/17 KPMG Baltics**

(tiesvedības stadija: spriedums)

Par jēdzienu "pārveduma rīkojums"

Lietas būtība: Prejudiciālos jautājumus EST iesniedza Latvijas Republikas Augstākā tiesa. Prasītājam SIA "Ķipars AI" (turpmāk – Ķipars AI) bija atvērts norēķinu konts AS "Latvijas Krājbanka" (turpmāk – Krājbanka), un 2011. gada 17. novembrī plkst. 13.03 Ķipars AI rakstveidā iesniedza bankai maksājuma rīkojumu par 422 244,83 *europārskaitījumu* uz Ķipars AI norēķinu kontu citā kredītiestādē. Maksājuma rīkojumu parakstīja gan Ķipars AI, gan bankas darbinieks, un tajā

kā valutēšanas datums tika norādīts 2011. gada 21. novembris. Tajā pašā dienā, 17. novembrī, Finanšu un kapitāla tirgus komisija (turpmāk – FKTK) plkst. 17.40 pieņēma lēmumu, saskaņā ar kuru Krājbankai tika noteikts aizliegums veikt debeta operācijas jebkurā valūtā par summu, kas pārsniedz 100 000 *euro*. Lēmums tika balstīts uz faktu, ka Krājbankas lielākajam akcionāram tika apturēta darbība un pastāvēja draudi par pārmērīgu noguldījumu aizplūšanu. Līdz ar to Ķipars AI nauda 2011. gada 21. novembrī tika atgriezta kontā.

Ķipars AI vērsās Rīgas apgabaltiesā, lūdzot uzlikt par pienākumu Krājbankai izpildīt maksājuma rīkojumu. Ķipars AI norādīja, ka maksājuma rīkojums jau tika akceptēts, un uz to neattiecas FKTK pieņemtais lēmums, un līdz ar to ir nepamatoti iekļaut naudas līdzekļus kredītiestādes kopējā kreditoru masā maksātnespējas procesā. Savukārt SIA "KPMG Baltics", kas veic Krājbankas maksātnespējas administrēšanu un īsteno Krājbankas pārstāvību maksātnespējas laikā, norādīja, ka valutēšanas datums ir uzskatāms par darījuma pabeigšanas brīdi, tādējādi darījums faktiski bija jāveic pēc FKTK lēmuma, un kredītiestāde to nebija tiesīga darīt.

Spridums:2019. gada 17. janvārī EST pasludināja spriedumu, atzīstot, ka tāds maksājuma rīkojums, kādu Ķipars AI veica pamatlietā un kas attiecas uz naudas līdzekļu pārskaitījumu uz citu kredītiestādi, neietilpst jēdzienā "pārveduma rīkojums" Direktīvas 98/26/EK tvērumā, un tāpēc tas neietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā. Šāds EST secinājums ir pamatots ar Direktīvas 98/26/EK mērķi – samazināt sistēmisko risku un nodrošināt maksājumu sistēmu un vērtspapīru darījumu norēķinu stabilitāti, līdz minimumam ierobežojot traucējumus, ko šādai sistēmai rada maksātnespējas procedūra pret kādu no tās dalībniekiem.

EST spriedumā skaidroja, ka jēdziens "pārveduma rīkojums" attiecas tikai uz norādījumiem, kuri rada finanšu saistības un kurus šādas sistēmas dalībnieki tās ietvaros sniedz citiem dalībniekiem, kam ir pienākums tos izpildīt. Šāds jēdziens neattiecas uz norādījumiem, kuri rada finanšu saistības un kurus ir sniegušas trešās personas ārpus šādas sistēmas, jo norādījumu, kas rada finanšu saistības, bet ko nav ievadījis kāds no tās dalībniekiem, neizpilde maksātnespējas procedūras dēļ nerada sistēmisku risku un neietekmē šādas sistēmas stabilitāti.

EST spriedumā arī norādīja, ka Ķipars AI neatbilst nevienam no Direktīvas 98/26/EK 1. panta f) apakšpunktā izsmeļoši uzskaitītajiem subjektiem, uz kuriem attiecas sistēmas dalībnieka jēdziens. Tāpat Ķipars AI nevar tikt atzīts par "netiešo dalībnieku", kuram būtu piešķirtas sistēmas dalībnieka tiesības, jo Latvijas Republika nav izmantojusi noteikt netiešajiem dalībniekiem šādas tiesības saistībā ar sistēmas risku, kā arī Ķipars AI neatbilst Direktīvas 98/26/EK 2. panta g) apakšpunkta ietvertajam jēdzienam "netiešais dalībnieks".

1 **C-648/17 Balcia Insurance**

(tiesvedības stadija: spriedums)

Par jēdzienu "transportlīdzekļa lietošana"

Lietas būtība: Prejudiciālos jautājumus EST iesniedza Latvijas Republikas Augstākā tiesa. "Balcia Insurance" SE (pirms nosaukuma maiņas – Eiropas komercsabiedrība "BTA Insurance Company" SE) (turpmāk – BTA) cēla prasību pret apdrošināšanas akciju sabiedrību "Baltijas Apdrošināšanas Nams" (turpmāk – Baltijas Apdrošināšanas Nams), lūdzot piedzīt zaudējumu atlīdzību sakarā ar tās izmaksāto apdrošināšanas atlīdzību.

Apdrošināšanas atlīdzība izmaksāta saistībā ar negadījumu, kad zaudējumi nodarīti transportlīdzeklim VW Passat. Pie lielveikala esošajā autostāvvietā piebraukušā un apstādinātā transportlīdzekļa Škoda Octavia pasažieris, atverot automašīnas aizmugurējās labās puses durvis, saskrāpēja blakus stāvošā transportlīdzekļa VW Passat kreisās puses aizmugurējo spārnu.

Ceļu satiksmes negadījuma apstākļi tika fiksēti, aizpildot saskaņoto paziņojumu. Škoda Octavia vadītājs, aizpildot saskaņoto paziņojumu par ceļu satiksmes negadījumu, atzina savu vainu. BTA, pamatojoties uz brīvprātīgās apdrošināšanas līgumu (KASKO) un atskaitot tajā paredzēto pašrisku, transportlīdzekļa VW Passat īpašniekam izmaksāja 47,42 latus (kas pēc Latvijas Bankas noteiktā valūtas kursa ir 67,47 *euro*). BTA lūdza Baltijas Apdrošināšanas Namu (kā transportlīdzekļa Škoda Octavia īpašnieka civiltiesiskās atbildības apdrošinātāju) atlīdzināt radušos izdevumus minētās summas apmērā.

Baltijas Apdrošināšanas Nams atteica atlīdzināt pieprasīto summu, norādot, ka negadījums, kas noticis, abiem transportlīdzekļiem stāvot, nav atzīstams par apdrošināšanas gadījumu Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas (turpmāk – OCTA) likuma izpratnē.

Spridums: 2018. gada 15. novembrī EST pasludināja spriedumu, ar kuru noteikts, ka Direktīvas 72/166/EEK 3. panta 1. punkts ir interpretējams tādējādi, ka šajā tiesību normā paredzētajā jēdzienā "transportlīdzekļu lietošana" ietilpst situācija, kad stāvvietā novietota transportlīdzekļa pasažieris, atverot šī transportlīdzekļa durvis, ir saskrāpējis un bojājis tam blakus stāvošo transportlīdzekli.

EST pie šādiem secinājumiem nonākusi, atzīstot, ka transportlīdzekļa durvju atvēršana ir tā izmantošana, kas atbilst transportlīdzekļa funkcijai, un ka minēto secinājumu neietekmē tas, vai transportlīdzeklis negadījuma brīdī bija novietots stāvēšanai un ka tas atradās stāvvietā. Turklāt transportlīdzekļu izmantošana ir ne tikai to vadīšana, bet tā ietver arī darbības, ko parasti veic pasažieri. Tāpat EST spriedumā uzsvērusi, ka ES tiesiskais regulējums transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas jomā nepieļauj, ka apdrošinātāja pienākums atlīdzināt zaudējumus tādā ceļu satiksmes negadījumā cietušajam, kurā ir iesaistīts apdrošināts transportlīdzeklis, būtu izslēgts, ja šo negadījumu ir izraisījusi persona, kas nav tā, kura ir paredzēta apdrošināšanas polisē (piemēram, pasažieris).

1 C-1/18 Oriola Rīga

(tiesvedības stadija: ģenerālvokāta secinājumi)

Par cenu atlaidēm preču muitas vērtības kontekstā

Lietas būtība: Prejudiciālos jautājumus EST iesniedza Latvijas Republikas Augstākā tiesa. Izskatāmās lietas ietvaros pastāv šaubas, vai konkrētajā gadījumā, nosakot ievesto preču vērtību atbilstoši Regulas Nr. 2913/92[8](turpmāk – Muitas kodekss) 30. panta 2. punkta c) apakšpunktam un Regulas Nr. 2454/93[9](turpmāk – Muitas kodeksa īstenošanas regula) 152. panta 1. punkta b) apakšpunktam, jāņem vērā arī tās cenu atlaides (preču cenrāža samazinājums, kas piešķirts klientam noteiktā laikā un pie noteiktiem nosacījumiem).

2005. gadā SIA "Oriola Rīga" (turpmāk – Pieteicēja) un Indijas uzņēmums "Ranbaxy Laboratories Ltd" (turpmāk – *Ranbaxy Laboratories*) noslēdza konsignācijas līgumu, ar kuru *Ranbaxy Laboratories* iecēla Pieteicēju par ekskluzīvu konsignācijas preču krājumu pakalpojumu sniedzēju Latvijā, Lietuvas Republikā un Igaunijas Republikā. Pieteicēja, atbilstoši noslēgtajam konsignācijas līgumam, ievada Latvijā *Ranbaxy Laboratories* medikamentus, uzglabāja tos savā noliktavā un atbilstoši *Ranbaxy Laboratories* norādēm pārdeva minētā Indijas uzņēmuma klientiem, vispirms izpārdodot senāk ievestās preces ar īsāko derīguma termiņu.

Piesakot preces muitas procedūrai, Pieteicēja aizpildīja muitas deklarācijas, kurās norādīja sevi kā preču saņēmēju un deklarētāju. Importēto preču muitas vērtību Pieteicēja aprēķināja atbilstoši Muitas kodeksa 29. panta 1. punktā ietvertajai darījuma vērtības metodei. Muitas vērtība tika aprēķināta, izmantojot muitas iestādē iesniegtās *Ranbaxy Laboratories* muitas vajadzībām izrakstītās pro-formas pavadzīmes, kurās bija norādīta informācija par importēto preču veidu, artikulu, vienas vienības aktuālo tirgus cenu un kopējo cenu.

VID, veicot Pieteicējai muitas nodokļa un citu muitas iestāžu administrējamo nodokļu aprēķināšanas, maksāšanas un uzskaites auditu, konstatēja, ka Pieteicēja nepareizi noteikusi ievesto preču muitas vērtību. VID norādīja, ka konkrētajā gadījumā ievesto preču muitas vērtība nosakāma saskaņā ar Muitas kodeksa 30. panta 2. punkta c) apakšpunktu, ņemot vērā to informāciju par strīdus preču pārdošanu, kas norādīta tajos rēķinos, kurus *Ranbaxy Laboratories* izrakstīja pieteicējai pēc šo preču pārdošanas *Ranbaxy Laboratories* klientiem. Tāpat VID uzskatīja, ka minētajos rēķinos norādītā strīdus preču pārdošanas cena ņemama vērā bez cenu atlaidēm, kuras *Ranbaxy Laboratories* piešķīra saviem klientiem, bet, nosakot strīdus preču vērtību, atbilstoši Muitas kodeksa 30. panta 2. punkta c) apakšpunktam VID ņēma vērā tādus strīdus preču pārdošanas darījumus, kas notikuši 1-2 gadus pēc strīdus preču ieviešanas, tātad ievērojami pārsniedzot Muitas kodeksa īstenošanas regulas 152. panta 1. punkta c) apakšpunktā noteikto 90 dienu termiņu.

Administratīvā apgabaltiesa VID lēmumu atzina par pareizu, bet Pieteicēja par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību.

Mutvārdu process: 2018. gada 29. novembrī norisinājās mutvārdu sēde lietā. Latvijas Republika piedalījās mutvārdu sēdē, uzturot rakstveida apsvērumos pausto nostāju, kā arī atbildot uz EST jautājumiem.

Ģenerālvokāta secinājumi: 2019. gada 24. janvārī ģenerālvokāts Nils Vāls (*Nils Wah*) lietā sniedza savus secinājumus.

3.2. Latvijas Republikas dalība prejudiciālā nolēmuma lūguma lietās, kuras ierosinātas pēc citu ES dalībvalstu tiesu uzdotiem jautājumiem

1 C-18/18 Glawischnig-Piesczek

(tiesvedības stadija: mutvārdu process)

Par "identiski formulētas vai līdzīgas nozīmes" prettiesiskas informācijas dzēšanas pienākumu Facebook

Lietas būtība: Prejudiciālo jautājumu EST iesniedza *Oberster Gerichtshof* (Austrijas tiesa), lūdzot EST sniegt skaidrojumu par Direktīvas 2000/31/EK[10]15. panta 1. punkta interpretāciju saistībā ar mitināšanas pakalpojuma sniedzēja pienākumiem izņemt ne tikai Direktīvas 2000/31/EK 14. panta 1. punkta a) apakšpunktā noteikto informāciju, bet arī citu identiski formulētu informāciju visā pasaulē vai, ko sniedzis attiecīgais lietotājs attiecīgajā dalībvalstī.

2016. gadā *Facebook* reģistrēts privāts lietotājs savā profila vietnē ievietoja rakstu, kurš tika pārpublicēts no kādas citas tīmekļa vietnes, kurā bija *Nationalrat* (Nacionālās padomes) deputātes un Austrijas Zaļās partijas frakcijas vadītājas Parlamentā *Eva Glawischnig-Piesczek* (turpmāk – Prasītāja) fotoattēls ar pievienotu tekstu "Zaļie: bēgļiem jāsiglabā minimālais nodrošinājums", kā arī "Pret tumšiem plāniem: "Mēs izdarīsim visu, lai pret to cīnītos arī juridiski"". Tekstam tika pievienots arī komentārs, kurā Prasītāja tika nosaukta par "nelietīgo tautas nodevēju", "korumpēto muļķi" un "fašisti". Pēc minētā ieraksta Prasītāja nosūtīja Amerikas Savienoto Valstu uzņēmuma *Facebook Inc.* meitasuzņēmumam *Facebook Ireland Limited* (turpmāk – Atbildētājs) vēstuli, aicinot ierakstu izņemt un paziņot lietotāja, kurš rakstu ievietoja, personas datus. Uz vairākkārtējām vēstulēm Atbildētājs sākumā neatbildēja un Prasītāja vērsās tiesā. Tiesa izdeva rīkojumu par pagaidu noregulējumu, kurā tika noteikts ierakstu izņemt Austrijas ģeogrāfiskajās robežās. Pagaidu noregulējums tika piemērots Prasītājas prasības par rīcības izbeigšanu ietvaros, kuros viņa norādīja, ka ar ierakstu tiek pārkāptas viņas tiesības uz savu attēlu, kā arī minētais ieraksts negatīvi ietekmē viņas reputāciju. Prasītāja norādīja, ka šādu ierakstu nevar attaisnot ar vārda brīvību un Atbildētājs būtu varējis viegli šādu ierakstu konstatēt un izdzēst jau iepriekš.

Atbildētājs norādīja uz mitināšanās pakalpojuma sniedzēja ierobežoto atbildību par šādiem ierakstiem, kuru pamato arī Direktīvas 2000/31/EK normas. Proti, Atbildētāja ieskatā Direktīvas 2000/31/EK 15. pants paredz, ka dalībvalstis neuzliek pakalpojumu sniedzējam vispārējas saistības pārraudzīt informāciju, ko tas pārraida vai uzglabā. Ierakstu attaisnojot arī vārda brīvība un Prasītājas amats, proti, politiķu darbību apspriešana veido sabiedrības politisko debati. Atbildētājs Prasītājas lūgumu aizliegt Atbildētājam publicēt un/vai izplatīt šādus un līdzīgas nozīmes apgalvojumus uzskatīja par nesamērīgu lūgumu un pretēju Direktīvas 2000/31/EK normām.

Mutvārdu process: 2019. gada 13. februārī norisinājās mutvārdu sēde lietā.

1 C-25/18 Kerr

(tiesvedības stadija: ģenerālvokāta secinājumi)

Par piekritību un piemērojamo likumu strīdos, kas izriet no nepersonificētas biedrības lēmumiem

Lietas būtība: Prejudiciālo jautājumu EST iesniedza *Okrazhen sad Blagoevgrad* (Bulgārijas apgabaltiesa), lūdzot EST sniegt skaidrojumu par starptautiskās jurisdikcijas un piemērojamā likuma noteikšanu gadījumā, ja strīda pamatā ir nepersonificētas biedrības lēmumi, proti, vai jāpiemēro Regulas Nr. 1215/2012[11] 7. panta 1. punkta a) apakšpunkts, Regula Nr. 593/2008 (Roma I)[12], Regula Nr. 864/2007 (Roma II)[13]. Tāpat Bulgārijas apgabaltiesa lūgusi skaidrot, vai nepersonificētu biedrību lēmumi par izdevumiem saistībā ar ēkas uzturēšanu ir jāuzskata par "pakalpojumu sniegšanas līgumu" Regulas Nr. 593/2008 (Roma I) 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē vai par lēmumiem par "lietu tiesībām" vai "nomu vai īri" šīs regulas 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta izpratnē.

Pamatlietā tiesvedība tika ierosināta pēc sūdzības, kuru iesniedzis ēkas, kas atrodas Bulgārijā, pārvaldnieks *Bryan Andrew Ker*, par Bulgārijas rajona tiesas lēmumu, ar kuru tā nolēmusi, ka tai nav jurisdikcijas lemt par prasītāja celto prasību pret atbildētājiem *Pavlo Postnov* un *Natalia Postnova*, t.i., īpašniekiem nekustamajam īpašumam, kas atrodas minētajā ēkā, jo prasības priekšmets esot tādu summu samaksa, kuras esot jāsamaksā, pamatojoties uz dzīvokļu īpašnieku kopsapulces lēmumiem saistībā ar no īpašumā esošiem dzīvokļiem sastāvošas ēkas kopīpašumā esošo daļu uzturēšanu.

Pirmā instance savā lēmumā norādījusi, ka lietas izskatīšana neietilpst tās jurisdikcijā, jo atbilstoši Regulas Nr. 1215/2012 4. panta 1. punktam kompetentā tiesa ir tiesa, kas atrodas atbildētāju domicilā, kurš šajā gadījumā atrodas Īrijā, tāpēc prasības izskatīšana ietilpst šīs valsts tiesas jurisdikcijā. Pirmās instances tiesas ieskatā nav konstatējamas iespējamās atkāpes no vispārējās jurisdikcijas piemērošanas priekšnoteikumiem, jo prasījuma pamats esot ārpuslīgumisks un tas neietilpst nevienā no Regulas Nr. 1215/2015 2.-7. iedaļā minētajiem izņēmumiem.

Ģenerālvokāta secinājumi: 2019. gada 31. janvārī ģenerālvokāte *Juliana Kokote (Juliane Kokott)* lietā sniedza savus secinājumus.

1 Apvienotās lietas C-494/18 un C-453/18 Bondora

(tiesvedības stadija: rakstveida apsvērumi)

Lietas būtība: Prejudiciālos jautājumus EST iesniedza Spānijas Karalistes tiesas divās atsevišķās lietās, kurās iesaistīta komercsabiedrība Bondora (turpmāk – Prasītāja). Abās lietās tiesas lūdza EST sniegt skaidrojumu par Regulas Nr. 1896/2006[14], ar ko izveido Eiropas maksājuma rīkojuma procedūru, normu interpretāciju.

Lietas C-494/18 pamatā ir šādi apstākļi. 2018. gada 17. maijā Prasītāja iesniedza pret XY pieteikumu Eiropas maksājuma rīkojumam (turpmāk – EMR) par summu 1818,66 *euro*. A standarta veidlapā Prasītāja norādīja, ka atbildētājs ir patērētājs un ka tās rīcībā kā pierādījums tostarp ir aizdevuma līgums, kas ir parāda summas aprēķina pamatā. Prasītāja arī lūdza izbeigt procedūru, ja atbildētājs cels iebildumus pret prasību. Tiesa uzskatīja, ka, iespējams, daļa no summas tika pieprasīta, pamatojoties uz negodīgiem noteikumiem, tāpēc tiesa Prasītājai papildus lūdza A standarta veidlapā norādīt parāda summas aprēķinu, kā arī norādīt līguma noteikumus, kas pamato summas, kas nav pamatparāds. Prasītāja rakstveida apsvērumos norādīja, ka ar Regulas Nr. 1896/2006 7. panta 2. punktu nav noteikts pienākums iekļaut informāciju, kuru tiesa lūdza sniegt.

Savukārt lietas C-453/18 pamatā ir šādi apstākļi. 2018. gada 21. martā Prasītāja iesniedza pieteikumu EMR par aizdevuma atmaksu 755,27 *euro* apmērā pret *Carlos V. C.* Ņemot vērā uzņēmēja un patērētāja attiecības, tiesa pirms pieteikuma pieņemšanas izskatīšanai Prasītājai lūdza iesniegt apliecināšu dokumentu par pieteikumā norādīto parādu. Prasītāja, atsaucoties uz Spānijas Karalistes Civilprocesa likuma divdesmit trešo nobeiguma noteikumu un Regulas Nr. 1896/2006 8. un 12. pantu, iebilda, norādot, ka tai nekādi papildu pierādījumi tiesā nav jāiesniedz. Tā kā Prasītājs nebija iesniedzis pieprasīto dokumentāciju, nedz jebkādu informāciju par līgumslēdzēju pušu parakstīto aizdevuma līgumu, nav zināms, vai tam jāpiemēro Direktīvas 2008/48/EK[15] noteikumi.

1 C-522/18 Zakład Ubezpieczeń Społecznych

(tiesvedības stadija: tiesas sēde)

Par tiesnešu pensionēšanās vecuma samazināšanas ietekmi uz tiesnešu neatceļamības principu

Lietas būtība: Prejudiciālos jautājumus EST iesniedza Polijas Republikas Augstākā tiesa (*Sąd Najwyższy*), lūdzot EST sniegt viedokli par Līguma par Eiropas Savienību (turpmāk – LES) 19. panta 1. punkta, 4. panta 3. punkta un 2. panta kontekstā ar Hartas 47. pantu interpretāciju un attiecināmību uz situāciju, kad valsts likumdevējs samazina dalībvalsts pēdējās instances tiesnešu pensionēšanās vecumu un tiesnešiem aktīvajā dienestā piemēro jaunu zemāku pensijas vecumu, neatstājot lēmumu par zemākas pensijas vecuma izmantošanu tikai ieinteresētā tiesneša ziņā.

Polijas Republikā saskaņā ar 2017. gada 8. decembra Likuma par Augstāko tiesu, kas stājies spēkā 2018. gada 3. aprīlī, 7. panta 1. punktu tiesnesis pensionējas, sasniedzot 65 gadu vecumu, ja vien viņš nav saņēmis Polijas prezidenta atļauju turpināt ieņemt tiesneša amatu. Viens no tiesnešiem ir sasniedzis 65 gadu vecumu pirms šā likuma spēkā stāšanās. 2018. gada maijā šis tiesnesis paziņoja, ka vēlas turpināt pildīt tiesneša amata pienākumus līdz 70 gadu vecuma sasniegšanai, t.i., līdz tāda pensionēšanās vecuma sasniegšanai, kas paredzēts agrāk spēkā esošajā likumā. Minētais tiesneša paziņojums nav paziņojums, par kuru ir runa spēkā esošā Likumā par Augstāko tiesu 37. panta 1. punkta

bezglīgi.

Disciplinārlietu izskatīšanā tiesnešiem ir ievērojami ierobežotas procesuālās garantijas. Disciplinārlietu var izskatīt, neskatoties uz informētā atbildētāja vai tā aizstāvja pamatoto neierašanos. Ir paredzēta arī iespēja izdot priekšrakstu par sodu, šādā gadījumā tiesas sēdei notiekot bez apsūdzētā tiesneša piedalīšanās. Turklāt disciplinārlietu tiesas sprieduma izdošana nenovērš turpmāko atbildētāja tiesneša atbildību par to pašu rīcību.

Minētajos apstākļos tieslietu ministram – Ģenerālprokuroram ir piešķirta neierobežota vara disciplinārlietu pret tiesnešiem jomā. Viņš var kļūt gan par disciplinārlietas ierosinātāju, gan par subjektu, kas ietekmē disciplinārās tiesas sastāvu. Minētajā modelī disciplinārlietu tiesu sistēma var kļūt par instrumentu, kas tiek izmantots, lai izslēgtu personas, kuras izdod varas iestādēm netiekamus spriedumus. Šādos apstākļos tiek tieši apdraudēta tiesnešu neatkarība un radīts risks, ka tiesu iestādes var tikt izmantotas politiskiem mērķiem.

1 Apvienotās lietas C-585/18, C-624/18 un C-625/18 Krajowa Rada Sądownictwa u.c.

(tiesvedības stadija: rakstveida apsvērumi)

Par pārsūdzības mehānismu lēmumam, ar ko atteikta tiesneša amata pilnvaru termiņa pagarināšana saistībā ar strauju tiesneša pensijas vecuma samazinājumu

Lietas būtība: Prejudiciālos jautājumus EST iesniedza Polijas Republikas Augstākā tiesa, lūdzot EST interpretēt LES 18. panta 1. un 2. punktu kontekstā ar Hartas 47. panta interpretāciju.

Polijas Augstākajai tiesai ir jāizskata lieta par *Naczelny Sąd Administracyjny* (turpmāk – NSA) tiesneša A. K. pārsūdzību par *Krajowa Rada Sądownictwa* (turpmāk – KRS) 2018. gada 27. jūlija lēmumu "2018. gada 12. jūlija *Krajowa Rada Sądownictwa* atzinums par A. K. NSA tiesneša amata ieņemšanas turpināšanu". Pārsūdzība tika iesniegta procedūrā par Polijas Republikas prezidenta piekrišanu tiesneša amata ieņemšanas turpināšanai NSA tiesnesim, kurš sasniedzis 65 gadu vecumu. Saskaņā ar Likuma par Augstāko tiesu 37. panta 1. punktu, kas ir arī attiecināms uz NSA tiesnešiem, tiesnesis aiziet pensijā ar dienu, kurā sasniedz 65 gadu vecumu, izņemot gadījumu, ja viņš ir saņēmis Polijas prezidenta piekrišanu tiesneša amata ieņemšanas turpināšanai. Pirms Polijas prezidents pieņem lēmumu, tas saņem atzinumu no KRS, kurš nav saistošs prezidentam. KRS atzinums par pārsūdzības iesniedzēju bija noraidošs.

KRS lēmumi individuālās lietās ir pārsūdzami *Sąd Najwyższy* (turpmāk – SN). Aplūkojamā lietā pārsūdzība tika iesniegta tieši SN, jo pastāv pamats uzskatīt, ka KRS neizvirzīs šo lietu un atstās to bez izskatīšanas. Izskatot iesniegumu par lēmuma izpildes apturēšanu, SN saņēma KRS priekšsēdētāja vietnieka atzinumu.

Pārsūdzībā tika norādīts uz LES 19. panta 1. punkta otrās daļas un Hartas 47. panta otrās daļas pārkāpumiem, kā arī uz Direktīvas 2000/78/EK[16]9. panta 1. punkta pārkāpumu.

Pārsūdzība tika nosūtīta SN – *Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych* (Augstākās tiesas Nodarbinātības un sociālā nodrošinājuma palātai), kuras kompetencē līdz Likuma par Augstāko tiesu stāšanās spēkā brīdim bija izskatīt pārsūdzības par KRS lēmumiem. Saskaņā ar Likuma par Augstāko tiesu 27. panta 1. punkta 3. apakšpunktu, kas piemērojams arī NSA tiesnešiem, lietas par SN tiesnešu piespiedu pensionēšanu, tostarp lietas par KRS lēmumu pārsūdzību, tika nodotas jaunizveidotās SN Disciplinārlietu palātas kompetencē. Dienā, kad tika izskatīts lūgums apturēt KRS lēmuma izpildi, minētā SN Disciplinārlietu palāta faktiski nepastāvēja. Polijas Republikas prezidents vēl nebija iecēlis tajā tiesnešus, lai arī KRS pabeidza atlases procedūru uz tiesnešu vakancēm. Uz 16 vakancēm Disciplinārlietu palātā KRS izvēlējās 12 personas.

Tiesnešus Disciplinārlietu palātā var iecelt Polijas Republikas prezidents un tikai no to personu vidus, kuru kandidatūras tam ir iesniegusi KRS kopā ar iesniegumu par iecelšanu. Iecelšanai Disciplinārlietu palātas tiesnešu amatos tika izvēlēti: seši prokurori, kā arī pa diviem tiesnešiem, juriskonsultiem un zinātniskiem darbiniekiem, kopā 12 cilvēki. Šajā palātā spriest drīkst tikai jauni SN tiesneši, kas tika iecelti no ārpus līdzšinējā SN tiesnešu sastāva. Paša KRS locekļi-tiesneši tika iecelti 2018. gadā, ievērojot jauno KRS tiesnešu vides pārstāvju iecelšanas kārtību. Līdz šim KRS locekļus izvēlējās tiesnešu kopsapulces. Šobrīd KRS locekļus izvēlas likumdošanas vara (deputāti un senatori) no to tiesnešu vidus, kurus ir rekomendējuši divi tūkstoši Polijas pilsoņu vai 25 tiesneši. Tādējādi fundamentāli ir mainījusies SN tiesnešu izvēles kārtība. To veic iestāde, kuras locekļus ieceļ likumdošanas vara un izpildvara.

1 C-27/17 *flyLAL-Lithuanian Airlines*

(tiesvedības stadija: spriedums)

Par prettiesiskām darbībām, kas ir pretrunā LESD 101. un 102. pantam, kā arī aizliegtas vienošanās un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu

Lietas būtība: Prejudiciālus jautājumus EST iesniedza Lietuvas Republikas apelācijas instances tiesa, kurai radās šaubas par Briseles I Regulas[17]5. panta 3. punkta un 5. punkta interpretāciju. *flyLAL-Lithuanian Airlines*(turpmāk – Prasītāja) vērsās ar prasību Lietuvā pirmās instances tiesā pret *Air Baltica* un valsts AS "Starptautiskā lidosta "Rīga"" (turpmāk – Lidosta) (turpmāk kopā – Atbildētāji), lūdzot atzīt Atbildētāju darbības par prettiesiskām darbībām, kas ir pretrunā LESD 101. un 102. pantam aizliegtas vienošanās un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas dēļ, un piespriest Atbildētājiem solidāri atlīdzināt mantisko kaitējumu.

Ar Lietuvas Republikas pirmās instances tiesas spriedumu Prasītājas prasība apmierināta daļēji. Tāpat Lietuvas pirmās instances tiesa nosprieda, ka strīds ir jāizskata Lietuvas tiesās saskaņā ar Briseles I regulas 5. panta 3. un 5. punktu. Pamatojoties uz lietas dalībnieku iesniegtajām apelācijas sūdzībām, lieta atrodas Lietuvas Republikas apelācijas instances tiesā. Latvijas Republikas Konkurences padome 2006. gada 22. novembra lēmumā atzina, ka Lidosta no 2004. gada 1. novembra ir ieviesusi atlaižu sistēmu, kas paredz atlaides līdz 80 % apjomā par gaisa kuģa pacelšanos, nosēšanos un drošības pakalpojumiem. Konkurences padome konstatēja, ka ar minēto atlaižu sistēmu ir pārkāpts Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 82. panta c) punkts, un noteica Lidostai pienākumu pārtraukt tās piemērošanu.

Atbilstoši Lietuvas pirmās instances tiesas konstatētajam *Air Baltica* radītā privilēģētā stāvokļa un šķērssubsidēšanas dēļ varēja atļauties ciest zaudējumus, sniedzama lidojumu pakalpojumus tieši starptautiskās lidostas "Vilņa" noteiktajos attiecīgajos lidojumu tirgos, t.i., piemērojot klaji zemu cenu veidošanu attiecībā uz Prasītājas sniegtajiem pakalpojumiem. Minētais nozīmē, ka Lietuvā *Air Baltic* veica darbības (klaji zemas cenas piemērošana, lidojumu laiku saskaņošana, prettiesiska reklāma, tiešo lidojumu izbeigšana uzreiz pēc Prasītājas aiziešanas no tirgus un pasažieru plūsmas novirzīšana caur Lidostas tranzītu), ar kurām varbūt nodarīja kaitējumu Prasītājai.

Mutvārdu process: 2017. gada 16. novembrī norisinājās mutvārdu sēde lietā. Latvijas Republika piedalījās mutvārdu sēdē, uzturot rakstveida apsvērumos pausto nostāju, kā arī atbildot uz EST jautājumiem.

Ģenerālvokāta secinājumi: 2018. gada 28. februārī ģenerālvokāts Mihails Bobeks (*Michail Bobek*) lietā sniedza savus secinājumus.

Spriedums: 2018. gada 5. jūlijā EST pasludināja spriedumu, skaidrojot Briseles I regulas 5. panta 3. punkta interpretāciju attiecībā uz prasību atlīdzināt kaitējumu, ko radījusi pretkonkurences rīcība, un vietu, kur iestājies notikums, kas rada kaitējumu, kā arī 5. panta 5. punkta interpretāciju attiecībā uz strīdiem, kas izriet no filiāles darbības, īpaši uzsverot, ka noteikumi par īpašo jurisdikciju ir jāinterpretē autonomi un šauri, nepieļaujot interpretāciju, kas pārsniegtu šajā regulā tieši paredzētos gadījumus.

EST spriedumā norādīja, ka Briseles I regulas 5. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka saistībā ar prasību atlīdzināt kaitējumu, ko radījusi pretkonkurences rīcība, "vieta, kur iestājies notikums, kas rada kaitējumu", tādā situācijā, kāda ir pamatlietā, kur iespējama pretkonkurences rīcība ir tikusi īstenota vienā dalībvalstī, bet tā ir bijusi vērsta uz seku radīšanu citā dalībvalstī, konkrēti attiecas uz neiegūtās peļņas rašanās vietu, ko veido pārdošanas apjomu samazināšanās, proti, vietu, kur atrodas tirgus, ko skārusi minētā rīcība, kurā, kā apgalvo cietušais, tam ir radušies zaudējumi.

Attiecībā uz Briseles I regulas 5. panta 3. punktā ietvertā jēdziena "vieta, kur iestājies notikums, kas rada kaitējumu" interpretāciju saistībā ar prasību atlīdzināt kaitējumu, ko radījusi pretkonkurences rīcība, EST spriedumā norādīja, ka tas ir jāsaprot tādējādi, ka tā ir vai nu vieta, kur noslēgta pretkonkurences vienošanās, kas ir pretrunā LESD 101. pantam, vai arī vieta, kur ir piedāvātas un piemērotas plēsonīgas cenas, ja šī prakse veido pārkāpumu atbilstoši LESD 102. pantam.

Savukārt par Briseles I regulas 5. panta 5. punktu EST spriedumā norādīja, ka tas ir interpretējams tādējādi, ka jēdziens "strīdi, kas izriet no filiāles darbības" ietver prasību atlīdzināt kaitējumu, ko, iespējams, izraisījusi dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, kas izpaudusies kā plēsonīgu cenu piemērošana, ja uzņēmuma, kuram ir dominējošais stāvoklis, filiāle ir faktiski un nozīmīgi piedalījies šajā ļaunprātīgajā rīcībā. EST spriedumā arī norādīja, ka apstākļi, ka *Air Baltic* filiāle nav gatavojusi finanšu pārskatu dokumentus, kas būtu nošķirti no mātesuzņēmuma dokumentiem, nav atbilstīgs kritērijs, lai noteiktu, vai šī filiāle ir faktiski piedalījies plēsonīgo cenu piemērošanā, kādu saskaņā ar *flyLAL* pārmetumiem esot īstenojusi *Air Baltic*.

1 C-80/17 *Juliana*

(tiesvedības stadija: spriedums)

Par frāzi "civiltiesiskā atbildība par to transportlīdzekļu lietošanu"

Lietas būtība: Portugāles Republikas tiesai radās šaubas par Direktīvas 72/166/EEK[18] un Direktīvas 84/5/EEK[19] interpretāciju. Tādēļ Portugāles Republikas tiesa nolēma apturēt tiesvedību un lūgt EST sniegt prejudiciālo nolēmumu. Pamatlietā *Carlos Alberto Destapado Juliana* 2006. gada 19. novembrī izraisīja ceļu satiksmes negadījumu ar viņa mātes, vienas no atbildētājam pamatlietā Alina Juliana (turpmāk – Atbildētāja 1) transportlīdzekli. Negadījumā gāja bojā vadītājs un divi pasažieri. Atbildētāja 1 bija transportlīdzekļa īpašniece un nebija noslēgusi civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumu. Tā kā Atbildētāja 1 pirms ceļu satiksmes negadījuma veselības apstākļu dēļ pārtrauca vadīt savu transportlīdzekli, viņa to novietoja sev piederošajā zemesgabalā un to vairs nedarbināja. *C. A. Destapado Juliana* bez Atbildētājas 1 atļaujas un ziņas izmantoja attiecīgo transportlīdzekli, aizdenot to no stāvlaukuma. Portugāles Transportlīdzekļu garantijas fonds (turpmāk – Fonds) izmaksāja atlīdzību vienas no negadījumā bojāgājušās personas vecākiem, un atlīdzināja kaitējumu, kas tika nodarīts otram cietušajam.

Fonds, būdams prasītājs ar subrogācijas tiesībām, cēla tiesā prasību, lūdzot piespriest atbildētājam (Atbildētājai 1 un *Christiana Juliana* – *C. A. Destapado Juliana* meitai) samaksāt summas, kuras tas bija izmaksājis cietušajām trešajām personām, un attiecīgos procentus. Pirmās instances tiesa daļēji apmierināja fonda prasījumus, uzskatot, ka transportlīdzekļa īpašniecei bija pienākums noslēgt apdrošināšanas līgumu, lai arī tai nebija nodoma pārvietoties un lai arī viņu nevar atzīt par atbildīgu satiksmes negadījuma izraisīšanā. Apelācijas instancē tiesa nosprieda, ka apdrošināšanas līgums nebija jānoslēdz, un, tā kā atbildētājas nebija atbildīgas par ceļu satiksmes negadījumu, pārsūdzēto spriedumu atcēla un noraidīja pirmajā instancē pret viņām formulētos prasījumus. Fonds iesniedza kasācijas sūdzību.

Mutvārdu process: 2018. gada 30. janvārī norisinājās mutvārdu sēde lietā. Latvijas Republika piedalījās mutvārdu sēdē, uzturot rakstveida apsvērumos pausto nostāju, kā arī atbildot uz EST jautājumiem.

Ģenerāladvokāta secinājumi: 2018. gada 26. aprīlī ģenerāladvokāts Mihails Bobeks (*Michail Bobek*) lietā sniedza savus

secinājumus.

Spridums:2018. gada 4. septembrī EST lietā pasludināja spriedumu, ar kuru noteica, ka Direktīvas 72/166/EEK 3. panta 1. punkts jāinterpretē tādējādi, ka civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līguma noslēgšana saistībā ar mehāniska transportlīdzekļa lietošanu ir obligāta gadījumā, ja attiecīgais transportlīdzeklis joprojām ir reģistrēts dalībvalstī un ar to var piedalīties ceļu satiksmē, bet tas pēc tā īpašnieka, kurš vairs nevēlas to vadīt, izvēles ir novietots privātā teritorijā. Tas pamatots ar to, ka jēdziena "transportlīdzeklis" definīcija nav atkarīga no tā, ka attiecīgais transportlīdzeklis tiek vai var tikt lietots, līdz ar to transportlīdzeklis, kas ir reģistrēts un tādēļ nav ticis pienācīgi noņemts no uzskaites un kas ir piemērots braukšanai, atbilst "transportlīdzekļa" jēdzienam Direktīvas 72/166/EEK 3. panta 1. punkta izpratnē. Tāpēc uz šādu transportlīdzekli nebeidz attiekties šajā normā minētais apdrošināšanas pienākums tikai tāpēc vien, ka tā īpašnieks vairs neplāno to vadīt un to ir novietojis privātā teritorijā. Šāda interpretācija ļauj sasniegt mehānisko transportlīdzekļu, uz kuriem attiecas direktīvas par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar šo transportlīdzekļu lietošanu, izraisītos negadījumos cietušo aizsardzību, kuru pastāvīgi ir izvirzījis un stiprinājis ES likumdevējs. Proti, šāda interpretācija nodrošina, ka šiem cietušajiem katrā ziņā kompensāciju izmaksā, vai apdrošinātājs saskaņā ar šim nolūkam noslēgtu līgumu, vai arī Direktīvas 84/5/EEK 1. panta 4. punktā minētā iestāde gadījumā, ja nav ticis izpildīts pienākums apdrošināt negadījumā iesaistīto transportlīdzekli vai ja šis transportlīdzeklis nav ticis identificēts.

Attiecībā uz Direktīvas 84/5/EEK 1. panta 4. punktu EST spriedumā noteica, ka tas ir jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts, ka šajā noteikumā minētajai iestādei ir tiesības celt regresa prasību ne tikai pret personu vai personām, kas ir atbildīgas par negadījumu, bet arī pret personu, kurai bija pienākums iegādāties civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar tāda transportlīdzekļa lietošanu, kas ir izraisījis kaitējumu, ko šī iestāde ir atlīdzinājusi, bet kura šajā nolūkā nebija noslēgusi līgumu, kaut arī šī persona nav civiltiesiski atbildīga par negadījumu, kura rezultātā ir nodarīts šis kaitējums. EST spriedumā norādījusi, ka ES likumdevējs ir vēlējis saglabāt dalībvalstu tiesības paredzēt Direktīvas 84/5/EEK 1. panta 4. punktā minētās par kompensāciju atbildīgās iestādes tiesības celt regresa prasību, un tas nav saskaņojis dažādus aspektus, kas saistīti ar šādas iestādes regresa prasību, it īpaši citu personu noteikšanu, uz kurām var attiekties šāda prasība, tāpēc šie aspekti tiek regulēti katras dalībvalsts tiesību aktos.

1 C-121/17 Teva UK u.c.

(tiesvedības stadija: spriedums)

Par papildu aizsardzības sertifikāta, ar kuru tiek aizsargātas jaunas zāles cilvēka imūndeficīta vīrusa ārstēšanai, spēkā esamību

Lietas būtība: High Court of Justice, Chancery Division, Patents Court (Apvienotās Karalistes tiesa) EST uzdeva prejudiciālo jautājumu par papildu aizsardzības sertifikāta (turpmāk – PAS), ar kuru tiek aizsargātas jaunas zāles cilvēka imūndeficīta vīrusa (turpmāk – HIV) ārstēšanai, spēkā esamību. Proti, kādus kritērijus pamatpatentam, uz kura pamata tiek lūgti piešķirt PAS, nosaka Regulas Nr. 469/2009[20]3. panta a) punkts, un kā tieši jāsaprot pantā ietvertais jēdziens "aizsargā spēkā esošs pamatpatents".

Pamatlietā atbildētājs *Gilead* ir patenta īpašnieks produktam, kas tiek definēts (formulēts) kā "tenofovira dizoproksila, kas var būt farmaceutiski pieļaujama sāls, hidrāta, tautomēra vai solvāta formā, un emtricitabīna kombinācija". Piešķirtais PAS attiecas uz produktu, kuru *Gilead* tirgo ar nosaukumu *Truvada*, un kas ir antiretrovīrusu zāles, ko izmanto HIV ārstēšanai. Pamatpatenta aizsardzības termiņš beidzās 2017. gada jūlijā, un, sākot ar šo brīdi, *Teva* vēlējas laist tirgū šo zāļu patentbrīvo (ģenērisko) alternatīvu.

- apgalvo, ka *Gilead* PAS nav spēkā, jo netiek izpildīti Regulas Nr. 469/2009 3. pantā noteiktie kritēriji, lai pamatpatentam tiktu piešķirts PAS. Regula Nr. 469/2009 nosaka, ka PAS piešķir, ja ir spēkā esošs pamatpatents un ja

produktam ir piešķirta derīga tirdzniecības atļauja. *Teva* apgalvo, ka šajā gadījumā produktu *Truvadane* aizsargā spēkā esošs pamatpatents, jo PAS tika piešķirts aktīvo vielu kombinācijai, kuras pamatpatenta pretenzijā pieminētas ļoti vispārīgi, nekonkretizējot sastāvā esošās aktīvās vielas. *Tevanorāda*, ka nozīme ir arī tam, ka šo aktīvo vielu kombinācija nav pamatpatenta centrālais izgudrojums.

- apgalvo, ka, lai būtu atbilstība Regulas Nr. 469/2009 3. panta a) punktam, ir pietiekami, ka produktu aizsargā vismaz viena pamatpatenta pretenzija, tās interpretācijai izmantojot Konvencijas par Eiropas patentu piešķiršanu 69. panta noteikumus. *Gilead* apgalvo, ka konkrētā pamatpatenta pretenzija aizsargā aktīvo vielu kombināciju. Attiecībā uz centrālo izgudrojumu *Gilead* norāda, ka tam 3. panta a) punkta piemērošanā nav nozīmes, jo šim kritērijam ir nozīme tikai Regulas Nr. 469/2009 3. panta c) punkta tvērumā, kurš nosaka, ka PAS piešķir produktam, uz kuru līdz šim nekad nav attiecies kāds sertifikāts.

Mutvārdu process: 2018. gada 20. februārī norisinājās mutvārdu sēde lietā. Latvijas Republika piedalījās mutvārdu sēdē, uzturot savu nostāju, kā arī atbildot uz EST jautājumiem.

Ģenerāladvokāta secinājumi: 2018. gada 25. aprīlī ģenerālvokāts Melihors Watelē (*Melchior Wathelet*) sniedza lietā savus secinājumus.

Spridums: 2018. gada 25. jūlijā EST pasludināja spriedumu. Spriedumā EST norādīja, ka produktu, par tādu, ko aizsargā spēkā esošs pamatpatents Regulas Nr. 469/2009 3. panta a) punkta izpratnē, var uzskatīt tikai tad, ja produkts, kas ir PAS priekšmets, ir, vai nu tieši minēts, vai nu ir noteikti un konkrēti paredzēts šā patenta pretenzijās. Lai noteiktu, kas ir PAS priekšmets, ir jāņem vērā pamatpatenta apraksts un zīmējumi. EST norādīja, ka šādas prasības atbilst PAS mērķim noteikt pietiekamu pamatpatenta faktiskās aizsardzības laikposmu, ļaujot tā īpašniekam izmantot ekskluzīvas tiesības papildu laikposmā pēc šā patenta darbības beigām, lai vismaz daļēji kompensētu kavējumu, kas kopš izgudrojuma radies tā komerciālajā izmantošanā tādēļ, ka ir pagājis zināms laiks no patenta pieteikuma iesniegšanas datuma līdz pirmās tirdzniecības atļaujas ES saņemšanas dienai. Šo ekskluzīvo tiesību izmantošanas papildu laikposma piešķiršanas mērķis ir veicināt pētniecību un šajā nolūkā ļaut atgūt šajā pētniecībā ieguldītos līdzekļus. PAS nav paredzēts tam, lai paplašinātu ar šo patentu piešķirtās aizsardzības apjomu tiktāl, ka tas pārsniedz ar minēto patentu aptverto izgudrojumu. Tāpēc pretenzijām nevajadzētu ļaut pamatpatenta īpašniekam, iegūstot PAS, izmantot aizsardzību, kura pārsniegtu ar šo patentu aptvertajam izgudrojumam piešķirto aizsardzību. Līdz ar to Regulas Nr. 469/2009 3. panta a) punkta piemērošanas vajadzībām pamatpatenta pretenzijas ir izprotamas, ņemot vērā šā izgudrojuma robežas, kā tas izriet no šī patenta apraksta un zīmējumiem.

EST spriedumā norādīja, ka ar PAS piešķirtās aizsardzības priekšmetam jābūt ierobežotam ar pamatpatenta aptvertā izgudrojuma tehniskajām īpašībām, kuras tikušas pieteiktas ar šo patentu. Lai noteiktu, vai produktu, kas ir PAS priekšmets, aizsargā pamatpatents Regulas Nr. 469/2009 3. panta a) punkta izpratnē, šim produktam jābūt nozares lietpratēja konkrēti identificējamam, ņemot vērā visu pamatpatentā norādīto informāciju un tehnikas stāvokli šā patenta pieteikuma iesniegšanas vai tā prioritātes datumā.

Vērtējot pamatlīnijas apstākļus, EST norādīja, ka šajā lietā iesniedzējtiesai jānosaka, vai vispārējs izteiciens "citas terapeitiskās sastāvdaļas", kas saistīts ar sašaurinošo frāzi "vajadzības gadījumā", atbilst prasībai, saskaņā ar kuru produktam ir jābūt noteikti un konkrēti paredzētam pamatpatenta pretenzijās. Jo īpaši iesniedzējtiesai saskaņā ar EST norādēm ir jāpārbauda, vai no nozares lietpratēja viedokļa produktu, kas ir attiecīgā PAS priekšmets, veidojošā aktīvo vielu kombinācija noteikti ietilpst ar šo patentu aptvertajā izgudrojumā un vai katra no šīm aktīvajām vielām ir konkrēti identificējama, pamatojoties uz tehnikas attīstības stāvokli minētā patenta pieteikuma iesniegšanas vai tā prioritātes datumā.

1 C-207/16 *Ministerio Fiscal*

(tiesvedības stadija: spriedums)

Lietas būtība: Prejudiciālos jautājumus EST uzdeva Spānijas Karalistes tiesa *Audiencia provincial de Tarragona* Lietā saistīta ar iespējamu *H. Sierra* aplaupīšanu 2015. gadā. Kriminālpolicija pēc savas iniciatīvas lūdza izmeklēšanas tiesnesim izdot rīkojumu savākt no dažādiem telekomunikāciju operatoriem datus saistībā ar *H. Sierra* nozagtā telefona IMEI kodu. Tā lūdza informēt, kādi telefona numuri tika aktivizēti ar minēto IMEI kodu attiecīgajā aplaupīšanas laikposmā, kā arī ar minēto IMEI kodu aktivizēto SIM karšu telefona numuru īpašnieku vai lietotāju personas datus.

Izmeklēšanas tiesnesis noraidīja izmeklēšanas pasākumu, minot divus argumentus. Pirmais arguments saistīts ar pasākuma mazo atbilstību, lai atrastu un identificētu laupīšanas izdarītājus. Otrais arguments bija tas, ka katrā ziņā likumā Nr. 25/2007 mobilo sakaru operatoru saglabātos datus ir atļauts nodot tikai tad, ja tiek izmeklēts smags noziedzīgs nodarījums Kriminālkodeksā vai cita speciālā likuma izpratnē, un tādējādi saskaņā ar Kriminālkodeksa noteikumiem par tādiem ir uzskatāmi tikai tādi noziedzīgi nodarījumi, par kuriem tiek piespriests brīvības atņemšanas sods vismaz uz 5 gadiem. Apgalvotie fakti, kas tika izskatīti konkrētajā procesā, atbilstoši provizoriskai nodarījuma kvalifikācijai nevarēja tikt uzskatīti par smaga noziedzīga nodarījuma sastāvdaļu. Prokuratūra iesniedza apelācijas sūdzību par izmeklēšanas tiesneša rīkojumu.

Mutvārdu process: 2018. gada 29. janvārī norisinājās mutvārdu sēde lietā. Latvijas Republika piedalījās mutvārdu sēdē, uzturot rakstveida apsvērumos pausto nostāju, kā arī atbildot uz EST jautājumiem.

Ģenerālvokāta secinājumi: 2018. gada 3. maijā ģenerālvokāts Henriks Saugmandorgs Ēe (*Henrik Saugmandsgaard Øe*) lietā sniedza savus secinājumus.

Spriedums: 2018. gada 2. oktobrī EST lietā pasludināja spriedumu, ar kuru tika atzīts, ka Direktīvas 2002/58/EK[21]15. panta 1. punkts, to skatot caur Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. un 8. panta prizmu, ir interpretējams tādējādi, ka valsts iestāžu piekļuve datiem, ar ko var identificēt personas, kurām pieder SIM kartes, kas aktivizētas ar nozagu mobilo tālruni, tādiem kā šo personu vārds, uzvārds un, attiecīgajā gadījumā, adrese, rada iejaukšanos minētajos Eiropas Savienības Pamattiesību hartas pantos nostiprinātajās šo personu pamattiesībās. Tomēr EST atzina, ka šāda iejaukšanas nav tik smaga, ka šāda piekļuve noziedzīgu nodarījumu prevencijas, izmeklēšanas, atklāšanas un kriminālvajāšanas jomas vajadzībām būtu jāierobežo ar smagas noziedzības apkarošanu. Atbilstoši samērīguma principam noziedzīgu nodarījumu novēršanas, izmeklēšanas, atklāšanas un kriminālvajāšanas jomā smagu iejaukšanos var pamatot vienīgi ar cīņu pret noziedzību, kas arī ir kvalificējama kā "smaga", taču, ja šādas piekļuves radīta iejaukšanās nav smaga, minēto piekļuvi par pamatot ar "noziedzīgu nodarījumu" prevencijas, izmeklēšanas, atklāšanas un kriminālvajāšanas mērķiem vispārīgā veidā.

1 C-284/16 *Achmea*

(tiesvedības stadija: spriedums)

Par strīdu izšķiršanas mehānismu, kas ietverts divpusējā līgumā par ieguldījumu aizsardzību, saderību ar ES tiesībām

Lietas būtība: Prejudiciālo nolēmuma lūgumu EST iesniedza Vācijas Federatīvās Republikas tiesa – *Bundesgerichtshof*. Pamatlietā strīds radās starp prasītāju Slovākijas Republiku, kas ir Čehijas un Slovākijas Federatīvās Republikas tiesību pārmantotāja, un atbildētāju *Achmea BV* – Nīderlandes Karalistes apdrošināšanas grupu. 1991. gadā Čehijas un Slovākijas Federatīvās Republika un Nīderlandes Karaliste noslēdza līgumu par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju aizsardzību (turpmāk – *BIT*). *BIT* līgumslēdzējas puses garantēja aizsardzību otrās līgumslēdzējas puses ieguldītāju veiktajiem ieguldījumiem. Saskaņā ar *BIT* ietverto strīdu izšķiršanas regulējumu līgumslēdzējas puses piekrīt, ka ar ieguldījumu saistīto strīdu risina starptautiskā šķīrējtiesā, ja sešu mēnešu laikā no dienas, kad viena strīda puse ir vēlējiesies strīda noregulējumu sarunu ceļā, izlīgums nav panākts.

Prasītāja kā Čehijas un Slovākijas Federatīvās Republikas tiesību pārmantotāja 1993. gada 1. janvārī pārņēma tās tiesības

un pienākumus, kas izrietēja no *BIT*. No 2004. gada 1. maija tā kļuva par ES dalībvalsti.

Īstenojot veselības aprūpes sistēmas reformu, prasītāja 2004. gadā atvēra Slovākijas Republikas tirgu vietējiem un ārvalstu privāto veselības apdrošināšanas pakalpojumu sniedzējiem. Šajā sakarā atbildētāja Slovākijas Republikā tika reģistrēta kā veselības apdrošinātāja un izveidoja *Union Krankenversicherung AG*. Pēc valdības maiņas 2006. gadā prasītāja daļēji mainīja veselības apdrošināšanas tirgus liberalizāciju. Tā ar likumu aizliedza, tostarp, no veselības apdrošināšanas darījumiem gūtās peļņas izmaksu. Slovākijas Republikas Konstitucionālā tiesa ar 2011. gada janvāra spriedumu atzina, ka likumā noteiktais peļņas izmaksas aizliegums bija pretrunā Konstitūcijai. Prasītāja ar likuma grozījumiem veselības apdrošināšanas jomā, kas stājās spēkā 2011. gada augustā, atkal atļāva peļņas izmaksu.

Atbildētāja 2008. gada oktobrī pret prasītāju uzsāka procesu starptautiskā šķīrējtiesā, kurā tā prasīja kompensēt zaudējumus tās tiesību, kas izriet no *BIT*, pārkāpuma dēļ. Starptautiskās šķīrējtiesas procesā pēc vienošanās ar pusēm par procesa vietu noteica Frankfurti pie Mainas, saskaņā ar *BIT* starptautiskā šķīrējtiesa piemēroja Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautiskās Tirdzniecības tiesību komisijas šķīrējtiesas noteikumus.

Ar 2012. gada decembra nolēmumu starptautiskā šķīrējtiesa piesprieda prasītājai atlīdzināt zaudējumus apmēram 22 miljonu apmērā. *Oberlandesgericht Frankfurt* ar 2014. gada decembra rīkojumu noraidīja prasību atcelt starptautiskās šķīrējtiesas nolēmumu. Par šo rīkojumu prasītāja ir iesniegusi kasācijas sūdzību, ar kuru tā uztur savu prasību atcelt starptautiskās šķīrējtiesas nolēmumu. Atbildētāja lūdz noraidīt kasācijas sūdzību.

Mutvārdu process: 2017. gada 19. jūnijā norisinājās mutvārdu sēde lietā. Latvijas Republika piedalījās mutvārdu sēdē, uzturot rakstveida apsvērumos pausto nostāju, kā arī atbildot uz EST jautājumiem.

Ģenerāladvokāta secinājumi: 2017. gada 19. septembrī ģenerāladvokāts *Melhior Vatelē* (Melchior Wathelet) sniedza savus secinājumus lietā.

Spriedums: 2018. gada 6. martā EST lietā pasludināja spriedumu, ar kuru tika noteikts, ka LESD 267. un 344. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāda starp dalībvalstīm noslēgta starptautiskā nolīgumā ietverta tiesību norma, kā *BIT8*. pants, atbilstoši kurai ieguldītājs no vienas no šīm dalībvalstīm strīda gadījumā par ieguldījumiem otrā dalībvalstī var pret šo pēdējo dalībvalsti uzsākt tiesvedību šķīrējtiesā, kuras kompetencei šī dalībvalsts ir apņēmusies piekrist.

EST spriedumā uzsvēra, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru starptautisks nolīgums nedrīkst apdraudēt ar ES dibināšanas līgumiem noteikto kompetenču kārtību un tādējādi arī ES tiesību sistēmas autonomiju, kuras ievērošanu nodrošina EST.

EST konstatēja, ka *BIT8*. pantā minētajai šķīrējtiesai attiecīgā gadījumā var nākties interpretēt un, iespējams, piemērot ES tiesības un it īpaši normas attiecībā uz pamatbrīvībām, tostarp par brīvību veikt uzņēmējdarbību, kapitāla brīvu apriti, taču šāda tiesa nevar tikt uzskatīta par "kādas dalībvalsts tiesu" LESD 267. panta izpratnē un līdz ar to tā nevar vērsties EST ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Ievērojot minēto, EST atzina, ka dalībvalstis, noslēgdamas *BIT*, ir izveidojušas tādu strīdu noregulēšanas mehānismu starp ieguldītāju un dalībvalsti, ar kuru var izslēgt, ka šie strīdi, lai gan tie varētu attiekties uz ES tiesību interpretāciju vai piemērošanu, tiktu atrisināti veidā, kas garantē šo tiesību pilnīgu efektivitāti. Turklāt *BIT8*. pants ir tāda rakstura, kas ne vien var apdraudēt savstarpējās uzticības principu starp dalībvalstīm, bet arī pašu ar ES dibināšanas līgumiem izveidoto tiesību īpašā rakstura saglabāšanu, kas tiek nodrošināts ar LESD 267. pantā paredzēto prejudiciālā nolēmuma procedūru, līdz ar to tas nav saderīgs ar lojālas sadarbības principu.

1 C-673/16 Coman u.c.

(tiesvedības stadija: spriedums)

Par pilsoņu brīvu pārvietošanos un viendzimuma laulībām

Lietas būtība: EST prejudiciālā nolēmumu lūgumu iesniedza Rumānijas konstitucionālā tiesa. Pamatlietā prasītāji apgalvo,

ka 2010. gada 5. novembrī noslēguši laulību Briselē. Pāris nolēmis apmesties uz dzīvi Rumānijā, līdz ar to prasītājs *Relu Adrian Coman* Rumānijas vēstniecībā Briselē lūdzta pierēģistrēt Beļģijas Karalistē noslēgtās laulības apliecbu. 2012. gada 20. septembrī Rumānijas konsulārā iestāde reģistrācijas lūgumu noraidīja, par pamatojumu norādot Rumānijas Civilkodeksa 277. pantā ietvertās normas. Šo lēmumu, ar kuru lūgums tika noraidīts, apstiprināja Ārlietu ministrijas Konsulāro sakaru direkcija.

Vēlāk prasītājs *Relu Adrian Coman* lūdzta *Inspectoratul General pentru Imigrări* informāciju par procedūru un nosacījumiem, lai saņemtu atļauju laulātajam uzturēties Rumānijā, pamatojoties uz Direktīvu 2004/38/EK[22]. Ar 2013. gada 11. janvāra vēstuli *Inspectoratul General pentru Imigrări* paziņoja, ka "saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu imigrācijas jomā un citām šajā jomā spēkā esošajām tiesību normām Amerikas Savienoto Valstu (turpmāk – ASV) pilsonim nevar tikt piešķirts pagaidu uzturēšanās atļaujas pagarinājums ģimenes atkalapvienošanās nolūkā". Vēl vēstulē bija paziņots, ka "ASV pilsonis var lūgt pagarināt atļauju uzturēties valsts teritorijā jebkurā citā nolūkā, ja ir izpildīti vispārējie un specifiskie nosacījumi, ko valdība noteikusi ar Dekrētlikumu Nr. 194/2002 par režīmu, ko Rumānijā piemēro ārvalstniekiem".

Prasītāji vērsās tiesā, jo, viņuprāt, īstenojot savas tiesības brīvi pārvietoties ES, *Inspectoratul General pentru Imigrări* un Iekšlietu ministrijas rīcība attiecībā pret viņiem ir bijusi diskriminējoša un balstīta uz viņu seksuālo orientāciju. Ar 2015. gada 18. decembra rīkojumu Bukarestes 5. iecirkņa pirmās instances tiesa iesniedza Rumānijas Konstitucionālajai tiesai iebildi par Rumānijas Civilkodeksa 277. panta 2. un 4. punktā ietverto tiesību normu neatbilstību Rumānijas Konstitūcijai.

Mutvārdu process: 2017. gada 21. novembrī norisinājās mutvārdu sēde lietā. Latvijas Republika piedalījās mutvārdu sēdē, uzturot rakstveida apsvērumos pausto nostāju, kā arī atbildot uz EST jautājumiem.

Ģenerāladvokāta secinājumi: 2018. gada 11. janvārī ģenerālvokāts *Melhiors Watelē* (Melchior Wathelet) sniedza savus secinājumus lietā.

Sprīdums: 2018. gada 5. jūnijā EST lietā pasludināja spriedumu, nosakot, ka gadījumā, kad ES pilsonis ir izmantojis savu pārvietošanās brīvību, saskaņā ar Direktīvas 2004/38/EK 7. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem ieceļojot un uzturoties dalībvalstī, kas nav viņa pilsonības dalībvalsts, un tur ir izveidojis vai nostiprinājis ģimenes dzīvi ar tā paša dzimuma trešās valsts valstspiederīgo, ar kuru viņš ir saistīts ar uzņēmējā dalībvalstī likumīgi noslēgtu laulību, LESD 21. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj to, ka tās dalībvalsts, kuras pilsonība ir ES pilsonim, kompetentās iestādes atsakās šim valstspiederīgajam piešķirt uzturēšanās tiesības šīs dalībvalsts teritorijā ar pamatojumu, ka šīs dalībvalsts tiesībās nav paredzēta laulība starp tā paša dzimuma personām. EST spriedumā norādīja, ka personu statuss, kas ietver ar laulību saistītus noteikumus, ir jautājums, kas ietilpst dalībvalstu kompetencē, un ES tiesības šo kompetenci neaizskar, proti, dalībvalstīm ir brīvība paredzēt vai neparedzēt viena dzimuma personu laulību. Tomēr dalībvalstīm, īstenojot šo kompetenci, ir jāievēro ES tiesības, it īpaši attiecībā uz pārvietošanās brīvību. EST ieskatā dalībvalsts atteikums – vienīgi atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanas trešās valsts valstspiederīgajam nolūkā – atzīt viņa laulību, kas ar tā paša dzimuma ES pilsoni, kas ir šīs dalībvalsts pilsonis, ir noslēgta viņa faktiskās uzturēšanās citā dalībvalstī laikā atbilstoši šīs pēdējās dalībvalsts tiesībām, var kavēt LESD 21. panta 1. punktā nostiprināto šā pilsoņa tiesību brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā īstenošanu.

EST spriedumā arī nekonstatēja attaisnojums personas tiesību uz pārvietošanās brīvību ierobežošanai tādā veidā, kā izskatāmajā lietā. EST uzsvēra, ka pienākums dalībvalstij atzīt laulību starp viena dzimuma personām, kas noslēgta citā dalībvalstī atbilstoši tās tiesībām, vienīgi atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanas trešās valsts valstspiederīgajam nolūkā neaizskar laulības institūtu šajā pirmajā dalībvalstī, kas ir definēts valsts tiesībās un kas ietilpst dalībvalstu kompetencē.

Vērtējot jautājumu par LESD 21. panta 1. punkta interpretāciju, EST apstiprināja, ka tas ir interpretējams tādējādi, ka trešās valsts valstspiederīgajiem, kas ir tāda paša dzimuma kā ES pilsonis, ar kuru viņa laulība ir noslēgta kādā dalībvalstī atbilstoši tās tiesībām, ir tiesības uzturēties ilgāk nekā trīs mēnešus tās dalībvalsts teritorijā, kuras pilsonība ir ES pilsonim. Turklāt EST spriedumā uzsvēra, ka šādas uzturēšanās tiesības nedrīkst tikt pakļautas nosacījumiem, kas ir stingrāki par tiem, kuri paredzēti Direktīvas 2004/38 7. pantā.

1 C-623/17 Privacy International

(tiesvedības stadija: rakstveida apsvērumi)

Par masveida komunikācijas datu iegūšanu un izmantošanu

Lietas būtība: Prejudiciālo jautājumu EST iesniedza *Investigatory Powers Tribunal* (Apvienotā Karaliste). Pamatlieta attiecas uz dalībvalsts drošības un izlūkošanas aģentūru (turpmāk – DIA) masveida komunikāciju datu (turpmāk – MKD) iegūvi un izmantošanu. Šādi dati ietver gan tālruņa, gan interneta lietošanas "kas, kad, kur, kā un ar ko" datus, tostarp mobilo un fiksēto tālruņa līniju, no kurām tiek veikti vai saņemti zvani, atrašanās vietu un interneta piekļuvei izmantoto datoru atrašanās vietu. *Investigatory Powers Tribunal* lūdz EST skaidrot, vai valsts sekretāra norādījums elektroniska komunikāciju tīkla nodrošinātājam sniegt MKD DIA ietilpst ES tiesību aktu un Direktīvas 2002/58/EK[23] piemērošanas jomā un vai uz šādu valsts sekretāra rīkojumu ir attiecināmas kādas no *Watson*[24] sprieduma prasībām vai citas prasības papildus Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas noteiktajam.

3.3. Tiešo prasību lietas, kuras ierosinātas pret Latvijas Republiku vai pēc Latvijas Republikas pieteikuma

1 C-202/18 Rimšēvičs/Latvija

(tiesvedības stadija: ģenerālvokāta secinājumi)

Par Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja piemēroto drošības līdzekļu Latvijas Bankas prezidentam atcelšanu

Lietas būtība: Prasības pieteikuma iesniedzējs I. Rimšēvičs līdz 2018. gada 19. februārim bija Latvijas Bankas prezidents, kā arī Eiropas Centrālās bankas (turpmāk – ECB) Padomes loceklis. 2018. gada 19. februārī ar Latvijas Republikas valsts izmeklēšanas iestādes, kas I. Rimšēviča ieskatā ietilpst izpildvaras struktūrā, lēmumu viņš tika atcelts no Latvijas Bankas prezidenta amata uz nenoteiktu laiku. Ar atcelšanu no Latvijas Bankas prezidenta amata I. Rimšēvičs *ex officio* audēja arī ECB Padomes locekļa amatu.

I. Rimšēvičs 2018. gada 14. martā EST iesniedza prasības pieteikumu, lūdzot atzīt viņa atcelšanu no Latvijas Bankas un ECB padomes locekļa amatiem par prettiesisku. Konkrētāk, I. Rimšēvičs lūdza atzīt, ka:

1) Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (turpmāk – KNAB) lēmums par drošības līdzekļa piemērošanu – viņa atcelšanu no Latvijas Bankas prezidenta amata – ir prettiesisks;

2) KNAB lēmums par drošības līdzekļa piemērošanu – nodarbošanās aizliegums, ar kuru Rimšēvičam ir aizliegts īstenot Latvijas Bankas prezidenta funkcijas un tiesības, – ir piemērots prettiesiski;

3) no KNAB lēmuma par drošības līdzekļu piemērošanu izrietošie ierobežojumi pildīt ECB Padomes locekļa funkcijas un tiesības ir piemēroti prettiesiski.

Prasības pieteikumā izvirzītos lūgumus I. Rimšēvičs pamatoja ar to, ka ir pārkāpta Latvijas Bankas prezidenta atcelšanas kārtība, tostarp I. Rimšēviču atceļot no amata nevis parlamentam, bet izpildvaras struktūrā ietilpstošās iestādes izmeklētājam.

Mutvārdu process:2018. gada 25. septembrī šajā lietā norisinājās mutvārdu process. Latvijas Republika piedalījās mutvārdu sēdē, uzturot rakstveida apsvērumos pausto nostāju, kā arī atbildot uz EST jautājumiem.

Ģenerālvokāta secinājumi: 2018. gada 19. decembrī ģenerālvokāte Juliana Kokote (*Juliane Kokott*) sniedza savus secinājumus.

Spridums:2019. gada 26. februārī EST pasludināja spriedumu apvienotajās lietās C-202/18 un C-238/18, atceļot KNAB 2018. gada 19. februāra lēmumu, ciktāl ar to I. Rimšēvičam bija aizliegts pildīt Latvijas Bankas prezidenta pienākumus.

EST spriedumā vispirms paplašināja ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otrās daļas interpretāciju, atzīstot savu kompetenci izvērtēt arī lēmumus, ar kuriem noteikts pagaidu aizliegums pildīt centrālās bankas vadītāja pienākumus. EST šādus secinājumus pamatojusi ar nepieciešamību nodrošināt ECBS un valsts centrālās bankas lēmējinstāciju locekļu neatkarības aizsardzību.

Lai arī I. Rimšēvičs un ECB bija lūguši KNAB pieņemt lēmumu atzīt par prettiesisku un taisīt deklaratīvu spriedumu par to, ka Latvija ir pārkāpusi ECBS un ECB statūtu 14.2. pantu, EST spriedumā noteica, ka ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otrajā daļā paredzētā prasība ir vēsta uz lēmuma, kas pieņemts, lai atbrīvotu no amata valsts centrālās bankas vadītāju, atcelšanu, atsaucoties uz to, ka deklaratīvs spriedums neatbilstu ECBS un ECB statūtu autoru nodomiem.

Pārbaudot KNAB pieņemtā lēmuma pamatotību, EST spriedumā konstatēja, ka Latvijas Republika tiesvedības laikā nebija iesniegusi pietiekamus pierādījumus, kas pierādītu, ka ir bijis pamats izmeklēšanas uzsākšanai un apstrīdētā lēmuma pieņemšanai. Latvijas Republikas piedāvājumus par papildus informācijas iesniegšanu, kas izteikti 2019. gada janvārī, EST noraidīja, uzskatot, ka minētie piedāvājumi nav pietiekami pamatoti un neļauj izdarīt secinājumus par papildus iesniedzamās informācijas saturu un noderību lietas izskatīšanā. Tāpat EST ieskatā šāds piedāvājums nav savienojams ar paātrināto tiesvedību.

1 C-238/18 ECB/Latvija

(tiesvedības stadija: ģenerālvokāta secinājumi)

Par Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūtu pārkāpumu

Lietas būtība:Šajā lietā ECB cēla prasību pret Latviju pieprasot, lai EST atzīst, ka saskaņā ar ECB sistēmas (turpmāk – ECBS) un ECB Statūtu 14.2. pantu, Latvijas Republika ir pārkāpusi minētā noteikuma otro daļu, jo 1) Latvijas Bankas prezidents ir atbrīvots no amata pirms notiesājoša tādas neatkarīgas tiesas sprieduma, kura izskatījusi lietu pēc būtības, un 2) ja to apstiprina Latvijas Republikas sniegtie fakti, nav ārkārtēju apstākļu, kas šajā lietā pamato atbrīvošanu no amata.

Prasība pret Latvijas Republiku pamatota ar to, ka ar KNAB 2018. gada 19. februāra lēmumu piemērotie drošības līdzekļi liedz I. Rimšēvičam piedalīties ECB Padomes sanāsmēs, kurās I. Rimšēvičam ir piešķirtas balsstiesības. ECB ieskatā ECBS un ECB Statūtu 14.2. panta izpratnē uzskatāms, ka aizliegums, kas centrālās bankas vadītājam ļauj palikt amatā, bet neļauj tam pildīt jebkādas ar amatu saistītās funkcijas, ir "atbrīvots no amata". ECB ieskatā dalībvalstīm nav atļauts noteikt šāda veida pasākumus, jo tas mazinātu ECBS un ECB Statūtu 14.2. panta otrās daļas ietekmi un tā zaudētu jebkādu jēgu.

Lai gan drošības līdzekļi ir uz pagaidu laiku un tie ir atkarīgi no kriminālprocesa rezultātiem un tiesas sprieduma krimināllietā, ECB ieskatā var apgalvot, ka šie līdzekļi noteikti uz nenoteiktu laiku. ECB ieskatā pastāvēt liela iespējamība, ka drošības līdzekļu darbības laiks pārsniegs I. Rimšēviča atlikušo pilnvaru termiņu, kurš beidzas 2019. gada novembrī.

Mutvārdu process:2018. gada 25. septembrī šajā lietā norisinājās mutvārdu process. Latvijas Republika piedalījās mutvārdu sēdē, uzturot iebildumu rakstā pausto nostāju, kā arī atbildot uz EST jautājumiem.

Ģenerāladvokāta secinājumi: 2018. gada 19. decembrī ģenerāladvokāte Juliana Kokote (*Juliane Kokott*) sniedza savus secinājumus.

Spriedums:2019. gada 26. februārī EST pasludināja spriedumu apvienotajās lietās C-202/18 un C-238/18, atceļot KNAB 2018. gada 19. februāra lēmumu, ciktāl ar to I. Rimšēvičam bija aizliegts pildīt Latvijas Bankas prezidenta pienākumus.

EST spriedumā vispirms paplašināja ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otrās daļas interpretāciju, atzīstot savu kompetenci izvērtēt arī lēmumus, ar kuriem noteikts pagaidu aizliegums pildīt centrālās bankas vadītāja pienākumus. EST šādus secinājumus pamatojusi ar nepieciešamību nodrošināt ECBS un valsts centrālās bankas lēmējinstāciju locekļu neatkarības aizsardzību.

Lai arī I. Rimšēvičs un ECB bija lūguši KNAB pieņemt lēmumu atzīt par prettiesisku un taisīt deklaratīvu spriedumu par to, ka Latvija ir pārkāpusi ECBS un ECB statūtu 14.2. pantu, EST spriedumā noteica, ka ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otrajā daļā paredzētā prasība ir vēsta uz lēmuma, kas pieņemts, lai atbrīvotu no amata valsts centrālās bankas vadītāju, atcelšanu, atsaucoties uz to, ka deklaratīvs spriedums neatbilstu ECBS un ECB statūtu autoru nodomiem.

Pārbaudot KNAB pieņemtā lēmuma pamatotību, EST spriedumā konstatēja, ka Latvijas Republika tiesvedības laikā nebija iesniegusi pietiekamus pierādījumus, kas pierādītu, ka ir bijis pamats izmeklēšanas uzsākšanai un apstrīdētā lēmuma pieņemšanai. Latvijas Republikas piedāvājumus par papildus informācijas iesniegšanu, kas izteikti 2019. gada janvārī, EST noraidīja, uzskatot, ka minētie piedāvājumi nav pietiekami pamatoti un neļauj izdarīt secinājumus par papildus iesniedzamās informācijas saturu un noderību lietas izskatīšanā. Tāpat EST ieskatā šāds piedāvājums nav savienojams ar paātrināto tiesvedību.

1 T-293/18 *Latvija/Komisija*

(tiesvedības stadija: prasības pieteikums)

Par Komisijas iesaistīšanos zvejas tiesību strīdā par sniega krabju zveju Svalbāras zvejas reģionā risināšanā

Lietas būtība:Latvijas Republika 2018. gada 10. maijā, pamatojoties uz LESD 263. pantu, lūdza atcelt Komisijas 2018. gada 12. marta vēstuli Nr. C(2018) 1418 *final*, kurā Komisija formulējusi savu nostāju, un uzlikt par pienākumu Komisijai formulēt tādu nostāju šajā jautājumā, kas Latvijai neradītu nelabvēlīgas tiesiskās sekas.

Regula Nr. 2017/127[25](arī Regula Nr. 2018/120[26]) paredz iespējas 20 ES zvejas kuģiem (tajā skaitā 11 Latvijas Republikas zvejas kuģiem) zvejot sniega krabjus Svalbāras zvejas reģionā. Tomēr Latvijas Republika minētās tiesības nevar īstenot, jo Komisija nav atrisinājusi jautājumu saistībā ar 1920. gada 9. februārī Parīzē parakstīto Līgumu starp Norvēģiju, Amerikas Savienotajām Valstīm, Dāniju, Franciju, Itāliju, Japānu, Nīderlandi, Lielbritāniju un Īriju, un Lielbritānijas aizjūras domīnijām un Zviedriju saistībā ar Špicbergu (turpmāk – Parīzes līgums) dažādo interpretāciju, kas pastāv starp ES un Norvēģiju. Proti, Norvēģijas ieskatā Svalbāras zvejas reģions atrodas tās teritoriālajos ūdeņos un kontinentālajā šelfā, kas ir Norvēģijas ekskluzīvā kompetencē, un tāpēc Norvēģija ir tiesīga ierobežot zvejas tiesību izmantošanu šajā reģionā.

Latvijas Republika 2017. gada 22. decembrī saskaņā ar LESD 265. pantu nosūtīja Komisijai aicinājumu rīkoties, kurā tika lūgts Komisijai organizēt un piedalīties oficiālās sarunās ar Norvēģiju, lai panāktu ES zvejas tiesību nodrošināšanu Svalbāras zvejas reģionā tā, lai ES kuģi, kuriem ES regulējumā ir paredzētas zvejas iespējas zvejojot sniega krabjus Svalbāras zvejas reģionā, varētu īstenot šīs tiesības. Savukārt gadījumā, ja līdz 2018. gada 31. martam nav iespējams panākt ES zvejas tiesību nodrošināšanu Svalbāras zvejas reģionā, lūgts nodrošināt starptautiskas tiesvedības ierosināšanu pret Norvēģiju.

2018. gada 12. martā Latvijas Republika saņēma Komisijas atbildi, kurā Komisija formulēja savu nostāju, norādot, ka Komisija savu uzdevumu pildīšanai izvēlas vispiemērotākos veidus un pasākumus, kas vislabāk aizsargā ES zvejas tiesības un intereses Svalbāras zvejas rajonā. Proti, Komisija norādīja uz vairākām notām, kas nosūtītas Norvēģijai, un sanāksmēm ar Norvēģiju, kuras tā organizēja pirms Latvijas Republikas aicinājuma. Attiecībā uz starptautiskas tiesvedības ierosināšanu pret Norvēģiju Komisija norādīja, ka tam pastāv vairāki procesuālie šķēršļi, kā tas, ka Parīzes līgums neparedz šādu strīdu izšķiršanas mehānismu, Norvēģija visdrīzāk nepiekrītu šādai tiesvedībai, kā arī ES nav tiesīga celt prasību starptautiskā tiesā. Līdz ar to Komisija neveica nevienu no Latvijas Republikas aicinājumā norādītajiem pasākumiem un joprojām nav nodrošināta ES ar zveju saistīto tiesību un interešu aizstāvība attiecībā uz ES kuģu tiesībām zvejojot Svalbāras zvejas reģionā.

Minētā situācija Latvijai rada nelabvēlīgas tiesiskās sekas. Latvijas Republika joprojām nevar īstenot Regulā Nr. 2017/127 un Regulā Nr. 2018/120 paredzētās zvejas iespējas. Turklāt 2017. gada 16. janvārī Latvijas Republikas zvejas kuģis "Senator", kas bija devies sniega krabju zvejā Svalbāras zvejas reģionā saskaņā ar Regulā Nr. 2017/127 piešķirtajām zvejas iespējām un Komisijas norādījumu ievērot visus Norvēģijas likumus, izņemot tās 2015. gada 22. decembra Regulas, kas groza Norvēģijas 2014. gada 19. decembra Regulu Nr. 1836 (kas paredzēja aizliegumu zvejojot sniega krabjus) noteikumus, tika arestēts par Norvēģijas likumu pārkāpumu.

3.4. Citu valstu tiešo prasību lietas, kurās iestājusies Latvijas Republika

1 T-77/16–Ryanair un Airport Marketing Services/Komisija

(tiesvedības stadija: spriedums)

Par Komisijas lēmuma valsts atbalsta lietā atcelšanu

Lietas būtība: Šajā lietā *Ryanair Ltd* un *Airport Marketing Services Ltd* lūdz atcelt Komisijas lēmumu valsts atbalsta lietā, ar ko atzīts, ka *Ryanair Ltd* un *Airport Marketing Services Ltd* ir saņēmuši nelikumīgu, ar iekšējo tirgu nesaderīgu, valsts atbalstu no *Flugplatz GmbH Aeroville Zweibrücken/Flughafen Zweibrücken GmbH* un Reinzemes-Pfalca federālās zemes.

- 2018. gada 13. decembrī EST pasludināja spriedumu, atceļot Komisijas 2014. gada 1. oktobra lēmumu (EU) 2016/152 par valsts palīdzību SA 27339 (12/C) (ec 11/NN) 1(2), 3., 4. un 5. pantu tiktāl, ciktāl tie attiecas uz *Ryanair Ltd* un *Airport Marketing Services Ltd*.

1 T-247/16 – Trasta Komerbanka u.c./ECB

(tiesvedības stadija: iestāšanās lietā)

Par Eiropas Centrālās bankas lēmuma atcelšanu

Lietas būtība: Šajā lietā Latvijas Republikā reģistrēta akciju sabiedrība "Trasta Komercbanka" un seši citi prasītāji prasa atcelt ECB 2016. gada 3. marta lēmumu, ar kuru tiek anulēta akciju sabiedrības "Trasta Komercbanka" bankas darbības licence. ECB lēmums pieņemts pēc FKTK ierosinājuma, ņemot vērā, ka akciju sabiedrība "Trasta Komercbanka" ilgstoši pieļāvusi nopietnus pārkāpumus vairākās svarīgās bankas darbības jomās, kā arī saskaņā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas izvērtējumu bankas noregulējums jeb glābšana nav sabiedrības interesēs.

1 T-698/16–Trasta Komercbanka u.c./ECB

(tiesvedības stadija: iestāšanās lietā)

Par Eiropas Centrālās bankas lēmuma atcelšanu

Lietas būtība: Šīs lietas faktiskie apstākļi ir tādi paši kā lietā T-247/16 *Trasta Komercbanka u.c./ECB*. Proti, Latvijas Republikā reģistrēta akciju sabiedrība "Trasta Komercbanka" un seši citi prasītāji prasa atcelt ECB 2016. gada 3. marta lēmumu, ar kuru tiek anulēta akciju sabiedrības "Trasta Komercbanka" bankas darbības licence. ECB lēmums pieņemts pēc FKTK ierosinājuma, ņemot vērā, ka akciju sabiedrība "Trasta Komercbanka" ilgstoši pieļāvusi nopietnus pārkāpumus vairākās svarīgās bankas darbības jomās, kā arī saskaņā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas izvērtējumu bankas noregulējums jeb glābšana nav sabiedrības interesēs.

1 C-564/17-Komisija/Beļģija

(tiesvedības stadija: mutvārdu process)

Par LESD 260. panta 3. punkta piemērošanu

Lietas būtība: Komisija lūdz konstatēt, ka Beļģijas Karaliste nav pieņēmusi visus normatīvos un administratīvos aktus, kas nepieciešami, lai izpildītu Direktīvas 2011/98/ES[27] prasības, kā arī nav izpildījusi minētajā direktīvā paredzētos pienākumus.

Komisija saskaņā ar LESD 260. panta 3. punktu lūdz noteikt Beļģijas Karalistei pienākumu samaksāt kavējuma naudu par pienākumu paziņot par Direktīvas 2011/98/ES transponēšanas pasākumu neizpildi.

Mutvārdu process: Mutvārdu process, kas lietā bija nozīmēts uz 2019. gada 22. janvāri, tika atcelts, jo Komisija atsauca prasību.

[1]Padomes 2006. gada 28. novembra Direktīva 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu.

[2]Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 28. janvāra Regula (EK) Nr. 178/2002 ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu.

[3]Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Regula (EK) Nr. 852/2004 par pārtikas produktu higiēnu.

[4]Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Regula (EK) Nr. 882/2004 par oficiālo kontroli, ko veic, lai nodrošinātu atbilstības pārbaudi saistībā ar dzīvnieku barības un pārtikas aprites tiesību aktiem un dzīvnieku veselības un dzīvnieku labturības noteikumiem.

[5]Padomes 2006. gada 28. novembra Direktīva 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu.

[6]Padomes 1999. gada 17. maija Regula (EK) Nr. 1257/99 par Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda (ELVGF) atbalstu lauku attīstībai un dažu regulu grozīšanu un atcelšanu.

[7]Eiropas Parlamenta un Padomes 1995. gada 24. oktobra Direktīva 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti.

[8]Padomes 1992. gada 12. oktobra Regula (EEK) Nr. 2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi.

[9]Komisijas 1993. gada 2. jūlija Regula (EEK) Nr. 2454/93, ar ko nosaka īstenošanas noteikumus Padomes Regulai (EEK) Nr. 2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi.

[10]Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 8. jūnija Direktīva 2000/31/EK par dažādiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū.

[11]Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 12. decembra Regula (ES) Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās.

[12]Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regula (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I).

[13]Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. jūlija Regula (EK) Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (Roma II).

[14]Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Regula (EK) Nr. 1896/2006, ar ko izveido Eiropas maksājuma rīkojuma procedūru.

[15]Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 23. aprīļa Direktīva 2008/48/EK par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK.

[16]Padomes 2000. gada 27. novembra Direktīva 2000/78/EK, ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju.

[17]Padomes 2000. gada 22. decembra Regula (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un sprieduma atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās.

[18]Padomes 1972. gada 24. aprīļa Direktīva 72/166/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un attiecībā uz kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību.

[19]Padomes 1983. gada 20. decembra Otrā direktīva 84/5/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz

transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu.

[20] Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 6. maija Regula (EK) Nr. 469/2009 par papildu aizsardzības sertifikātu zālēm.

[21] Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 12. jūlija Direktīva 2002/58/EK par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē.

[22] Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK.

[23] Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 12. jūlija Direktīva 2002/58/EK par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību un elektronisko komunikāciju nozarē.

[24] EST 2016. gada 21. decembra spriedums lietā C-203/15 *Tele2 Sverige*.

[25] Padomes 2017. gada 20. janvāra Regula (ES) 2017/127, ar ko 2017. gadam nosaka konkrētu zivju krājumu un zivju krājumu grupu zvejas iespējas, kuras piemērojamas Savienības ūdeņos un – attiecībā uz Savienības zvejas kuģiem – konkrētos ūdeņos, kas nav Savienības ūdeņi.

[26] Padomes 2018. gada 23. janvāra Regula (ES) 2018/120, ar ko 2018. gadam nosaka konkrētu zivju krājumu un zivju krājumu grupu zvejas iespējas, kuras piemērojamas Savienības ūdeņos un – attiecībā uz Savienības zvejas kuģiem – konkrētos ūdeņos, kas nav Savienības ūdeņi, un ar ko groza Regulu (ES) 2017/127.

[27] Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 13. decembra Direktīva 2011/98/ES par vienotu pieteikšanās procedūru, lai trešo valstu valstspiederīgajiem izsniegtu vienotu uzturēšanās un darba atļauju dalībvalsts teritorijā, un par vienotu tiesību kopumu trešo valstu darba ņēmējiem, kuri kādā dalībvalstī uzturas likumīgi.

Eiropas Savienības Tiesa pasludina spriedumu lietā C-639/17 KPMG Baltics

2019. gada 17. janvārī Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) pasludināja spriedumu lietā C-639/17 *KPMG Baltics*. Prejudiciālos jautājumus lietā uzdeva Latvijas Republikas Augstākā tiesa par jēdziena “pārveduma rīkojums” saturu Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 19. maija Direktīvas 98/26/EK par norēķinu galīgumu maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmās (turpmāk – Direktīva 98/26) izpratnē, kā arī par pārveduma rīkojuma juridisko spēku.

Par pamatlietu

Prejudiciālā nolēmuma lūgums iesniegts tiesvedībā starp SIA “KPMG Baltics”, kas rīkojās kā AS “Latvijas Krājbanka” (turpmāk – Banka) maksātspējas procesa administratore, un SIA “Ķīpars AI” par bankai iesniegtā maksājuma rīkojuma izpildi. Proti, 2011. gada 17. novembrī SIA “Ķīpars AI”, parasta norēķinu konta Bankā īpašniece, Bankai iesniedza maksājuma rīkojumu pārskaitīt visus šajā norēķinu kontā pieejamos naudas līdzekļus uz citu bankas kontu, kas SIA “Ķīpars AI” piederēja citā kredītiestādē. Šis maksājuma rīkojums tika ievadīts Bankas iekšējā norēķinu sistēmā, naudas līdzekļi tika debitēti no SIA “Ķīpars AI” norēķinu konta un iegrāmatoti AS “Latvijas Krājbanka” starpkontā pārskaitījuma nolūkā. Tomēr maksājuma rīkojums netika izpildīts līdz galam, jo dažas stundas vēlāk Finanšu un kapitāla tirgus komisija noteica Bankai aizliegumu veikt jebkādas operācijas par summu, kas pārsniedz 100 000 *euro*, un vēlāk Banka tika atzīta par

maksātnešpējīgu.

SIA "Ķīpars AI" vērsās tiesā ar prasību par maksājuma rīkojuma izpildi, un pirmās instances tiesa un apelācijas instances tiesa apmierināja SIA "Ķīpars AI" celto prasību. SIA "KPMG Baltics" par apelācijas instances tiesas spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību. SIA "Ķīpars AI" tiesvedībā atsaucas uz Direktīvas 98/26 noteikumiem, par kuras piemērošanu un jēdziena "pārveduma rīkojums" saturu EST tika iesniegti prejudiciālie jautājumi.

Tiesas secinājumi

EST spriedumā atzina, ka uz tādu maksājuma rīkojumu, ko Bankai iesniedza SIA "Ķīpars AI" kā parasta norēķinu konta īpašniece un kas attiecas uz naudas līdzekļu pārskaitījumu uz citu kredītiestādi, nav attiecināms jēdziens "pārveduma rīkojums" Direktīvas 98/26 izpratnē un tādējādi tas neietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā.

EST spriedumā skaidroja, ka Direktīvas 98/26 mērķis ir samazināt sistēmisko risku un nodrošināt maksājumu sistēmu un vērtspapīru darījumu norēķinu stabilitāti, līdz minimumam ierobežojot traucējumus, ko šādai sistēmai rada maksātnešpējas procedūra pret kādu no tās dalībniekiem. Šis mērķis tiek sasniegts, paredzot, ka pārveduma rīkojumiem ir juridisks spēks un tie ir saistoši trešajām personām pat tad, ja attiecībā uz kādu dalībnieku ir sāktā maksātnešpējas procedūra, ja vien tie ir ievadīti sistēmā pirms maksātnešpējas procedūras sākšanas.

EST spriedumā norādīja, ka Direktīvas 98/26 piemērošanas joma ir nosakāma pēc tās 1. panta un 2. pantā norādītajām definīcijām. Atbilstoši tām jēdziens "pārveduma rīkojums" attiecas tikai uz norādījumiem, kuri rada finanšu saistības un kurus šādas sistēmas dalībnieki tās ietvaros sniedz citiem dalībniekiem, kam ir pienākums tos izpildīt. Šāds jēdziens neattiecas uz norādījumiem, kuri rada finanšu saistības un kurus ir sniegušas trešās personas ārpus šādas sistēmas. Minēto nozīmi apstiprina pārveduma rīkojuma aizsardzības pakārtotība nosacījumam, ka tas ir ticis "ievadīts sistēmā" un Direktīvas 98/26 mērķis. EST atzina, ka norādījumu, kas rada finanšu saistības, bet ko nav ievadījis kāds no tās dalībniekiem, neizpilde maksātnešpējas procedūras dēļ nerada sistēmisku risku un neietekmē šādas sistēmas stabilitāti. Attiecīgi šādu aizsardzību attiecinot uz trešajām personām, kas nepieder sistēmai, tiktu pārsniegts tas, kas ir vajadzīgs, lai sasniegtu Direktīva 98/26 izvirzīto mērķi.

Vienlaikus EST norādīja, ka Direktīvas 98/26 1. panta f) apakšpunktā ir izsmeltoši uzskaitīti subjekti, kas ietilpst sistēmas dalībnieka jēdzienā – "iestāde", "galvenā darījumu otra puse", "norēķinu iestāde", "ieskaita iestāde" vai sistēmas "operators". SIA "Ķīpars AI" neatbilst nevienam no šiem subjektiem. Tāpat SIA "Ķīpars AI" nevar tikt atzīts par "netiešo dalībnieku", kuram būtu piešķirtas sistēmas dalībnieka tiesības, jo Latvijas Republika nav izmantojusi tiesības noteikt, ka netiešo dalībnieku var atzīt par dalībnieku saistībā ar sistēmisku risku, kā arī SIA "Ķīpars AI" neatbilst Direktīvas 98/26 2. panta g) apakšpunktā ietvertajam jēdzienam "netiešais dalībnieks".

Pilns sprieduma teksts pieejams: <https://curia.europa.eu>

2018. gada 25. jūlijā Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) pasludināja spriedumu lietā C-121/17 Teva UK u.c pret Gilead Sciences Inc. Prejudiciālos jautājumus lietā uzdeva Apvienotās Karalistes tiesa par Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 6. maija Regulas (EK) Nr. 469/2009 par papildu aizsardzības sertifikātu zālēm (turpmāk – Regula 469/2009) 3. panta a) punkta interpretāciju.

Par pamatlietu

Atbildētāja lietā ir farmācijas sabiedrība, kas tirgo zāles, kuras tiek izmantotas ar HIV inficēto personu ārstēšanai. Atbildētājam pieder Eiropas patents attiecībā uz minētajām zālēm ar prioritātes datumu 1996. gada 26. jūlijs. Pats patents tika piešķirts 2003. gada 14. maijā un tas beidzās 2017. gada 24. jūlijā. No patentā aprakstītā izriet, ka tas vispārīgi aptver dažādu vīrusa infekciju, tostarp HIV, ārstēšanā izmantojamu molekulu kopumu. Aprakstā ir norādīta farmaceitisku formulu virkne, kuras var tikt izmantotas pieteiktajos savienojumos, taču nav konkrēti norādīti nedz īpaši nozīmīgi savienojumi, nedz arī šādu savienojumu īpašs izmantojums. Pieteikto savienojumu vidū kā viens no pamatpatenta pretenzijas priekšmetiem ir iekļauta aktīvā viela – tenofovīra dizoproksils (turpmāk tekstā – TD). Patentā aprakstā ir arī norādīts apstāklis, ka minētie savienojumi vajadzības gadījumā var tikt apvienoti ar "citām terapeitiskajām sastāvdaļām". Vārdi "citas terapeitiskās sastāvdaļas" pamatpatentā nav nedz definēti, nedz arī paskaidroti. 2008. gada atbildētāja saņēma papildus aizsardzības sertifikātu (turpmāk – PAS).

Prasītājas lietā ir vairākas farmācijas sabiedrības, kas apstrīd atbildētājam izsniegtā papildus aizsardzības sertifikāta spēkā esamību, lai pašas varētu tirgot šo zāļu ģenērisko versiju. Prasītājas apgalvo, ka atbildētājas pamatpatenta prioritātes datumā (1996. gadā) emtricitabīns nav bijis nozares lietpratējiem pazīstama efektīva viela cilvēka HIV ārstēšanā, tāpēc atbildētājam izsniegtais PAS neatbilst Regulas 469/2009 3. panta a) punktā paredzētajam nosacījumam, jo atbilstoši EST judikatūrā noteiktajam atbildētājas patenta aizsargātajam produktam ir "jābūt minētam pretenziju formulējumā". Ja produktam ir piemērojama funkcionālā definīcija, tai atbilstoši EST judikatūrā noteiktajam ir netieši, bet noteikti jāattiecas konkrēti uz attiecīgo produktu.

EST vērtējums

Šajā lietā EST konstatēja, ka atbildētājas ar PAS aizsargāto produktu veido divas aktīvās vielas. Taču pamatpatenta pretenzijā tieši norādīta ir tikai viena no šīm aktīvajām vielām, savukārt uz otro vielu varētu attiekties patenta pretenzijā iekļautā frāze "citas terapeitiskās sastāvdaļas".

EST secināja, ka produktu aizsargā spēkā esošs pamatpatents Regulas Nr. 469/2009 3. panta a) punkta izpratnē, ja produkts, kas ir PAS priekšmets, ir vai nu tieši minēts, vai nu ir noteikti un konkrēti paredzēti šī patenta pretenzijās. EST norādīja, ka ir jāņem vērā arī pamatpatenta apraksts un zīmējumi, jo tie ļauj noteikt, vai produkts, kas ir PAS priekšmets, ir norādīts pamatpatenta pretenzijās un ir iekļauts izgudrojumā, uz kuru attiecas šis patents.

EST atzina, ka tas atbilst PAS mērķim noteikt pietiekamu pamatpatenta faktiskās aizsardzības laikposmu, lai ļautu īpašniekam izmantot ekskluzīvas tiesības papildu laikposmā pēc šī patenta darbības beigām, kompensējot komerciālās izmantošanas kavējumu par laiku no patenta pieteikuma iesniegšanas datumam līdz pirmās tirdzniecības atļaujas saņemšanas datumam.

Papildus EST norādīja uz Regulas Nr. 469/2009 4. apsvērumā ietverto mērķi tiesību izmantošanas papildu laikposma piešķiršanai, proti, veicināt pētniecību un ļaut atgūt pētniecībā ieguldītos līdzekļus. PAS nav paredzēts ar patentu piešķirtā aizsardzības apjoma paplašināšanai tiktāl, ka tas pārsniegtu ar minēto patentu aptverto izgudrojumu, tāpēc PAS piešķiršana produktam, kas neietilpst ar pamatpatentu aptvertajā izgudrojumā, būtu pretrunā Regulas Nr. 469/2009 mērķim, jo tam PAS nebūtu saistības ar pamatpatentā norādītajiem pētniecības rezultātiem.

EST uzsvēra, ka nevar tikt pieļauts, ka spēkā esoša pamatpatenta īpašnieks ikreiz, laižot dalībvalsts tirgū zāles, kuru sastāvā ir aktīvā viela, kas ir aizsargāta ar pamatpatentu un cita aktīvā viela, kas nav ar pamatpatentu aptvertā izgudrojuma priekšmets, varētu saņemt jaunu PAS. Pretenzijām nevajadzētu ļaut pamatpatenta īpašniekam, iegūstot PAS, izmantot aizsardzību, kura pārsniegtu ar šo patentu aptvertajam izgudrojumam piešķirto aizsardzību. Tātad šīs regulas 3. panta a) punkta piemērošanas vajadzībām pamatpatenta pretenzijas ir izprotamas, ņemot vērā šī izgudrojuma robežas, kā tas izriet no šī patenta apraksta un zīmējumiem.

EST secināja, ka saskaņā ar Regulas 469/2009 5. pantu PAS piešķir tādas pašas tiesības kā tās, kas ir piešķirtas ar pamatpatentu, un uz tiem attiecas tie paši pienākumi. Līdz ar to ar PAS piešķirtās aizsardzības priekšmetam ir jābūt ierobežotam ar pamatpatenta aptvertā izgudrojuma tehniskajām īpašībām, kuras ir tikušas pieteiktas ar šo patentu.

Vienlaikus EST norādīja, ka, lai noteiktu, vai produktu, kas ir PAS priekšmets, aizsargā pamatpatents šīs regulas 3. panta a) punkta izpratnē, šim produktam ir jābūt nozares lietpratēja konkrēti identificējamam, ņemot vērā visu pamatpatentā norādīto informāciju un tehnikas stāvokli šī patenta pieteikuma iesniegšanas vai tā prioritātes datumā. EST atzīmēja, ka minētā Regulas 469/2009 3. panta a) punkta interpretācija ir piemērota arī tad, ja produktu, kas ir PAS priekšmets, veido vairākas aktīvās vielas, kurām ir kombinēta iedarbība, gluži kā tas ir šajā lietā.

Eiropas Savienības Tiesa pasludina spriedumu lietā C-80/17

Juliana

2018. gada 4. septembrī jūlijā Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) pasludināja spriedumu lietā C-80/17 Juliana. Prejudiciālos jautājumus šajā lietā uzdeva Portugāles Augstākā tiesa par Padomes 1972. gada 24. aprīļa Direktīvas 72/166/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un attiecībā uz kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību, kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 11. maija Direktīvu 2005/14/EK (turpmāk – Pirmā direktīva), 3. panta un Padomes 1983. gada 30. decembra Otrās direktīvas 84/5/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 11. maija Direktīvu 2005/14/EK (turpmāk – Otrā direktīva), 1. panta 4. punktu interpretāciju.

Par pamatlietu

Prejudiciālā nolēmuma lūgums iesniegts tiesvedībā starp Portugāles Transportlīdzekļu garantiju fondu (turpmāk – Fonds) un vairākām privātpersonām jautājumā par atlīdzību, ko fonds izmaksājis negadījumā, kurā bija iesaistīts *A. A. Destapado Pão Mole Juliana* (turpmāk – A.A. Juliana) piederošais transportlīdzeklis, kuru vadīja viņas dēls.

A.A. Juliana ir Portugālē reģistrēta automobiļa īpašniece, kura veselības problēmu dēļ pārtrauca automobiļa lietošanu, tādēļ novietoja to savas mājas pagalmā, tomēr nenonēma to no oficiālas uzskaites. A.A. Julianas dēls bija paņēmis mātes transportlīdzekli bez viņas atļaujas un izraisīja ceļu satiksmes negadījumu, kā rezultātā iestājas viņa paša un vēl divu pasažieru nāve. A.A. Juliana uz šī ceļu satiksmes negadījuma brīdi nebija iegādājusies civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar minētā transportlīdzekļa lietošanu. Fonds, atļūdzinot mirušo pasažieru tiesību pārņēmējiem no negadījuma radušos zaudējumus, cēla regresa prasību pret A.A. Juliana un transportlīdzekļa vadītāja meitu. A.A. Juliana apgalvo, ka viņa nav atbildīga par negadījumu un ka tā kā viņa bija novietojusi transportlīdzekli savas mājas pagalmā un neplānoja ar to piedalīties ceļu satiksmē, viņai nebija pienākuma noslēgt civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumu.

EST vērtējums

EST norādīja, ka jēdziena "transportlīdzeklis" definīcija Pirmās direktīvas 1. panta 1. punktā nav atkarīga no tā, kā attiecīgais transportlīdzeklis tiek vai var tikt lietots. Tādējādi transportlīdzeklis, kas ir reģistrēts un nav ticis pienācīgi noņemts no uzskaites un kas ir piemērots braukšanai, atbilst "transportlīdzekļa" jēdzienam Pirmās direktīvas 1. panta 1. punkta izpratnē un uz to nebeidz attiekties šīs direktīvas 3. panta 1. punktā minētais apdrošināšanas pienākums tikai tāpēc vien, ka tā īpašnieks vairs neplāno to vadīt un to ir novietojis privātā teritorijā.

EST secināja, apstākļi, ka A. A. Juliana transportlīdzekli bija novietojusi privātā teritorijā, t.i., savas mājas pagalmā, pirms viņas dēls to paņēma, kā arī tas, ka viņa vairs neplānoja to vadīt, nav nozīmes.

Līdz ar to EST uz pirmo jautājumu par Pirmās direktīvas 3. panta 1. punkta interpretāciju atbildēja tādējādi, ka civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līguma noslēgšana saistībā ar mehāniskā transportlīdzekļa lietošanu ir obligāta gadījumā, ja attiecīgais transportlīdzeklis joprojām ir reģistrēts dalībvalstī un ar to var piedalīties ceļu satiksmē, bet tas pēc tā īpašnieka, kurš vairs nevēlas to vadīt, izvēles ir novietots privātā teritorijā.

Uz otro jautājumu par to, vai Otrās direktīvas 1. panta 4. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā paredzēts, ka šajā noteikumā minētajai iestādei ir tiesības celt prasību pret personu, kurai bija pienākums iegādāties civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar tāda transportlīdzekļa lietošanu, kurš ir izraisījis kaitējumu, ko apņēmusies atlūdzināt šī iestāde, bet kura šajā nolūkā nav noslēgusi līgumu, pat ja šī persona nav civiltiesiski atbildīga par negadījumu, kurā ir ticis nodarīts šis kaitējums, EST atbildēja sekojoši.

Otrās direktīvas 1. panta 4. punktā ir skaidri paredzēta dalībvalstīm iespēja noteikt iestādes iejaukšanos kā alternatīvu un ļauts noteikt regulējumu regresa prasībām starp iestādi un personām, kas ir atbildīgas par negadījumu, un attiecībām ar citiem apdrošinātājiem vai sociālās apdrošināšanas iestādēm, kas kompensētu cietušajam nelaiemes gadījumu. Lai arī Eiropas Savienības likumdevējs vēlējās saglabāt dalībvalstu tiesības piešķirt par kompensāciju atbildīgajai iestādei tiesības celt regresa prasību, it īpaši pret "personu vai personām, kas atbild par negadījumu", tomēr netika saskaņoti dažādi aspekti, kas saistīti ar šādas iestādes regresa prasību, it īpaši citu personu noteikšanu, uz kurām var attiekties šāda prasība, tādēļ šie aspekti tiek regulēti katras dalībvalsts tiesību aktos.

Tādējādi EST secināja, ka valsts tiesiskajā regulējumā var būt paredzētas tiesības par kompensāciju atbildīgajai iestādei celt prasību ne tikai pret personu, kas atbildīga par negadījumu, bet arī pret transportlīdzekļa īpašnieku neatkarīgi no tā civiltiesiskās atbildības par negadījumu, ja transportlīdzekļa īpašnieks nav izpildījis valsts tiesībās noteikto pienākumu apdrošināt šo transportlīdzekli.

Līdz ar to, ņemot vērā visu iepriekš minēto, EST uz otro jautājumu par Otrās direktīvas 1. panta 4. punkta interpretāciju atbildēja, ka minētajai tiesību normai nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā paredzēts, ka iestādei ir tiesības celt regresu prasību ne tikai pret personu, kas ir atbildīga par negadījumu, bet arī pret personu, kurai bija pienākums iegādāties civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar tāda transportlīdzekļa lietošanu, kas ir izraisījis kaitējumu, ko šī iestāde ir atlīdzinājusi, bet kura šajā nolūkā nebija noslēgusi līgumu, kaut arī šī persona nav civiltiesiski atbildīga par negadījumu, kura rezultātā ir nodarīts šis kaitējums.

Eiropas Savienības Tiesa pasludina spriedumu lietā C-207/16 Ministerio Fiscal

2018. gada 2. oktobrī Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) pasludināja spriedumu lietā C-207/16 Ministerio Fiscal. Šajā lietā Spānijas tiesa uzdeva divus prejudiciālos jautājumus par Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 12. jūlija Direktīvas 2002/58/EK par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē (direktīva par privātās dzīves aizsardzību un elektroniskajām komunikācijām), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 12. jūlija Direktīvu 2009/136/EK (turpmāk – Direktīva 2002/58), 15. panta 1. punkta interpretāciju kontekstā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk – Harta) 7. un 8. pantu. Prejudiciālā nolēmuma lūgums iesniegts tiesvedībā, ko uzsākusi Spānijas prokuratūra par Spānijas tiesas atteikumu piešķirt kriminālpolicijai piekļuvi personas datiem, kurus uzglabā elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzēji (turpmāk – EKP sniedzēji).

Par pamatlietu

Persona bija vērsusies policijā ar iesniegumu par notikušo uzbrukumu, kura rezultātā šai personai tika nolaupīts mobilais tālrunis. Kriminālpolicija vērsās pie izmeklēšanas tiesneša ar lūgumu uzdot EKP sniedzējiem nodot noteiktā laika posmā pieslēgto tālrunu numurus ar starptautiskā mobilā abonenta identitātes numuru (turpmāk – IMEI kods), kurš atbilda nolaupītajam mobilajam tālrunim, kā arī šo telefona numuru, kas atbilst ar šo kodu aktivizētajām SIM kartēm, lietotāju personas datus, kas saistīti ar personas identitāti, tādus kā vārds, uzvārds un, attiecīgā gadījumā, adrese. Izmeklēšanas tiesnesis šo lūgumu noraidīja, norādot, ka lūgtais pasākums nav lietderīgs noziedzīgā nodarījuma izdarītāju identificēšanai, kā arī tāpēc, ka Spānijas normatīvajos aktos ir noteikts, ka EKP sniedzēju glabāto datu nodošana ir paredzēta vienīgi smagu noziedzīgu nodarījumu gadījumā. Prokuratūra pārsūdzēja šo lēmumu, jo uzskatīja, ka dati būtu jānodod, ņemot vērā faktiskos apstākļus šajā lietā, kā arī tāpēc, ka situācija ir līdzīga apstākļiem citā lietā, kurā ir pasludināts Spānijas Augstākās tiesas spriedums.

EST vērtējums

EST sākumā atgādināja, ka valsts iestāžu piekļuve EKP sniedzēju glabātajiem personas datiem ir iejaušanās Hartas 7. pantā nostiprinātajās pamattiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību, pat ja nav apstākļu, kas ļautu šo iejaušanos kvalificēt kā "smagu", un nav nozīmes tam, vai attiecīgajai informācijai par privāto dzīvi ir sensitīvs raksturs un vai ieinteresētajām personām ir radītas neērtības šīs iejaušanās dēļ. Šāda piekļuve ir arī iejaušanās Hartas 8. pantā nostiprinātajās pamattiesībās uz personas datu aizsardzību, jo tā ir personas datu apstrāde.

Attiecībā uz mērķiem, kas var pamatot tādu tiesisko regulējumu, kurš pieļauj valsts iestāžu piekļuvi EKP sniedzēju uzglabātajiem datiem un ar kuru tiek izdarīta atkāpe no elektronisko komunikāciju konfidencialitātes principa, EST atgādināja, ka Direktīvas 2002/58 15. panta 1. punkta pirmajā teikumā ietvertais mērķu uzskaitījums ir izsmeļošs un tādēļ šai piekļuvei ir stingri jāatbilst kādam no šiem mērķiem. EST norādīja, ka Direktīvas 2002/58 15. panta 1. punkta pirmajā teikumā ietvertais mērķis ir ne tikai smagu noziegumu apkarošana, bet tas ietver sevī arī vispārīgi noziedzīgu nodarījumu

apkaršanu, kas izpaužas to prevencijā, izmeklēšanā, atklāšanā un kriminālvajāšanā.

Vienlaikus EST atgādināja, ka vienīgi smagu noziegumu apkaršana var pamatot valsts iestāžu piekļuvi EKP sniedzēju saglabātajiem personas datiem, kuri, tos apkopojot, ļauj izdarīt konkrētus secinājumus par to personu privāto dzīvi, kuru dati tiek skarti. Šādu interpretāciju EST pamato ar apstākli, ka tiesiskā regulējuma, kas reglamentē šo piekļuvi, mērķim ir jābūt atbilstošam šīs darbības rezultātā radītajam attiecīgo pamattiesību aizskārumam.

EST norādīja, ka pieprasījums, ar ko kriminālpolicija lūdz tiesas atļauju piekļūt EKP sniedzēju saglabātajiem personas datiem, ir vērsti vienīgi uz to, lai varētu identificēt personas, kurām piederošās SIM kartes noteiktā laika posmā ir tikušas aktivizētas ar nozagtā mobilā tālruņa *IMEI*/kodu. Šī pieprasījuma mērķis ir piekļūt tikai tiem abonementa numuriem, kas atbilst šīm SIM kartēm, kā arī minēto karšu īpašnieku identitātes datiem. Piekļuves pieprasījumā norādītie dati ir paredzēti vienīgi tam, lai noteiktā laikposmā ar nozagto mobilo tālruni aktivizētās SIM kartes varētu sasaistīt ar šo SIM karšu īpašnieku identitāti. Šie dati neļauj noskaidrot ar attiecīgajām SIM kartēm veikto komunikāciju datumu, laiku, ilgumu un adresātus vai vietu, kur šīs komunikācijas ir notikušas, vai to biežumu ar noteiktām personām konkrētā laika posmā, tāpēc no tiem nevar izdarīt konkrētus secinājumus par personu, kuru dati tiek skarti, privāto dzīvi.

Tādējādi EST atzina, ka piekļuve tikai tiem datiem, kas minēti pamatlietā aplūkotajā piekļuves pieprasījumā, nav kvalificējama par "smagu" iejaukšanos to personu, kuru dati tiek skarti, pamattiesībās. EST norādīja, ka iejaukšanās, kas ietver piekļuvi šādiem datiem, ir pamatojama ar "noziedzīgu nodarījumu" prevencijas, izmeklēšanas, atklāšanas un kriminālvajāšanas mērķi vispārīgā veidā, uz ko ir atsauce Direktīvas 2002/58 15. panta 1. punkta pirmajā teikumā, un nav nepieciešams, lai šie nodarījumi būtu kvalificējami kā "smagi".

Eiropas Savienības Tiesa pasludina spriedumu lietā C-651/16 DW

2018. gada 7. martā Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) pasludināja spriedumu lietā C-651/16 DW. Prejudiciālo jautājumu šajā lietā uzdeva Latvijas Republikas Augstākā tiesa par Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk – LESD) 45. panta, kā arī Līguma par Eiropas Savienību (turpmāk – LES) 4. panta 3. punkta interpretāciju. Prejudiciālā nolēmuma lūgums iesniegts tiesvedībā starp privātpersonu DW un Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūru (turpmāk – VSAA) par maternitātes pabalsta apmēra noteikšanu.

Par pamatlietu

DW bija vērsusies VSAA ar lūgumu piešķirt maternitātes pabalstu. Pabalstu aprēķinā tika ņemti vērā DW ienākumi 12 mēnešu laikā, no kuriem 11 mēnešus DW bija nodarbināta Eiropas Savienības (turpmāk – ES) iestādē un līdz ar to nebija reģistrēta kā darba ņēmēja Latvijā. Tādēļ šajā laika posmā VSAA par pamatu ņēma Latvijā noteikto mēneša vidējo iemaksu algu, savukārt par 12 mēnesi, kuru DW pavadīja, strādājot Latvijā, tika ņemta vērā viņas faktiskā vidējā alga šajā mēnesī. DW iesniedza pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā par viņai izmaksājamā pabalsta pārrēķinu lielākā apmērā. Tiesa apmierināja viņas pieteikumu, pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Regulas Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (turpmāk – Regula 883/2004), kā arī LESD normām par darba ņēmēju pārvietošanās brīvību. Apelācijas instance apmierināja VSAA iesniegto apelācijas sūdzību, norādot, ka Regula 883/2004 nav piemērojama šajā lietā, jo Latvijas tiesību aktos tiesību uz maternitātes pabalstu iegūšanai netiek prasīts iepriekšējs sociālās apdrošināšanas laikposms Latvijas sociālā nodrošinājuma sistēmā. DW šo spriedumu pārsūdzēja Augstākajā tiesā, kas nolēma vērsties EST ar prejudiciālo jautājumu.

EST secinājumi

EST atgādināja ka, lai arī dalībvalstis saglabā kompetenci savas sociālā nodrošinājuma sistēmas organizēšanā, tostarp nosakot sociālā nodrošinājuma pabalstu piešķiršanas nosacījumus, tām tomēr jāievēro ES tiesības, it īpaši LESD normas par darba ņēmēju pārvietošanās brīvību. Tādēļ EST pārbaudīja, vai šajā lietā ir piemērojamas LESD normas par darba ņēmēju pārvietošanās brīvību.

Attiecībā uz darba ņēmēju pārvietošanās brīvību piemērojamību EST atgādināja, ka ES pilsonis, kurš izmanto tiesības uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos un ir bijis nodarbināts citā dalībvalstī, kas nav viņa izcelsmes dalībvalsts, ietilpst LESD 45. panta piemērošanas jomā arī tad, ja viņš strādā starptautiskā organizācijā. Līdz ar to EST secināja, ka DW situācija ietilpst LESD 45. panta piemērošanas jomā.

EST norādīja, ka tiesiskais regulējums, kurš liedz ņemt vērā nodarbinātības laikposmus, kuru laikā persona bijusi apdrošināta saskaņā ar ES kopīgo veselības apdrošināšanas shēmu, var atturēt personu atstāt valsti nolūkā veikt profesionālo darbību citā dalībvalstī, jo tādējādi šī persona zaudētu iespēju saskaņā ar valsts veselības apdrošināšanas shēmu saņemt ģimenes pabalstu. Līdz ar to EST secināja, ka šāds valsts tiesiskais regulējums ir šķērslis darba ņēmēju pārvietošanās brīvībai, kas principā ir aizliegts ar LESD 45. pantu.

Savukārt, vērtējot to, vai pastāv darba ņēmēju pārvietošanās brīvības šķēršļa attaisnojums, EST norādīja, ka pasākums, ar ko tiek ierobežotas ar LESD garantētās pamatbrīvības, var tikt attaisnots tikai tad, ja tam ir leģitīms un ar LESD saderīgs mērķis, kā arī, ja ir ievērots samērīguma princips. Šādam pasākumam būtu jābūt piemērotam izvīrītā mērķa sasniegšanai un tas nedrīkst pārsniegt šī mērķa sasniegšanai vajadzīgo.

EST atgādināja, ka valsts iestādēm, nosakot tādu pasākumu, kas ietver atkāpi no kāda ES tiesībās paredzēta principa, jāpierāda, ka šis pasākums ir piemērots izvīrītā mērķa sasniegšanai un nepārsniedz to, kas nepieciešams tā sasniegšanai. Izvērtējot lietas materiālus, EST secināja, ka pamatlietā aplūkotais šķērslis darba ņēmēju pārvietošanās brīvībai nav attaisnojams.

Līdz ar to uz jautājumu par LESD 45. panta interpretāciju EST atbildēja, ka tas ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram, nosakot vidējo apdrošināšanas iemaksu algu maternitātes pabalsta apmēra noteikšanai, atsaucies laikposma mēneši, kuru laikā attiecīgā persona ir bijusi nodarbināta ES iestādē un nav bijusi sociāli apdrošināta šajā dalībvalstī, tiek pielīdzināti laikposmam bez nodarbinātības un attiecībā uz šiem mēnešiem tiek piemērota minētajā dalībvalstī noteiktā vidējā iemaksu alga, kam ir tādas sekas, ka tiek ievērojami samazināts šai personai piešķirtā maternitātes pabalsta apmērs salīdzinājumā ar to pabalsta apmēru, ko persona būtu varējusi saņemt, ja būtu bijusi nodarbināta vienīgi šajā dalībvalstī.

Eiropas Savienības Tiesa pasludina spriedumu lietā C-120/17 Ministru kabinets

2018. gada 7. augustā Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – Tiesa) pasludināja spriedumu lietā C-284/16 Ministru kabinets. Šī lieta tika ierosināta pēc Latvijas Republikas Satversmes tiesas prejudiciālā nolēmuma lūguma lietā, kurā Administratīvā

rajona tiesa bija vērsusies Satversmes tiesā saistībā ar tiesvedību starp vairākām privātpersonām un Lauku atbalsta dienestu attiecībā uz tādu publisko tiesību līgumu spēkā esamību, kuri piešķir lauksaimniecības priekšlaicīgās pensionēšanās atbalstu atbilstoši Padomes 1999. gada 17. maija Regulas Nr. 1257/99 par Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda (ELVGF) atbalstu lauku attīstībai un dažu regulu grozīšanu un atcelšanu (turpmāk – Regula 1257/1999) 10.–12. pantam.

Ministru kabineta 2004. gada 30. novembrī noteikumos Nr. 1002 "Kārtība, kādā ieviešams programmdokuments "Latvijas Lauku attīstības plāns Lauku attīstības programmas īstenošanai 2004.–2006. gadam"" (turpmāk – MK noteikumi Nr. 1002) bija paredzēta iespēja lauku saimniecību īpašniekiem, kas nav jaunāki par 55 gadiem, nodot savu saimniecību citai personai, saņemot priekšlaicīgās pensionēšanās atbalstu (turpmāk tekstā – priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsts), kura saņemšanas nosacījumi lielā mērā atbilda Regulas Nr. 1257/1999 11. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem. Noteikumos tika norādīts arī tas, ka gadījumā, ja priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta saņēmējs mirst periodā, kurā ir spēkā noslēgtais līgums par priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta saņemšanu, ikmēneša priekšlaicīgās pensionēšanās pensiju par atlikušo periodu turpina izmaksāt personai, kurai saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir apstiprinātas mantojuma tiesības. Tomēr ar 2015. gadā veiktajiem grozījumiem noteikumos atbalsta mantošanas iespēja tika atcelta.

Sniedzot atbildi uz Satversmes tiesas pirmo uzdoto jautājumu par to, vai Regulas 1257/1999 normas aizliedz dalībvalstij pieņemt tādu tiesisko regulējumu, kas ļautu mantot priekšlaicīgās pensionēšanās atbalstu, Tiesa norādīja, ka minētie panti satur pensionēšanās atbalsta pasākuma mērķi, piešķiršanas nosacījumus un tā īstenošanas kārtības galvenos aspektus, taču tie neaplūko atbalsta saņēmēja nāves gadījumu, tādējādi nedz atļaujot, nedz liedzot iespēju mantot tiesības uz priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta saņemšanu. Tomēr, izvērtējot konkrētās normas, Tiesa norādīja, ka pensionēšanās atbalsta nosacījumiem ir stingra personiskā sasaiste ar lauku saimniecības atdevēju. Tāpat Tiesa vērsa uzmanību uz Regulas 1257/1999 mērķiem, kas nav vērsti uz saimniecības atdevēja ienākumu papildināšanu. Tādējādi Tiesa secināja, ka šāds atbalsts nevar tikt mantots. Līdz ar to uz pirmo jautājumu Tiesa atbildēja, ka Regulas 1257/1999 10.–12. pants jāinterpretē tādējādi, ka tie liedz dalībvalstīm, tām īstenojot šos pantus, veikt pasākumus, kas ļautu mantot tādu priekšlaicīgās pensionēšanās atbalstu kā pamatlietā aplūkotais.

Uz Satversmes tiesas otro un trešo jautājumu par to, vai tiesiskās palāvības aizsardzības princips jāinterpretē tādējādi, ka tāda norma, kurā ir paredzēta priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošana un kuru Komisija apstiprināja kā atbilstošu Regulai Nr. 1257/1999, ir radījusi šī atbalsta saņēmēju lauksaimnieku mantiniekiem tiesisko palāvību, un – apstiprinošas atbildes gadījumā – vai tāds secinājums, kāds minēts Komisijas Lauku attīstības komitejas 2011. gada 19. oktobra sanāksmes protokolā, saskaņā ar kuru minētais atbalsts nav mantojams, ir izbeidzis šo tiesisko palāvību, Tiesa atbildēja sekojoši.

Tiesa norādīja uz to, ka dalībvalstīm, veicot pasākumus ES tiesību īstenošanai, ir jāievēro tiesiskās palāvības princips, un ka ikvienam, kuram valsts iestāde ir radījusi pamatotas cerības, ir tiesības atsaukties uz šo principu, taču ir jāpārbauda, vai tiesiskā palāvība tiesību subjektam ir radusies pamatoti vai un tā ir atzīstama par tiesisku.

Vienlaikus Tiesa atzina, ka Regulas 1257/1999 10.–12. pants nav uzskatāms par precīzu ES tiesību normu, jo tā skaidri nepasaka, ka pēc būtības dalībvalstīm ir aizliegts paredzēt priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošanu. Tāpat Tiesa norādīja, ka Komisija bija apstiprinājusi Latvijas izstrādāto priekšlaicīgās pensionēšanās plānu, kas tika iekļauts noteikumu pielikumā.

Tādējādi Tiesa secināja, ka Latvijas iestāžu rīcība, proti, noteikumi Nr. 1002 un līgumi par Lauku atbalsta dienesta veiktu priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta piešķiršanu, ir radījusi priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta saņēmēju lauksaimnieku mantiniekiem pamatotu palāvību uz to, ka šis atbalsts ir mantojams, un ka tādos apstākļos, kā minētajā situācijā, mantinieku palāvība ir uzskatāma par tiesisku.

Līdz ar to sniedzot atbildi uz otro un trešo jautājumu par tiesiskās palāvības principa interpretāciju, Tiesa norādīja, ka tāda valsts tiesību norma kā lietā aplūkotā, kurā ir paredzēta priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošana un kuru Komisija apstiprināja kā atbilstošu Regulai 1257/1999, ir radījusi šī atbalsta saņēmēju mantiniekiem tiesisko palāvību un ka tāds secinājums, kāds minēts Komisijas Lauku attīstības komitejas 2011. gada 19. oktobra sanāksmes protokolā, saskaņā ar

kuru minētais atbalsts nav mantojams, nav izbeidzis šo tiesisko paļāvību.

Eiropas Savienības Tiesa pasludina spriedumu lietā C-154/17 E LATS

Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – Tiesa) 2018. gada 11. jūlijā pasludināja spriedumu lietā C-154/17 E LATS. Prejudiciālos jautājumus šajā lietā uzdeva Latvijas Republikas Augstākā tiesa par Padomes 2006. gada 28. novembra Direktīvas 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu (turpmāk tekstā – "PVN direktīva") 311. panta 1. punkta 1) apakšpunkta interpretāciju, kas Latvijas normatīvajos aktos pārņemts ar Pievienotās vērtības nodokļa likuma (turpmāk tekstā – "PVN likums") 138. pantu. Prejudiciālā nolēmuma lūgums iesniegts tiesvedībā starp SIA "E LATS" un Valsts ieņēmumu dienestu (turpmāk – VID) saistībā ar pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) samaksu un, konkrēti, peļņas daļas aplikšanas ar nodokli režīma piemērojamību to preču pārdošanai, kuru sastāvā it īpaši ir zelts, sudrabs un dārgakmeņi.

E LATS izsniedza aizdevumus privātpersonām, kas nav PVN maksātāji, pret dārgmetālu ķīlu. Neizpirktās ķīlas E LATS pārdeva tālāk citiem komersantiem – PVN maksātājiem. Šajos darījumos E LATS piemēroja īpašo PVN likuma 138. pantā paredzēto PVN režīmu un maksāja PVN vienīgi par dārgmetālu izstrādājumu iegādes un pārdošanas cenas starpību. VID veica E LATS pārbaudi attiecībā uz PVN un secināja, ka šī sabiedrība tālāk pārdeva dārgmetālu izstrādājumus kā lūžņus, nevis kā lietotas preces. Uzskatot, ka šādos apstākļos nav piemērojams PVN likuma 138. pantā paredzētais īpašais PVN režīms, VID nolēma noteikt E LATS papildu PVN saistības.

Tiesa, pārformulējot Augstākās tiesa uzdotos jautājumus, sniedza atbildi uz sekojošu jautājumu – vai PVN direktīvas 311. panta 1. punkta 1) apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens "lietotas preces" aptver lietotas preces, kuru sastāvā ir dārgmetāli vai dārgakmeņi un kuras tiek pārdotas, lai iegūtu šos metālus vai šos akmeņus.

Vērtējot normas tekstu, Tiesa norādīja, ka no PVN direktīvas 311. panta 1. punkta 1) apakšpunkta formulējuma attiecībā uz jēdzienu "lietotas preces" izriet, ka, lai prece varētu tikt uzskatīta par lietotu precī šīs tiesību normas izpratnē, tai jāatbilst vairākiem nosacījumiem, proti, vispirms tai ir jābūt materiālam kustamam īpašumam, pēc tam tai ir jābūt derīgai turpmākai lietošanai vai nu bez pārveidojumiem, vai pēc remonta un visbeidzot tai nav jāietilpst mākslas darbu, kolekciju priekšmetu vai senlietu, nedz arī dārgmetālu vai dārgakmeņu kategorijā.

Attiecībā uz pirmo un otro nosacījumu Tiesa atgādināja, ka jēdziens "lietotas preces" PVN direktīvas 311. panta 1. punkta 1) apakšpunkta izpratnē neizslēdz materiālu kustamu īpašumu, kas ir derīgs turpmākai lietošanai vai nu bez pārveidojumiem, vai pēc remonta un kas ir iegūts no citas preces, kurā tas bija iekļauts kā sastāvdaļa, un ka "lietotas preces" kvalifikācijai ir vajadzīgs vien tas, lai lietotā prece būtu saglabājusi funkcijas, kādas tai bija, kad tā bija jauna, un lai tādējādi tā varētu tikt atkārtoti izmantota bez pārveidojumiem vai pēc remonta.

Saistībā ar trešo nosacījumu Tiesa norādīja, ka, lai gan atbilstoši PVN direktīvas 311. panta 1. punkta 1) apakšpunktam mākslas darbi, kolekciju priekšmeti vai senlietas nevar tikt kvalificēti kā "lietotas preces", tomēr attiecībā uz šiem priekšmetiem, atšķirībā no dārgmetāliem un dārgakmeņiem, var tikt piemērots nodokļus maksājošā tirgotāja īpašais

režims, kas veido atkāpi no vispārējā PVN direktīvas režīma.

Tiesa secināja, ka, lai no dārgmetāliem un dārgakmeņiem veidotam izstrādājumam piemērotu īpašo PVN režīmu, tam jāietilpst kategorijā "lietotas preces" PVN direktīvas 311. panta 1. punkta 1) apakšpunkta izpratnē, nevis kategorijā "dārgmetāli vai dārgakmeņi", kuri ir izslēgti no šī īpašā režīma, ir nepieciešams, lai šim izstrādājumam būtu bijusi kāda cita funkcija, kas nav tā sastāvā esošajiem materiāliem raksturīgā funkcija, lai tas būtu saglabājis šo funkciju un lai tas būtu derīgs turpmākai lietošanai vai nu bez pārveidojumiem, vai pēc remonta. Taču izstrādājumam nevar tikt piemērots īpašais PVN režīms, ja tam nav citas funkcijas, kā tikai tā sastāvā esošo materiālu dabiskā funkcija, vai ja tas nespēj pildīt citu funkciju, jo tas vairs neatrodas tajā pašā ekonomiskajā aprītē un tāpēc var kļūt lietderīgs tikai pēc tā pārveidošanas par jaunu izstrādājumu, kurš nonāks jaunā ekonomiskajā aprītē, kā rezultātā pazūd dubultas nodokļu uzlikšanas risks, kas ir PVN īpašā režīma ieviešanas pamatā. Līdz ar to, lai konkrētā gadījumā noteiktu, vai tālāk pārdota prece ietilpst "lietotu preču" vai "dārgmetālu un dārgakmeņu" kategorijā, jāņem vērā visi objektīvie apstākļi, kādos noticis tālākpārdošanas darījums.

Vienlaikus Tiesa atgādināja, ka no tās judikatūras izriet, ka PVN direktīvā ietvertajiem jēdzieniem ir objektīvs raksturs un tie tiek piemēroti neatkarīgi no attiecīgo darījumu mērķiem un rezultātiem. Līdz ar to tāda elementa kā ar nodokli apliekamās personas, kura piedalās darījumā, nodoma ņemšana vērā ir pretēja PVN sistēmas mērķiem nodrošināt tiesisko drošību un sekmēt PVN piemērošanai vajadzīgos pasākumus, ievērojot attiecīgā darījuma objektīvo raksturu. Savukārt tādi elementi kā attiecīgo izstrādājumu noformējums, to vērtības noteikšanas metode un rēķinu sagatavošanas metode, proti, nosakot cenu kopā (daudzums/svars) vai atsevišķi vienam izstrādājumam, ir objektīvas iezīmes, kuras var tikt ņemtas vērā. Turklāt, tā kā īpašajam PVN režīmam atbilstoši nodokļa bāzei ir jāizriet no grāmatvedības uzskaites, kura ļauj pārbaudīt, vai ir izpildīti visi šī režīma piemērošanas nosacījumi, tirgotāja grāmatvedības uzskaitē un tai pievienotie rēķini var – neskarot izņēmuma gadījumus – sniegt objektīvu informāciju par attiecīgo darījumu un pārdotajiem izstrādājumiem.

Tādējādi uz Augstākās tiesas uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem par PVN direktīvas 311. panta 1. punkta 1) apakšpunkta interpretāciju Tiesa atbildēja, ka jēdziens "lietotas preces" neaptver lietošanā bijušas preces, kuru sastāvā ir dārgmetāli vai dārgakmeņi, ja šīs preces vairs nespēj pildīt savu sākotnējo funkciju un ir saglabājušas vienīgi šiem metāliem un šiem akmeņiem raksturīgo funkciju, kas ir jāizvērtē iesniedzējtiesai, ņemot vērā visus objektīvos apstākļus, kuriem ir nozīme katrā konkrētajā gadījumā.

Eiropas Savienības Tiesa pasludina spriedumu lietā C-648/17 BTA Baltic Insurance Company

2018. gada 15. novembrī Eiropas Savienība Tiesa (turpmāk – Tiesa) pasludināja spriedumu lietā C-648/17 *BTA Baltic Insurance Company*. Šajā lietā Latvijas Republikas Augstākā tiesa iesniedza prejudiciālā nolēmuma lūgumu, ņemot vērā pamatlietā radušos strīdu starp AS "BTA Baltic Insurance Company", agrāk "Balčia Insurance" SE (turpmāk tekstā – "BTA"), un AS "Baltijas Apdrošināšanas Nams" (turpmāk tekstā – "BAN") par apdrošināšanas atlīdzības, ko BTA izmaksāja vienam no saviem klientiem, atmaksu.

Par pamatlietu

Strīds radās tādēļ, ka 2008. gada 24. oktobrī stāvvietā pie lielveikala novietota transportlīdzekļa (turpmāk – "pirmais transportlīdzeklis") pasažieris, atverot tā aizmugurējās labās puses durvis, sabojāja blakus stāvošā transportlīdzekļa (turpmāk – "otrais transportlīdzeklis") kreisās puses aizmugures daļas spārnu. BTA bija noslēgusi brīvprātīgās apdrošināšanas līgumu ar otru transportlīdzekļa īpašnieku. Civiltiesiskā atbildība, kas izriet no pirmā transportlīdzekļa lietošanas, savukārt bija apdrošināta BAN. BTA savam klientam, otrā transportlīdzekļa īpašniekam, atbilstoši ar viņu

noslēgtajam apdrošināšanas līgumam izmaksāja summu 47,42 latu (LVL) (aptuveni 67,47 EUR) apmērā, kas atbilst izdevumiem, kuri radušies, lai novērstu šim transportlīdzeklim radītos zaudējumus, atskaitot pašrisku. Pēc tam šī sabiedrība lūdza BAN tai atlīdzināt radušos izdevumus. BAN atteicās atlīdzināt šos izdevumus, norādot, ka negadījums, kas noticis, diviem transportlīdzekļiem stāvot, neesot atzīstams par “apdrošināšanas gadījumu”.

Tiesas secinājumi

Tiesa, sniedzot vērtējumu minētiem apstākļiem, norādīja, ka transportlīdzekļa durvju atvēršana ir tā izmantošana, kas atbilst tā kā transportlīdzekļa funkcijai, ciktāl tā ļauj ar šo transportlīdzekli pārvadāto vai pārvadājamo personu iekāpšanu tajā un izkāpšanu no tā vai preču iekraušānu tajā un izkraušānu no tā. Šo secinājumu neietekmē, ka pamatlietā aplūkotie transportlīdzekļi negadījuma brīdī bija novietoti stāvēšanai un ka tie atradās stāvvietā.

Savukārt attiecībā uz to, vai pamatlietā aplūkotais negadījums izriet nevis no pirmā transportlīdzekļa vadītāja rīcības, bet gan no tā pasažiera rīcības, Tiesa norādīja, ka Pirmās[1] direktīvas 3. panta 1. punktā vispārīgi ir noteikts, ka apdrošināšanai jāattiecas uz civiltiesisko atbildību par to transportlīdzekļu lietošanu, kas parasti atrodas katras dalībvalsts teritorijā. Tādējādi ne šī tiesību norma, ne citas tiesību normas, kas attiecas uz obligāto apdrošināšanu, neparedz, ka obligātā apdrošināšana attiektos tikai uz kādas noteiktas personu kategorijas (piemēram, transportlīdzekļa vadītāja) civiltiesisko atbildību.

Vienlaikus Tiesa vērsa uzmanību, ka Eiropas Savienības tiesiskais regulējums transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas jomā nepieļauj, ka apdrošinātāja pienākums atlīdzināt zaudējumus tādā ceļu satiksmes negadījumā cietušajam, kurā ir iesaistīts apdrošinātais transportlīdzeklis, būtu izslēgts, ja šo negadījumu izraisījis persona, kas nav tā, kura ir paredzēta apdrošināšanas polisē.

Līdz ar to tas, ka pamatlietā aplūkotais negadījums izriet nevis no pirmā transportlīdzekļa vadītāja rīcības, bet gan no tā pasažiera rīcības, pats par sevi vien neizslēdz, ka šī transportlīdzekļa izmantošana šajā brīdī varētu atbilst tā transportlīdzekļa funkcijai un līdz ar to ietilpt jēdzienā “transportlīdzekļu lietošana” Pirmās direktīvas 3. panta 1. punkta izpratnē.

Tādējādi, ņemot vērā minēto, Tiesa norādīja, ka Pirmās direktīvas 3. panta 1. punkts ir interpretējams tādējādi, ka šajā tiesību normā paredzētajā jēdzienā “transportlīdzekļu lietošana” ietilpst situācija, kad stāvvietā novietota transportlīdzekļa pasažieris, atverot šī transportlīdzekļa durvis, ir saskrāpējis un bojājis tam blakus stāvošo transportlīdzekli.

[1] Padomes 1972. gada 24. aprīļa direktīva par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un attiecībā uz kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību.

Pārskats par Latvijas Republikas dalību Eiropas Savienības Tiesas un Vispārējās tiesas lietās no 2017. gada 1. marta līdz 2018. gada 28. februārim

levads

Šajā ikgadējā pārskatā Tieslietu ministrija sniedz informāciju par Latvijas Republikas dalību Eiropas Savienības Tiesas (turpmāk – EST) un Vispārējās tiesas (abas kopā turpmāk – ES tiesas) lietās laika posmā no 2017. gada 1. marta līdz 2018. gada 28. februārim ar mērķi iepazīstināt lasītājus ar Latvijas Republikas dalības ES tiesās apkopojumu, secinājumiem un katras lietas īsu aprakstu.

Ņemot vērā, ka pēc 2018. gada 28. februāra pasludināti EST spriedumi divās lietās, kurās Latvijas Republika ir piedalījusies, šis pārskats attiecīgi atjaunināts uz š.g. 2018. gada 3. martu.

Ar detalizētu informāciju par katru no lietām var iepazīties EST mājaslapā <http://curia.europa.eu/>.

I. Latvijas Republikas dalības ES tiesu lietās pārskata apkopojuma tabula

Aktīvo lietu skaita salīdzinājums ar iepriekšējā perioda aktīvo lietu skaitu*

	Pārskata periodā 01.03.2017. - 28.02.2018.		Iepriekšējā periodā 01.03.2016. - 28.02.2017.	
	Latvijas	Citu valstu	Latvijas	Citu valstu
Prejudiciālās lietas	15	9	18	5
Tiešās lietas	0	6	1	7
Apelācijas	0	0	0	0
Atzinuma lūgumi	1		1	
Kopā:	31		32	

** lietas, kuras ir kādā no tiesvedības stadijām vai par kurām attiecīgajā periodā ir pieņemts spriedums*

II. Galvenie secinājumi

1 Latvijas Republikas tiesu aktivitāte samazinājās

Latvijas Republikas tiesu lūgto prejudiciālo nolēmumu, salīdzinot ar iepriekšējo periodu, skaits samazinājies. Kā iepriekšējos

pārskata periodos, pārsvarā prejudiciālo nolēmumu lūgumus uzdevusi Augstākā tiesa. Minētais izskaidrojams ar to, ka Eiropas Savienības (turpmāk – ES) tiesības pārsvarā regulē jomas, par kurām nacionālā līmenī tiesu lietas izskata tieši administratīvās tiesas. Ņemot vērā, ka Augstākā tiesa ir kasācijas instance, gadījumos, kad rodas šaubas par ES tiesību interpretāciju, tai saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk – LESD) 267. pantu ir pienākums uzdot EST prejudiciālu jautājumu. Vienlaikus norādāms, ka pārskata periodā iespēju uzdot prejudiciālos jautājumus pirmo reizi izmantoja arī Satversmes tiesa (lieta C-120/17 *Administratīvā rajona tiesa*).

1 Lietu skaits, kurās piedalījies Latvijas Republika, līdzīgs kā iepriekšējā pārskata periodā

Gandrīz nemainīgs ir saglabājies lietu skaits, kurās Latvijas Republika aktīvi piedalās. Pārskata periodā tās ir 31 lietas (iepriekšējā pārskata periodā tās bija 32 lietas). Latvijas Republika ir iesaistījies līdzīgā skaitā prejudiciālā nolēmuma lūgumu lietās, kā arī iepriekšējā pārskata periodā uzsāktajās lietās ir tikuši pieņemti vairāki spriedumi un ģenerālvokātu secinājumi. Turklāt norādāms, ka 2018. gada sākumā Latvijas Republika jau piedalījās mutvārdu procesā 5 lietās:

1) C-207/16 *Ministerio Fiscal*;

2) C-120/17 *Ministru kabinets*;

3) C-121/17 *Teva UK u.c.*;

4) C-154/17 *E – LATS*;

5) C-80/17 *Juliana*.

1 Piedalīšanās citu valstu prejudiciālo nolēmumu lietās

Pārskata periodā Latvijas Republika ir piedalījies vairākās prejudiciālā nolēmuma lietās, piemēram, C-27/17 *flyLAL-Lithuanian Airlines*, C-80/17 *Juliana*, C-121/17 *Teva UK u.c.*, C-207/16 *Ministerio Fiscal*, C-284/16 *Achmea*, C-673/16 *Coman u.c.*

Lemjot par viedokļa sniegšanu citu valstu prejudiciāla nolēmuma lietās, Latvijas Republika rūpīgi izvērtē, vai pastāv būtiska nepieciešamība iesaistīties konkrētajā lietā, proti, vai tiesvedības potenciālais rezultāts varētu būtiski skart Latvijas Republikas intereses un/vai varētu ietekmēt Latvijas Republikā spēkā esošo regulējumu.

Latvijas Republikas dalība Latvijas Republikas tiesu prejudiciālo nolēmumu lietās paliek prioritāra, neatkarīgi no ES tiesību jomas, par kuru uzdoti prejudiciālie jautājumi, jo šādas lietas ikvienā gadījumā ietekmē ES tiesību izpratni Latvijas Republikā.

1 Iestāšanās tiešajās lietās

Pārskata periodā Latvijas Republika ir iestājusies vienā tiešajā lietā C-564/17 *Komisija/Beļģija*. Lieta saistīta ar Eiropas Komisijas (turpmāk – Komisija) celto prasību EST par direktīvas nepilnīgu transponēšanu Beļģijas Karalistē, pamatojoties uz LESD 260. panta 3. punktu. Iestāšanās šajā lietā dod iespēju paust Latvijas Republikas pozīciju par minētā panta attiecināšanu uz nepilnīgas direktīvas transponēšanas gadījumiem.

1 Nepieciešamība ieviest EST spriedumus

Jāturpina pievērst uzmanību EST judikatūrai, lai nodrošinātu tās ievērošanu Latvijas Republikā un veiktu nepieciešamos grozījumus nacionālajos tiesību aktos, tādējādi novēršot situācijas, kad pret Latvijas Republiku varētu tikt ierosināta tiesvedība par EST judikatūras neievērošanu.

1 Nepieciešamība celt izpratni par Latvijas Republikas dalību EST lietās

Latvijas Republikas dalība EST lietās kopumā ļauj valstij paust savu pozīciju par tai aktuāliem un svarīgiem jautājumiem,

sniedzot ieguldījumu tajā skaitā Latvijas Republikas pozitīvā tēla veidošanai ES. Vēršot EST uzmanību uz, Latvijas Republikas ieskatā, būtiskiem jautājumiem EST lietās, tiek veicināta arī EST izpratne par valsts nacionālo tiesību jautājumiem un aizstāvētas Latvijas Republikas intereses ES.

III. Lietu apskats

3.1. Latvijas Republikas dalība prejudiciālā nolēmuma lūguma lietās, kuras ierosinātas pēc Latvijas Republikas tiesu uzdotiem jautājumiem

1 C-326/15 DNB Banka

(tiesvedības stadija: spriedums)

Par tiesībām piemērot atbrīvojumu no pievienotās vērtības nodokļa

Lietas būtība: Latvijas Republikas Administratīvā apgabaltiesa uzdeva EST sešus prejudiciālos jautājumus saistībā ar tiesībām piemērot atbrīvojumu no pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN). Latvijas Republikas Administratīvā apgabaltiesa vēlējās noskaidrot to, vai atbrīvojums no PVN samaksas nerada konkurences izkropļojumu, jo vienā valstī ieviests kritērijs atbrīvojuma piemērošanai liedz citā dalībvalstī saņemt šo atbrīvojumu, kā arī vai atbrīvojums no PVN ir piemērojams, ja personu grupas dalībnieks, kas pārējiem sniedz pakalpojumu, ir trešās valsts nodokļu maksātājs.

Ģenerālvokāta secinājumi: 2017. gada 1. martā ģenerālvokāte Juliana Kokote (*Juliane Kokott*) sniedza savus secinājumus lietā.

Spriedums: EST pasludināja spriedumu 2017. gada 21. septembrī, kurā norādīja, ka uz neatkarīgas personu grupas sniegtajiem pakalpojumiem Direktīvas 2006/112[1] 132. panta 1. punkta f) apakšpunktā paredzētais atbrīvojums attiecas tad, ja šie pakalpojumi tieši sekmē šīs direktīvas 132. pantā paredzēto sabiedrības interesēm atbilstošu darbību veikšanu. Vienlaikus EST nonāca pie secinājuma, ka Direktīvas 2006/112 132. panta 1. punkta f) apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka šajā tiesību normā paredzētais atbrīvojums attiecas vienīgi uz tām neatkarīgu personu grupām, kuru dalībnieki veic šajā pantā minētās darbības sabiedrības interesēs. Tāpēc šis atbrīvojums nav piemērojams pakalpojumiem, ko sniedz neatkarīgas personu grupas, kuru dalībnieki veic saimniecisku darbību finanšu pakalpojumu jomā, kas nav šāda darbība sabiedrības interesēs.

Savukārt par taksācijas periodiem, kas vēl nav galīgi noslēgušies, EST atgādināja pastāvīgās judikatūras atziņu, ka direktīva pati par sevi nevar radīt pienākumus privātpersonai un līdz ar to kā tāda nav piesaucama pret šo privātpersonu. Tādējādi valsts iestādes nedrīkst atsaukties uz Direktīvas 2006/112 132. panta 1. punkta f) apakšpunktu, kā tas ir interpretēts šā sprieduma 37. punktā, lai atteiktu šo atbrīvojumu neatkarīgu personu grupām, ko veido tādi subjekti kā kredītiestādes, un lai līdz ar to atteiktos atbrīvot no PVN šo neatkarīgu personu grupu sniegtos pakalpojumus.

1 C-13/16 Rīgas satiksme

(tiesvedības stadija: spriedums)

Par jēdziena "apstrāde vajadzīga" interpretāciju saskaņā ar fiziskas personas datu aizsardzību

Lietas būtība: Latvijas Republikas Augstākā tiesas Administratīvo lietu departaments uzdeva EST prejudiciālos jautājumus lietā par ceļu satiksmes negadījumā vainojama pasažiera identitātes noskaidrošanu prasības celšanai tiesā. Jautājumi būtībā uzdoti par to, vai Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Kārtības policijas pārvaldei būtu jāizpauž Rīgas pašvaldības

sabiedrības ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "Rīgas satiksme" pieprasītie personas dati, kas nepieciešami prasības celšanai civiltiesiskā kārtībā un, vai atbildi uz šo jautājumu ietekmē apstākļi, ka, pasažieris, kura datus cenšas iegūt Rīgas pašvaldības SIA "Rīgas satiksme", negadījuma brīdī bija nepilngadīgs.

Ģenerālvokāta secinājumi: 2017. gada 26. janvārī ģenerālvokāts Mihals Bobeks (*Michal Bobek*) sniedza savus secinājumus lietā.

Spriedums: EST pasludināja spriedumu 2017. gada 4. maijā, kurā norādīja, ka no Direktīvas 95/46[2] struktūras un no tās 7. panta formulējuma izriet, ka Direktīvas 95/46 7. panta f) punktā pašā par sevi nav paredzēts pienākums, bet tikai sniegta iespēja veikt datu apstrādi, piemēram, tādu datu izpaušanu trešajai personai, kas ir vajadzīgi tās likumīgo interešu ievērošanai.

Tāpat EST vērsa uzmanību, ka Direktīvas 95/46 7. panta f) punktā ir paredzēti trīs kumulatīvi nosacījumi, kam ir jābūt izpildītiem, lai personas datu apstrāde būtu likumīga, proti, pirmkārt, datu pārziņa vai trešo personu, kurām dati tiek atklāti, likumīgu interešu esamība, otrkārt, vajadzība apstrādāt personas datus likumīgo interešu ievērošanai un, treškārt, nosacījums, ka neprevālē tās personas pamattiesības un brīvības, uz kuru attiecas datu aizsardzība. Vienlaikus EST norādīja, ka attiecīgās personas vecums var būt viens no elementiem, kuri ir jāņem vērā, veicot šo izsvēršanu.

1 C-46/16 LC Customs Services

(tiesvedības stadija: spriedums)

Par preču muitas vērtības noteikšanā pielietojamo metodi un pamatojuma pietiekamību

Lietas būtība: Prejudiciālos jautājumus uzdeva Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments. Tie uzdoti ar mērķi noskaidrot par konkrētajā gadījumā piemērojamo metodi preču muitas vērtības noteikšanai precēm, kas deklarētas tranzītam no Ķīnas Tautas Republikas uz ārpus Savienības teritoriju, muitas iestādes pienākuma apjomu argumentēt administratīvajā aktā konkrētās metodes izvēli, kā arī pamatojuma apmēru.

Ģenerālvokāta secinājumi: 2017. gada 30. martā ģenerālvokāte Juliana Kokote (*Juliane Kokott*) sniedza savus secinājumus lietā.

Spriedums: EST pasludināja spriedumu 2017. gada 9. novembrī, kurā norādīja, ka Muitas kodeksa[3] 29. panta 1. punkts jāinterpretē tādējādi, ka šajā tiesību normā paredzētā muitas vērtības noteikšanas metode nav piemērojama attiecībā uz precēm, kuras nav tikušas pārdotas izvešanai uz ES. EST secināja, ka Muitas kodeksa 31. pants, lasot to kopsakarā ar šī kodeksa 6. panta 3. punktu, jāinterpretē tādējādi, ka muitas iestādēm savā lēmumā, ar kuru tiek noteikts maksājāmā ievad muitas nodokļa apmērs, ir pienākums norādīt iemeslus, kuru dēļ tās ir noraidījušas minētā kodeksa 29. un 30. pantā paredzētās muitas vērtības noteikšanas metodes, pirms tās ir varējušas izdarīt secinājumu par tā 31. pantā paredzētās metodes piemērošanu, kā arī informāciju, uz kuras pamata ir tikusi aprēķināta attiecīgo preču muitas vērtība, lai ieinteresētā persona varētu novērtēt šī lēmuma pamatotību un, pilnībā apzinoties lietas apstākļus, nolemt, vai ir lietderīgi to pārsūdzēt. Dalībvalstīm, īstenojot savu procesuālo autonomiju, ir jānoregulē muitas iestādēm uzliktā pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpuma sekas un ir jānosaka, vai un ciktāl šādu pārkāpumu ir iespējams novērst tiesvedības gaitā, ievērojot līdzvērtības un efektivitātes principus.

Tāpat EST norādīja, ka Muitas kodeksa 30. panta 2. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka kompetentai iestādei, pirms tā var noraidīt šajā tiesību normā paredzētās muitas vērtības noteikšanas metodes piemērošanu, nav jālūdz ražotājam sniegt tai šīs metodes piemērošanai nepieciešamo informāciju. Tomēr šai iestādei ir jāizmanto visi tās rīcībā esošie informācijas avoti un datubāzes. Tai tāpat ir jāļauj attiecīgajiem saimnieciskās darbības subjektiem sniegt tai visu informāciju, kura var būt nozīmīga preču muitas vērtības noteikšanai, piemērojot šo tiesību normu.

1 C-47/16 Veloserviss

(tiesvedības stadija: spriedums)

Par atkārtotas pēcmuitošanas pārbaudes rezultātu pārskatīšanu

Lietas būtība: Prejudiciālos jautājumus uzdeva Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments lietā par no Kambodžas uzņēmuma ievestiem un brīvā apgrozījumā laišanai ES deklarētiem velosipēdiem. Lietā radās strīds par VID audita rezultātā veikto maksājamo nodokļu pārrēķinu. Uzdotie prejudiciālie jautājumi ir par to, kā konkretizējams importētāja pienākums rīkoties labā ticībā, kā arī vai importētāja pienākumu rīkoties labā ticībā var pietiekami pierādīt Eiropas Komisijas Eiropas Biroja krāpšanas apkarošanai (turpmāk – OLAF) ziņojumā minētais vispārīgais situācijas apraksts un OLAF secinājums vai arī nacionālajām muitas iestādēm ir jāiegūst papildu pierādījumi par eksportētāja rīcību.

Spriedums: EST pasludināja spriedumu 2017. gada 16. martā, kurā norādīja, ka Muitas kodeksa 220. panta 2. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka importētājs, lai iebilstu pret ievadomuitas nodokļa vēlāku iegrāmatošanu, var atsaukties uz tiesisko paļāvību atbilstoši šai tiesību normai, norādot uz savu labticību, tikai tad, ja ir izpildīti trīs kumulatīvie nosacījumi. Vispirms ir vajadzīgs, lai nodokļa neiekasēšana būtu notikusi pašu kompetento iestāžu kļūdas dēļ, tad – lai kompetento iestāžu pieļautā kļūda būtu tādas dabas, ko labticīga persona, kas ir atbildīga par samaksu, nevar saprātīgi atklāt, un visbeidzot – lai persona, kas ir atbildīga par samaksu, būtu izpildījusi visus spēkā esošajā tiesiskajā regulējumā paredzētos noteikumus par muitas deklarāciju. Šāda tiesiskā paļāvība nepastāv it īpaši tad, ja, lai arī pastāvēja acīmredzami iemesli šaubīties par "A formas" izcelsmes sertifikāta patiesumu, importētājs, izmantojot visus iespējamus līdzekļus, nav pārliecinājies par šā sertifikāta izsniegšanas apstākļiem, lai pārbaudītu, vai šīs šaubas ir pamatotas. Šāds pienākums tomēr nenozīmē, ka importētājam būtu vispārīgs pienākums sistemātiski pārbaudīt apstākļus, kādos eksportētājam valsts muitas iestādes izsniedz "A formas" izcelsmes sertifikātu.

1 C-154/16 Latvijas dzelzceļš

(tiesvedības stadija: spriedums)

Par muitas nodokļa un PVN parāda noteikšanu un solidāru atbildību

Lietas būtība: Prejudiciālos jautājumus uzdeva Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments lietā par pieteicēja (principāla) atbildību par tranzīta kravas iztrūkumu, kas radies tādēļ, ka vagona cisternai apakšējā noliešanas iekārta nav bijusi atbilstoši noslēgta vai ir bijusi bojāta. VID aprēķināja pieteicējam muitas nodokļa parādu un PVN parādu. Tiesvedības gaitā pieteicēja cita starpā cēla iebildumu par to, ka VID nav noteicis solidāru atbildību par nodokļu parādu visām personām, kas atzīstamas par atbildīgām par konkrēto situāciju. Līdz ar to EST tika uzdoti septiņi prejudiciālie jautājumi ar mērķi noskaidrot, vai nodokļu parāds konkrētajā gadījumā aprēķināts pamatoti, vai bija jānosaka solidāra atbildība arī citām personām papildus pieteicējam (principālam), kā arī kādas ir sekas, ja muitas iestādei bija jānosaka solidāra atbildība.

Spriedums: EST pasludināja spriedumu 2017. gada 18. maijā, kurā norādīja, ka Muitas kodeksa 203. panta 1. punkts jāinterpretē tādējādi, ka šī tiesību norma nav piemērojama gadījumā, kad pienācīgi pierādītas preču daļas bojāejas un neglābjama zuduma dēļ galamērķa muitas iestādē netiek uzrādīts viss tādas preces daudzums, kurai piemērota Kopienas ārējā tranzīta procedūra. Vienlaikus EST secināja, ka tad, ja pienācīgi pierādītas preču daļas bojāejas un neglābjama zuduma dēļ attiecīgajā procedūrā paredzētajā galamērķa muitas iestādē netiek uzrādīts viss tādas preces daudzums, kurai piemērota Kopienas ārējā tranzīta procedūra, šī situācija – kas veido kāda no pienākumiem, kurus uzliek šīs procedūras izmantošana, proti, pienākuma preces neskartas nogādāt galamērķa muitas iestādē, neizpildi – principā rada ievadomuitas parādu attiecībā uz to preču daļu, kas nav nogādāta šajā iestādē.

1 C-177/16 Autortiesību un komunikēšanās konsultāciju aģentūra - Latvijas Autoru apvienība

(tiesvedības stadija: spriedums)

Par kolektīvā pārvaldījuma organizācijas dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu

Lietas būtība: Prejudiciālos jautājumus EST iesniedza Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments saistībā ar nacionālo tiesvedību par Konkurences padomes piemēroto sodu biedrībai "Autortiesību un komunikēšanās konsultāciju aģentūra/Latvijas Autoru apvienība" (turpmāk – *AKKA/LAA*) par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, piemērojot pārmērīgi augstus autoratlīdzības tarifus. Pamatlietā radās strīds par metodi, ar kādu Konkurences padome konstatēja *AKKA/LAA* pārmērīgos tarifus. Līdz ar to prejudiciālie jautājumi uzdoti par to, vai cenu pārmērību var konstatēt ar salīdzināšanas metodi, salīdzinot *AKKA/LAA* piemērotos tarifus ar divās kaimiņvalstīs (Lietuvas Republikā un Igaunijas Republikā) kolektīvo pārvaldījumu organizāciju piemērojamiem tarifiem attiecīgajās kaimiņvalstīs, vai ilustratīvos nolūkos ir piemēroti salīdzināt *AKKA/LAA* piemērotos tarifus ar kolektīvo pārvaldījumu organizāciju piemērojamiem tarifiem 19 citās dalībvalstīs, izmantojot preču paritātes indeksu, par salīdzināšanas veidu (pa segmentiem vai, ņemot vērā vidējo tarifu), par robežlielumu, ar kādu var konstatēt pārmērīgu cenu, kā arī pierādīšanas pienākuma nastu un naudas soda aprēķināšanas metodi.

Mutvārdu sēde: Latvijas Republika pārstāvēta 2017. gada 8. februārī notikušajā mutvārdu tiesas sēdē.

Ģenerāladvokāta secinājumi: 2017. gada 6. aprīlī ģenerāladvokāts Nils Vāls (*Nils Wahl*) sniedza savus secinājumus lietā.

Spriedums: EST pasludināja spriedumu 2017. gada 14. septembrī, kurā tika atgādināts, ka no pastāvīgās judikatūras izriet, ka LESD 102. panta nosacījumu piemērošanā ir jāņem vērā, ka tā mērķis ir konkurences tiesiskajā regulējumā nošķirt ES un dalībvalstu tiesību piemērošanas jomas. Līdz ar to ES tiesību piemērojamības jomā ietilpst jebkura aizliegta vienošanās un darbība, kas var apdraudēt brīvo tirdzniecību starp dalībvalstīm un kaitēt vienotajam tirgum. Tāpat EST atsaucās uz spriedumu *Lucazeau*, kurā netieši tika atzīts, ka monopolstāvoklī esošas autortiesību pārvaldījuma organizācijas tarifi spēj ietekmēt pārrobežu tirdzniecību un šādai situācijai ir piemērojams LESD 102. pants, līdz ar to piemērojot minēto pantu arī konkrētajai lietai.

EST arī atzina, ka metode, kas ir balstīta uz attiecīgās dalībvalsts cenu salīdzināšanu ar citām dalībvalstīm, ir derīga, un situācijā, kad uzņēmuma tarifi, salīdzinot ar citu valstu piedāvājumiem, ir augstāki, to var uzskatīt par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu. Attiecībā uz Konkurences padomes veikto salīdzinājumu tikai ar Baltijas valstīm EST norādīja, ka salīdzinājums nav uzskatāms par nepietiekami reprezentatīvu tāpēc vien, ka aptver ierobežotu dalībvalstu skaitu, ja vien etalondalībvalstis tiek izraudzītas pēc objektīviem, piemērotiem un pārbaudāmiem kritērijiem. Tieši iesniedzējtiesai ir jāvērtē šo kritēriju ievērošana, ņemot vērā to, ka konkurences iestādēm pastāv zināma rīcības brīvība, izvēloties salīdzināšanas metodes. Savukārt saistībā ar tiesību subjektiem paredzētā atalgojuma iekļaušanu organizācijas apgrozījumā EST norādīja, ka tas ir pieļaujams gadījumā, kad šis atalgojums ietilpst šīs organizācijas sniegto pakalpojumu vērtībā un kad šāda iekļaušana ir nepieciešama, lai nodrošinātu, ka uzliktais naudas sods ir iedarbīgs, samērīgs un atturošs.

1 C-288/16 L.Č.

(tiesvedības stadija: spriedums)

Par atbrīvojumu no PVN pakalpojumiem, kas tieši saistīti ar preču importu vai eksportu

Lietas būtība: Strīds ir par PVN aprēķināšanu tranzīta kravu pārvadājumiem no Rīgas ostas uz Baltkrieviju. Pārvadājumi tika veikti ar transportlīdzekļiem, kas bija SIA "Atek" īpašumā un tika iznomāti pieteicējam. SIA "Atek" slēdza līgumus ar kravu nosūtītājiem un attiecībās ar tiem uzņēmās pārvadātāja saistības, ierakstot sevi kā pārvadātāju arī transporta pavadzīmēs. Tomēr pārvadājumu faktiski izpildi, pamatojoties uz uzņēmuma līgumu, SIA "Atek" uzdeva veikt pieteicējam.

VID veica pieteicējam PVN auditu un aprēķināja PVN, soda naudu un nokavējuma naudu. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments uzdeva prejudiciālos jautājumus par to, vai atbrīvojums no PVN tiek piemērots tikai gadījumā, ja pastāv tieša tiesiska saikne jeb savstarpēja darījuma attiecības starp pakalpojuma sniedzēju un preču saņēmēju vai nosūtītāju, kā arī kādiem kritērijiem jāatbilst tiešajai saistībai, lai varētu atzīt, ka pakalpojums, kas saistīts ar preču importu vai eksportu, ir atbrīvots no nodokļa.

Spriedums: EST pasludināja spriedumu 2017. gada 29. jūnijā, kurā norādīja, ka no Direktīvas 2006/112 146. panta 1. punkta e) apakšpunkta formulējuma un mērķa izriet, ka šī tiesību norma ir interpretējama tādējādi, ka tiešas saiknes esamība nozīmē ne tikai to, ka attiecīgo pakalpojumu sniegšana, ņemot vērā to priekšmetu, palīdz faktiski veikt eksporta vai importa darījumu, bet arī to, ka šie pakalpojumi attiecīgā gadījumā tiek sniegti tieši minētajā tiesību normā paredzēto preču eksportētājam, importētājam vai saņēmējam. EST vērsa uzmanību, ka šajā gadījumā "L.Č." sniegtie pakalpojumi nenoliedzami ir nepieciešami pamatlietā aplūkotā eksporta darījuma faktiskai veikšanai. Tomēr šie pakalpojumi ir sniegti nevis tieši šo preču saņēmējam vai eksportētājam, bet gan to darījumu partnerim, proti, SIA "Atek". Turklāt, kā izriet no iesniedzējtiesas lēmuma, minētie pakalpojumi tika sniegti, izmantojot transportlīdzekļus, kas pieder SIA "Atek", kurš darbojās kā pārvadātājs attiecībā pret minēto preču nosūtītājiem. Līdz ar to "L.Č." sniegtie pakalpojumi neietilpst Direktīvas 2006/112 146. panta 1. punkta e) apakšpunktā paredzētā atbrīvojuma no nodokļa piemērošanas jomā.

1 C-407/16 Aqua Pro

(tiesvedības stadija: spriedums)

Par velosipēdiem piemērojamo muitas nodokli

Lietas būtība: Prejudiciālos jautājumus EST iesniedza Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments lietā par no Kambodžas ievesti velosipēdiem piemērojamo muitas nodokli. Uzdotie prejudiciālie jautājumi ir par to, kad maksājamā nodokļa summas iegrāmatojums ir uzskatāms par notikušu (līdz ar iestādes lēmumu par iegrāmatošanu vai pienākuma samaksāt nodokli noteikšanu, neatkarīgi no apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas tiesā fakta), par kārtību, kādā apstrīd un pārsūdz VID lēmumu par muitas nodokļa piemērošanu, vai nodokļa atļaušanas vai atmaksāšanas pieteikuma iesniegšanas termiņu pagarina (vai nokavējumu attaisno) lēmuma apstrīdēšanas un tiesvedības fakts un laiks, kāda nozīme ir Komisijas lēmumam, kas pieņemts attiecībā uz Somiju par līdzīgu gadījumu, kāda nozīme ir OLAF ziņojumam un vai dalībvalstij jāveic papildu izmeklēšana, kā arī vai, vērtējot attaisnojošu iemeslu esību un labticību apliekamās personas rīcībā, var tikt piešķirta nozīme apstāklim, ka darījums par preču ieviešanu balstīts uz distribūcijas līguma pamata.

Spriedums: EST pasludināja spriedumu 2017. gada 26. oktobrī, kurā nonāca pie secinājuma, ka tas, ka importētājs preces ir ievēdis, pamatojoties uz distribūcijas līgumu, neietekmē viņa spēju atsaukties uz tiesisko palāvību ar tādiem pašiem nosacījumiem kā importētājam, kurš preces ir ievēdis, tās tieši nopērkot no eksportētāja, proti, ja vienlaicīgi ir izpildīti trīs nosacījumi. Pirmkārt, nodoklis nav iekasēts pašu kompetento iestāžu kļūdas dēļ, otrkārt, kompetento iestāžu pieļautā kļūda ir tāda rakstura, ka nav iespējams saprātīgi gaidīt, ka persona, kas atbildīga par samaksu un kas darbojas labā ticībā, to atklās, un, treškārt, persona, kas atbildīga par samaksu, ir ievērojusi visus spēkā esošajā tiesiskajā regulējumā ietvertos noteikumus par muitas deklarāciju.

1 C-651/16 DW

(tiesvedības stadija: spriedums)

Par maternitātes pabalsta aprēķinu gadījumā, kad persona ir bijusi nodarbināta ES institūcijā un bijusi apdrošināta ES kopīgajā apdrošināšanas shēmā

Lietas būtība: Prejudiciālo jautājumu EST iesniedza Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments, kas radās lietā par maternitātes pabalsta aprēķina noteikšanu personai, kas bijusi nodarbināta ES institūcijā un bijusi apdrošināta ES kopīgajā apdrošināšanas shēmā. Proti, vai tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums ir atbilstošs ES tiesībām, kas paredz, ka no maternitātes pabalsta apmēra noteikšanai izmantojamās vidējās iemaksu algas aprēķina 12 mēnešu perioda netiek izslēgti tie mēneši, kuros persona ir bijusi nodarbināta ES institūcijā un bijusi apdrošināta ES kopīgajā apdrošināšanas shēmā, bet, atzīstot, ka šajā periodā persona nav bijusi sociāli apdrošināta Latvijā, pielīdzinot viņas ienākumus valstī noteiktajai vidējai iemaksu algai, kas var ievērojami samazināt piešķirtā maternitātes pabalsta apmēru salīdzinājumā ar to iespējamo pabalsta apmēru, ko persona būtu varējusi saņemt, ja aprēķina periodā nebūtu devusies strādāt uz ES institūciju, bet būtu bijusi nodarbināta Latvijā.

Spriedums: EST pasludināja spriedumu 2018. gada 7. martā, atzīstot, ka LESD 45. pantā paredzētajai darba ņēmēju pārvietošanās brīvībai ir pretrunā tāds dalībvalsts regulējums, atbilstoši kuram, nosakot vidējo apdrošināšanas iemaksu algu maternitātes pabalsta apmēra noteikšanai, atsaucies laikposma mēneši, kuru laikā attiecīgā personas bijusi nodarbināta ES iestādē un nav bijusi sociāli apdrošināta šajā dalībvalstī, tiek pielīdzināti laikposmam bez nodarbinātības un attiecība uz šiem mēnešiem tiek piemērota minētajā dalībvalstī noteiktā vidējā iemaksu alga, kam ir tādas sekas, ka tiek ievērojami samazināts šai personai piešķirtā maternitātes pabalsta apmērs salīdzinājumā ar to pabalsta apmēru, ko persona būtu varējusi saņemt, ja būtu bijusi nodarbināta vienīgi šajā dalībvalstī.

1 C-120/17 Ministru kabinets

(tiesvedības stadija: mutvārdu tiesas sēde)

Par priekšlaicīgas pensionēšanas atbalstu un tiesiskās palāvības principu

Lietas būtība: Prejudiciālo jautājumu EST iesniedza Satversmes tiesa, kurai radās šaubas par Regulas 1257/1999 tiesību normu interpretāciju. Ministru kabinets 2004. gada 30. novembrī izdeva noteikumus Nr. 1002 "Kārtība, kādā ieviešams programmdokuments "Latvijas Lauku attīstības plāns Lauku attīstības programmas īstenošanai 2004.–2006. gadam"" (turpmāk – Noteikumi Nr. 1002), kas stājās spēkā 2004. gada 7. decembrī. Šie noteikumi apstiprina programmdokumentu "Latvijas Lauku attīstības plāns Lauku attīstības programmas īstenošanai 2004. – 2006. gadam" (turpmāk – Lauku attīstības plāns) un nosaka tā ieviešanas kārtību.

Komisija 2004. gada 30. jūnijā pieņēma lēmumu "Par "Latvijas lauku attīstības programmēšanas dokumenta 2004. – 2006. gada programmēšanas periodam" apstiprināšanu". Šī Komisijas apstiprinātā dokumenta pamatā ir Lauku attīstības plāns tādā pašā redakcijā, kādā tika ieviesti Noteikumi Nr. 1002, un ietvēra nosacījumu par pasākuma "Priekšlaicīgā pensionēšanās" (turpmāk – Pasākums) ietvaros piešķirtā atbalsta mantošanu. 2011. gada 19. oktobra Komisijas Lauku attīstības komitejas sanāksmē tika secināts, ka priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošana neatbilst Regulas Nr. 1698/2005 noteikumiem.

Ar Ministru kabineta 2015. gada 14. aprīļa noteikumiem Nr. 187 "Grozījums Ministru kabineta 2004. gada 30. novembra noteikumos Nr. 1002 "Kārtība, kādā ieviešams programmdokuments "Latvijas Lauku attīstības plāns Lauku attīstības programmas īstenošanai 2004. – 2006. gadam"" ir svītroti Lauku attīstības plāna 12.3.2. apakšnodaļas sadaļas "Priekšlaicīga pensionēšanās" "a" apakšpunkta vārdi "Ja atbalsta saņēmējs mirst periodā, kurā ir spēkā noslēgtais līgums par priekšlaicīgās pensijas saņemšanu, viņa ikmēneša pensiju par atlikušo periodu turpina izmaksāt personai, kurai saskaņā ar nacionālajiem tiesību aktiem ir apstiprinātas mantojuma tiesības". Apstrīdētā norma stājās spēkā 2015. gada 30. aprīlī. Jau pēc apstrīdētās normas pieņemšanas, 2015. gada 11. maijā, Komisijas Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektoriāts nosūtīja Ministru kabinetam vēstuli, atkārtoti apstiprinot Komisijas Lauku attīstības komitejas 2011. gada 19. oktobra sanāksmē pausto nostāju un norādot, ka atbalsts Pasākuma ietvaros nav attiecināms uz saimniecības atdevēja mantiniekiem un ka pēc 2011. gada 19. oktobra nav paredzētas jaunas saistības, kurās iekļauta mantošanas klauzula.

Mutvārdu sēde: Latvijas Republika pārstāvēta 2018. gada 17. janvārī notikušajā mutvārdu tiesas sēdē.

1 C-154/17 E-LATS

tiesvedības stadija: mutvārdu tiesas sēde)

dārgmetālu izstrādājumu tālākpārdošanu

Lietas būtība: Prejudiciālo jautājumu EST iesniedza Latvijas Republikas Augstākā tiesa lietā, kur radās strīds starp SIA "E LATS" (turpmāk – pieteicēja) un VID. Pieteicējs ir PVN maksātāja un veic aizdevumu izsniegšanu privātpersonām, kas nav PVN maksātāji, pret dārgmetālu un to izstrādājumu ķīlu (zeltlietām un sudrablietām – ķēdītēm, kuloniem, gredzeniem, laulību gredzeniem, karotēm, zobu materiāliem u.tml.). Neizpirktās ķīlas vai uzpirktos dārgmetālus (to izstrādājumus) sašķīrotus pēc to provēm un dārgmetāla pieteicējs tālāk pārdevis uz svara citiem komersantiem – ar PVN apliekamām personām. VID veica pieteicēja PVN auditu un secināja, ka pieteicējs pārdod tālāk dārgmetālu izstrādājumus kā lūžņus nevis kā lietotas mantas un Pievienotās vērtības nodokļa likuma 138. pantā noteiktais īpašais nodokļa piemērošanas režīms nav piemērojams. VID ar 2015. gada 25. maija lēmumu Nr. 22.7/L-21237 noteica pieteicējai papildu PVN saistības.

Mutvārdu sēde: Latvijas Republika pārstāvēta 2018. gada 25. janvārī notikušajā mutvārdu tiesas sēdē.

1 C-345/17 - Buivids

(tiesvedības stadija: rakstveida apsvērumi)

Par personas datu apstrādi, ievietojot videomateriālu [youtube.com](https://www.youtube.com)

Lietas būtība: Prejudiciālos jautājumus EST uzdeva Latvijas Republikas Augstākā tiesa par Direktīvas 95/46/EK interpretāciju. Pamatlietā Sergejs Buivids, atrodoties Valsts policijas iecirkņa telpās, nofilmēja savu paskaidrojumu pieņemšanu administratīvā pārkāpuma lietvedības procesā. Uzfilmētajā videomateriālā redzami un dzirdami policijas darbinieki. Pieteicējs videomateriālu ievietoja interneta vietnē www.youtube.com.

Datu valsts inspekcija (turpmāk – DVI) ar 2013. gada 30. augusta lēmumu Nr. 2-16417 konstatēja, ka pieteicējs pārkāpis Fizisko personu datu aizsardzības likuma (turpmāk – FPDAL) 8. panta pirmo daļu, jo nav sniedzis policijas darbiniekiem kā datu subjektiem šajā tiesību normā noteikto informāciju par paredzēto personas datu apstrādes mērķi. Pieteicējs arī DVI nav sniedzis informāciju par videomateriāla ieguves un ievietošanas interneta vietnē mērķi, kas apliecinātu iecerētā mērķa atbilstību FPDAL. Tāpēc DVI lūdza pieteicēju nodrošināt, lai www.youtube.com un citās interneta vietnēs videomateriāls tiktu dzēsts.

Pieteicējs vērsās tiesā, lūdzot DVI lēmumu atzīt par prettiesisku un atļūdzināt nodarīto kaitējumu. Pieteikumā norādīts, ka pieteicējs ar videomateriālu mēģinājis pievērst sabiedrības uzmanību, pieteicējaprāt, prettiesiskai policijas darbībai. Administratīvā rajona tiesa pieteikumu noraidīja, to vēlāk noraidīja arī Administratīvā apgabaltiesa. Pieteicējs iesniedza kasācijas sūdzību, norādot, ka tiesības publiskot videomateriālu izriet no viņa tiesībām uz vārda brīvību.

1 C-639/17 - KPMG Baltics

(tiesvedības stadija: rakstveida apsvērumi)

Par jēdziena "pārveduma rīkojums"

Lietas būtība: Prejudiciālos jautājumus EST iesniedza Latvijas Republikas Augstākā tiesa. Prasītājam SIA "Ķipars AI" (turpmāk – Ķipars AI) bija atvērts norēķinu konts AS "Latvijas Krājbanka" (turpmāk – Krājbanka), un 2011. gada 17. novembrī plkst. 13:03 Ķipars AI rakstveidā iesniedza bankai maksājuma rīkojumu par 422 244,83 *euro* pārskaitījumu uz SIA norēķinu kontu citā kredītiestādē. Maksājuma rīkojumu parakstīja gan prasītājs, gan bankas darbinieks, un tajā kā valūtēšanas datums tika norādīts 2011. gada 21. novembris. Tajā pašā dienā, 17. novembrī, Finanšu un kapitāla tirgus komisija (turpmāk – FKTK) plkst. 17:40 pieņēma lēmumu saskaņā ar kuru Krājbankai tika noteikts aizliegums veikt debeta operācijas jebkurā valūtā par summu, kas pārsniedz 100 000 *euro*. Lēmums tika balstīts uz faktu, ka Krājbankas lielākajam akcionāram tika apturēta darbība un pastāvēja draudi par pārmērīgu noguldījumu aizplūšanu. Līdz ar to prasītāja nauda 2011. gada 21. novembrī tika atgriezta kontā.

Prasītājs vērsās Rīgas apgabaltiesā, lūdzot uzlikt par pienākumu Krājbankai izpildīt maksājuma rīkojumu. Prasītājs norādīja, ka maksājuma rīkojums jau tika akceptēts, un uz to neattiecas FKTK pieņemtais lēmums, un līdz ar to ir nepamatoti iekļaut naudas līdzekļus kredītiestādes kopējā kreditoru masā maksātnespējas procesā. Savukārt "KPMG Baltics" norādīja, ka valūtēšanas datums ir uzskatāms par darījuma pabeigšanas brīdi, tādējādi darījums faktiski bija jāveic pēc FKTK lēmuma, un kredītiestāde to nebija tiesīga darīt.

1 C-648/17 - Balcia Insurance

(tiesvedības stadija: nostājas izstrāde)

Par jēdzienu "transportlīdzekļa lietošana"

Lietas būtība: Prejudiciālos jautājumus EST iesniedza Latvijas Republikas Augstākā tiesa. "Balcia Insurance" SE (pirms nosaukuma maiņas – Eiropas komercsabiedrība "BTA Insurance Company" SE) (turpmāk – BTA) cēla prasību pret apdrošināšanas akciju sabiedrību "Baltijas Apdrošināšanas Nams" (turpmāk – Baltijas Apdrošināšanas Nams), lūdzot piedzīt zaudējumu atlīdzību sakarā ar tās izmaksāto apdrošināšanas atlīdzību.

Apdrošināšanas atlīdzība izmaksāta saistībā ar negadījumu, kad zaudējumi nodarīti transportlīdzeklim VW Passat. Pie lielveikala esošajā autostāvvietā piebraukušā un apstādinātā transportlīdzekļa Škoda Octavia pasažieris, atverot automašīnas aizmugurējās labās puses durvis, saskrāpēja blakus stāvošā transportlīdzekļa VW Passat kreisās puses aizmugurējo spārnu.

Ceļu satiksmes negadījuma apstākļi tika fiksēti, aizpildot saskaņoto paziņojumu. Škoda Octavia vadītājs, aizpildot saskaņoto paziņojumu par ceļu satiksmes negadījumu, atzina savu vainu. BTA, pamatojoties uz brīvprātīgās apdrošināšanas līgumu (KASKO) un atskaitot tajā paredzēto pašrisku, transportlīdzekļa VW Passat īpašniekam izmaksāja 47,42 latus (kas pēc Latvijas Bankas noteiktā valūtas kursa ir 67,47 *euro*). BTA lūdza Baltijas Apdrošināšanas Namu (kā transportlīdzekļa Škoda Octavia īpašnieka civiltiesiskās atbildības apdrošinātāju) atlīdzināt radušos izdevumus minētās summas apmērā.

Baltijas Apdrošināšanas Nams atteica atlīdzināt pieprasīto summu, norādot, ka negadījums, kas noticis, abiem transportlīdzekļiem stāvot, nav atzīstams par apdrošināšanas gadījumu Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas (turpmāk – OCTA) likuma izpratnē.

1 C-1/18 - Oriola Rīga

(tiesvedības stadija: nostājas izstrāde)

Lietas būtība: Prejudiciālos jautājumus EST iesniedza Latvijas Republikas Augstākā tiesa. Izskatāmās lietas ietvaros pastāv šaubas, vai konkrētajā gadījumā, nosakot ievesto preču vērtību atbilstoši Muitas kodeksa 30. panta 2. punkta "c" apakšpunktam un Muitas kodeksa īstenošanas regulas 152. panta 1. punkta "b" apakšpunktam, jāņem vērā arī tās cenu

atlaides (preču cenrāža samazinājums, kas piešķirts klientam noteiktā laikā un pie noteiktiem nosacījumiem), kuras *Ranbaxy Laboratories* kā strīdus preču pārdevējs piešķīra saviem klientiem - strīdus preču pircējiem.

3.2. Latvijas Republikas dalība prejudiciālā nolēmuma lūguma lietās, kuras ierosinātas pēc citu ES dalībvalstu tiesu uzdotiem jautājumiem

1 C-27/17 *flyLAL-Lithuanian Airlines*

(tiesvedības stadija: ģenerālvokāta secinājumi)

Par prettiesiskām darbībām, kas ir pretrunā LESD 101. un 102. pantam, kā arī aizliegtas vienošanās un dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana

Lietas būtība: Prejudiciālus jautājumus EST iesniedza Lietuvas apelācijas instances tiesa, kurai radās šaubas par Briseles I regulas^[4] 5. panta 3. punkta un 5. punkta interpretāciju. *flyLAL-Lithuanian Airlines* (turpmāk – Prasītāja) vērsās ar prasību Lietuvā pirmās instances tiesā pret *Air Baltic* un valsts AS "Starptautiskā lidosta "Rīga"" (turpmāk – Lidosta) (turpmāk kopā – atbildētāji), lūdzot atzīt atbildētāju darbības par prettiesiskām darbībām, kas ir pretrunā LESD 101. un 102. pantam, aizliegtas vienošanās un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas dēļ, un piespriest atbildētājiem solidāri atlīdzināt mantisko kaitējumu.

Ar Lietuvas pirmās instances tiesas spriedumu Prasītājas prasība apmierināta daļēji. Tāpat Lietuvas pirmās instances tiesa nosprieda, ka strīds ir jāizskata Lietuvas tiesās saskaņā ar Briseles I regulas 5. panta 3. un 5. punktu. Pamatojoties uz lietas dalībnieku iesniegtajām apelācijas sūdzībām, lieta atrodas Lietuvas apelācijas instances tiesā. Latvijas Republikas Konkurences padome 2006. gada 22. novembra lēmumā atzina, ka Lidosta no 2004. gada 1. novembra ir ieviesusi atlaižu sistēmu, kas paredz atlaides līdz 80% apjomā par gaisa kuģa pacelšanos, nosēšanos un drošības pakalpojumiem. Konkurences padome konstatēja, ka ar minēto atlaižu sistēmu ir pārkāpts Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 82. panta c) punkts, un noteica Lidostai pienākumu pārtraukt tās piemērošanu.

Atbilstoši Lietuvas pirmās instances tiesas konstatētajam *Air Baltic* tai radītā privilēģētā stāvokļa un šķērsubsidēšanas dēļ varēja atļauties ciest zaudējumus, sniedzama lidojumu pakalpojumus tieši starptautiskās lidostas "Viļņa" noteiktajos attiecīgajos lidojumu tirgos, t.i., piemērojot klaji zemu cenu veidošanu attiecībā uz Prasītājas sniegtajiem pakalpojumiem. Minētais nozīmē, ka Lietuvā *Air Baltic* veica darbības (klaji zemas cenas piemērošana, lidojumu laiku saskaņošana, prettiesiska reklāma, tiešo lidojumu izbeigšana uzreiz pēc Prasītājas aiziešanas no tirgus un pasažieru plūsmas novirzīšana caur Lidostas tranzītu), ar kurām varbūt nodarīja kaitējumu Prasītājai.

Mutvārdu sēde: Latvijas Republika pārstāvēta 2017. gada 16. novembrī notikušajā mutvārdu tiesas sēdē.

Ģenerālvokāta secinājumi: 2018. gada 28. februārī ģenerālvokāts *Michal Bobek* (Mihals Bobeks) sniedza savus secinājumus lietā.

1 C-80/17 *Juliana*

(tiesvedības stadija: mutvārdu tiesas sēde)

Par frāzi "civiltiesiskā atbildība par to transportlīdzekļu lietošanu"

Lietas būtība: Portugāles tiesai radās šaubas par Direktīvas 72/166/EEK un Direktīvas 84/5/EEK interpretāciju. Tādēļ Portugāles tiesa nolēma apturēt tiesvedību un lūgt EST sniegt prejudiciālo nolēmumu. Pamatlietā *Carlos Alberto*

Destapado Juliana 2006. gada 19. novembrī izraisīja ceļu satiksmes negadījumu ar viņa mātes, vienas no atbildētājam pamatlietā Alina Juliana (turpmāk – atbildētāja 1) transportlīdzekli. Negadījumā gāja bojā vadītājs un divi pasažieri. Atbildētāja 1 bija transportlīdzekļa īpašniece un nebija noslēgusi civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumu. Tā kā atbildētāja 1 pirms ceļu satiksmes negadījuma veselības apstākļu dēļ pārtrauca vadīt savu transportlīdzekli, viņa to novietoja sev piederošajā zemesgabalā un to vairs nedarbināja. Carlos bez atbildētājas 1 atļaujas un ziņas izmantoja attiecīgo transportlīdzekli, aizdzenot to no stāvlaukuma. Fonds izmaksāja atlīdzību vienas no negadījumā bojāgājušās personas vecākiem un atlīdzināja kaitējumu, kas tika nodarīts otram cietušajam.

Fonds, būdams prasītājs ar subrogācijas tiesībām, cēla tiesā prasību, lūdzot piespriest atbildētājam (atbildētājam 1 un Christiana Juliana – Carlos meitai) samaksāt summas, kuras tas bija izmaksājis cietušajām trešajām personām, un attiecīgos procentus. Pirmās instances tiesa daļēji apmierināja fonda prasījumus, uzskatot, ka transportlīdzekļa īpašniecei bija pienākums noslēgt apdrošināšanas līgumu, lai arī tai nebija nodoma pārvietoties un lai arī viņu nevar atzīt par atbildīgu satiksmes negadījuma izraisīšanā. Apelācijas instancē tiesa nosprieda, ka apdrošināšanas līgums nebija jānoslēdz un, tā kā atbildētāja nebija atbildīga par ceļu satiksmes negadījumu, pārsūdzēto spriedumu atcēla un noraidīja pirmajā instancē pret viņu formulētos prasījumus. Fonds iesniedza kasācijas sūdzību.

Mutvārdu sēde: Latvijas Republika pārstāvēta 2018. gada 30. janvārī notikušajā mutvārdu tiesas sēdē.

3. C-121/17 - Teva UK u.c.

(tiesvedības stadija: mutvārdu tiesas sēde)

Par papildu aizsardzības sertifikāta, ar kuru tiek aizsargātas jaunas zāles cilvēka imūndeficīta vīrusa ārstēšanai, spēkā esamību

Lietas būtība: Apvienotās Karalistes tiesa – *High Court of Justice, Chancery Division, Patents Court* – EST uzdeva prejudiciālo jautājumu par papildu aizsardzības sertifikāta (turpmāk – PAS), ar kuru tiek aizsargātas jaunas zāles cilvēka imūndeficīta vīrusa (turpmāk – HIV) ārstēšanai, spēkā esamību. Proti, kādus kritērijus pamatpatentam, uz kura pamata tiek lūgts piešķirt PAS, nosaka Regulas Nr. 469/2009 (turpmāk – Regula) 3. panta a) punkts, un kā tieši jāsaprot pantā ietvertais jēdziens "aizsargā spēkā esošs pamatpatents".

Pā atbildētājs *Gilead* ir patenta īpašnieks produktam, kas tiek definēts (formulēts) kā "tenofovira dizoproksila, kas var būt farmaceitiski pieļaujama sāls, hidrāta, tautomēra vai solvāta formā, un emtricitabīna kombinācija". Piešķirtais PAS attiecas uz produktu, kuru *Gilead* tirgo ar nosaukumu *Truvada*, un kas ir antiretrovīrusu zāles, ko izmanto HIV ārstēšanai. Pamatpatenta aizsardzības termiņš beidzās 2017. gada jūlijā un sākot ar šo brīdi *Teva* vēlējās laist tirgū šo zāļu patentbrīvo (ģenērisko) alternatīvu.

Teva apgalvo, ka *Gilead* PAS nav spēkā, jo netiek izpildīti Regulas 3. pantā noteiktie kritēriji, lai pamatpatentam tiktu piešķirts PAS. Regula nosaka, ka PAS piešķir, ja ir spēkā esošs pamatpatents un ja produktam ir piešķirta derīga tirdzniecības atļauja. *Teva* apgalvo, ka šajā gadījumā produktu *Truvada* neaizsargā spēkā esošs pamatpatents, jo PAS tika piešķirts aktīvo vielu kombinācijai, kuras pamatpatenta pretenzijā pieminētas ļoti vispārīgi, nekonkretizējot sastāvā esošās aktīvās vielas. *Teva* norāda, ka nozīme ir arī tam, ka šo aktīvo vielu kombinācija nav pamatpatenta centrālais izgudrojums.

Gilead apgalvo, ka, lai būtu atbilstība Regulas 3. panta a) punktam, ir pietiekami, ka produktu aizsargā vismaz viena pamatpatenta pretenzija, tās interpretācijai izmantojot Konvencijas par Eiropas patentu piešķiršanu 69. panta noteikumus. *Gilead* apgalvo, ka konkrētā pamatpatenta pretenzija aizsargā aktīvo vielu kombināciju. Attiecībā uz centrālo izgudrojumu, *Gilead* norāda, ka tam 3. panta a) punkta piemērošanā nav nozīmes, jo šim kritērijam ir nozīme tikai Regulas 3. panta c) punkta tvērumā, kurš nosaka, ka PAS piešķir produktam, uz kuru līdz šim nekad nav atticies kāds sertifikāts.

Mutvārdu sēde: Latvijas Republika pārstāvēta 2018. gada 20. februārī notikušajā mutvārdu tiesas sēdē.

1 C-207/16 - Ministerio Fiscal

(tiesvedības stadija: mutvārdu tiesas sēde)

Par ES ekskluzīvajām tiesībām materiālo krimināltiesību jomā

Lietas būtība: Prejudiciālos jautājumus EST uzdeva Spānijas Karalistes tiesa – *Audiencia provincial de Tarragona* (turpmāk – Spānijas tiesa). Lieta saistīta ar iespējamu *H. Sierra* aplaupīšanu 2015. gadā. Kriminālpolicija pēc savas iniciatīvas lūdza izmeklēšanas tiesnesim izdot rīkojumu savākt no dažādiem telekomunikāciju operatoriem datus saistībā ar *H. Sierra* nozagtā telefona IMEI kodu. Tā lūdza informēt, kādi telefona numuri tika aktivizēti ar minēto IMEI kodu attiecīgajā aplaupīšanas laikposmā, kā arī ar minēto IMEI kodu aktivizēto SIM karšu telefona numuru īpašnieku vai lietotāju personas datus.

Izmeklēšanas tiesnesis noraidīja izmeklēšanas pasākumu, minot divus argumentus. Pirmais arguments saistīts ar pasākuma mazo atbilstību, lai atrastu un identificētu laupīšanas izdarītājus. Otrais arguments bija tas, ka katrā ziņā likumā Nr. 25/2007 mobilo sakaru operatoru saglabātos datus ir atļauts nodot tikai tad, ja tiek izmeklēts smags noziedzīgs nodarījums Kriminālkodeksā vai cita speciālā likuma izpratnē, un tādējādi saskaņā ar Kriminālkodeksa noteikumiem par tādiem ir uzskatāmi tikai tādi noziedzīgi nodarījumi, par kuriem tiek piespriests brīvības atņemšanas sods vismaz uz 5 gadiem. Apgalvotie fakti, kas tika izskatīti konkrētajā procesā, atbilstoši provizorisks nodarījuma kvalifikācijai nevarēja tikt uzskatīti par smaga noziedzīga nodarījuma sastāvdaļu. Prokuratūra iesniedza apelācijas sūdzību par izmeklēšanas tiesneša rīkojumu.

Mutvārdu sēde: Latvijas Republika pārstāvēta 2018. gada 29. janvārī notikušajā mutvārdu tiesas sēdē.

1 C-284/16 Achmea

(tiesvedības stadija: spriedums)

Par strīdu izšķiršanas mehānisma, kas ietverts divpusējā līgumā par ieguldījumu aizsardzību, saderību ar ES tiesībām

Lietas būtība: Prejudiciālo nolēmuma lūgumu EST iesniedza Vācijas Federatīvās Republikas (turpmāk – Vācija) tiesa – *Bundesgerichtshof*. Pamatlietā strīds radās starp prasītāju Slovākiju, kas ir Čehijas un Slovākijas Federatīvās Republikas (turpmāk – Čehoslovākija) tiesību pārmantotāja, un atbildētāju *Achmea BV* – Nīderlandes Karalistes (turpmāk – Nīderlande) apdrošināšanas grupu. 1991. gadā Čehoslovākija un Nīderlande noslēdza līgumu par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju aizsardzību (turpmāk – *BIT*). *BIT* līgumslēdzējas puses garantēja aizsardzību otrās līgumslēdzējas puses ieguldītāju veiktajiem ieguldījumiem. Saskaņā ar *BIT* ietverto strīdu izšķiršanas regulējumu līgumslēdzējas puses piekrīt, ka ar ieguldījumu saistīto strīdu risina starptautiskā šķīrējtiesā, ja sešu mēnešu laikā no dienas, kad viena strīda puse ir vēlējiesies strīda noregulējumu sarunu ceļā, izlīgums nav panākts.

Prasītāja kā Čehoslovākijas tiesību pārmantotāja 1993. gada 1. janvārī pārņēma tās tiesības un pienākumus, kas izrietēja no *BIT*. No 2004. gada 1. maija tā kļuva par ES dalībvalsti.

Īstenojot veselības aprūpes sistēmas reformu, prasītāja 2004. gadā atvēra Slovākijas tirgu vietējiem un ārvalstu privāto veselības apdrošināšanas pakalpojumu sniedzējiem. Šajā sakarā atbildētāja Slovākijā tika reģistrēta kā veselības apdrošinātāja un izveidoja *Union Krankenversicherung AG*. Pēc valdības maiņas 2006. gadā prasītāja daļēji mainīja veselības apdrošināšanas tirgus liberalizāciju. Tā ar likumu aizliedza, tostarp, no veselības apdrošināšanas darījumiem gūtās peļņas izmaksu. Slovākijas Konstitucionālā tiesa ar 2011. gada janvāra spriedumu atzina, ka likumā noteiktais peļņas izmaksas aizliegums bija pretrunā Konstitūcijai. Prasītāja ar likuma grozījumiem veselības apdrošināšanas jomā, kas stājās spēkā 2011. gada augustā, atkal atļāva peļņas izmaksu.

Atbildētāja 2008. gada oktobrī pret prasītāju uzsāka procesu starptautiskā šķīrējtiesā, kurā tā prasīja kompensēt zaudējumus tās tiesību, kas izriet no *BIT*, pārkāpuma dēļ. Starptautiskās šķīrējtiesas procesā pēc vienošanās ar pusēm par procesa vietu noteica Frankfurti pie Mainas, saskaņā ar *BIT* starptautiskā šķīrējtiesa piemēroja Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautiskās Tirdzniecības tiesību komisijas šķīrējtiesas noteikumus.

Ar 2012. gada decembra nolēmumu starptautiskā šķīrējtiesa piesprieda prasītājam atlīdzināt zaudējumus apmēram 22 miljonu apmērā. *Oberlandesgericht Frankfurt* ar 2014. gada decembra rīkojumu noraidīja prasību atcelt starptautiskās šķīrējtiesas nolēmumu. Par šo rīkojumu prasītāja ir iesniegusi kasācijas sūdzību, ar kuru tā uztur savu prasību atcelt starptautiskās šķīrējtiesas nolēmumu. Atbildētāja lūdz noraidīt kasācijas sūdzību.

Mutvārdu sēde: Latvijas Republika pārstāvēta 2017. gada 19. jūnijā notikušajā mutvārdu tiesas sēdē.

Ģenerālvokāta secinājumi: 2017. gada 19. septembrī ģenerālvokāts *Melhiora Vatelē* (Melchior Wathelet) sniedza savus secinājumus lietā.

Spridums: 2018. gada 6. martā EST pasludināja spriedumu lietā C-284/16 *Achmea*. EST atzina, ka LESD 267. un 344. pantam ir pretrunā tāda norma, atbilstoši kurai ieguldītājs no vienas no šīm dalībvalstīm strīda gadījumā par ieguldījumiem otrā dalībvalstī var pret šo pēdējo dalībvalsti uzsākt tiesvedību šķīrējtiesā, kuras kompetencei šī dalībvalsts ir apņēmusies piekrist. Spriedumā, izvērtējot *BIT* paredzēto strīdu izšķiršanas mehānismu, EST uzsver ES tiesību sistēmas iezīmju un autonomijas saglabāšanu un šim mērķim izveidoto ES tiesu sistēmu, kuras mērķis ir nodrošināt ES tiesību saskanīgu un vienveidīgu interpretāciju. EST arī atgādina par savstarpējo uzticības principu starp dalībvalstīm, tajā skaitā dalībvalstu tiesu sistēmās, kā arī lojālās sadarbības principu. EST atzīst, ka, noslēgdamas *BIT*, dalībvalstis, kas ir tā slēdzējas puses, ir izveidojušas tādu strīdu noregulēšanas mehānismu starp ieguldītāju un dalībvalsti, ar kuru var izslēgt, ka šie strīdi, lai gan tie varētu attiekties uz ES tiesību interpretāciju vai piemērošanu, tiktu atrisināti veidā, kas garantē šo tiesību pilnīgu efektivitāti.

1 C-673/16 Coman u.c.

(tiesvedības stadija: ģenerālvokāta secinājumi)

Par pilsoņu brīvu pārvietošanos un viendzimuma laulībām

Lietas būtība: EST prejudiciālā nolēmumu lūgumu iesniedza Rumānijas konstitucionālā tiesa. Pamatlietā prasītāji apgalvo, ka 2010. gada 5. novembrī noslēguši laulību Briselē. Pāris nolēmis apmesties uz dzīvi Rumānijā, līdz ar to prasītājs *Relu Adrian Coman* Rumānijas vēstniecībā Briselē lūdza pierēģistrēt Beļģijā noslēgtās laulības apliecību. 2012. gada 20. septembrī Rumānijas konsulārā iestāde reģistrācijas lūgumu noraidīja, par pamatojumu norādot Rumānijas Civilt kodeksa 277. pantā ietvertās normas. Šo lēmumu, ar kuru lūgums tika noraidīts, apstiprināja Ārlietu ministrijas Konsulāro sakaru direkcija.

Vēlāk prasītājs *Relu Adrian Coman* lūdza *Inspectoratul General pentru Imigrări* informāciju par procedūru un nosacījumiem, lai saņemtu atļauju laulātajam uzturēties Rumānijā, pamatojoties uz Direktīvu 2004/38/EK[5]. Ar 2013. gada 11. janvāra vēstuli *Inspectoratul General pentru Imigrări* paziņoja, ka "saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu imigrācijas jomā un citām šajā jomā spēkā esošajām tiesību normām Amerikas Savienoto Valstu (turpmāk – ASV) pilsonim nevar tikt piešķirts pagaidu uzturēšanās atļaujas pagarinājums ģimenes atkalapvienošanās nolūkā". Vēl vēstulē bija paziņots, ka "ASV pilsonis var lūgt pagarināt atļauju uzturēties valsts teritorijā jebkurā citā nolūkā, ja ir izpildīti vispārējie un specifiskie nosacījumi, ko valdība noteikusi ar Dekrētlikumu Nr. 194/2002 par režīmu, ko Rumānijā piemēro ārvalstniekiem".

Prasītāji vērsās tiesā, jo, viņuprāt, īstenojot savas tiesības brīvi pārvietoties ES, *Inspectoratul General pentru Imigrări* un Iekšlietu ministrijas rīcība attiecībā pret viņiem ir bijusi diskriminējoša un balstīta uz viņu seksuālo orientāciju. Ar 2015. gada 18. decembra rīkojumu Bukarestes 5. iecirkņa pirmās instances tiesa iesniedza Rumānijas Konstitucionālajai

tiesai iebildi par Rumānijas Civilkodeksa 277. panta 2. un 4. punktā ietverto tiesību normu neatbilstību Rumānijas Konstitūcijai.

Mutvārdu sēde: Latvijas Republika pārstāvēta 2017. gada 21. novembrī notikušajā mutvārdu tiesas sēdē.

Ģenerālvokāta secinājumi: 2018. gada 11. janvārī ģenerālvokāts *Melhora Vatelē* (Melchior Wathelet) sniedza savus secinājumus lietā.

1 C-623/17 - Privacy International

(tiesvedības stadija: rakstveida apsvērumi)

Par masveida komunikācijas datu iegūšanu un izmantošanu

Lietas būtība: Prejudiciālo jautājumu EST iesniedza *Investigatory Powers Tribunal* (Apvienotā Karaliste). Pamatlieta attiecas uz dalībvalsts drošības un izlūkošanas aģentūru (turpmāk – DIA) masveida komunikāciju datu (turpmāk – MKD) iegūvi un izmantošanu. Šādi dati ietver gan tālruņa, gan interneta lietošanas "kas, kad, kur, kā un ar ko" datus, tostarp mobilo un fiksēto tālruņa līniju, no kurām tiek veikti vai saņemti zvani, atrašanās vietu un interneta piekļuvei izmantoto datoru atrašanās vietu.

1 C-342/15 Piringer

(tiesvedības stadija: spriedums)

Par dokumenta atzīšanu, uz kura personas parakstu ir apliecinājis zvērināts advokāts

Lietas būtība: Austrijas Republikas Augstākā tiesa ir uzdevusi divus prejudiciālos jautājumus tiesvedībā par dokumenta, uz kura personas parakstu ir apliecinājis zvērināts advokāts, ar to piešķirot tam publisko ticamību, izmantošanu citā valstī, kur advokātam nav šādas kompetences, ja minētais dokuments ir pieteikums īpašuma tiesību pārreģistrācijai zemesgrāmatā. EST būtībā lūgta atbildēt, vai tāds dalībvalsts regulējums, atbilstoši kuram parakstu īstuma apliecināšanu uz dokumentiem, kas ir vajadzīgi tiesību uz nekustamo īpašumu nodibināšanai vai pārejai, un ar kuru šādas darbības tiek izslēgtas no advokātu pakalpojumu sniegšanas brīvības un šādas darbības atļautas vienīgi valsts notāriem, atbilst ES tiesībām.

Ģenerālvokāta secinājumi: 2016. gada 21. septembrī ģenerālvokāts Macejs Špunara (*Maciej Šcpunar*) sniedza savus secinājumus lietā.

Spriedums: EST pasludināja spriedumu 2017. gada 9. martā, kurā norādīts, ka Direktīvas 77/249⁶¹ 1. panta 1. punkta otrais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka to nepiemēro dalībvalsts tiesiskajam regulējumam, kāds ir aplūkots pamatlietā, saskaņā ar kuru parakstu īstuma apliecināšanu uz dokumentiem, kas ir vajadzīgi tiesību uz nekustamo īpašumu nodibināšanai vai pārejai, ir paredzēts veikt valsts notāriem un šī iemesla dēļ tiek izslēgta iespēja šajā dalībvalstī atzīt tādu apliecināšanu, ko ir veicis citā dalībvalstī praktizējošs advokāts. Tāpat EST norādīja, ka LESD 56. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to tiek pieļauts dalībvalsts tiesiskais regulējums, kāds ir aplūkots pamatlietā, kurā parakstu īstuma apliecināšanu uz dokumentiem, kas ir vajadzīgi tiesību uz nekustamo īpašumu nodibināšanai vai pārejai, ir paredzēts veikt valsts notāriem un šī iemesla dēļ tiek izslēgta iespēja minētajā dalībvalstī atzīt tādu apliecināšanu, ko ir veicis citā dalībvalstī praktizējošs advokāts.

1 C-514/16 Pinheiro Vieira Rodrigues

(tiesvedības stadija: spriedums)

Par mehānisko transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu un jēdziena "transportlīdzekļu lietošana" interpretāciju

Lietas būtība: Prejudiciālos jautājumus uzdeva Portugāles Republikas tiesa. Tie saistīti ar negadījumu, kas notika lauku saimniecībā Portugālē, kad traktors, kas tika darbināts kā lauksaimniecības tehnika un kas nekustīgi stāvēja uz lauksaimniecības zemes (strādāja traktora motors) noslīdēja uz zemāk esošajiem zemes gabaliem un sadursmes ar traktoru rezultātā gāja bojā uz lauka nodarbinātā persona *M. Alves*. Uzdotie prejudiciālie jautājumi ir par to, vai transportlīdzekļu apdrošināšanas pienākums piemērojams transportlīdzekļu izmantošanai jebkurā sabiedriskā vai privātā vietā tikai tad, kad tas atrodas kustībā, vai arī tad, kad tas neatrodas kustībā, ja vien darbojas tā motors. Vai attiecībā uz konkrēto gadījumu traktora izmantošana kā lauksaimniecības tehnika atbilst jēdzienam "transportlīdzekļa lietošana". Visbeidzot, vai tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā apdrošināšanas pienākums neattiecas uz situācijām, kurās transportlīdzeklis tiek izmantots tikai lauksaimniecības vai rūpniecības nolūkiem, nav pretrunā ES tiesībām.

Spriedums: EST 2017. gada 28. novembrī pasludināja spriedumu, kurā norādīja, ka jēdziens "transportlīdzekļu lietošana" neattiecas uz situāciju, kad brīdī, kurā notika negadījums, tajā iesaistītais lauksaimniecības traktors pamatā tika izmantots nevis transportam, bet kā agregāts, ar ko tiek darbināts herbicīda pulverizatora pumpis.

3.3. Tiešo prasību lietas, kurās iestājusies Latvijas Republika

1 C-482/14 Komisija/Vācija

(tiesvedības stadija: spriedums)

Sabiedrisko līdzekļu izmantošana pārvadājumu pakalpojumu sniegšanai

Lietas būtība: Komisija lūdz EST konstatēt, ka Vācija nav izpildījusi Direktīvā 2012/34/ES[7] paredzētos pienākumus. Komisija uzskata, ka tas, ka *Deutsche Bahn* concerns, pamatojoties uz nolīgumiem par peļņas sadali, dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītāja ieņēmumus no infrastruktūras maksām un sabiedriskajiem līdzekļiem var izmantot arī citiem mērķiem, nevis tikai infrastruktūras darbībai, bet arī pārvadājumu pakalpojumiem, ir pretrunā minētajai direktīvai. Turklāt uzskaitē infrastruktūras pārvaldītājam neļauj uzraudzīt aizlieguma sabiedriskos līdzekļus izmantot pārvadājumiem izpildi, kas arī ir pretrunā šai direktīvai. Tāpat pretrunā minētajai direktīvai ir arī tas, ka Vācija nenodrošina, ka sabiedriskie līdzekļi sabiedrisko pasažieru pārvadājumu pakalpojumu sniegšanai atbilstošajos pārskatos tiek atspoguļoti atsevišķi.

Ģenerālvokāta secinājumi: 2016. gada 26. maijā ģenerālvokāts M. Kampos Sančesa-Bordona (*M. Campos Sanchez-Bordona*) sniedza savus secinājumus lietā.

Spriedums: EST pasludināja spriedumu 2017. gada 28. jūnijā, kurā norādīja, ka, neveicot visus pasākumus, kas vajadzīgi, lai ar grāmatvedības uzskaites palīdzību varētu nodrošināt, ka tiek ievērots aizliegums dzelzceļa infrastruktūras apsaimniekošanai piešķirtos valsts līdzekļus novirzīt pārvadājumu pakalpojumu sniegšanai, Vācijas Federatīvā Republika nav izpildījusi tai Direktīvas 91/440^[8] 6. panta 1. punktā paredzētos pienākumus.

1 T-117/15 Igaunija/Komisija

(tiesvedības stadija: spriedums)

Par Komisijas lēmumu saistībā ar neizņemto cukura daudzumu

Lietas būtība: Šajā lietā Igaunijas Republika prasa atcelt Komisijas lēmumu, ar kuru Komisija atteikusies grozīt tās lēmumu par summām, kas jāiekasē par neizņemto cukura pārpalikumu, kā arī piespriet atbildētājam iestādei atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Spriedums: EST 2017. gada 24. martā pasludināja spriedumu, ar kuru EST noraidīja prasību kā nepieņemamu.

1 T-77/16–*Ryanair un Airport Marketing Services/Komisija*

(tiesvedības stadija: iestāšanās lietā)

Par Komisijas lēmuma valsts atbalsta lietā atcelšanu

Lietas būtība: Šajā lietā *Ryanair Ltd* un *Airport Marketing Services Ltd* lūdz atcelt Komisijas lēmumu valsts atbalsta lietā, ar ko atzīts, ka *Ryanair Ltd* un *Airport Marketing Services Ltd* ir saņēmuši nelikumīgu, ar iekšējo tirgu nesaderīgu, valsts atbalstu no *Flugplatz GmbH Aeroville Zweibrücken/Flughafen Zweibrücken GmbH* un Reinzemes-Pfalcas federālās zemes.

1 T-247/16 – *Trasta Komerbanka u.c./ECB*

(tiesvedības stadija: iestāšanās lietā)

Par Eiropas Centrālās bankas lēmuma atcelšanu

Lietas būtība: Šajā lietā Latvijas Republikā reģistrēta akciju sabiedrība "Trasta Komerbanka" un seši citi prasītāji prasa atcelt Eiropas Centrālās bankas 2016. gada 3. marta lēmumu, ar kuru tiek anulēta akciju sabiedrības "Trasta Komerbanka" bankas darbības licence. Eiropas Centrālās bankas lēmums pieņemts pēc Latvijas Republikas Finanšu un kapitāla tirgus komisijas ierosinājuma, ņemot vērā, ka akciju sabiedrība "Trasta Komerbanka" ilgstoši pieļāvusi nopietnus pārkāpumus vairākās svarīgās bankas darbības jomās, kā arī saskaņā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas izvērtējumu, bankas noregulējums jeb glābšana nav sabiedrības interesēs.

1 T-698/16–*Trasta Komerbanka u.c./ECB*

(tiesvedības stadija: iestāšanās lietā)

Par Eiropas Centrālās bankas lēmuma atcelšanu

Lietas būtība: Šīs lietas faktiskie apstākļi ir tādi paši kā lietā T-247/16 *Trasta Komerbanka u.c./ECB*. Proti, Latvijas Republikā reģistrēta akciju sabiedrība "Trasta Komerbanka" un seši citi prasītāji prasa atcelt Eiropas Centrālās bankas 2016. gada 3. marta lēmumu, ar kuru tiek anulēta akciju sabiedrības "Trasta Komerbanka" bankas darbības licence. Eiropas Centrālās bankas lēmums pieņemts pēc Latvijas Republikas Finanšu un kapitāla tirgus komisijas ierosinājuma, ņemot vērā, ka akciju sabiedrība "Trasta Komerbanka" ilgstoši pieļāvusi nopietnus pārkāpumus vairākās svarīgās bankas darbības jomās, kā arī saskaņā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas izvērtējumu, bankas noregulējums jeb glābšana nav sabiedrības interesēs.

1 C-564/17-Komisija/Belģija

(tiesvedības stadija: iestāšanās lietā)

Lietas būtība: Eiropas Komisija lūdz konstatēt, ka Beļģijas Karaliste nav pieņēmusi visus normatīvos un administratīvos aktus, kas nepieciešami, lai izpildītu Direktīvas 2011/98/ES prasības, kā arī nav izpildījusi minētajā Direktīvā paredzētos pienākumus.

Komisija saskaņā ar LESD 260. panta 3. punktu lūdz noteikt Beļģijas Karalistei pienākumu samaksāt kavējuma naudu par pienākumu paziņot par Direktīvas transponēšanas pasākumu neizpildi.

3.4. Atzinuma lūguma lieta

Avis 2/15

(tiesvedības stadija: atzinums)

Par ES brīvās tirdzniecības nolīgumu ar Singapūras Republiku

Lietas būtība: Lūgumu sniegt atzinumu EST ir iesniegusi Komisija, lai pārliecinātos par ES brīvās tirdzniecības nolīguma ar Singapūras Republiku (turpmāk – Nolīgums) projekta atbilstību ES tiesību aktiem. EST atzinums, kas sniegs atbildi uz Komisijas jautājumu, vai ES ir nepieciešamā kompetence atsevišķi parakstīt un noslēgt brīvās tirdzniecības Nolīgumu, būs nozīmīgs ES sarunās ar Singapūras Republiku, ietekmēs Nolīguma noteikumus, kā arī ES un dalībvalstu turpmāko kompetenču sadali.

Nolīguma mērķis ir visaptverošā veidā liberalizēt un atvieglot ES un Singapūras Republikas savstarpējo tirdzniecību un ieguldījumus. Nolīgums paredz noteikumus par ieguldījumu aizsardzību, valsts iepirkumu un ar tirdzniecību saistītiem intelektuālā īpašuma aspektiem, kā arī ietver horizontālas nodaļas par konkurenci, tirdzniecību un ilgtspējīgu attīstību, pārredzamību, strīdu izšķiršanu un vispārīgiem, nobeiguma un institucionāliem noteikumiem.

Pastāv šaubas, vai ES ir nepieciešamā kompetence (ekskluzīva vai dalīta kompetence) atsevišķi noslēgt plānoto Nolīgumu, vai arī noteiktos jautājumos ir nepieciešama dalībvalstu līdzdalība. Jo īpaši izteiktas šaubas ir par ES kompetences robežām un raksturu attiecībā uz vairākiem noteikumiem par ārvalstu ieguldījumu aizsardzību, transporta pakalpojumiem, intelektuālo īpašumu, pārredzamību un ilgtspējīgu attīstību.

Ģenerālvokāta secinājumi: 2016. gada 21. decembrī Eleanora Šarpstone (*Eleanor Sharpston*) ir sniegusi savus secinājumus lietā.

Atzinums: EST sniedza atzinumu 2017. gada 16. maijā, kurā norādīts, ka paredzētais nolīgums ietilpst Savienības ekskluzīvajā kompetencē, izņemot šādus noteikumus, kas ietilpst ES un tās dalībvalstu dalītajā kompetencē: 1) devītās nodaļas (Ieguldījumi) A sadaļas (Ieguldījumu aizsardzība) noteikumi, ciktāl tie attiecas uz tādiem ieguldījumiem starp ES un Singapūras Republiku, kas nav tiešie ieguldījumi; 2) devītās nodaļas B sadaļas (Ieguldītāja un valsts strīdu izšķiršana) noteikumi un 3) nolīguma pirmās nodaļas (Mērķi un vispārīgās definīcijas), četrpadsmitās nodaļas (Pārredzamība), piecpadsmitās nodaļas (Strīdu izšķiršana), sešpadsmitās nodaļas (Mediācijas mehānisms) un septiņpadsmitās nodaļas (Institucionāli, vispārīgi un nobeiguma noteikumi) noteikumi, ciktāl tie attiecas uz minētās devītās nodaļas noteikumiem un ciktāl šie pēdējie minētie ietilpst ES un tās dalībvalstu dalītajā kompetencē.

[1] Padomes 2006. gada 28. novembra Direktīva 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu.

[2] Eiropas Parlamenta un Padomes 1995. gada 24. oktobra Direktīva 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti.

[3] Padomes 1992. gada 12. oktobra Regula (EEK) Nr. 2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi, OV L 302, 19.10.1992., 1./50. lpp.

[4] Padomes 2000. gada 22. decembra Regula (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un sprieduma atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās.

[5] Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (Dokuments attiecas uz EEZ).

[6] Padomes 1977. gada 22. marta direktīva par pasākumiem, kas palīdz advokātiem sekmīgi īstenot brīvību sniegt pakalpojumus.

[7] Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 21. novembra Direktīva 2012/34/ES, ar ko izveido vienotu Eiropas dzelzceļa telpu.

[8] Padomes 1991. gada 29. jūlija Direktīva par Kopienas dzelzceļa attīstību.

Eiropas Savienības Tiesa pasludina spriedumu lietā C-284/16 *Achmea*

2018. gada 6. martā Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – Tiesa) pasludināja spriedumu lietā C-284/16 *Achmea* par ieguldītāju un valsts strīdu izšķiršanas mehānismu (šķīrējtiesas klauzulu), kas ietverts starp dalībvalstīm noslēgtajā divpusējā ieguldījumu aizsardzības līgumā, atbilstoši kuram ieguldītājam ir tiesības vērsties pret viņu ieguldījumu uzņemošo dalībvalsti starptautiskajā šķīrējtiesā.

Prejudiciālos jautājumus uzdeva Vācijas tiesa, izskatot strīdu starp Slovākijas Republiku un Nīderlandes apdrošināšanas grupu *Achmea* par starptautiskās šķīrējtiesas nolēmumu, kuru pieņēma Līgumā starp Nīderlandes Karalisti un Čehijas un Slovākijas Republiku par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju to aizsardzību (turpmāk – *BIT*) paredzētā šķīrējtiesā.

Starptautiskais šķīrējtiesas process ierosināts pēc *Achmea* pieteikuma 2008. gadā, vērsties pret Slovākijas Republiku (turpmāk – arī Slovākija) par tās īstenotajiem pasākumiem veselības apdrošināšanas tirgū, it īpaši aizliegumu izmaksāt no veselības apdrošināšanas darījumiem gūto peļņu. *Achmea* prasīja kompensēt zaudējumus tās tiesību, kas izriet no *BIT*, pārkāpuma dēļ. Starptautiskās šķīrējtiesas procesā pēc vienošanās ar pusēm par procesa vietu noteica Frankfurti pie Mainas, un saskaņā ar *BIT* šķīrējtiesa piemēroja Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautiskās Tirdzniecības tiesību komisijas šķīrējtiesas noteikumus. Ar 2012. gada decembra nolēmumu šķīrējtiesa piesprieda Slovākijai atlīdzināt zaudējumus aptuveni 22 miljonu apmērā.

Slovākija cēla prasību Vācijas tiesā par šķīrējtiesas nolēmuma atcelšanu, lietai nonākot līdz kasācijas instancei, kuras ietvaros Vācijas tiesai bija jāizvērtē, vai šķīrējtiesas līgums ir spēkā.

Vācijas tiesa, uzdodot Tiesai prejudiciālos jautājumus, lūdza izvērtēt attiecīgā *BIT* 8. panta 2. punktā ietvertās šķīrējtiesas klauzulas saderību ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk – LESD) 18., 267. un 344. pantu.

2018. gada 6. marta spriedumā Tiesa atzina, ka LESD 267. un 344. pantam ir pretrunā tāda norma, atbilstoši kurai

ieguldītājs no vienas no šīm dalībvalstīm strīda gadījumā par ieguldījumiem otrā dalībvalstī var pret šo pēdējo dalībvalsti uzsākt tiesvedību šķīrējtiesā, kuras kompetencei šī dalībvalsts ir apņēmusies piekrist.

Sprieduma ievadā Tiesa uzsver Eiropas Savienības (turpmāk – ES) tiesību sistēmas iezīmju un autonomijas saglabāšanu un šim mērķim izveidoto ES tiesu sistēmu, kuras mērķis ir nodrošināt ES tiesību saskanīgu un vienveidīgu interpretāciju. Tiesa arī atgādina par savstarpējo uzticības principu starp dalībvalstīm, tajā skaitā dalībvalstu tiesu sistēmās, kā arī lojālās sadarbības principu.

Tālāk Tiesa pievēršas pirmajam un otrajam prejudiciālam jautājumam, skatot tos kopā un izvērtējot šķīrējtiesas klauzulas atbilstību LESD 267. un 344. pantam.

Pirmkārt, Tiesa pārbauda, vai strīdi, kādus var izskatīt *BIT* 8. pantā minētā šķīrējtiesa, var būt saistīti ar ES tiesību interpretāciju un piemērošanu.

Saskaņā ar plašo *BIT* 8. panta 1. punkta formulējumu šķīrējtiesa var lemt vienīgi par šī nolīguma pārkāpumu. Tomēr šajā ziņā tai saskaņā ar *BIT* 8. panta 6. punktu jāņem vērā tostarp attiecīgās līgumslēdzējas puses spēkā esošie tiesību akti, kā arī jebkura cita atbilstīga līgumslēdzēju pušu nolīguma noteikumi. ES tiesības var uzskatīt gan par tādām, kas ir spēkā katrā dalībvalstī, gan par tādām, kas izriet no starptautiska nolīguma. Šo iemeslu dēļ ***BIT* 8. pantā minētajai šķīrējtiesai attiecīgā gadījumā var nākties interpretēt un, iespējams, piemērot ES tiesības un it īpaši normas attiecībā uz pamatbrīvībām, tostarp par brīvību veikt uzņēmējdarbību un kapitāla brīvu apriti.**

Otrkārt, Tiesa pārbauda, vai tāda šķīrējtiesa iekļaujas ES tiesu sistēmā un it īpaši, vai to var uzskatīt par tiesu LESD 267. panta izpratnē.

Iekļaušanās ES tiesu sistēmā rada sekas, ka attiecīgās tiesas nolēmumi ir pakļauti tāda veida mehānismam, kas nodrošina ES tiesību normu pilnīgu efektivitāti.

Tiesa norāda, ka nevar vilkt analogiju ar tādu šķīrējtiesu, kas izveidota strīdu izšķiršanai nodokļu jomā un kas paredzēta dalībvalsts konstitūcijā (ko Tiesa lietā C-377/13 *Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta* atzina par dalībvalsts tiesu LESD 267. panta izpratnē). Šķīrējtiesa pamatlietā nav Nīderlandē un Slovākijā izveidoto tiesu sistēmu sastāvdaļa. Turklāt viens no galvenajiem iemesliem *BIT* 8. panta pastāvēšanai ir tieši šīs šķīrējtiesas kompetences izņēmuma raksturs salīdzinājumā ar šo abu dalībvalstu tiesu kompetencēm. Šī iemesla dēļ šādu šķīrējtiesu nevar arī atzīt par tiesu LESD 267. panta izpratnē.

Treškārt, Tiesa pārbauda, vai šķīrējtiesas pieņemts nolēmums saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību (turpmāk – LES) 19. pantu pakļauts dalībvalsts tiesas pārbaudei, lai garantētu, ka ES tiesību jautājumi varētu tikt iesniegti Tiesā saistībā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Tiesa uzsver šķīrējtiesas nolēmuma galīgumu. Norāda, ka dalībvalsts tiesa var veikt šķīrējtiesas nolēmuma pārbaudi tikai tiktāl, ciktāl tā ir atļauta ar valsts tiesībām. Tiesa norāda arī uz ierobežoto pārbaudi tostarp par šķīrējtiesas klauzulas spēkā esamību.

Tiesa norāda, ka nevar vilkt analogiju ar komerclietu šķīrējtiesām, kurās prasības par šķīrējtiesas procesa efektivitāti attaisno to, ka dalībvalstu tiesu veiktajai pārbaudei pār šķīrējtiesu nolēmumiem ir ierobežots raksturs. Šķīrējtiesas process, kāds tas ir minēts *BIT* 8. pantā, atšķiras no komerclietu šķīrējtiesas procesa, kura pamatā ir attiecīgo pušu gribas autonomija. *BIT* šķīrējtiesas process izriet no nolīguma, ar ko dalībvalstis ir piekritušas atteikties no savu tiesu kompetencēm un tātad no tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmas, kādu ir pienākums ieviest ar LES 19. panta 1. punkta otro daļu jomās, uz kurām attiecas ES tiesības, ņemot vērā, ka strīdi var būt saistīti ar šo tiesību interpretāciju vai piemērošanu.

Tādējādi Tiesa atzīst, ka, noslēgdamas *BIT*, dalībvalstis, kas ir tā slēdzējas puses, ir izveidojušas tādu strīdu neregulēšanas mehānismu starp ieguldītāju un dalībvalsti, ar kuru var izslēgt, ka šie strīdi, lai gan tie varētu attiekties uz ES tiesību interpretāciju vai piemērošanu, tiktu atrisināti veidā, kas garantē šo tiesību pilnīgu efektivitāti.

Nobeigumā Tiesa norāda, ka ar ES nesaderīgs nav starptautisks nolīgums, ar kuru paredzēts izveidot tiesu, kuras uzdevums ir interpretēt šī nolīguma normas un kuras nolēmumi ir saistoši iestādēm, ieskaitot Tiesu, ja vien tiek ievērota ES un tās tiesiskās iekārtas autonomija. Tomēr pamatlietā iespēja nodot strīdus tiesu struktūrai, kas nav ES tiesu sistēmas sastāvdaļa, ir paredzēta ar nolīgumu, ko noslēgusi nevis ES, bet tās dalībvalstis. *BIT 8.* pants var apdraudēt savstarpējas uzticības principu starp dalībvalstīm un ar *LESD 267.* pantu izveidoto prejudiciālā nolēmuma procedūru, līdz ar to nav saderīgs ar lojālās sadarbības principu.

Tieslietu ministrija sadarbībā ar ekspertiem no Valsts kancelejas un Ārlietu ministrijas nodrošināja Latvijas Republikas pārstāvību lietas C-284/16 *Achmea* mutvārdu procesā, paužot Latvijas Republikas nostāju par uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem.

Pilns sprieduma teksts pieejams: <https://curia.europa.eu>

Eiropas Savienības Tiesa DNB bankas spriedumā izmaina līdzšinējo praksi nodokļu atvieglojumos

2017. gada 21. septembrī Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) pasludināja spriedumu lietā **C-326/15 AS “DNB Banka” pret Valsts ieņēmumu dienestu (turpmāk – VID)**, kurā analizēja, vai Direktīvas 2006/112[1] (turpmāk – direktīva) 132. panta 1. punkta f) apakšpunktā paredzētie nodokļu atbrīvojumi attiecas uz neatkarīgu personu grupu, kura sniedz finanšu pakalpojumus. Prejudiciālā nolēmuma lūgumu EST iesniedza Latvijas Republikas Administratīvā apgabaltiesa.

DNB *Bank ASA* un *NORD/LBNorddeutsche Landesbank* veido kopuzņēmumu, kuram ir meitasuzņēmums – Dānijā reģistrētā DNB *NORD*, kurai savukārt ir meitasuzņēmums DNB *Banka*.

2006. gadā DNB *Banka* ar savu mātesuzņēmumu DNB *NORD* noslēdza līgumu par finanšu pakalpojumu sniegšanu, balstoties uz kuru, 2009. un 2010. gadā DNB *Banka* izrakstīja vairākus rēķinus par saņemtajiem pakalpojumiem, kuriem DNB *NORD* piemēroja 5% uzcelojumu.

DNB *NORD* pieder Dānijā reģistrēta sabiedrība DNB *NORD IT*, kura nodarbojas ar atbalsta sniegšanu informātikas jomā. 2010. gadā starp DNB *NORD*, kā arī tās meitasuzņēmumu DNB *Banka*, un DNB *NORD IT* tika noslēgts līgums par informātikas pakalpojumu sniegšanu, nosakot, ka DNB *NORD IT* ir vienīgais uzņēmums DNB grupas savienībā, kas sniedz šādus pakalpojumus. Par sniegtajiem pakalpojumiem, DNB *NORD IT* 2010. un 2011. gadā DNB *Bankai* izrakstīja vairākus rēķinus, kurā maksai par pakalpojumiem arī tika piemērots 5% uzcelojums.

2012. gadā DNB *Bankai* tika veikts nodokļu audits, kura gaitā tā apgalvoja, ka abi noslēgtie darījumi esot atbrīvoti no pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN), kam nepiekrita VID ģenerāldirektore un noraidīja bankas lūgumu veikt korekcijas PVN deklarācijā.

VID apgalvoja, ka, pirmkārt, darījumam starp DNB *Banku* un DNB *NORD* neesot pievienoti dokumenti, no kuriem varētu secināt, kuras personas ir apvienojušās direktīvas tvērumā proti, nekas neliecina par neatkarīgas personu grupas pastāvēšanu. Otrkārt, VID norādīja, ka darījums starp DNB *Banku* un DNB *NORD IT* rada nevienlīdzīgu konkurenci, ņemot vērā, ka Dānijā attiecīgie pakalpojumi tiek aplikti ar nodokli vispārīgā kārtībā, savukārt DNB *Banka* tos atbrīvo no PVN. Un, treškārt, DNB *Bankas* un DNB *NORD* noslēgtajos darījumos neesot saprotams, kuras personas ir kvalificējas par neatkarīgas personu grupas dalībniekiem, kā arī, VID ieskatā, nav pamata uzskatīt, ka DNB *Banka* būtu šādas grupas dalībnieks.

DNB *Banka* apgalvoja, ka ir izpildīti visi direktīvas kritēriji, lai to atbrīvotu no nodokļiem kā arī, ka nav pareizi interpretēta direktīva, jo nav pareizi analizēts rēķinā ietvertais 5% uzcelojums. Banka apgalvoja, ka uzcelojums ir iekļauts saskaņā ar Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas vadlīnijām, tādēļ tā piemērošana nevar būt pamats atteikt atbrīvojumu no PVN.

Administratīvā apgabaltiesa, izskatot DNB *Bankas* sūdzību, uzdeva EST prejudiciālos jautājumus par direktīvas interpretāciju, proti, vai direktīvas 132. panta 1. punkta f) apakšpunktā paredzētie nodokļu atbrīvojumi attiecas uz DNB *Banku* kā finanšu pakalpojumu sniedzēju, kā arī, vai neatkarīga personu grupa ir uzskatāma par atsevišķu juridisku personu direktīvas tvērumā.

EST pirmkārt uzsvēra, ka apskatītā direktīva Latvijas tiesību sistēmā vēl nav transponēta, līdz ar to DNB*Banka* lūdza pamatlietā to piemērot tieši.

EST atzina, ka direktīvas 132. panta 1. punkta f) apakšpunkts varētu būt attiecināms uz tādas neatkarīgās personu grupas veiktajiem pakalpojumiem, kuri darbojas finanšu pakalpojumu jomā, jo šādi pakalpojumi ir atbrīvoti no nodokļa. Tomēr, ņemot vērā direktīvas uzbūvi un attiecīgā panta atrašanos direktīvas 2. nodaļā ar virsrakstu "Atbrīvojumi konkrētām darbībām sabiedrības interesēs", ir skaidrs, ka paredzētais atbrīvojums attiecas tikai uz neatkarīgo personu grupām, kuras veic darbības sabiedrības interesēs. Turklāt atbrīvojumi vairāku finanšu pakalpojumu jomā ietilpstošiem darījumiem ir regulēti direktīvas 135. panta 1. punktā. Līdz ar to EST secināja, ka 132. panta 1. punkta f) apakšpunkts neattiecas uz finanšu pakalpojumu jomā veiktajiem darījumiem, ko sniedz neatkarīga personu grupa, kuras dalībnieki darbojas šajā jomā.

EST atzina, ka pantā paredzētie atbrīvojumi ir jāvērtē strikti, jo tie paredz atkāpes no vispārējā principa, ka PVN tiek iekasēts no katra pakalpojuma, ko pret atlīdzību sniedz nodokļa maksātājs.[2]

EST arī norādīja, ka vairākas dalībvalstis pēc EST 2003. gada sprieduma lietā *Taksatorringen*,[3] kurā EST neanalizēja 132. panta 1. punkta f) apakšpunktam līdzvērtīgā regulējuma piemērošanas jomu, ir nepareizi interpretējušas šo regulējumu un atbrīvojušas no nodokļa pakalpojumus, ko sniedz neatkarīgās personu grupas, kuras darbojas apdrošināšanas vai finanšu pakalpojumu jomās.

Lai gan EST savā spriedumā neanalizēja visus uzdotos prejudiciālos jautājumus, tai skaitā jautājumu par to, vai neatkarīga personu grupa ir jāuzskata par atsevišķu juridisku personu direktīvas tvērumā, tomēr ģenerāladvokāte Kokote savos apsvērumos norādīja, ka atbilde ir noraidoša. Kokote apgalvoja, ka neatkarīgai personu grupai ir jābūt nevis juridiskai personai, bet gan "nodokļu maksātājam" direktīvas izpratnē.

Tieslietu ministrija sadarbībā ar nozares ekspertiem nodrošināja Latvijas pārstāvību EST, gan sniedzot rakstveida apsvērumus, gan arī piedaloties mutvārdu sēdē.

[1] Padomes Direktīva 2006/112/EK (2006. gada 28 novembris) par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu

[2] EST 2017. gada 21. septembra spriedums lietā C-326/15 AS "DNB Banka" pret Valsts ieņēmumu dienestu, EU:C:2017:719, 35.punkts.

[3] EST 2003. gada 20. novembra spriedums lietā C-8/01 Taksatorringen, EU:C:2003:621.

Eiropas Savienības Tiesa pasludina spriedumu AKKA/LAA un Konkurences padomes strīdā

2017. gada 14. septembrī Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) pasludināja spriedumu lietā **C-177/16 Autortiesību un komunikācijas konsultāciju aģentūra/Latvijas autoru apvienība (turpmāk - AKKA/LAA) pret Konkurences padomi**.

AKKA/LAA ir muzikālo darbu autortiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācija, kurai vienīgajai Latvijā ir tiesības par maksu izsniegt licences ar tās pārvaldītajām autortiesībām, lai publiskotu ar autortiesībām aizsargātus darbus.[1]

Konkurences padome 2008. gadā uzlika AKKA/LAA naudas sodu par ļaunprātīgu dominējošā stāvokļa izmantošanu, piemērojot pārmērīgus tarifus par muzikālo darbu izmantošanu veikalos un pakalpojumu sniegšanas vietās. Pēc lēmuma

saņemšanas, AKKA/LAA noteica jaunus tarifus, par kuriem Konkurences padome uzsāka pārbaudes procedūru. Pārbaudes procedūras ietvaros Konkurences padome salīdzināja piemērotos tarifus ar Lietuvu un Igauniju un konstatēja, ka Latvijā vairākumā gadījumu tarifi ir augstāki. Konkurences padome secināja, ka, rēķinot tarifus atkarībā no attiecīgās vietas platības, Latvijā tarifi ir no divām līdz trim reizēm augstāki.[2] Kā otru faktoru tarifu salīdzināšanai vērtēja pirkspējas paritātes indeksu (turpmāk - PPP indekss),[3] salīdzinot to ar aptuveni divdesmit dalībvalstīs esošajiem, un tika konstatēts, ka Latvijā maksājamo tarifi par 50% līdz 100% pārsniedz citās dalībvalstīs piemērotos tarifus.[4]

Pēc pārbaudes procedūras Konkurences padome secināja, ka Latvijas tarifi, tos salīdzinot ar Lietuvu un Igauniju, nav taisnīgi, un uzlika AKKA/LAA naudas sodu aptuveni 32 000 EUR apmērā. Naudas sods tika aprēķināts, pamatojoties uz organizācijas apgrozījumu, uzskatot, ka atlīdzības, kuras tiek iekasētas tiesību subjektu interesēs, ir organizācijas apgrozījuma neatņemama sastāvdaļa.[5]

Par šādu lēmumu AKKA/LAA vērsās Administratīvajā tiesā, lūdzot atcelt Konkurences padomes lēmumu. Pieteikums tika pamatots ar vairākiem argumentiem, proti, Konkurences padome ir tarifus salīdzinājusi tikai ar Baltijas valstīm, lai gan iekšzemes kopprodukts un cenu līmenis Latvijas situācijā esot salīdzināms arī ar vairākām citām valstīm; ir nesaprotamas etalontarifu noteikšanas metodes; AKKA/LAA neesot pienākums attaisnot savus tarifus, kā arī, aprēķinot naudas sodu, nav jāņem vērā summas, kuras tiek iekasētas autoriem paredzētajām atlīdzībām, jo tās nav organizācijas īpašums.[6]

Administratīvā tiesa lēmumu daļēji atcēla, atzīstot, ka ir pamatoti konstatēta dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana un pamatoti salīdzināti tarifi ar Baltijas valstīm, tomēr nav pamatota autoriem paredzēto atlīdzību iekļaušana organizācijas apgrozījumā, līdz ar to, liekot naudas sodu pārrēķināt. Par šādu spriedumu abas tiesvedībā iesaistītās puses iesniedza apelācijas sūdzību, kuras ietvaros tiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot EST prejudiciālos jautājumus. Pirmkārt, iesniedzējtiesa vēlējās noskaidrot, vai lietā noteiktie tarifi spēj ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm un ir piemērojams Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk – LESD) 102. pants par nauda sodiem, otrkārt, kā jāinterpretē minētajā pantā lietotais "netaisnīgas cenas" jēdziens un vai tas konkretizējams ar PPP indeksu, kā arī - kā tiek veikta tarifu salīdzināšana.

Spriedumā EST atgādināja, ka no pastāvīgās judikatūras izriet, ka LESD 102. panta nosacījumu piemērošanā ir jāņem vērā, ka tā mērķis ir konkurences tiesiskajā regulējumā nošķirt Eiropas Savienības (turpmāk – ES) un dalībvalstu tiesību piemērošanas jomas.[7] Līdz ar to ES tiesību piemērojamības jomā ietilpst jebkura aizliegta vienošanās un darbība, kas var apdraudēt brīvo tirdzniecību starp dalībvalstīm un kaitēt vienotajam tirgum. EST atsaucās uz spriedumu *Lucazeau*, kurā netieši tika atzīts, ka monopolstāvoklī esošas autortiesību pārvaldījuma organizācijas tarifi spēj ietekmēt pārrobežu tirdzniecību un šādai situācijai ir piemērojams LESD 102. pants, [8] līdz ar to piemērojot pantu arī konkrētajai lietai.

EST arī atzina, ka metode, kas ir balstīta uz attiecīgās dalībvalsts cenu salīdzināšanu ar citām dalībvalstīm, ir derīga,[9] un situācijā, kad uzņēmuma tarifi, salīdzinot ar citu valstu piedāvājumiem, ir augstāki, to var uzskatīt par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu.

Attiecībā uz Konkurences padomes veikto salīdzinājumu tikai ar Baltijas valstīm EST norādīja, ka salīdzinājums nav uzskatāms par nepietiekami reprezentatīvu tāpēc vien, ka aptver ierobežotu dalībvalstu skaitu,[10] ja vien etalondalībvalstīs tiek izraudzītas pēc objektīviem, piemērotiem un pārbaudāmiem kritērijiem. Apskatītajā lietā iesniedzējtiesai ir jāvērtē šo kritēriju ievērošana, ņemot vērā, ka konkurences iestādēm pastāv zināma rīcības brīvība, izvēloties salīdzināšanas metodes.

Tālāk EST vērtēja, kāda tarifu atšķirība ir uzskatāma par ievērojamu un kādus pierādījumus autortiesību organizācija var sniegt, lai atspēkotu tarifu pārmērīgumu. "Ievērojami" augstākus tarifus nav iespējams konkrēti konstatēt, un katrā lietā ir jāvērtē individuālie apstākļi, fakti un situācija attiecīgajā tirgū. Šādu izvērtēšanu EST atstāj iesniedzējtiesas ziņā, norādot, ka atšķirību ir iespējams attaisnot, pierādot atšķirīgus apstākļus.

Attiecībā uz tiesību subjektiem paredzētā atalgojuma iekļaušanu organizācijas apgrozījumā, EST norādīja, ka tas ir pieļaujams gadījumā, kad šis atalgojums ietilpst šīs organizācijas sniegto pakalpojumu vērtībā un kad šāda iekļaušana ir nepieciešama, lai nodrošinātu, ka uzliktais naudas sods ir iedarbīgs, samērīgs un atturošs.

Tieslietu ministrija sadarbībā ar nozares ekspertiem nodrošināja Latvijas pārstāvību EST lietā C-177/16, gan sniedzot rakstveida apsvērumus, gan arī piedaloties mutvārdu tiesas sēdē.

[1] EST 2017.gada 14.septembra spriedums lietā C-177/16 Autortiesību un komunikēšanas konsultāciju aģentūra/Latvijas autoru apvienība pret Konkurences padomi, ECLI:EU:C:2017:286, 7.punkts.

[2] EST 2017.gada 14.septembra spriedums lietā C-177/16 Autortiesību un komunikēšanas konsultāciju aģentūra/Latvijas autoru apvienība pret Konkurences padomi, ECLI:EU:C:2017:286, 9.punkts.

[3] PPP indekss tiek plaši izmantots ekonomiskajos pētījumos, kurus veic tostarp tādas organizācijas kā Eurostat, ESAO vai Pasaules Banka, kad ir jāveic, piemēram, dzīves līmeņa salīdzināšana valstīs. Tālab PPP valūtas maiņas likmes tiek piemērotas, lai ekonomiskos rādītājus no valsts valūtas konvertētu mākslīgā kopīgā valūtā, kura dēvēta par pirktspējas standartu [*Purchasing Power Standard*], kas izlīdzina dažādu valstu valūtu pirktspēju un ļauj veikt jēgpilnus salīdzinājumus starp valstīm. Tādējādi šīs darbības ļauj pielāgot salīdzināmos datus atbilstoši dažādās valstīs esošajiem atšķirīgajiem cenu līmeņiem. (Ģenerāladvokāta N.Vāla 2017. gada 6. aprīļa secinājumi lietā C-177/16 AKKA/LAA, ECLI:EU:C:2017:286, 87. punkts)

[4] EST 2017.gada 14.septembra spriedums lietā C-177/16 Autortiesību un komunikēšanas konsultāciju aģentūra/Latvijas autoru apvienība pret Konkurences padomi, ECLI:EU:C:2017:286, 10.punkts.

[5] EST 2017.gada 14.septembra spriedums lietā C-177/16 Autortiesību un komunikēšanas konsultāciju aģentūra/Latvijas autoru apvienība pret Konkurences padomi, ECLI:EU:C:2017:286, 11.punkts.

[6] EST 2017.gada 14.septembra spriedums lietā C-177/16 Autortiesību un komunikēšanas konsultāciju aģentūra/Latvijas autoru apvienība pret Konkurences padomi, ECLI:EU:C:2017:286, 12.punkts.

[7] EST 2017.gada 14.septembra spriedums lietā C-177/16 Autortiesību un komunikēšanas konsultāciju aģentūra/Latvijas autoru apvienība pret Konkurences padomi, ECLI:EU:C:2017:286, 25.punkts.

[8] EKT 1989.gada 13.jūlija spriedums apvienotajās lietās 10/88, 241/88 un 242/88 *Lucazeau u.c.*, EU:C:1989:326.

[9] EST 2017.gada 14.septembra spriedums lietā C-177/16 Autortiesību un komunikēšanas konsultāciju aģentūra/Latvijas autoru apvienība pret Konkurences padomi, ECLI:EU:C:2017:286, 38.punkts.

[10] EST 2017.gada 14.septembra spriedums lietā C-177/16 Autortiesību un komunikēšanas konsultāciju aģentūra/Latvijas autoru apvienība pret Konkurences padomi, ECLI:EU:C:2017:286, 40.punkts.

Pārskats par Latvijas Republikas dalību Eiropas Savienības Tiesas un Vispārējās tiesas lietās

[Pārskats par Latvijas Republikas dalību Eiropas Savienības Tiesas un Vispārējās tiesas lietās no 2016. gada 1. marta līdz 2017. gada 28. februārim.](#)

[Pārskats par Latvijas Republikas dalību Eiropas Savienības Tiesas un Vispārējās tiesas lietās no 2015. gada 1. marta līdz 2016. gada 29. februārim.](#)

spriedumu lietā C-156/15 *Private Equity Insurance Group*. Prejudiciālā nolēmuma lūgumu minētajā lietā iesniedza Augstākās tiesas Civillietu departaments (turpmāk – Augstākā tiesa), lūdzot EST interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 6. jūnija Direktīvas 2002/47/EK par finanšu nodrošinājuma līgumiem (turpmāk - Direktīva) normas.

Pamata lietā starp SIA "Izdevniecība Stilus" (tiesību pārņēmēja - SIA „Private Equity Insurance Group”) un AS „Swedbank” noslēgts bankas norēķinu konta tipveida līgums, kurā ietverta finanšu nodrošinājuma klauzula, saskaņā ar kuru SIA „Izdevniecība Stilus” norēķinu kontā esošie naudas līdzekļi kalpo kā finanšu ķīla AS „Swedbank” prasījumos pret SIA „Izdevniecība Stilus”. SIA "Izdevniecība Stilus" 2010.gada 25.oktobrī tika pasludināta par maksātspējīgu. Pēc maksātspējas pasludināšanas administrators noslēdzis jaunu norēķinu konta līgumu ar identisku finanšu ķīlas klauzulu.

AS "Swedbank" 2011. gada 8. jūnijā no parādnieka norēķinu konta vienpusējā kārtā noņēmusi LVL 192,30 (EUR 273,62) kā komisijas maksu par konta apkalpošanu, kas aprēķinātas par laiku līdz maksātspējas procesa pasludināšanai.

SIA "Izdevniecība Stilus" maksātspējas administrators cēla tiesā prasību pret AS "Swedbank" par LVL 192,30 piedziņu, motivējot to ar Latvijas Republikas Maksātspējas likuma principiem par kreditoru vienlīdzību maksātspējas procesā un par aizliegumu atsevišķam kreditoram veikt individuālas darbības, kas nodara zaudējumus pārējiem kreditoriem (Maksātspējas likuma 59.panta otrā daļa (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2010. gada 31. oktobrim)).

Pirmās instances un apelācijas tiesas, izskatot lietu pēc būtības, prasību noraidīja, būtībā pamatojoties uz to, ka atbilstoši Maksātspējas un Finanšu nodrošinājuma likumiem, finanšu nodrošinājuma realizēšanu nevar ietekmēt maksātspējas process.

Par apelācijas tiesas spriedumu tika iesniegta kasācijas sūdzība Augstākajai tiesai, cita starpā norādot, ka zemākā instance nepareizi piemērojusi Finanšu nodrošinājuma likuma 10.panta pirmās daļas 3.punktu un otro daļu, kas novedis pie kolīzijas nepareizas atrisināšanas starp Maksātspējas likuma un Finanšu nodrošinājuma likuma normām; ka pēc maksātspējas pasludināšanas finanšu nodrošinājuma līguma stāšanās spēkā un nodrošinājuma sniegšana nav iespējama, ja vien finanšu nodrošinājuma ņēmējs pierāda, ka nav zinājis un nevarēja zināt par maksātspējas procesa uzsākšanu; ka šādā situācijā pēc maksātspējas pasludināšanas trešā persona cieš zaudējumus, ja maksātspējīgās personas kontā ieskaita naudas līdzekļus un ja šis konts atvērts kredītiestādē, ar kuru noslēgts finanšu ķīlas līgums.

Augstākajai tiesai radās šaubas par Direktīvas tvērumu un attiecināmību uz darījumiem, kuri nav saistīti ar vērtspapīru norēķinu sistēmām un jautājums par kredītiestāžu prioritātes leģitīmo mērķi un samērīgumu attiecībā pret citiem maksātspējīgā parādnieka kreditoriem, tādējādi EST tika uzdoti pieci prejudiciālie jautājumi.

EST spriedumā norādīja, ka trīs no pieciem Augstākās tiesas uzdotajiem jautājumiem ir hipotētiski un atzīstami par nepieņemamiem, jo pamats prejudiciāla jautājuma uzdošanai ir nevis iespēja uzklaut konsultatīvu viedokli par vispārīgiem vai hipotētiskiem jautājumiem, bet vajadzība faktiski iztiesāt pamatlietu, kas saistīta ar Eiropas Savienības tiesībām.

Atbildot uz pieņemtajiem Augstākās tiesas jautājumiem, EST norādīja, ka ar Direktīvu ieviestais režīms ir saderīgs ar principu par kreditoru vienlīdzību maksātspējas procesā, un ka saskaņā ar EST pastāvīgo judikatūru vienlīdzības princips, kas ir noteikts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 20. pantā, ir vispārējs Eiropas Savienības tiesību princips, saskaņā ar ko līdzīgas situācijas nevar aplūkot atšķirīgi un dažādas situācijas savukārt nevar aplūkot vienādi, ja vien šāda pieeja nav objektīvi pamatota. Atšķirīga attieksme ir pamatota, ja tā ir balstīta uz objektīvu un saprātīgu kritēriju, proti, ja tā atbilst leģitīmi pieņemamam mērķim, kas izvirzīts aplūkojamajā tiesību aktā, un ja šī atšķirība ir samērīga ar mērķi, ko ar šo attiecīgo attieksmi tiecas sasniegt. Lai arī režīms, kas ieviests ar Direktīvu, nepieļauj, ka finanšu nodrošinājuma sniegšana ir atkarīga no kādas formālas darbības, vienlaikus šī finanšu nodrošinājuma ņēmējiem ir piešķirtas tiesības realizēt šo nodrošinājumu neatkarīgi no maksātspējas procesa pret nodrošinājuma devēju sākšanas. Tādējādi ar šo režīmu finanšu nodrošinājumam ir piešķirta priekšrocība salīdzinājumā ar citiem nodrošinājuma veidiem, uz kuriem nav attiecināma šis

direktīvas piemērošanas joma. Tomēr ir jākonstatē, ka šādas atšķirīgas attieksmes pamatā ir objektīvs kritērijs, kurš ir saistīts ar Direktīvā izvirzīto leģitīmo mērķi stiprināt tiesisko noteiktību un finanšu nodrošinājuma efektivitāti, lai nodrošinātu finanšu sistēmas stabilitāti.

Tādējādi EST spriedumā secināja, ka Direktīva jāinterpretē tā, ka tāda finanšu nodrošinājuma ņēmējam kā pamatlietā, saskaņā ar kuru norēķinu kontā iemaksātie naudas līdzekļi kalpo kā finanšu ķīla bankai, lai nodrošinātu visus tās prasījumus pret konta turētāju, ir piešķirtas tiesības realizēt šo nodrošinājumu neatkarīgi no maksātspējas procesa pret nodrošinājuma devēju sākšanas tikai tad, ja, pirmkārt, naudas līdzekļi, kas ir minētā nodrošinājuma priekšmets, ir ieskaitīti attiecīgajā kontā pirms šī procesa sākšanas vai ja šie naudas līdzekļi tajā ir ieskaitīti šī procesa sākšanas dienā, ja banka ir pierādījusi, ka tai nebija zināms par minētā procesa sākšanu vai ka tā saprātīgi nevarēja to zināt, un ja, otrkārt, minētā konta turētājam ir liegts izmantot minētos naudas līdzekļus pēc to ieskaitīšanas šajā kontā.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties www.curia.europa.eu (lieta Nr. C-156/15).

Eiropas Savienības Tiesa pasludina spriedumu lietā par autortiesību objekta kopijas tālāku pārdošanu

2016. gada 12. oktobrī Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) pasludināja spriedumu lietā C-166/15 *Ranks un Vasiļevičs*. Prejudiciālā nolēmuma lūgumu minētajā lietā iesniedza Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģija (turpmāk – Apgabaltiesa), lūdzot EST interpretēt 1991. gada 14. maija Padomes direktīvu Nr. 91/250/EEK par datorprogrammu tiesisko aizsardzību (turpmāk - Direktīva) normas.

Pamata lietā Aleksandrs Ranks un Jurijs Vasiļevičs tiek apsūdzēti krimināllietā par autortiesību objektu nelikumīgu realizāciju personu grupā un par svešas preču zīmes tišu nelikumīgu izmantošanu. Proti, 2004. gadā viņi, izmantojot interneta veikalu, esot pārdevuši dažādu datorprogrammu, ko ir izstrādājuši "Microsoft" un kas ir aizsargātas ar autortiesībām (piemēram, *Microsoft Windows* programmatūras un biroja lietojumprogrammas *Microsoft Office* versijas), rezerves kopijas. Pārdoto datorprogrammu eksemplāru skaits tiek lēsts vairāk nekā 3000, un ar A. Ranka un J. Vasiļeviča darbībām "Microsoft" nodarītā mantiskā kaitējuma apmērs ir novērtēts EUR 265 514 apmērā.

Iepriekš EST judikatūrā tika apskatīta situācija un interpretētas Direktīvas normas apstākļos, kad tālāk tiek pārdota nemateriāla datorprogrammas kopija, savukārt šajā lietā tālāk tiek pārdota datorprogrammas kopijas rezerves kopija uz materiāla datu nesēja.

Tādējādi Apgabaltiesa uzdeva EST divus prejudiciālos jautājumus, būtībā prasot, vai Direktīva ir jāinterpretē tādējādi, ka tādas datorprogrammas rezerves kopijas ieguvējs, kas ir ierakstīta uz materiāla datu nesēja, kurš nav oriģināls, piemērojot izplatīšanas tiesību izsmelšanas noteikumu, kas paredzēts Direktīvas 4. un 5. pantā, var pārdot tālāk šādu kopiju, ja, pirmkārt, šīs programmas oriģinālais materiālais datu nesējs, kas piegādāts pirmajam ieguvējam, ir bojāts un, otrkārt, šis pirmais ieguvējs savu programmas eksemplāru ir izdzēsis, vai to vairs nelieto.

EST spriedumā norādīja, ka no Direktīvā paredzētā izplatīšanas tiesību izsmelšanas noteikuma izriet, ka persona, kurai ir autortiesības uz datorprogrammu (šajā lietā – "Microsoft") un kura Eiropas Savienībā ir pārdevusi šīs programmas eksemplāru uz materiāla datu nesēja (piemēram, CD-ROM vai DVD-ROM) kopā ar neierobežotas lietošanas licenci, vairs nevar ieblīst pret šīs kopijas turpmāko pārdošanu, ko veic pirmais ieguvējs vai nākamie ieguvēji, neraugoties uz līgumiskajiem noteikumiem, kuros jebkāda turpmāka pārdošana ir aizliegta.

Līdz ar to EST norādīja, ka atbilstoši EST judikatūrai šī tiesību norma, kurā ir ieviests izņēmums no datorprogrammas autortiesību īpašnieka ekskluzīvajām reproducēšanas tiesībām, ir jāinterpretē šauri - datorprogrammas rezerves kopija var tikt izgatavota un lietota tikai tās personas vajadzībām, kurai ir tiesības lietot šo programmu, un tādējādi, lai arī šī persona ir sabojājusi, iznīcinājusi vai arī pazaudējusi šīs programmas oriģinālo materiālo nesēju, tā nedrīkst šo kopiju izmantot, lai minēto lietoto programmu pārdotu tālāk trešajai personai. Līdz ar to datorprogrammas kopijas, kurai ir pievienota

neierobežotas lietošanas licence, likumīgais ieguvējs, kurš plāno to pārdot tālāk pēc autortiesību īpašnieka izplatīšanas tiesību izsmelšanas atbilstoši Direktīvas 4. panta c) punktam, nedrīkst bez šā īpašnieka atļaujas pārdot šīs programmas rezerves kopiju, kas ir tikusi izgatavota atbilstoši Direktīvas 5. panta 2. punktam tādēļ, ka tas ir sabojājis, iznīcinājis vai pazaudējis oriģinālo materiālo nesēju, ko minētais īpašnieks vai kāds ar viņa piekrišanu tam ir pārdevis.

Atbilstoši iepriekš norādītajiem apsvērumiem, EST uz Apgabaltiesas uzdotajiem jautājumiem atbildēja sekojoši:

Direktīvas 4. panta a) un c) punkts, kā arī 5. panta 1. un 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai arī datorprogrammas kopijas, kam pievienota neierobežotas lietošanas licence, pirmais ieguvējs ir tiesīgs pārdot tālāk šo lietoto kopiju un savu licenci nākamajam ieguvējam, gadījumā, ja tam sākotnēji piegādātais oriģinālais kopijas materiālais nesējs ir bojāts, iznīcināts vai nozaudēts, tas tomēr nedrīkst piešķirt šim nākamajam ieguvējam savu šīs programmas rezerves kopiju bez tiesību īpašnieka atļaujas.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties www.curia.europa.eu (lieta Nr. C-166/15) un ar EST oficiālo preses relīzi iespējams iepazīties EST paziņojumos presei: http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_16799

Eiropas Savienības Tiesa pasludina spriedumu lietā par Eiropas Savienības pilsoņa izdošanu trešajai valstij

2016. gada 7. septembrī Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) pasludināja spriedumu lietā C-182/15 *Petruhhin*, kurā EST analizēja Eiropas Savienības (turpmāk – ES) pilsoņa izdošanas trešajai valstij kārtību no ES tiesību skatupunkta. Prejudiciālā nolēmuma lūgumu EST iesniedza Latvijas Republikas Augstākā tiesa (turpmāk – Augstākā tiesa).

Igaunijas pilsonis Aleksejs Petruhhins tika aizturēts Bauskā 2014. gadā. Ņemot vērā Interpola interneta vietnē publicētu paziņojumu par viņa meklēšanu, viņam tika piemērots pagaidu apcietinājums, kura laikā Krievijas Federācija iesniedza lūgumu viņu izdot, jo pret viņu uzsākta kriminālvajāšana un viņam piemērots drošības līdzeklis apcietinājums par mēģinājumu organizētā grupā ar citām personām realizēt narkotiskās vielas sevišķi lielā apmērā.

Augstākā tiesa, izskatot A. Petruhhina motivēto lūgumu atcelt lēmumu par viņa izdošanu Krievijas Federācijai, uzdeva trīs prejudiciālos jautājumus, būtībā jautājot:

- pirmkārt, vai apstākļi, ka ES pilsoņi, kas pārvietojas uz citu dalībvalsti, netiek pasargāti no izdošanas trešajai valstij tādā pašā mērā kā šīs dalībvalsts pilsoņi, nav pretrunā ES pilsonības jēgai, konkrētāk Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk – LESD) 21. pantā minētajām ES pilsoņu brīvas pārvietošanās tiesībām un LESD 18. pantā minētajam diskriminācijas aizliegumam pilsonības dēļ;
- otrkārt, vai izdošanas gadījumā dalībvalstij jāveic Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk – Harta) 19. pantā minētās aizsardzības pārvietošanas, izraidīšanas vai izdošanas gadījumā garantiju pārbaude.

EST atzina, ka, nepastāvot starptautiskai konvencijai starp ES un attiecīgo trešo valsti, izdošanas jomā pastāvošie noteikumi ietilpst dalībvalstu kompetencē. Tajā pašā laikā EST atgādināja, ka minētais apstākļi neatbrīvo no atbildības par šīs kompetences īstenošanu saskaņā ar ES tiesībām, tajā skaitā ES regulējumu ES pilsonības jomā.

Tādi izdošanas noteikumi, kas ļauj izdot trešajai valstij ES pilsoni, kas ir citas dalībvalsts pilsonis, tajā pašā laikā ļaujot neizdot savus pilsoņus, ir pārvietošanās brīvības ierobežojums LESD 21. panta izpratnē. Saskaņā ar EST pastāvīgo judikatūru šāds ierobežojums var būt attaisnots, ja tas pamatots ar objektīviem apsvērumiem un ir samērīgs ar valsts tiesībās noteikto legītīmo mērķi.

Konkrētajā gadījumā izvairīšanās no personu, kas izdarījušas noziedzīgu nodarījumu, nesodāmības riska, var būt objektīvs apsvērums, kas pamato attiecīgo ierobežojumu. Tomēr no EST pastāvīgās judikatūras izriet, ka pasākumiem jābūt nepieciešamiem, lai sasniegtu legītīmo mērķi, un šos mērķus nevar sasniegt ar personas tiesību mazāk ierobežojošiem

līdzekļiem.

EST atzina par atbilstošām izvirzītā mērķa sasniegšanai attiecīgās personas izdošanu trešajai valstij regulējošās normas, kas principā ļauj izdot trešajai valstij citas dalībvalsts pilsoni. Tomēr, izvērtējot personas tiesību mazāk ierobežojošo līdzekļu pastāvēšanu, EST norādīja, ka būtu jādod priekšroka informācijas apmaiņai ar dalībvalsti, kuras pilsonība ir attiecīgajai personai, ciktāl tai ir kompetence īstenot kriminālvajāšanu par trešajā valstī izdarīto nodarījumu, lai ļautu tai izdot Eiropas apcietināšanas orderi kriminālvajāšanas veikšanai. Tādēļ *Petruhhin* lietai līdzīgos gadījumos dalībvalstij ir pienākums informēt dalībvalsti, kuras pilsonība ir attiecīgajam pilsonim, un pēc pēdējās dalībvalsts lūguma nodot minēto pilsoni šai dalībvalstij atbilstoši Padomes 2002. gada 13. jūnija Pamatlēmuma 2002/584/TI par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūram starp dalībvalstīm, kas grozīts ar Padomes 2009. gada 26. februāra Pamatlēmumu 2009/299/TI, noteikumiem, ja vien šī dalībvalsts var īstenot kriminālvajāšanu attiecībā uz minēto pilsoni.

Uz Augstākās tiesas jautājumu par Hartas 19. pantā noteikto garantiju pārbaudi EST atbildēja apstiprinoši. Ciktāl dalībvalsts, kurai lūdz izdošanu, kompetentās iestādes rīcībā ir informācija, kas pierāda faktisku necilvēcīgas un pazemojošas izturēšanās pret personām risku trešajā valstī, kura ir lūgusi veikt izdošanu, tai ir jāizvērtē šī riska pastāvēšana brīdī, kad tai ir jāpieņem lēmums par personas izdošanu šai valstij. Kompetentai iestādei ir jāpamatojas uz objektīvu, ticamu, konkrētu un pienācīgi atjauninātu informāciju, kas var izrietēt tostarp no:

- Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumiem;
- trešās valsts, kas ir lūgusi veikt izdošanu, tiesu spriedumiem,
- lēmumiem, ziņojumiem un citiem dokumentiem, kurus ir izstrādājušas Eiropas Padomes institūcijas vai kuri izriet no Apvienoto Nāciju sistēmas.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties www.curia.europa.eu (lieta Nr. C-182/15).

Eiropas Savienības Tiesa pasludina spriedumu par uzņēmuma amatpersonas personīgas rīcības nepieciešamību, lai konstatētu konkurenci ierobežojošu nolīgumu

2016. gada 21. jūlijā Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) pasludināja spriedumu lietā C-542/14VM *Remonts*. Prejudiciālā nolēmuma lūgumu minētajā lietā iesniedza Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments (turpmāk – Augstākā tiesa), lūdzot EST interpretēt Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk - LESD) 101. pantu.

Pamata lietā Konkurences Padome (turpmāk – KP) 2011. gada 21. oktobrī pieņēma lēmumu (turpmāk - Lēmums), ar kuru konstatēja SIA „DIV un Ko”, SIA „Ausma grupa” un SIA „Pārtikas kompānija” (turpmāk - Pieteicējas) darbībās Konkurences likuma 11. panta pirmās daļas 5. punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu. Lēmumā atzīts, ka Pieteicējas, iesniedzot piedāvājumus Jūrmalas pilsētas pašvaldības izsludinātam atklātam konkursam, piedāvājumus gatavojušas kopīgi ar mērķi imitēt konkurenci un šīs saskaņotās darbības ir kavējušas un deformējušas konkurenci.

KP konstatēja, ka SIA „Pārtikas kompānija” uzdeva SIA „Juridiskā sabiedrība “B&Š partneri”” sagatavot un iesniegt Jūrmalas pilsētas domē piedāvājumu konkursam. SIA “Juridiskā sabiedrība “B&Š partneri”” uzdevumu izpildīja, iesaistot apakšuzņēmēju SIA “MMD lietas”. Savukārt SIA “MMD lietas” sagatavoja arī pārējo Pieteicēju - SIA „DIV un Ko”, SIA „Ausma grupa” pieteikumus konkursam. Tā rezultātā Pieteicēju piedāvājumi konkursam bija identiski satura un noformējuma ziņā, ar vienādām gramatikas un interpunkcijas kļūdām un to piedāvājumi bija par 5% lētāki viens par otru.

Pamata lietā tika vērtēta SIA „Pārtikas kompānija” atbildība par tā ārpakalpojuma sniedzēja darbībām.

No EST judikatūras izriet, ka uzņēmums atbild par personas, kura darbojusies tā labā (sava darbinieka), rīcību, kas veido konkurences normu pārkāpumu, neatkarīgi no tā, vai uzņēmuma lemttiesīgās amatpersonas ir pilnvarojušas personu šo

rīcību veikt un vai ir bijušas par to informētas. Savukārt KP ieskatā šāds secinājums piemērojams analogiski arī pret uzņēmuma ārpakalpojuma sniedzēja darbībām neatkarīgi no uzņēmuma lemttiesīgās amatpersonas informētības un/vai sniegtā pilnvarojuma.

Augstākajai tiesai radās šaubas par to, vai EST judikatūra ir attiecināma uz tādiem apstākļiem, kādi ir pamatlietā.. un tā nolēma uzdot EST šādu jautājumu:

“Vai LESD 101. panta I. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai konstatētu, ka uzņēmums ir iesaistījies konkurenci ierobežojošā nolīgumā, ir jāpierāda uzņēmuma amatpersonas personīgā rīcība, informētība par vai piekrišana tādas personas rīcībai, kura sniedz uzņēmumam ārpakalpojumu un vienlaikus darbojas citu eventuālā aizliegtā nolīguma dalībnieku labā?”.

EST spriedumā lietā C-542/14 *VM Remonts*, norādīja, ka pakalpojumus izmantojošais uzņēmums var tikt vainots attiecīgajās saskaņotajās darbībās tostarp tad, ja tas zināja par savu konkurentu un pakalpojumu sniedzēja pret konkurenci vērstajiem mērķiem un bija iecerējis to sasniegšanu veicināt ar savu rīcību. Šis nosacījums ir izpildīts, ja šim uzņēmumam ir bijis nodoms ar sava pakalpojumu sniedzēja starpniecību izpaust savu konfidenciālo komercinformāciju saviem konkurentiem vai ja tas ir tieši vai netieši pieļāvis, ka šis pakalpojumu sniedzējs šajā konfidenciālajā komercinformācijā ar tiem dalās, taču tas nav izpildīts gadījumā, kad šis pakalpojumu sniedzējs, neinformējot pakalpojumus saņemošo uzņēmumu, ir izmantojis šā uzņēmuma konfidenciālo komercinformāciju šo konkurentu piedāvājumu sagatavošanā. Aplūkotajās saskaņotajās darbībās var tikt vainots arī pats pakalpojumus izmantojošais uzņēmums, ja tas varēja saprātīgi paredzēt, ka tā izmantotais pakalpojumu sniedzējs dalīsies tā komercinformācijā ar konkurentiem, un bija gatavs uzņemties šo risku.

Tādējādi EST nosprieda atbildēt uz prejudiciālo jautājumu tā, ka LESD 101. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka uzņēmums principā nav vainojams saskaņotu darbību izdarīšanā kāda tam pakalpojumus sniedzēja neatkarīga pakalpojumu sniedzēja rīcības dēļ, ja vien nav izpildīts kāds no šādiem nosacījumiem:

- pakalpojumu sniedzējs patiesībā darbojās apsūdzētā uzņēmuma vadībā vai kontrolē vai
- šis uzņēmums zināja par savu konkurentu un pakalpojumu sniedzēja pret konkurenci vērstajiem mērķiem un bija iecerējis šo mērķu sasniegšanu veicināt ar savu rīcību, vai arī
- minētais uzņēmums varēja saprātīgi paredzēt savu konkurentu un pakalpojumu sniedzēja pret konkurenci vērsto rīcību un bija gatavs uzņemties šo risku.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties www.curia.europa.eu (lieta Nr. C-542/14).

2016. gada 28. maijā Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) pasludināja spriedumu lietā C-286/15 *Latvijas propāna gāze*. Šo lietu EST ierosināja pēc Latvijas Republikas Augstākās tiesas prejudiciālā nolēmuma lūguma. Pamatlietas ietvaros radās neskaidrība, kāda Eiropas Savienības Kombinētās nomenklatūras apakšpozīcija būtu jāpiemēro sašķidrinātai naftas gāzei, kas satur metānu, etānu, etilēnu, propānu, propilēnu, butānu un butilēnu, ja tās kvalitātes pasē, kuru izveids ražotājs, nav atsevišķi norādīta katras vielas blīvuma daļa procentos un ir norādīta vienīgi metāna, etāna un etilēna summa (0,32 % no minētās sašķidrinātās naftas gāzes blīvuma), propāna un propilēna summa (58,32 %), kā arī butāna un butilēna summa (augstākais 39,99 %).

Saskaņā ar speciālistu sniegto atzinumu pamattiesvedībā, no kvalitātes pases nav iespējams noteikt, vai kāda no sašķidrinātās naftas sastāvā ietilpstošajām vielām atsevišķi noteiktu sašķidrinātās naftas gāzes kā energoresursa pamatīpašības, proti, siltumspēju un pārspiedienu. Atbilstoši šim atzinumam propāns un propilēns nodrošina sašķidrinātās naftas gāzes pārspiedienu, bet visas gāzu maisījuma komponentes kopā nosaka siltumspēju.

SIA "Latvijas propāna gāze" importēto sašķidrināto naftas gāzi klasificēja tarifu apakšpozīcijā 2711 19 00 un līdz ar to tai piemēroja ievadmuitas likmi 0 % apmērā no tās muitas vērtības. Savukārt Valsts ieņēmumu dienests uzskatīja, ka šādā gadījumā ir jāpieņem, ka preces pamatīpašības nosaka viela, kas tajā ir ar visaugstāko blīvumu, līdz ar to dominējošās vielas šajā gadījumā būtu propāns un butāns, vairākumā esot propānam, un klasificēja minēto sašķidrināto naftas gāzi tarifu apakšpozīcijā 2711 12 97.

EST secināja, ka gadījumā, ja sašķidrinātai naftas gāzei pamatīpašības piešķir visas sastāvdaļas kopumā tā, ka nevar noteikt to sastāvdaļu, kura tai piešķir pamatīpašības, kā arī nav iespējams noteikt precīzo daudzumu katrai no attiecīgās sašķidrinātās naftas gāzes sastāvdaļām, nevar izmantot pieņēmumu, atbilstoši kuram preces pamatīpašības noteiks tā viela, kas maisījumā procentuāli ir visvairāk. Tāpat EST secināja, ka sašķidrinātās naftas gāzes deklarētājam nav pienākuma precīzi norādīt tās vielas procentu daļu, no kuras tā galvenokārt sastāv.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties <http://www.curia.europa.eu/> (lieta Nr. C-286/15).

Ar 2016. gada 28. aprīļa rīkojumu Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) sniedza atbildi uz Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta (turpmāk – Augstākā tiesa) uzdoto prejudiciālo jautājumu lietā C-462/15 *Pudāns*.

Valsts ieņēmumu dienests, veicot pārbaudi, pieņēma lēmumu, uzliekot par pienākumu V.Pudānam nomaksāt iedzīvotāju ienākuma nodokli par tāda atbalsta saņemšanu 2011. un 2012. gadā, kuru viņam izmaksāja Lauku atbalsta dienests saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku. Lietā radās strīds, vai šāds valsts tiesiskais regulējums ir saderīgs ar Padomes 2009. gada 19. janvāra Regulas (EK) Nr. 73/2009, ar ko paredz kopējus noteikumus tiešā atbalsta shēmām saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku un izveido dažas atbalsta shēmas lauksaimniekiem, kā arī groza Regulas (EK) Nr. 1290/2005, (EK) Nr. 247/2006, (EK) Nr. 378/2007 un atceļ Regulu (EK) Nr. 1782/200 (turpmāk - Regulas Nr. 73/2009), 29. pantu. Minētajā pantā ir paredzēts, ja vien attiecīgajā regulā nav paredzēts citādi, maksājumus saskaņā ar I pielikumā uzskaitītajām atbalsta shēmām [atbalsta] saņēmējiem izmaksā pilnībā.

Atbildot uz uzdoto prejudiciālo jautājumu, EST norādīja, ka Regulas Nr. 73/2009 29. pantā paredzētais atskaitījumu aizliegums attiecas uz visām izmaksām, kas tieši un nedalāmi ir saistītas ar izmaksātajām summām. Tomēr aplikšana ar iedzīvotāju ienākuma nodokli ir neatkarīga no tā, vai pastāv prasītajam pamatlietā izmaksātās attiecīgās atbalsta summas. Līdz ar to maksājums nav tieši un nedalāmi saistīts ar kopējās lauksaimniecības politikas ietvaros izmaksātajām summām. Ņemot to vērā, Regulas Nr. 73/2009 29. panta 1. punkts pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru ar iedzīvotāju ienākuma nodokli tiek aplikti atbilstoši šīs regulas I pielikumā uzskaitītajām atbalsta shēmām izmaksātie maksājumi.

Ar pilnu EST rīkojuma tekstu iespējams iepazīties <http://www.curia.europa.eu/> (lieta Nr. C-462/15).

Eiropas Savienības Tiesa uzsver agrovides atbalsta saņēmēju pienākumu pildīt atbalsta saņemšanas nosacījumus visā saistību periodā

2016. gada 26. maijā Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) pasludināja spriedumu lietā C-273/15 *Ezernieki*. Šajā lietā prejudiciālos jautājumus EST uzdeva Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments (turpmāk – Augstākā tiesa).

Zemnieku saimniecība „Ezernieki” (turpmāk – *ZS Ezernieki*) 2005. gadā pieteica 10,20 hektārus lauksaimniecībā izmantojamās zemes bioloģiskās lauksaimniecības attīstības atbalstam Padomes 1999. gada 17. maija Regulā (EK) Nr. 1257/1999 par Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda (ELVGF) atbalstu lauku attīstībai un dažu regulu grozīšanu un atcelšanu (turpmāk – Regula Nr. 1257/1999) paredzētajā pasākumā „Agrovide”. 2006. gadā *ZS Ezernieki* pieteica minētajam atbalstam par 2,30 hektāriem lielāku platību jeb 12,50 hektārus zemes. Ar šādu palielinājumu tika sākts jauns piecu gadu saistību periods no 2006. gada līdz 2010. gadam, ko *ZS Ezernieki* nebija pamanījusi. Tā rezultātā 2010. gadā *ZS Ezernieki* neiesniedza iesniegumu agrovides atbalsta piešķiršanai, jo uzskatīja, ka piecu gadu saistību periods ir izpildīts.

2011. gadā Lauku atbalsta dienests pieņēma lēmumu, ar kuru *ZS Ezernieki* tika uzlikts pienākums atmaksāt visu saņemto agrovides atbalstu, jo, nepiesakoties attiecīgajam atbalstam 2010. gadā, *ZS Ezernieki* ir pārtraukusi saistību periodu, tādēļ tai ir jāatmaksā viss iepriekš saņemtais atbalsts.

ZS Ezernieki uzsāka administratīvu tiesvedību, kā rezultātā lieta nonāca līdz Augstākajai tiesai. Tā apturēja tiesvedību un uzdeva četrus prejudiciālus jautājumus EST, ar kuriem Augstākā tiesa gribēja noskaidrot, vai Komisijas 2004. gada 21. aprīļa Regulas (EK) Nr. 817/2004, ar ko paredz sīki izstrādātus piemērošanas noteikumus Regulai Nr. 1257/1999 (turpmāk – Regula Nr. 817/2004) 71. panta 2. punkts, ņemot vērā Regulu Nr. 1257/1999 un Nr. 817/2004 mērķi, samērīguma principu un Eiropas Savienības Pamattiesību Hartas (turpmāk – Harta) 17. un 52. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram atbalsta saņēmējam, kas saņem atbalstu par savām uz vairākiem gadiem uzņemtajām agrovides saistībām, ir jāatmaksā viss atbalsts, kas jau ir izmaksāts, tādēļ, ka viņš nav iesniedzis ikgadējo šī atbalsta maksājumu iesniegumu par pēdējo viņa piecu gadu saistību perioda gadu, arī tad, ja:

- šis piecu gadu periods aizstāj iepriekšējo periodu viņa saimniecības platības palielināšanas dēļ, un
- šis atbalsta saņēmējs nav pārtraucis pildīt savus pienākumus attiecībā uz tādas platības apsaimniekošanu, kura pieteikta pirms šīs palielināšanas.

Sniedzot atbildi uz prejudiciālajiem jautājumiem, EST norādīja, ka apstākļos, kad tāda atbalsta saņēmējs, kurš tam piešķirts kā atlīdzība par viņa uzņemtajām saistībām, tikai daļēji izpilda attiecīgā atbalsta piešķiršanas nosacījumus, nevar pamatot atbalsta turpmāku izmaksu. No Regulas Nr. 817/2004 71. panta 2. punkta izriet, ja izslēgšana no agrovides atbalsta saņemšanas ir notikusi šī atbalsta piešķiršanas nosacījumu neizpildes dēļ, šī atbalsta saņēmējam ir pienākums atmaksāt visas jau izmaksātās summas saistībā ar noraidītajiem pieteikumiem. Turklāt nedz Regulu Nr. 1257/1999 un Nr. 817/2004 mērķis, nedz samērīguma princips, nedz arī Hartas 17. un 52. pants nevar atspēkot šādu Regulas Nr. 817/2004 71. panta 2. punkta interpretāciju.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties <http://www.curia.europa.eu/> (lieta Nr. C-273/15).

Eiropas Savienības Tiesas spriedums par deklarētā eļļu maisījuma kvalificēšanu kā pārtikas vai kā nepārtikas maisījumu

2016. gada 28. aprīlī Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) pasludināja spriedumu lietā C-233/15 *Oniors Bio*. Šo lietu EST ierosināja pēc Latvijas Republikas Administratīvās apgabaltiesas prejudiciālā nolēmuma lūguma. Pamatlietas ietvaros

radās neskaidrība, kāda Eiropas Savienības Kombinētās nomenklatūras (turpmāk – KN) apakšpozīcija būtu jāpiemēro šķidram, neapstrādātam, negaistošam augu eļļu maisījumam, ko veido rapšu eļļa (88 %) un saulespuķu eļļa (12 %). Proti, strīds bija par to, vai minētais maisījums jākvalificē kā pārtikas maisījums vai kā nepārtikas maisījums.

Oniors Bio iesniedza Valsts ieņēmumu dienestam divas deklarācijas, lai laistu brīvā apgrozībā minēto eļļu maisījumu, kuru *Oniors Bio* klasificēja KN apakšpozīcijā 1516 00 31 (nepārtikas maisījums). Apstākļi, kas norādīja uz to, ka attiecīgais eļļu maisījums bija jākvalificē kā nepārtikas maisījums, bija šādi:

- eļļu maisījums paredzēts izmantošanai tehniskām vajadzībām;
- atbilstoši ražotāja sniegtajai informācijai eļļu maisījuma ražošanai izmantots tāds tehnoloģisks process, kas nevarēja izslēgt, ka galaproduktā ir kaitīgas vielas, it īpaši toluols, kas ir denaturāts;
- Latvijas sertifikācijas centra atzinums, ka attiecīgā eļļu maisījuma sastāvā bija 1,4 % toluola, kas to padara par nepiemērotu lietošanai pārtikā;
- Pārtikas un veterinārā dienesta atzinums, ka attiecīgais eļļu maisījums nav paredzēts lietošanai pārtikā vai izmantošanai pārtikas ražošanā, un to nedrīkst lietot šādiem mērķiem.

Administratīvās apgabaltiesas šaubas par to, vai eļļu maisījums ir patiešām jākvalificē kā nepārtikas maisījums, radīja šādi apstākļi:

- attiecīgā eļļu maisījuma ražošanā principā netika veiktas tādas mērķtiecīgas darbības, kuru mērķis ir attiecīgo precī padarīt par neatgriezeniski nepiemērotu lietošanai pārtikā, pievienojot denaturātus vai citas kaitīgas vielas (skat. EST spriedumu lietā C-503/10 *Evroetil*, ECLI:EU:C:2011:872);
- VID nav konstatējis kaitīgu vielu klātbūtni no importētās preces izņemtajos paraugos.

Administratīvā apgabaltiesa uzdeva septiņus prejudiciālus jautājumus EST, kuru būtība bija noskaidrot, kā pareizi attiecīgo eļļu maisījumu klasificēt pēc KN.

EST paskaidroja, ka tamdēļ, lai tādu kā pamatlietā pastāvošu eļļu maisījumu kvalificētu kā nepārtikas maisījumu un klasificētu KN apakšpozīcijā 1518 00 31, nav nepieciešams, lai tas mērķtiecīgi tā ražošanas procesa gaitā būtu neatgriezeniski padarīts nepiemērots lietošanai pārtikā. Pietiek, ka tas ir nepārtikas maisījums, ņemot vērā tā objektīvās īpašības un pazīmes, kā arī tā paredzēto lietojumu. Spriedums lietā C-503/10 *Evroetil* attiecas uz jēdzienu “denaturēšana”, nevis uz pārtikas un nepārtikas maisījumu nošķiršanu. Savukārt izskatāmajā lietā KN apakšpozīcijas 1518 00 31 formulējums attiecas ne tikai uz augu eļļu maisījumiem, kas ir denaturēti, izmantojot atsevišķas metodes, bet vispārīgi uz nepārtikas augu eļļu maisījumiem.

EST norādīja, ka principā tādā gadījumā, kad deklarācijā par laišanu brīvā apgrozījumā ir norādīts, ka prece ir nepārtikas augu eļļu maisījums, bet šīs preces paraugu pārbaude, ko kompetentās muitas iestādes ir ņēmušas no minētā maisījuma, nav uzrādījusi nekādu cilvēka veselībai kaitīgu vielu klātbūtni, šīm iestādēm ir tiesības šo precī klasificēt KN pozīcijā 1517 (pārtikas maisījums), ja nepastāv citi elementi, kas pierāda, ka attiecīgā prece tās rakstura un objektīvo īpašību dēļ nav paredzēta lietošanai pārtikā.

Konkrētajā gadījumā šāds cits elements ir eļļu maisījuma ražotāja sniegtā informācija, ka eļļu maisījuma ražošanas procesa dēļ nevar tikt izslēgta cilvēka veselībai kaitīgu vielu klātbūtne tajā. Līdz ar to minētais pierāda, ka attiecīgo maisījumu nevar kvalificēt kā pārtikas maisījumu. Turklāt paraugu analīzes rezultāti automātiski neatspēko šo informāciju, ciktāl kaitīgu vielu klātbūtne eļļu maisījumā ir tikai iespējama, nevis skaidri zināma. Līdz ar to muitas iestāžu pamatošanās vienīgi uz paraugu analīzes rezultātiem, lai kvalificētu eļļu maisījumu kā pārtikas maisījumu, nav pieļaujama. Eļļu maisījuma kā pārtikas maisījuma kvalificēšana būtu pamatota tad, ja pastāvētu papildu apstākļi, kas varētu atspēkot ražotāja sniegtās informācijas patiesumu attiecībā uz eļļu maisījuma ražošanas procesu.

Attiecībā uz Pārtikas un veterinārā dienesta atzinumu EST norādīja, ka pats par sevi tas nevar būt noteicošs, lai pamatotu eļļu maisījuma kvalificēšanu kā nepārtikas maisījumu. Tas vien, ka šāds maisījums ir kvalificēts kā pārtikas maisījums KN

piemērošanas un atbilstošo muitas nodevu iekasēšanas nolūkā, automātiski nenozīmē tā laišanu tirgū kā lietošanai cilvēku uzturā paredzētu produktu. Tomēr pārtikas jomā kompetentās valsts iestādes atzinums ir viens no elementiem, kas kompetentajai valsts iestādei vai tiesai ir jāņem vērā, lai attiecīgo maisījumu klasificētu atbilstošā KN pozīcijā.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties <http://www.curia.europa.eu/> (lieta Nr. C-233/15).

Eiropas Savienības Tiesa pasludina spriedumu par gaisa pārvadātāja atbildību starptautiska pasažieru gaisa pārvadājuma aizkavēšanās gadījumā

Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk - EST) 2016. gada 17. februārī pasludināja spriedumu lietā C-429/14 *Air Baltic Corporation* par Konvencijas par dažu starptautisku gaisa pārvadājumu noteikumu unifikāciju, kas noslēgta Monreālā 1999. gada 28. maijā (turpmāk - Monreālas konvencijas) 19., 22. un 29. panta normu interpretāciju.

Šajā lietā Lietuvas Augstākā tiesa uzdeva jautājumu, lai uzzinātu, vai Monreālas konvencija jāinterpretē tādējādi, ka gaisa pārvadātājs ir atbildīgs pret trešo personu, ar kuru tika noslēgts līgums, par zaudējumiem, kuri radušies lidojuma aizkavēšanās dēļ un kuru dēļ trešajai personai radušies papildu izdevumi. Ja atbilde būtu noliedzīga, Augstākā tiesa jautāja, vai Monreālas konvencijas 29. pants jāinterpretē tādējādi, ka trešajām personām ir tiesības celt prasību pret gaisa pārvadātājiem uz citiem pamatiem.

Lieta saistīta ar tiesvedību starp *Air Baltic Corporation AS* un Lietuvas izmeklēšanas dienestu, kurš iegādājās aviobiļetes, lai tā darbinieki varētu veikt lidojumu no Viļņas uz Baku, kas lidoja caur Rīgu un Maskavu. Darbinieki ieradās Rīgā paredzētajā laikā, taču izlidoja no Rīgas un ieradās Maskavā ar aizkavēšanos, tādēļ nokavējot trešo lidojumu uz Baku. *Air Baltic Corporation AS* viņiem piešķīra citu reisu nākamajā dienā, taču tā kā galamērķis tika sasniegt ar četrpadsmit stundu ilgu aizkavēšanos, komandējums tika pagarināts un izmeklēšanas dienestam bija jāizmaksā papildu dienas nauda un iemaksa valsts sociālajai apdrošināšanai.

EST konstatēja, ka Monreālas konvencijas 29. pants uzliek vispārīgu pienākumu atlīdzināt zaudējumus, kuri radušies gaisa pārvadājuma aizkavēšanās dēļ, nekādi neprecizējot personu, kurai šie zaudējumi tikuši nodarīti. Šādos apstākļos jākonstatē, ka konkrētais pants var tikt interpretēts tādējādi, ka tas ir piemērojams ne tikai zaudējumiem, kuri ir nodarīti pasažieriem, bet arī darba devējiem. Turklāt EST norādīja, ka Monreālas konvencijas redakcijas angļu, spāņu un krievu valodās atsaucas uz zaudējumiem aizkavēšanās dēļ, neaprobežojot šādus zaudējumus ar tiem, kuri tiek nodarīti tieši pasažieriem.

EST uzsvēra, ka pastāv saikne starp pārvadātāja atbildību un starptautiska gaisa pārvadājuma līguma pastāvēšanu, kas noslēgts starp gaisa pārvadātāju un otru pusi, un nav nekādas nozīmes, vai otra puse ir pasažieris.

Monreālas konvencija jāinterpretē atbilstoši tās preambulai, kurā uzsvērts patērētāju interešu aizsardzības svarīgums starptautiskos gaisa pārvadājumos. Taču EST uzsvēra, ka "patērētāja" jēdziens Monreālas konvencijas izpratnē nesakrīt ar jēdzienu "pasažieris", tas ietver arī personas, kuras pašas netiek pārvadātas un kuras nav pasažieri. EST secināja, ka Monreālas konvencijas 19. pants jāinterpretē ņemot vērā tā formulējumu, kontekstu un patērētāju tiesību aizsardzības mērķi tajā ziņā, kas tas ir piemērojams ne tikai pasažieru radītiem zaudējumiem, bet arī trešajām personām, kuras darba devēja statusā, ir noslēgušas gaisa pārvadājuma līgumu.

Atbildot uz Augstākās tiesas uzdoto jautājumu, EST nosprieda, ka Monreālas konvencija, konkrēti, tās 19., 22 un 29. pants, jāinterpretē tādējādi, ka gaisa pārvadātājs, kas noslēdzis starptautisku pasažieru gaisa pārvadājuma līgumu ar pasažieru statusā pārvadāto personu darba devēju, ir atbildīgs pret šo darba devēju par zaudējumiem, kuri ir radušies lidojuma aizkavēšanās dēļ.

Ņemot vērā uz pirmo jautājumu sniegto apstiprinošo atbildi, otrais jautājums netika izskatīts.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties www.curia.europa.eu (lieta Nr. C-429/14).

Eiropas Savienības Tiesa pasludina spriedumu par muitas tiesībās lietotā jēdziena "saistītās personas" skaidrojumu

Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) 2016. gada 21. janvārī pasludināja spriedumu lietā C-430/14 *Stretinskis*, kurā prejudiciālā nolēmuma lūgumu EST iesniedza Latvijas Republikas Augstākās Tiesas Administratīvo lietu departaments (turpmāk – Augstākā Tiesa).

Laika periodā no 2008. līdz 2009. gadam A. Stretinskis (turpmāk – pieteicējs) importēja brīvam apgrozījumam Eiropas Savienības (turpmāk – ES) teritorijā lietotus apģērbus no ASV uzņēmumiem "Latcars LLC" un "Dexter Plus LLC". Par to tika noformēti vienotie administratīvie dokumenti. Pieteicējs preču muitas vērtības aprēķinu veicis pēc darījuma vērtības metodes, pamatojoties uz ASV uzņēmumu rēķinos norādīto preču kopējo cenu un transporta pakalpojumu cenu par preču piegādi ar jūras transportu. VID radās šaubas par uzrādīto preču muitas vērtību. Cita starpā šaubas radīja tas, ka pieteicējs un preces piegādājušo uzņēmumu "Latcars LLC" un "Dexter Plus LLC" direktors Māris Stretinskis ir brāļi un līdz ar to - saistītās personas Regulas Nr.2454/93

[1] 143. panta 1. punkta h) apakšpunkta izpratnē, kas nosaka, ka personas uzskata par saistītām, ja tās ir vienas ģimenes locekļi.

Lieta nonāca līdz Augstākajai tiesai, kura nolēma uzdot EST šādus prejudiciālus jautājumus:

1) Vai Regulas Nr. 2454/93 143. panta l. punkta "h" apakšpunkts interpretējams tādējādi, ka tas attiecināms ne tikai uz situācijām, kad darījuma puses ir vienīgi fiziskās personas, bet arī uz situācijām, kad ģimenes vai radniecības attiecības pastāv starp darījuma puses - juridiskās personas - amatpersonu un citu darījuma pusi (fizisko personu) vai tās amatpersonu (juridiskās personas gadījumā)?

2) Ja atbilde ir apstiprinoša, vai tiesai, kas izskata lietu, ir jāveic tālāks lietas apstākļu izvērtējums par patieso attiecīgās fiziskās personas ietekmi juridiskajā personā?

Atbildot uz uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem, EST sākumā norādīja, ka tie būtu jāizvērtē kopīgi. Proti, Augstākā tiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 2454/93 143. panta 1. punkta h) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pircējs, kas ir fiziska persona, un pārdevējs, kas ir juridiska persona, kuras amatpersona ir šā pircēja brālis, ir uzskatāmi par saistītām personām Muitas kodeksa

[2] 29. panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē.

EST atzīmēja, ka no Regulas Nr. 2454/93 143. panta 1. punkta h) apakšpunkta formulējuma izriet, ka šajā tiesību normā minētās attiecības ir starp fiziskām personām, taču pamatlietā attiecīgo preču pārdevējs ir juridiska persona. Tajā pašā laikā risks, ka ievesto preču pārdošanas cenu ietekmē radniecības attiecībā esošas personas, eksistē vienlīdz tad, kad pārdevējs ir juridiska persona, kurā kāds pircēja radnieks spēj ietekmēt pārdošanas cenu par labu šim pēdējam. Tādējādi Muitas kodeksa 29. panta 1. punkta d) apakšpunkta lietderīgā iedarbība būtu apdraudēta, ja Regulas Nr. 2454/93 143. panta 1. punkta h) apakšpunkts būtu interpretējams tādā veidā, ka viena no pirkuma pusēm nevar būt juridiska persona, lai pircējs un pārdevējs varētu tikt uzskatīti par saistītām personām. Līdz ar to tādos gadījumos, kad kāda fiziska persona spēj juridiskā personā ietekmēt ievesto preču pārdošanas cenu par labu pircējam, ar kuru to saista radniecības attiecības, tas, ka pārdevējs ir juridiska persona, neliedz iespēju šo preču pircēju un pārdevēju uzskatīt par saistītiem Muitas kodeksa 29. panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē.

Lai novērtētu, vai kāda fiziska persona spēj juridiskā personā ietekmēt ievesto preču pārdošanas cenu par labu pircējam, ar kuru to saista radniecības attiecības, jāizvērtē pircēja radnieka veiktās funkcijas attiecīgajā juridiskajā personā vai – kā tas bija pamatlietā – apstākļi, ka šis radnieks ir vienīgais, kas juridiskajā personā veic kādas darbības. Muitas iestādēm jāpārbauda attiecīgās pārdošanas apstākļi un jāpieņem darījuma vērtība tik lielā mērā, cik tādas attiecības, kā pamatlietā aplūkotās, nav ietekmējušas ievesto pārdošanas cenu.

Rezultātā EST secināja, ka Regulas Nr.2454/93 143. panta 1. punkta h) apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka pircējs, kas ir fiziska persona, un pārdevējs, kas ir juridiska persona, kurā šī pircēja radnieks faktiski spēj ietekmēt preču pārdošanas

cenu par labu šim pircējam, ir uzskatāmi par saistītām personām Muitas kodeksa 29. panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties www.curia.europa.eu (lieta Nr. C-664/13).

[1] Komisijas 1993. gada 2. jūlija Regula Nr. 2454/93, ar ko nosaka īstenošanas noteikumus Padomes Regulai (EEK) Nr. 2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi. OV L 253, 11.10.1993., 1. lpp.

[2] Padomes 1992. gada 12. oktobra Regulas (EEK) Nr. 2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi, redakcijā ar grozījumiem, kas tajā izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 1996. gada 19. decembra Regulu (EK) Nr. 82/97. OV L 302, 19.10.1992., 1. lpp.

Eiropas Savienības Tiesa pasludina spriedumu par prasībām, kas paredzētas specifikācijās par būvdarbu publiskā iepirkuma procedūru

Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) 2016. gada 14. janvārī pasludināja spriedumu lietā C-234/14 *Ostas Celtnieks*, kurā tika lūgta Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta direktīvas 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru (turpmāk - Direktīva 2004/18) interpretācija.

Šajā lietā Latvijas Republikas Augstākā tiesa uzdeva vienu jautājumu, lai noskaidrotu, vai minētajā direktīvā iekļautās tiesību normas ir interpretējamas tādējādi, ka tās nepieļauj, ka līgumslēdzēja iestāde publiskā iepirkuma procedūrā var noteikt pienākumu pretendētājam, kurš balstās uz citu uzņēmēju spējām, pirms publiskā iepirkuma piešķiršanas noslēgt ar šiem subjektiem sabiedrības līgumu vai izveidot ar tiem pilnsabiedrību.

Lieta saistīta ar tiesvedību starp SIA "Ostas celtnieks" un Talsu novada pašvaldību, kā arī Iepirkumu uzraudzības biroju. Talsu novada pašvaldība rīkoja iepirkuma procedūru – atklāto konkursu, kura nolikumā bija prasība, ja pretendents balstās uz citu uzņēmēju iespējām tam ne vien ir jāpierāda, ka viņa rīcībā būs visi nepieciešamie resursi, bet arī uzvaras gadījumā pretendētājam ir jānoslēdz sabiedrības līgums ar tiem uzņēmējiem, uz kuru iespējām tas balstījies. SIA „Ostas celtnieks” minēto nolikuma punktu apstrīdēja Iepirkumu uzraudzības birojs, un vēlāk arī Administratīvajā rajona tiesā, kas pieteikumu apmierināja. Talsu novada pašvaldība un Iepirkumu uzraudzības birojs tiesvedības gaitā norādīja, ka ar šo prasību pasūtītājs faktiski noteicis veidu, kādā veidā piegādātājs var pierādīt pasūtītājam, ka viņa rīcībā visā iepirkuma līguma periodā būs nepieciešamie resursi, uz kuriem tas balstās.

EST atgādināja, ka atbilstoši EST pastāvīgajai judikatūrai ikvienam komersantam ir atzītas tiesības konkrēta līguma vajadzībām izmantot citu personu iespējas neatkarīgi no tā, kāds ir to starpā pastāvošo saistību tiesiskais raksturs, ja vien komersants līgumslēdzējai iestādei pierāda, ka tā rīcībā būs šī līguma izpildei vajadzīgie šo personu resursi. Tas dod iespēju publiskā iepirkuma jomu atvērt pēc iespējas lielākai konkurencei un veicināt mazo un vidējo uzņēmumu piekļuvi publisko iepirkumu tirgum.

Papildus EST uzsvēra, ka līgumslēdzējai iestādei ir jāpārbauda pretendenta spēja izpildīt konkrētu līgumu; ir jāvar nodrošināties, ka visā līguma laikposmā pretendents faktiski izmantos visa veida līdzekļus, uz kuriem tas balstās. Tomēr Direktīva 2004/18 neļauj prezumēt, ka šādam pretendētājam ir nepieciešamie resursi līguma izpildei, ne arī *a priori* izslēgt konkrētus pierādījumu veidus.

Tādējādi EST secināja, ka pretendents var brīvi izvēlēties, pirmkārt, saistību, ko tas grasās izveidot ar citiem subjektiem, uz kuru spējām tas balstās konkrētā līguma izpildei, tiesisko raksturu un, otrkārt, šo saistību esamības pierādīšanas veidu. Tomēr, EST norādīja, ka konkrētajā gadījumā ir paredzēti tikai divi veidi, kas ļauj pretendētājam pierādīt, ka viņam ir attiecīgā līguma izpildei nepieciešamie resursi, izslēdzot visus citus pierādījumu veidus. Līdz ar to EST ieskatā šāda prasība konkursa nolikumā acīmredzami noved pie tā, ka Direktīvai 2004/18 tiek atņemta jebkāda lietderīgā iedarbība.

Atbildot uz Augstākās tiesas uzdoto jautājumu, EST nosprieda, ka Direktīva 2004/18 nepieļauj, ka līgumslēdzēja iestāde specifikācijās par publiskā iepirkuma procedūru var noteikt pienākumu pretendētājam, kurš balstās uz citu subjektu iespējām, pirms publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas noslēgt ar šiem subjektiem sabiedrības līgumu vai izveidot ar tiem pilnsabiedrību.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties www.curia.europa.eu (lieta Nr. C-234/14).

Eiropas Savienības Tiesa pasludina spriedumu lietā saistībā ar atkārtotas pēcmuitošanas pārbaudes veikšanu un sākotnējās pēcmuitošanas pārbaudes rezultātu pārskatīšanu

Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk - EST) 2015. gada 10. decembrī pasludināja spriedumu lietā C-427/14 *Veloserviss*. Šajā lietā Latvijas Republikas Augstākā tiesa uzdeva jautājumus, lai noskaidrotu Padomes 1992. gada 12. oktobra Regulas (EEK) Nr. 2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi 78. panta 3. punkta (turpmāk - Muitas kodekss) interpretāciju, saistībā ar atkārtotas pēcmuitošanas pārbaudes veikšanu un sākotnējās pēcmuitošanas pārbaudes rezultātu pārskatīšanu.

Lieta saistīta ar tiesvedību starp SIA "Veloserviss" un Valsts ieņēmumu dienestu (turpmāk - VID). SIA "Veloserviss" no Kambodžas uzņēmuma ieveda un 2007. gadā deklarēja laišanai brīvā apgrozībā Eiropas Savienībā velosipēdus, kuriem SIA "Veloserviss", pamatojoties uz Kambodžas valdības 2007. gadā izsniegto A veidlapas (FORM A) izcelsmes sertifikātu piemēroja preferenciālo muitas nodokļa atvieglojumu – muitas nodokli 0% apmērā. VID par SIA "Veloserviss" deklarācijām 2008. gadā veica muitas auditu, tajā skaitā, konstatējot pareizu ievad muitas nodokļa likmes piemērošanu. Eiropas Komisijas Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (turpmāk - OLAF) 2009. gadā atklāja, ka Kambodžas valdības uzņēmumam 2007. gadā izsniegtais izcelsmes sertifikāts neatbilst Kambodžas izcelsmes preču statusam. Tādējādi, laižot brīvā apgrozībā Eiropas Savienībā no Kambodžas uzņēmuma importētos velosipēdus, tiem nebija pamata piemērot nodokļu atvieglojumus. VID šo informāciju saņēma 2010. gadā. Saskaņā ar šo informāciju un pamatojoties uz Muitas kodeksa 78. panta 3. punktā noteikto, VID veica muitas nodokļa pārrēķinu par SIA "Veloserviss" 2007. gadā deklarēto precī "velosipēdi", par kuru VID 2008. gadā bija veicis muitas auditu. VID konstatēja, ka deklarētajai precei nebija pamata piešķirt preferenciālo izcelsmi un piemērot muitas nodokļa atvieglojumu. VID papildināja iepriekš pieņemto muitas audita lēmumu un ar 2010. gada 23. jūlija lēmumu Nr. 22.4/38141 uzlika SIA "Veloserviss" pienākumu papildus samaksāt muitas nodokli atbilstoši pamatlīkmei 14% apmērā no muitas vērtības. SIA "Veloserviss" par VID 2010. gada 23. jūlija lēmuma Nr. 22.4/38141 atcelšanu vērsās administratīvajā tiesā. Administratīvā rajona tiesa ar 2012. gada 17. februāra spriedumu un Administratīvā apgabaltiesa ar 2014. gada 27. marta spriedumu apmierināja SIA "Veloserviss" prasību par VID 2010. gada 23. jūlija lēmuma Nr. 22.4/38141 atcelšanu. VID par Administratīvās apgabaltiesas 2014. gada 27. marta spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību, lūdzot spriedumu atcelt, norādot, ka 2008. gadā, veicot SIA "Veloserviss" muitas auditu, VID rīcībā nav bijis OLAF 2009. gada ziņojums. Tādējādi VID nebija iespējams konstatēt nepamatotu velosipēdu izcelsmes sertifikātu uzrādīšanu un piemērot pareizu ievad muitas nodokļa likmi. Latvijas Republikas Augstākās tiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot EST prejudiciālos jautājumus.

EST tika uzdoti trīs prejudiciālie jautājumi par to, 1) vai Muitas kodeksa 78. panta 3. punkts interpretējams tā, ka atkārtotas pēcmuitošanas pārbaudes veikšanu un sākotnējās pēcmuitošanas pārbaudes rezultātu pārskatīšanu ierobežo tiesiskās palāvības princips; 2) vai Muitas kodeksa 78. panta 3. punktā paredzēto pēcmuitošanas pārbaudžu veikšanas kārtību un ierobežojumus pārbaudžu rezultātu pārskatīšanai var noteikt nacionālās dalībvalsts likumos; kā arī, 3) vai Muitas kodeksa 78. panta 3. punkts interpretējams tā, ka nacionālie likumi drīkst saturēt ierobežojumus sākotnējās muitas pēcmuitošanas pārbaudes rezultātu pārskatīšanai, ja ir saņemta informācija, ka muitas noteikumi piemēroti uz nepatiesu vai nepilnīgu ziņu pamata, kas nebija zināma sākotnējā pēcmuitošanas lēmuma pieņemšanas brīdī?

EST spriedumā atzina, ka tiesiskās palāvības aizsardzības principam vispārīgi nav pretrunā tas, ka muitas dienesti veic pārskatīšanu vai vēlākas pēcmuitošanas pārbaudes un rīkojas atbilstoši to rezultātiem Muitas kodeksa 78. panta 3. punkta izpratnē. Tāpat EST paskaidroja, ka, lai arī dalībvalstis joprojām ir pilnvarotas pieņemt procesuālus noteikumus Muitas kodeksa piemērošanas jomā, tām tomēr ir jāpārlicinās, ka tie atbilst šim kodeksam, kā arī – vispārīgi – atbilstošajām Eiropas Savienības tiesību prasībām un principiem. Ar šādu atrunu dalībvalstu kompetencē principā saglabājas tādu noteikumu pieņemšana, kas reglamentē Muitas kodeksa 78. panta 3. punktā paredzētās pēcmuitošanas pārbaudes.

EST, atbildot uz Latvijas Republikas Augstākās tiesas uzdotajiem jautājumiem, norādīja, ka Muitas kodeksa 78. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir ierobežota muitas dienestu iespēja atkārtoti veikt pārskatīšanu vai pēcmuitošanas pārbaudi un tās rezultātā noteikt jaunu muitas parādu, ciktāl šī ierobežošana attiecas uz trīs gadu laikposmu no sākotnējā muitas parāda rašanās brīža, kas ir jāpārbauda valsts tiesai.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties www.curia.europa.eu (lieta Nr. C-427/14).

Prejudiciālā nolēmuma lūgumu lietā C-345/14 *Maxima Latvija* iesniedza Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments, lūdzot Eiropas Savienības Tiesu (turpmāk – EST) interpretēt Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk - LESD) 101.pantu. Pamata lietā Konkurences Padome (turpmāk – KP) 2012.gada 27.janvārī pieņēma lēmumu, ar kuru konstatēja SIA “Maxima Latvija” darbībā Konkurences likuma 11.panta 7.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu un uzlika naudas sodu Ls 25000 (35571,99 eur). Atbilstoši Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktam ir aizliegtas [...] vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā, to skaitā vienošanās par darbībām, kuru dēļ [...] tiek apgrūtināta potenciāla tirgus dalībnieka iekļūšana kādā konkrētajā tirgū. KP konstatēja, ka Maxima grupas noslēgtajos telpu nomas līgumos tirdzniecības centros no 111 spēkā esošiem un 8 izbeigtiem līgumiem 12 līgumos ir ietverti noteikumi, kas paredz, ka iznomātājam ir pienākums saskaņot ar Maxima grupas uzņēmumu telpu iznomāšanu trešajām personām. SIA “Maxima Latvija” KP lēmumu pārsūdzēja, norādot, ka konkrētās vienošanās bija jāvērtē kā iespējamās aizliegtās vienošanās “pēc sekām”, nevis mērķa. Tādējādi tiesvedības būtība bija nošķirt konkurences tiesībās iespējami aizliegtu nolīgumu konstatēšanas standartus – pēc to mērķa vai sekām. Respektīvi, vai, lai sodītu par konkurences tiesībās aizliegta nolīguma slēgšanu, pietiek ar šāda nolīguma konstatēšanu, vai arī ir jāvērtē, vai šāds nolīgums ir radījis negatīvas sekas konkurencei.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments vērsās EST vairākiem prejudiciāliem jautājumiem, būtībā jautājot, vai tāda vienošanās kā pamatlietā:

1) uzskatāma par tādu vienošanos uzņēmumu starpā, kuras mērķis ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci LESD 101.panta 1.punkta izpratnē?

2) vai izvērtējot šādas vienošanās atbilstību ir jāņem vērā tirgus struktūras analīze, un jāņem vērā dalībnieku tirgus vara un tās iespējamais pieaugums?

3) ja ir nepieciešama potenciālās ietekmes uz tirgu vērtēšana, vai šī potenciālā ietekme uz tirgu vienlaikus var būt pietiekama vienošanās atbilstības aizliegtas vienošanās jēdzienam konstatēšanai, nevērtējot to, vai tiešām iestājas nelabvēlīgas sekas?

EST savā 2015.gada 26.novembra spriedumā lietā C-345/14 *Maxima Latvija* secināja, ka LESD 101.panta 1.punkts jāinterpretē tādējādi, ka nolīgums, ar kuru tiek apgrūtināta potenciāla tirgus dalībnieka iekļūšana kādā konkrētajā tirgū, nenozīmē, ka šī nolīguma mērķis ir konkurences ierobežošana LESD 101.panta 1.punkta izpratnē.

No sprieduma izriet, ka telpu nomas līgumos tirdzniecības centros, kuros ir ietverti noteikumi, kas paredz, ka iznomātājam ir pienākums saskaņot ar Maxima grupas uzņēmumu telpu iznomāšanu trešajām personām, nav konkurences ierobežojums pēc tā mērķa. Attiecīgi, lai konstatētu LESD 101.panta 1.punkta pārkāpumu, būtu jākonstatē šāda nolīguma seku negatīvu ietekmi uz konkurenci.

EST secināja, ka konkurences ierobežojuma “mērķa dēļ” jēdzienu ir jāinterpretē šauri un tas var tikt piemērots tikai noteiktiem uzņēmumu savstarpējās koordinācijas veidiem, kuru kaitējuma konkurencei līmenis ir pietiekams, lai varētu tikt atzīts, ka nav jāpārbauda to sekas, piemēram, horizontāla cenu noteikšana kartēļos, var tikt uzskatītas par tādām, kam pēc rakstura ir negatīva ietekme.

EST norādīja, ka “Maxima Latvija” nekonkurē ar tirdzniecības centriem, ar kuriem tā ir noslēgusi pamatlietā aplūkotos līgumus. Lai arī EST jau ir nospriedusi, ka šāds apstāklis nekādi neizslēdz iespēju, ka nolīgums var ietvert konkurences ierobežojumu “mērķa dēļ”, tomēr ir jākonstatē, ka pamatlietā aplūkotās vienošanās nav to nolīgumu vidū, saistībā ar kuriem ir vispārzināms, ka tie to rakstura dēļ vien var tikt uzskatīti par normālai konkurences funkcionēšanai kaitējošiem.

EST pieņemtais spriedums ir nozīmīgs EST judikatūrā ar to, ka spriedumā novilkta robežšķirtne starp konkurenci

ierobežojošu nolīgumu nošķiršanu starp nolīgumiem “pēc mērķa” un nolīgumiem “pēc sekām” kā arī uzsvērtas situācijas, kurās nolīgumi var tikt atzīti par konkurenci ierobežojošiem nolīgumiem “pēc mērķa”.

EST pieņemtais spriedums būs nozīmīgs tiesvedībā Eiropas Savienības dalībvalstu nacionālajās tiesās un konkurenci uzraugošo iestāžu praksē.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties www.curia.europa.eu (lieta Nr. C-345/14).

Eiropas Savienības Tiesa pasludina spriedumu par atzīšanu par noguldītāju, kuram ir izmaksājama garantētā atlīdzība

Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) 2015. gada 2. septembrī pasludināja spriedumu lietā C-127/14 *Surmačs*. Šajā lietā Latvijas Republikas Augstākā tiesa uzdeva jautājumu, lai noskaidrotu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/19/EK par noguldījumu garantiju sistēmām (turpmāk – Direktīva) interpretāciju, saistībā ar valsts tiesībām neattiecināt garantiju uz dažu kategoriju noguldītājiem vai noguldījumiem.

Lieta saistīta ar tiesvedību starp privātpersonu – A.Surmaču – un Finanšu un kapitāla tirgus komisiju (turpmāk – FKTK). 2011. gada 21. novembrī FKTK pieņēma lēmumu par finanšu pakalpojumu sniegšanas apturēšanu AS „Latvijas Krājbanka”. A.Surmačs AS „Latvijas Krājbanka” ieņēma viceprezidenta starptautisko un finanšu tiesību jautājumos amatu. Ar 2012. gada 5. janvāra lēmumu FKTK atzina, ka ieņemtā amata dēļ A.Surmačs nevar tikt atzīts par noguldītāju, uz kuru attiecas Noguldījumu garantiju likumā paredzētā garantija. Saskaņā ar minēto likumu garantēto atlīdzību nevar piešķirt finanšu iestādes darbiniekiem, kuri plāno, vada un kontrolē tās darbību. A.Surmačs šo lēmumu pārsūdzēja Administratīvajā apgabaltiesā, pamatojoties uz to, ka viņa amats bija tikai „goda nosaukums” bez iespējas izlemt kādus jautājumus. Savukārt kasācijas sūdzībā A.Surmačs norādīja, ka apgabaltiesa pēc būtības nav iedzīlinājusies amata pienākumu, tiesību un atbildības saturā, jo viņam nebija nedz pilnvaru pieņemt saistošus lēmumus, nedz iespējas ietekmēt bankas darbību. Augstākās tiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot EST prejudiciālos jautājumus.

EST tika uzdoti trīs prejudiciālie jautājumi par to, 1) vai Direktīvā minēto personu, kurām liedzamas tiesības uz garantēto atlīdzību, uzskaitījums ir izsmelošs; 2) vai par kredītiestādes vadītāju Direktīvas izpratnē var atzīt personu, kam ir tiesības plānot, vadīt un pārraudzīt konkrētu kredītiestādes darbības virzienu; kā arī, 3) vai gadījumā, ja persona nav atzīstama par vadītāju, taču tai faktiski bijusi būtiska ietekme uz kredītiestādes vadītāju, šai personai būtu liedzama atlīdzības izmaksa no garantiju fonda?

EST, atbildot uz pirmo jautājumu, norādīja, ka, tā kā Direktīvas I pielikumā paredzētās kategorijas ir izņēmums no vispārīgā noteikuma, kurš paredzēts minētās direktīvas 3. pantā, tās ir jāinterpretē šauri. Tomēr, atbalstot ģenerāladvokāta secinājumos norādīto, EST atzina, ka Direktīvas I pielikuma 7. punktā minētās kategorijas, lai noteiktu noguldījumus vai noguldītājus, uz kuriem neattiecas garantija, ir jādefinē funkcionāli. Līdz ar to noguldījuma garantijas var neattiecināt uz personām, kuras pilda funkcijas, ko, ņemot vērā valsts tiesības un dalībvalsts komerciālo praksi, var uzskatīt par tādām, uz kurām attiecas šajā pielikuma punktā minētie jēdzieni, neatkarīgi no pašu šādi pildāmo funkciju nosaukuma. Tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

Līdz ar to EST secināja, ka noguldījumi, uz kuriem attiecas Direktīvas I pielikuma 7. punktā paredzētais izņēmums, tajā ir uzskaitīti izsmeloši un tādēļ dalībvalstis savās valsts tiesībās nevar paredzēt citas noguldītāju kategorijas, uz kurām, ņemot vērā pildāmās funkcijas, neattiecas šajā pašā punktā uzskaitītie jēdzieni, lai tām piemērotu izņēmumu no noguldījuma garantijas.

Uz uzdoto otro un trešo jautājumu, EST sniedza vienotu atbildi, vispirms norādot, ka saskaņā ar EST pastāvīgo judikatūru, interpretējot ES tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai tās teksts, bet arī tās konteksts un ar tiesisko regulējumu, kurā šī norma ir ietverta, izvirzītie mērķi.

Direktīvas I pielikuma 7. punktā ir tikai uzskaitītas noguldītāju kategorijas, uz kurām var neattiecināt garantiju, nesniedzot

papildu norādes par iemesliem, ar ko jābūt attaisnotai šādai neattiecināšanai, vai lomu un funkcijām, kas būtu jāpilda šiem noguldītājiem, lai uz tiem attiektos šajā tiesību normā paredzētais izņēmums. Šādi precizējumi neizriet arī no citiem Direktīvas noteikumiem. Tomēr EST norādīja, ka Direktīvas preambulas astoņpadsmitajā apsvērumā ir paredzēts, ka dalībvalstis garantiju var neattiecināt tikai uz noguldītājiem, kuriem “nav vajadzīga īpaša aizsardzība”.

EST uzsvēra, ka fakultatīva garantijas neattiecināšana uz noguldītājiem, kas uzskaitīti minētajā Direktīvas I pielikuma punktā, ir balstīta uz pieņēmumu, ka principā šīm personām ir tāds kompetences un informācijas līmenis par kredītiestādi, kurai tās uztic savus noguldījumus, kāda nav lielāki noguldītāju daļai. Līdz ar to ir jāuzskata, ka uz personām, kuras ietilpst vienā no Direktīvas I pielikuma 7. punktā uzskaitītajām kategorijām, atbilstoši šai tiesību normai var netikt attiecināta garantija, ciktāl tām kredītiestādē pildāmo funkciju vai attiecību ar šo iestādi dēļ ir tāds informācijas un kompetences līmenis, kas tām ļauj zināt un novērtēt patieso finanšu stāvokli un ar šīs iestādes darbību saistītos riskus.

Šādos apstākļos, EST atzina, ka uz personu, kas ir tādā situācijā kā A.Surmačs, varētu neattiecināt Direktīvā paredzēto garantiju, ja funkciju, ko persona pilda kā kredītiestādes vadītājs, dēļ tai varēja būt tāds informācijas un kompetences līmenis, kas tai ļauj zināt un novērtēt šīs iestādes patieso finanšu stāvokli, kā arī ar tās darbību saistītos riskus. Tomēr EST uzsvēra, ka tas ir jāpārbauda tieši iesniedzējtiesai. Šim nolūkam minētajai tiesai ir jāņem vērā visi atbilstošie pamatlīnijas apstākļi un it īpaši A.Surmača ieņemamā amata apraksts, viņa faktiski veiktās darbības, kā arī viņa tiesiskās un faktiskās attiecības ar bankas valdi. Šajā saistībā jautājums par to, vai A.Surmačs ir atbildīgs par visām bankas darbībām vai tikai par konkrētu tās darbības jomu, ir tikai viens vērā ņemamais aspekts iepriekš minētā vērtējuma veikšanā.

Tādējādi EST norādīja, ka uz otro un trešo jautājumu ir jāatbild, ka dalībvalstis var neattiecināt šajā direktīvā paredzēto garantiju uz tām personām, kurām pildāmo funkciju dēļ – lai arī kāds būtu to nosaukums – ir tāds informācijas un kompetences līmenis, kas tām ļauj novērtēt kredītiestādes patieso finanšu stāvokli un ar tās darbību saistītos riskus.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties www.curia.europa.eu (lieta Nr. C-127/14).

Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) 2015. gada 25. jūnijā pasludināja spriedumu lietā C-664/13 *Nimanis*. Šajā lietā Latvijas Republikas Administratīvā apgabaltiesa uzdeva jautājumu, vai Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2006. gada 20. decembra 2006/126/EK par vadītāju apliecībām (turpmāk – Direktīva 2006/126/EK) 12. pants, lasot to kopsakarā ar preambulas (2) punkta pirmo teikumu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem pretrunā ir tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, kas noteic, ka vienīgais veids, kā pierādīt, ka persona pastāvīgi dzīvo šajā valstī (Latvijā), ir šīs personas deklarētā dzīvesvieta?

Lieta saistīta ar tiesvedību starp privātpersonu – K.Nimani – un VAS "Celu satiksmes drošības direkciju" (turpmāk – CSDD). K.Nimanis vērsās ar iesniegumu CSDD, lai nomainītu transportlīdzekļa vadītāja apliecību, taču saņēma atteikumu jo, lai saņemtu pakalpojumu, K.Nimanim jāuzturas Latvijā ilgāk par 185 dienām un jādeklarē sava dzīvesvieta Latvijas tiesību aktos noteiktajā kārtībā. K.Nimanim nebija deklarētā dzīvesvieta Latvijā. K.Nimanis iesniedza Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu – par transportlīdzekļa vadītāja apliecības maiņu. Administratīvās rajona tiesa K.Nimaņa pieteikumu apmierināja, bet par spriedumu tika iesniegta apelācijas sūdzība. Savukārt Administratīvā apgabaltiesa pieņēma lēmumu lūgt EST sniegt prejudiciālo nolēmumu.

EST atgādināja, ka saskaņā ar judikatūru pastāvīgās dzīvesvietas nosacījums palīdz tostarp cīņā ar “vadītāja apliecību tūrisma”, jo dalībvalstu tiesību akti par vadītāja apliecību izsniegšanu nav pilnībā saskaņoti, un šis nosacījums ir vajadzīgs, kontrolējot, kā tiek ievērots piemērotības transportlīdzekļa vadīšanai nosacījums. Tādējādi atsevišķos gadījumos nosacījuma par parasto dzīvesvietu neievērošana pati par sevi var būt pamats tam, lai dalībvalsts atteiktos atzīt citā dalībvalstī izdotu vadītāja apliecību. Līdz ar to ir būtiski, lai par vadītāja apliecību izsniegšanu un atjaunošanu atbildīgās iestādes var ticami pārliecināties, ka pieteicējs tiešām atbilst pastāvīgās dzīvesvietas nosacījumam.

Lai gan EST atzina, ka Direktīvā 2006/126/EK nav nevienas normas, kas precizētu kārtību, kādā pierāda šādas dzīvesvietas esamību vadītāja apliecību izsniegšanas vai atjaunošanas dalībvalsts atbildīgajām iestādēm, tā norādīja, ka dalībvalstīm, lai novērtētu, vai šī persona atbilst pastāvīgās dzīvesvietas prasībai, ir jānovērtē, vai kritēriji, kas ir uzskatīti direktīvas 12. pantā, ir izpildīti. Tādējādi kārtībai, kādā pierāda pastāvīgās dzīvesvietas nosacījuma izpildi, nebūtu jāpārsniedz tas, kas ir nepieciešams, lai dalībvalsts vadītāja apliecības izsniedzošās vai atjaunojošās kompetentās iestādes varētu pārliecināties, ka attiecīgā persona ievēro šo nosacījumu.

EST atzina, ka tas, ka dalībvalsts pakārto vadītāja apliecību izsniegšanu un atjaunošanu pienākumam par deklarētu dzīvesvietu tās teritorijā varētu būt pienācīgs līdzeklis, kas atvieglotu kompetentajām iestādēm pārbaudi par pastāvīgās dzīvesvietas nosacījuma ievērošanu. Tomēr EST norādīja, ka absolūts pienākums, lai dalībvalsts teritorijā būtu deklarēta dzīvesvieta, un tārad liegums vadītāja apliecības pieteicējam izmantot citus pierādīšanas līdzekļus, pārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai ļautu kompetentajām iestādēm pārliecināties, ka pieteicējs ievēro pastāvīgās dzīvesvietas nosacījumu.

EST ieskatā Direktīvas 2006/126 12. pantā ir paredzēta virkne objektīvu kritēriju, kas ļauj konstatēt, vai pieteicēja pastāvīgā dzīvesvieta ir šajā teritorijā. Līdz ar to ir iespējams, ka pieteicējs atbilst šiem kritērijiem, kas ļauj pierādīt viņa pastāvīgo dzīvesvietu dalībvalsts teritorijā, arī ja viņam nav deklarētās dzīvesvietas šajā dalībvalstī. Šādos apstākļos šim pieteicējam varētu tikt atteikts un viņam būtu jāatsaka izsniegt vadītāja apliecību, balstoties uz pastāvīgās dzīvesvietas nosacījumu, arī citās dalībvalstīs, ciktāl viņam nav pastāvīgās dzīvesvietas Direktīvas 2006/126 12. panta izpratnē pēdējo minēto teritorijā. Tādējādi pieteicējam vispār nebūtu iespēja saņemt vadītāja apliecību.

Visbeidzot atbildot uz Administratīvās apgabaltiesas uzdoto jautājumu, EST secināja, ka

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties www.curia.europa.eu (lieta Nr. C-664/13).

Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) 2015. gada 4. martā pasludināja spriedumu lietā C-547/13 *Oliver Medical*. Šajā lietā Latvijas Republikas Administratīvā rajona tiesa uzdeva trīs jautājumus, lai noskaidrotu ādas asinsvadu un dermatoloģisku problēmu ārstēšanai paredzētu aparātu („UltraPulse Encore laser” uzgaļus; „Light Sheer ST”; „IPL Quantum SR” un tās galviņas: „HR upgd for IPL Quantum”, „DL upgd for IPL Quantumsystem”; „Ultrashape contour I” ārstēšanas galviņas; „IPL Quantum SR 560”, „Ls-Duet” un tās piederumus un iekārtu Lumenis M22) klasifikāciju atbilstoši Eiropas Savienības (turpmāk – ES) Kombinētās nomenklatūras noteikumiem, respektīvi – vai tie var tikt klasificēti kā medicīnas preces.

Lieta saistīta ar tiesvedību starp SIA “Oliver Medical” (turpmāk tekstā – „Oliver Medical”) un Valsts ieņēmumu dienestu (turpmāk tekstā – VID). „Oliver Medical” deklarēja laišanaī brīvā apgrozībā medicīnā izmantojamas ierīces un to piederumus. Deklarētajām precēm izsniegtas Veselības ministrijas apliecības par CE marķēto medicīnas iekārtu iekļaušanu medicīnas ierīču reģistrā LATMED un tās izmantojamas profesionālajā praksē, uzsverot, ka tikai medicīnas precēm tiek izsniegts CE sertifikāts par atbilstību Padomes 1993. gada 14. jūnija Direktīvai 93/42/EEK par medicīnas iekārtām. VID uzskatīja, ka „Oliver Medical” deklarētās preces nav klasificējamas kā medicīnas preces, jo tās nenodrošina medicīnisku ārstēšanu Eiropas Savienības Kombinētās nomenklatūras izpratnē, bet ir paredzētas dažādu kosmētisku un estētisku defektu novēršanas procedūru veikšanai.

EST norādīja, ka, lai noteiktu, vai tādi produkti kā pamatlietā aplūkotie ir jāklasificē drīzāk kā medicīniskiem nolūkiem paredzēti aparāti vai instrumenti vai kā mehanoterapijas ierīces, nevis kā elektriski aparāti ar individuālu funkciju, būtu jāņem vērā visi lietas būtiskie apstākļi, pēc kuriem noskaidrojamas šiem produktiem piemītošā specifika un objektīvās īpašības. Kā viens no būtiskajiem apstākļiem ir jāizvērtē lietojums, kādam minētos produktus ir paredzējis ražotājs, kā arī to lietošanas kārtība un vieta. Apstākļi, ka šie produkti ir paredzēti vienas vai dažādu patoloģiju ārstēšanai, un apstākļi, ka ārstēšana jāveic akreditētā ārstniecības iestādē un ārstniecības personas uzraudzībā, ir pazīmes, pēc kurām konstatējams, ka šie produkti ir paredzēti medicīniskiem nolūkiem. Turpretim apstākļi, ka šie produkti ļauj galvenokārt panākt estētiskus uzlabojumus, un apstākļi, ka šos produktus var lietot nesaistīti ar ārstniecību, piemēram, skaistumkopšanas salonā un bez ārstniecības personas iesaistīšanās, ir pazīmes, pēc kurām noliedzams, ka minētie produkti ir paredzēti medicīniskiem nolūkiem. Izmēri, svars un izmantotā tehnoloģija nav izšķirošie faktori, lai tādus produktus kā pamatlietā aplūkotie klasificētu kā medicīniskiem nolūkiem paredzētus aparātus vai instrumentus.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties www.curia.europa.eu (lieta Nr. C-547/13).

Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk - EST) 2014. gada 23. oktobrī pasludināja spriedumu lietā C-104/13 *Olainfarm*. Šajā lietā prejudiciālos jautājumus uzdeva Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts (turpmāk - Senāts), par to, vai no Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas 2001/83/EK „Par Kopienas kodeksu, kas attiecas uz cilvēkiem paredzētām zālēm” (turpmāk – Direktīva 2001/83) normām izriet atsauces zāļu ražotāja subjektīvās tiesības vērsties tiesā ar lūgumu pārbaudīt, vai patentbrīvo zāļu ražotājs ir likumīgi un pamatoti atsaucies uz atsauces zāļu dosjē esošo informāciju. Pakārtoti, ar otru EST uzdoto jautājumu Senāts vēlējās uzzināt, vai zāles, kuras reģistrētas atbilstoši minētās direktīvas 10.a pantam kā plaši lietotas zāles, var tikt izmantotas kā atsauces zāles ģenērisko medikamentu reģistrācijā.

Lieta ir saistīta ar tiesvedību starp AS „Olainfarm”, Veselības ministriju un Zāļu valsts aģentūru. AS „Olainfarm” 2003. gadā, ievērojot tā laika normatīvo regulējumu, kas tikai daļēji atbilda ES tiesiskajam regulējumam, ieguva tirdzniecības atļauju zālēm „NEIROMIDIN”. 2008. gadā zāļu ražotājs atkārtoti saņēma tirdzniecības atļauju minētajām zālēm, atbilstoši Direktīvas 2001/83 10.a pantam, pierādot, ka zāļu aktīvās vielas Eiropas Savienības (turpmāk - ES) medicīnā ir plaši lietotas vismaz desmit gadus. 2011. gadā AS „Grindeks” saņēma tirdzniecības atļauju zālēm „IPIDAKRINE-GRINDEKS”. Pieteikumā kā atsauces zāles bija minētas zāles „NEIROMIDIN”. AS „Olainfarm” ģenērisko zāļu tirdzniecības atļaujas izsniegšanu apstrīdēja Veselības ministrijā, savukārt ministrijas lēmumu – administratīvajā tiesā, norādot, ka „IPIDAKRINE-GRINDEKS” tirdzniecības atļaujas izsniegšana nav notikusi tiesiski, līdz ar to tai kā atsauces zāļu ražotājam ir subjektīvās tiesības lūgt tirdzniecības atļauju atcelt. AS „Olainfarm” būtībā norādīja, ka par atsauces zālēm nevar būt tādas zāles, kas reģistrētas Direktīvas 2001/83 10.a panta kārtībā (kā plaši lietotas zāles), kādas bija „NEIROMIDIN”.

EST, pirmkārt, sniedza atbildi uz otro uzdoto prejudiciālo jautājumu. EST secināja, ka saskaņā ar Direktīvu 2001/83 atsauces zāles ir tādas zāles, kam tirdzniecības atļauja izsniegta, ražotājam iesniedzot pirmsklīnisko testu un klīniskās izpētes rezultātus. Direktīvas 10.a pantā ir noteikta atkāpe no kārtības, kad pieteikumam tiek pievienoti pirmsklīnisko testu un klīniskās izpētes rezultāti. Proti, iesniedzējs tiek atbrīvots no viena pienākuma, taču tā vietā tam ir jāiesniedz zinātniska literatūra, kas pierāda, ka zāļu aktīvās vielas ir Eiropas Savienības medicīnā plaši lietotas vielas vismaz desmit gadus un to labvērtība ir atzīta un drošuma līmenis ir pieņemams. EST uzsvēra, ka savā judikatūrā tā jau bija identificējusi gan pienākumu iesniegt pirmsklīnisko testu un klīniskās izpētes rezultātus, gan zinātnisko literatūru, mērķus. EST arī secināja, ka 10.a pantā noteiktā atkāpe neatvieglo tirdzniecības atļaujas saņemšanas procesu. Būtiski ir tas, lai kompetentās iestādes rīcībā ir visa nepieciešamā informācija, lai pierādītu zāļu drošumu un labvērtību. Tādējādi EST uz otro jautājumu atbildēja tādējādi, zāles, kurām tirdzniecības atļauja izsniegta Direktīvas 10.a panta kārtībā, var būt kā atsauces zāles ģenērisko zāļu tirdzniecības atļaujas saņemšanai.

Atbildot uz pirmo jautājumu, EST norādīja, ka, lai gan tirdzniecības atļaujas izsniegšana tiek uzskatīta par divpusēju procedūru, kā arī Direktīvā 2001/83 nav tiešas norādes par atsauces zāļu tirdzniecības atļaujas īpašnieka tiesībām apstrīdēt kompetentās iestādes lēmumu, jāņem vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk - Harta) 47. pantā nostiprinātās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā. EST konstatēja, ka atsauces zāļu tirdzniecības atļaujas turētājam ir tiesības prasīt, lai tiek ievērotas viņa priekšrocības saistībā ar Direktīvas 2001/83 10. pantā paredzētajiem apstākļiem (datu un tirgus aizsardzības periodiem). EST secināja, ka atsauces zāļu tirdzniecības atļaujas īpašniekam ir tiesības prasīt, lai zāles netiktu izmantotas kā atsauces zāles, pirms ir beigušies datu un tirgus aizsardzības periodi. Direktīvas 2001/83 10. pants, lasot to kopā ar Hartas 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, atsauces zāļu tirdzniecības atļaujas īpašniekam ir atzītas tiesības celt prasību par kompetentās iestādes lēmumu izsniegt tirdzniecības atļauju ģenērisko zāļu ražotājam, ja vien atsauces zāļu ražotājs rīkojas, lai iegūtu tiesisko aizsardzību priekšrocībai, kas šim īpašniekam ir atzīta Direktīvas 2001/83 10. pantā.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties www.curia.europa.eu (lieta Nr. C-104/13).

Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) 2014. gada 23. oktobrī pasludināja spriedumu lietā C-302/13 *flyLAL-Lithuanian Airlines*. Šajā lietā Latvijas Republikas Augstākās tiesa vēlējās noskaidrot, vai lieta, kurā lūgts piedzīt zaudējumus un atzīt par nelikumīgām atbildētāju darbības saistībā ar aizliegtu vienošanos un dominējoša stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, un kas balstīta uz citas dalībvalsts vispārējo normatīvo aktu piemērošanu, ir atzīstama par civillietu vai komercietu Padomes Regulas Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (turpmāk - Briseles I regula) 1. panta 1. punkta izpratnē, ņemot vērā, ka aizliegtās vienošanās nav spēkā ar to noslēgšanas brīdi, bet normatīvo aktu pieņemšana ir valsts darbība publisko tiesību jomā (*acte jure imperii*), uz kuru attiecas starptautisko publisko tiesību normas par valsts jurisdikcionālo imunitāti pret citas valsts tiesām. Ja atbilde uz šo jautājumu ir apstiprinoša, tika uzdoti trīs pakārtojoši jautājumi, to skaitā tika jautāts, vai Briseles I regulas 34. panta 1. punktā ietvertā sabiedriskās kārtības klauzulu var saprast tādējādi, ka sprieduma par pagaidu aizsardzības pasākumu piemērošanu atzīšana ir pretēja dalībvalsts sabiedriskajai kārtībai, ja, pirmkārt, kā galvenais arguments pagaidu aizsardzības pasākumu piemērošanai ir minēta prasības ievērojamā summa bez pamatota un argumentēta aprēķina, otrkārt, ja atzīstot un izpildot šādu nolēmumu, atbildētājiem var rasties zaudējumi, kurus pamatlietas par zaudējumu piedziņu prasības noraidīšanas gadījumā nebūs iespējams piedzīt no bankrotējušas uzņēmēj sabiedrības, kāda ir prasītāja, kas rezultātā skar atzinējvalsts ekonomiskās intereses, tādējādi apdraudot valsts drošību, ievērojot to, ka Latvijas Republika ir lidostas „Rīga” 100% akciju īpašniece, un 52,6% AS „Air Baltic Corporation” akciju īpašniece.

Lieta ir saistīta ar tiesvedību, kurā tika lemts par Lietuvas tiesas lēmuma par aresta uzlikšanu AS „Air Baltic Corporation” un VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga”” (turpmāk – lidosta „Rīga”) piederošai mantai izpildi, lai nodrošinātu prasību, kuru Lietuvas tiesā ir cēlusi Lietuvā reģistrētā bankrotējušā AS „flyLAL-Lithuanian Airlines”. Prasība tika celta pret Latvijā reģistrēto AS „Air Baltic Corporation”, AS „Air Baltic Corporation” filiāli Lietuvā un lidostu „Rīga”, pamatojot ar to, ka atbildētāju darbības, piemērojot lidostas maksu atlaides, ir uzskatāmas par aizliegtu vienošanos un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, un tādējādi tās ir pretrunā Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk LESD) 101. un 102. pantam. Lidostas maksas atlaides tika noteiktas ar Satiksmes ministrijas Aviācijas departamenta noteikumiem, kurus bez būtiskām izmaiņām vēlāk nomainīja tāda paša nosaukuma Ministru kabineta noteikumi. Minēto atlaižu prettiesiskums savulaik ir ticis konstatēts ar Latvijas Republikas Konkurences padomes lēmumu.

EST norādīja, ka tāda prasība kā pamatlietā, kas ir vērsta uz apgalvoto Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumu radīto zaudējumu atlīdzināšanu, ietilpst “civillietu un komercietu” jēdzienā Briseles I regulas izpratnē un līdz ar to ietilpst šīs regulas piemērošanas jomā. Tāpat EST norādīja, ka minētā regula ir jāinterpretē tādējādi, ka ne summu, uz kurām attiecas spriedumā, kura atzīšana un izpilde ir pieprasīta, noteiktie pagaidu un aizsardzības pasākumi, apmēra noteikšanas metode, ne arī vienkārša atsaušanās uz nopietnām saimnieciskām sekām nav iemesli, kas uzskatāmi par dalībvalsts, kurā ir pieprasīts izpildīt spriedumu, sabiedriskās kārtības pārkāpumu, kas ļauj šajā dalībvalstī atteikt atzīt un izpildīt citā dalībvalstī pasludinātu spriedumu.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties www.curia.europa.eu (lieta Nr. C-302/13).

Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) 2014. gada 4. septembrī pasludināja spriedumu lietā C-575/12 *Air Baltic Corporation*. Šajā lietā Latvijas Republikas administratīvā apgabaltiesa uzdeva trīs jautājumus, lai noskaidrotu, pirmkārt, vai atbilstoši Eiropas Savienības (turpmāk – ES) tiesību aktiem trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanas obligāts priekšnosacījums ir derīgas vīzas esamība derīgā ceļošanas dokumentā, otrkārt, vai ceļošanas dokumenta, kurā ielīmēta vīzas uzlīme, anulēšana padara nederīgu arī personai izsniegto vīzu un, treškārt, vai ES tiesību aktiem ir atbilstīgas valsts tiesību normas, kas trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanai kā obligātu priekšnosacījumu noteic – derīgas vīzas esamību derīgā ceļošanas dokumentā.

Lieta saistīta ar tiesvedību starp AS „Air Baltic Corporation” un Valsts robežsardzi. 2010. gada 8. oktobrī AS „Air Baltic Corporation” ar reisu Maskava – Rīga uz Latvijas Republiku atveda Indijas pilsoni, kas lidostas „Rīga” robežkontroles punktā uzrādīja derīgu Indijas pilsoņa pasi bez vīzas, kā arī anulētu Indijas pilsoņa pasi ar derīgu Šengenas valstu (Itālijas) „C” kategorijas daudzreizējo vīzu. Indijas pilsoņa anulētajā pasē ir izdarīts ieraksts: „Pase anulēta. Derīgās vīzas pasē nav anulētas”. Indijas pilsonim tika izdots ieceļošanas aizliegums pie robežas, jo nav derīgas vīzas. Valsts robežsardze uzskatot, ka AS „Air Baltic Corporation” kā pārvadātāja ir pārkāpusi Latvijas Republikas tiesību aktus, proti, ir veikusi personas pārvadāšanu uz Latvijas Republiku bez valsts robežas šķērsošanai nepieciešamiem ceļošanas dokumentiem, uzlika AS „Air Baltic Corporation” administratīvo sodu.

Atbildot uz Administratīvās apgabaltiesas uzdotajiem jautājumiem, EST norādīja, ka saskaņā ar ES tiesībām trešās valsts iestādes izdarīta ceļošanas dokumenta anulēšana automātiski nepadara nederīgu šajā dokumentā ielīmēto vienoto vīzu, ka trešo valstu valstspiederīgo ieceļošana dalībvalstu teritorijā nav pakārtota nosacījumam, ka robežpārbaudes brīdī uzrādītajai derīgajai vīzai noteikti jābūt ielīmētai derīgā ceļošanas dokumentā un ka valsts tiesiskais regulējums, kurā trešo valstu valstspiederīgo ieceļošana attiecīgās dalībvalsts teritorijā ir pakārtota šādam nosacījumam, ir pretrunā ES tiesībām.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties www.curia.europa.eu (lieta Nr. C-575/12).

Eiropas Savienības Tiesa pasludina spriedumu par muitas parāda aprēķināšanas kārtību muitas deklarācijām, par kurās deklarētajām precēm nav veiktas, un nav iespējams veikt pārbaudes

Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) 2014. gada 27. februārī pasludināja spriedumu lietā C-571/12 *Greencarrier Freight Services Latvia*. Šajā lietā Latvijas Republikas Augstākā tiesa uzdeva divus jautājumus, lai noskaidrotu, pirmkārt, vai atbilstoši Eiropas Savienības (turpmāk – ES) tiesībām jēdziens „deklarācija” aptver arī tādas muitas deklarācijas, no kurām nav ņemti preču paraugi pārbaudei, bet kurās ir deklarētas identiskas preces (preces deklarētas ar to pašu ES Kombinētās nomenklatūras kodu, saņemtas no viena ražotāja, ražotāja sertifikātos norādīts tāds pats preces nosaukums un sastāvs). Ja uz pirmo jautājumu tiktu atbildēts apstiprinoši, otrkārt, tika uzdots jautājums, vai atbilstoši ES tiesībām ir pieļaujams daļējas preču pārbaudes rezultātus attiecināt uz muitas deklarācijām, par kurām deklarētājs objektīvu iemeslu dēļ nevar pieprasīt tālāku pārbaudi, jo nav iespējams uzrādīt preces pārbaudei.

Lieta ir saistīta ar strīdu starp SIA „Greencarrier Freight Services Latvia” (turpmāk - Prasītāja) un Valsts ieņēmumu dienestu. Valsts ieņēmumu dienests bija veicis Prasītājas deklarēto preču paraugu pārbaudi par sešām Prasītājas iesniegtajām muitas deklarācijām, iepriekš dokumentu pārbaudē konstatējot, ka tajās deklarētas identiskas preces. Šos daļējas pārbaudes rezultātus Valsts ieņēmumu dienests attiecināja ne tikai uz šajās sešās deklarācijās deklarētajām precēm, bet arī uz 23 citās Prasītājas deklarācijās deklarētajām precēm, kuras, veicot dokumentu pārbaudi, Valsts ieņēmumu dienests bija atzinis par identiskām tām deklarācijās deklarētajām precēm, par kurām tika veikta preču paraugu pārbaude (muitas audita ietvaros vairs nebija iespējams uzrādīt preces par šīm 23 muitas audita periodā pārbaudāmajām deklarācijām).

EST attiecībā uz pirmo jautājumu norādīja, ka ES tiesības neļauj muitas dienestiem tādā lietā, kāda ir pamatlīta, vienā muitas deklarācijā iekļauto preču daļējas pārbaudes rezultātus attiecināt uz precēm, kas ir ietvertas agrākās muitas deklarācijās, saistībā ar kurām šie paši dienesti jau ir veikuši preču atlaišanu. Attiecībā uz otro jautājumu EST norādīja, ka ES tiesības ir interpretējamas tādējādi, ka tās ļauj muitas dienestiem vienā muitas deklarācijā iekļauto preču daļējas pārbaudes, kas veikta attiecībā uz paraugiem, kuri ņemti no šīm precēm, rezultātus attiecināt uz precēm, kas ir iekļautas agrākās deklarācijās, kuras ir iesniedzis tas pats deklarētājs, par kurām nav veikta un vairs nevar tikt veikta šāda pārbaude, jo ir notikusi preču atlaišana, ja šīs preces ir identiskas, kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties www.curia.europa.eu (lieta Nr. C-571/12).

Tieslietu ministrijas skaidrojums par Eiropas Komisijas uzsākto tiesvedību par notāru pilsonības jautājumu Latvijā

Tieslietu ministrijas skaidrojums par Eiropas Komisijas uzsākto tiesvedību par notāru pilsonības jautājumu Latvijā [pieejams šeit](#)

Eiropas Savienības Tiesa pasludina vēl vienu spriedumu par apdrošinātāja atbildības limitu attiecībā uz nemateriālo zaudējumu kompensāciju sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas ietvaros

Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) 2013. gada 24. oktobrī ir pasludinājusi spriedumu lietā C-371/12 *Petillo et Petillo*. Šajā lietā Itālijas tiesa uzdeva prejudiciālu jautājumu par to, kā interpretēt Padomes 1972. gada 24. aprīļa Direktīvas 72/166/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un attiecībā uz kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību (turpmāk tekstā - Pirmā direktīva) 3. panta 1. punktu, kā arī Padomes 1983. gada 30. decembra Otrās direktīvas 84/5/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu

(turpmāk tekstā - Otrā direktīva) 1.panta 1. un 2.punktu.

2007.gadā *M. Recchioni* vadītais transportlīdzeklis ietriecās *C. Petillo* piederošā transportlīdzekļa aizmugurē, kuru vadīja *E. Petillo*. Tā rezultātā pēdējai minētajai personai radās miesas bojājumi. *Petillo* kungi cēla prasību Itālijas tiesā pret *M. Recchioni* apdrošināšanas sabiedrību *Unipol*, pieprasot *Unipol* izmaksāt materiālo zaudējumu atlīdzību konkrētā apmērā, kā arī *E. Petillo* nodarītā nemateriālā kaitējuma atlīdzību EUR 14 155,37 apmērā, jau izmaksāto EUR 2700 vietā.

Itālijas tiesa uzdeva prejudiciālo jautājumu, vēloties noskaidrot, vai ES tiesību aktiem ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, ar kuru tiek paredzēts konkrēts režīms attiecībā uz atlīdzināmā nemateriālā kaitējuma, kas radies ceļu satiksmes negadījumu rezultātā radītiem viegliem miesas bojājumiem, apmēru, ierobežojot šī kaitējuma atlīdzības apmēru, salīdzinot ar to, kas tiek piešķirts kā atlīdzība par identiska kaitējuma, kas radies citu iemeslu dēļ, nevis konkrēto negadījumu rezultātā, nodarīšanu.

EST atzina, ka pamatlietā izskatāmais Itālijas tiesiskais regulējums atbilst ES tiesībām. EST norādīja, ka Itālijas Civillkodeksā ir paredzēts pamatojums tiesībām saņemt atlīdzību par nemateriālu kaitējumu, kas radies ceļu satiksmes negadījuma rezultātā, tajā pašā laikā Privātpersonu apdrošināšanas kodeksā ir paredzēta kārtība, lai noteiktu atlīdzības apmēru par kaitējumu veselībai, kas radies nelielu ievainojumu dēļ, kuri iegūti minētajos negadījumos. Ir jāuzskata, ka, no vienas puses, šis valsts tiesību regulējums ietver valsts materiālās tiesības civiltiesiskās atbildības jomā, uz kurām ir atsauce Pirmajā un Otrajā direktīvā un, no otras puses, ka tas nav tāds, kas ierobežotu civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas segumu, kurš ir paredzēts apdrošinātajam. Turklāt lietas materiāli neietver norādi uz to, ka valsts tiesību regulējumā nav paredzēti apmēri, kas atbilstu Otrajā direktīvā paredzētajiem minimālajiem atlīdzības apmēriem attiecībā uz obligāto apdrošināšanu par kaitējumu īpašumam un miesas bojājumiem.

Tālāk EST pārbaudīja, vai konkrētais valsts tiesību regulējums izslēdz vai nesamērīgi samazina cietušās personas tiesības saņemt atlīdzību saskaņā ar civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu. EST norādīja, ka ar Pirmās un Otrās direktīvas normām dalībvalstīm netiek piemērots konkrēts režīms, lai noteiktu cietušās personas tiesības saņemt atlīdzību saskaņā ar apdrošinātās personas civiltiesisko atbildību. EST secināja, ka iesniegtajos lietas materiālos nav nekā, kas norādītu uz cietušā tiesību izslēgšanu vai nesamērīgu samazinājumu. No minētajiem materiāliem, pirmkārt, izriet, ka atlīdzība tiek piešķirta, otrkārt, ka ierobežojošākā aprēķina metode, kas paredzēta attiecībā uz šo atlīdzību, ir piemērojama tikai par kaitējumu, kas radies nelielu fizisku ievainojumu dēļ, un visbeidzot, ka šī aprēķina rezultātā iegūtā summa ir samērīga it īpaši ar iegūto ievainojumu smagumu un radušās invaliditātes ilgumu. Turklāt šī sistēma ļauj tiesai pielāgot izmaksājamās atlīdzības apmēru, īstenojot tās palielinājumu, kas var sasniegt piekto daļu no aprēķinātās summas.

Lietai C-371/12 *Petillo et Petillo* var būt būtiska nozīme saistībā ar Latvijas Republikas tiesisko regulējumu. Tajā iestājās un savu nostāju pauda arī Latvijas Republika. EST līdzīgu jautājumu izskatīja arī Latvijas lietā C-277/12 *Drozdovs*, kurā prejudiciāla nolēmuma lūgumu uzdeva Augstākās tiesas Civillietu departamenta (turpmāk – AT). EST pasludināja spriedumu minētajā lietā 2013.gada 24.oktobrī. Pēc tā saņemšanas AT vērsās ar pieteikumu Satversmes tiesā, kas 2014.gada 14.februārī ierosināja lietu „Par Ministru kabineta 2005.gada 17.maija noteikumu Nr.331 „Noteikumi par apdrošināšanas atlīdzības apmēru un aprēķināšanas kārtību par personai nodarītajiem nemateriālajiem zaudējumiem” 7.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.panta trešajam teikumam un Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likuma 15.panta pirmās daļas 1.punktam”.

Eiropas Savienības Tiesa 2013. gada 3. oktobrī pasludināja spriedumu lietā C-267/11 P Eiropas Komisija pret Latvijas Republiku, noraidot Eiropas Komisijas apelācijas sūdzību un izlemjot lietu par labu Latvijai

Šī apelācijas sūdzība ir saistīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 13. oktobra Direktīvu 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK, kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 27. oktobra Direktīvu 2004/101/EK (turpmāk – Direktīva 2003/87) 9. panta 3. punkta interpretāciju.

Apelācijas sūdzību par Eiropas Savienības Vispārējās tiesas (turpmāk – VT) spriedumu lietā T-369/07 iesniedza Eiropas Komisija (turpmāk – Komisija). Lietā T-369/07 VT nolēma atcelt Komisijas lēmumu par Latvijas Republikas 2006. gada beigās iesniegto papildināto emisijas kvotu valsts sadales plānu (turpmāk - kvotu sadales plāns) 2008.–2012. gadam.

Savā apelācijas sūdzībā Komisija norādīja, ka VT ir nepareizi konstatējusi, ka Komisija ir nokavējusi trīs mēnešu termiņu, kas tai bija dots, lai noraidītu kvotu sadales plānu. Komisija pauda viedokli, ka, ja tā ir noraidījusi dalībvalsts paziņotu kvotu sadales plānu, dalībvalstij šis plāns ir jāgroza, ņemot vērā Komisijas izteiktos iebildumus, un tā nevar plānu īstenot, kamēr Komisija nav akceptējusi grozījumus. Līdz ar to pozitīvajam akcepta lēmumam nav noteikts termiņš.

Latvijas Republika pauda viedokli, ka noteiktais termiņš kvotu sadales plāna izvērtēšanai ir imperatīvs termiņš, un šim termiņam zustu jēga, ja Komisija sākotnēji būtu ierobežota laika ziņā, bet uz grozījumu izskatīšanu šāds ierobežojums vairs neattiektos. Bez tam kvotu sadales plāna savlaicīga pieņemšana nebūtu iespējama, ja Komisijas veiktā grozījumu izvērtēšana netiktu pakļauta saprātīgam laika termiņam. Latvijas Republika lūdza Eiropas Savienības Tiesu (turpmāk – EST) noraidīt Komisijas apelācijas sūdzību.

Latvijas Republika nolēma piedalīties mutvārdu procesā, lai paustu viedokli, ka Komisijas apelācijas sūdzība ir jānoraida un VT 2011. gada 22. marta spriedums lietā T-369/07 Latvijas Republika pret Komisiju ir jāatstāj negrozīts.

Ģenerāladvokāte Juliana Kokote (*Juliane Kokott*) sniedza secinājumus 2013. gada 31. janvārī, paužot Latvijai pretēju viedokli, ka VT spriedums lietā T-369/07 ir jāatceļ un lietu jānodod atpakaļ VT. Tajos tika norādīts, ka sekas tam, ka Komisija nav ievērojusi trīs mēnešu termiņu, nevar būt tādas, ka tiek pieņemts, ka Komisija ir devusi piekrišanu tādām kvotu sadales plāniem, kas būtu pretēja tās agrākajam lēmumam, tāpēc VT spriedums ietver kļūdas tiesību piemērošanā, jo tajā ir konstatēts, ka Latvijas iesniegtais otrais plāns ir kļuvis galīgs, beidzoties trīs mēnešu termiņam.

EST 2013. gada 3. oktobra spriedumā uzsvēra, ka, pirmkārt, kvotu sadales plānam, kuru dalībvalsts ir paziņojusi Komisijai, ir piemērojama likumības prezumpcija, ciktāl, beidzoties Direktīvā 2003/87 paredzētajam trīs mēnešu termiņam, Komisijas apsvērumu neesamības gadījumā tas tiek uzskatīts par galīgu, un tādējādi attiecīgā dalībvalsts to var pieņemt.

Otrkārt, EST atbalstīja VT secinājumu, ka Komisijas kontroles un kvotu sadales plāna noraidīšanas pilnvaras, kas izriet no Direktīvas 2003/87 ir stipri ierobežotas, jo tām ir ierobežojumi gan pēc būtības, gan laikā (proti, trīs mēneši, sākot no brīža, kad dalībvalsts ir paziņojusi minēto kvotu sadales plānu). Tādējādi Komisijai ir saistošs trīs mēnešu termiņš paziņotā kvotu sadales plāna noraidīšanai.

Treškārt, ja grozītais kvotu sadales plāns tiek paziņots Komisijai pēc tam, kad tā ir noraidījusi tā sākotnējo redakciju, šī trīs mēnešu termiņa ievērošana ir vēl jo vairāk pamatota, jo atlikušais laiks līdz plāna īstenošanai ir būtiski īsāks nekā pirmā kvotu sadales plāna paziņošanas gadījumā.

Turklāt EST uzsvēra, ka no Direktīvas 2003/87 izriet, ka Komisijai piešķirtajās pilnvarās neietilpst pilnvaras noteikt maksimālo piešķiramo siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisiju kvotu daudzumu, bet gan tikai tiesības kontrolēt kvotu sadales plānu atbilstoši Direktīvas 2003/87 III pielikumā norādītajiem kritērijiem. Tādējādi, norādīja EST, Komisijai ir tikai tiesības pārbaudīt šo saderību un noraidīt kvotu sadales plānu, ja tas neatbilst šiem kritērijiem un šīm tiesību normām.

EST secināja, ja Eiropas Savienības likumdevējs ir uzskatījis, ka trīs mēnešu termiņš ir pietiekams, lai Komisija varētu īstenot savas kontroles pilnvaras un lai tā varētu noraidīt paziņoto kvotu sadales plānu gadījumā, ja tas neatbilst minētajiem kritērijiem, šis termiņš vēl jo vairāk ir jāuzskata par pietiekamu, pārbaudot šī kvotu sadales plāna grozīto redakciju, jo Komisija ar attiecīgo valsts rūpniecības nozari saistītos datus varēja izvērtēt jau pirmajā reizē.

Visbeidzot EST atgādināja, ka saskaņā ar Direktīvu 2003/87 visi Komisijas lēmumi par kvotu sadales plāna noraidīšanu ir jāpamato. Tādējādi šāda tiesību norma paredz aktīvu Komisijas rīcību, kurai ir jānosaka laika ierobežojums neatkarīgi no kvotu sadales plāna atbilstības izvērtēšanas procedūras posma.

Ar šādu pamatojumu Eiropas Savienības Tiesa nolēma noraidīt Eiropas Komisijas iesniegto apelācijas sūdzību.

Eiropas Savienības Tiesa pasludina spriedumu par apdrošinātāja atbildības limitu attiecībā uz nemateriālo zaudējumu, kas radušies ceļu satiksmes negadījumā bojā gājušiem radniekiem, kompensāciju sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbild ✓

Eiropas Savienības Tiesa pasludina spriedumu par apdrošinātāja atbildības limitu attiecībā uz nemateriālo zaudējumu, kas radušies ceļu satiksmes negadījumā bojā gājušiem radniekiem, kompensāciju sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas ietvaros

Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) 2013. gada 24. oktobrī ir pasludinājusi spriedumu lietā C-277/12 *Drozdovs*. Šajā lietā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts (turpmāk – Senāts) uzdeva prejudiciālus jautājumus par to, kā interpretēt Padomes 1972. gada 24. aprīļa Direktīvas 72/166/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un attiecībā uz kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību (turpmāk tekstā - Pirmā direktīva) 3. panta 1. punktu, kā arī Padomes 1983. gada 30. decembra Otrās direktīvas 84/5/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu (turpmāk tekstā - Otrā direktīva) 1. panta 1. un 2. punktu.

Lieta ir saistīta ar tiesvedību starp V. Drozdovu un apdrošinātāju. 2006. gadā V. Drozdova vecāki gāja bojā ceļu satiksmes negadījumā. V. Drozdovs, kuram bija seši gadi, tika nodots savas vecāsmātes aizbildnībā. Aizbildne personas, kas ir atbildīga par ceļu satiksmes negadījuma izraisīšanu, apdrošinātājam pieprasīja izmaksāt kompensāciju LVL 200 000 (aptuveni EUR 284 820) apmērā par morālo kaitējumu, kas ir radies V. Drozdovam, zaudējot vecākus.

Senāts uzdeva divus prejudiciālus jautājumus, vēloties noskaidrot, pirmkārt, vai transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātajai apdrošināšanai ir jāsedz kompensācija par nemateriālo kaitējumu, kas ir radies ceļu satiksmes negadījumā bojā gājušā radniekiem, otrkārt, vai Latvijas tiesībās noteiktais morālā kaitējuma, kas radies ceļu satiksmes negadījuma dēļ, kompensācijas maksimālā apmēra ierobežojums atbilst Savienības tiesībām.

EST norādīja, ka, ja saskaņā ar valsts tiesībām ceļu satiksmes negadījumā cietušo ģimenes locekļi var pieprasīt kompensāciju par radīto morālo kaitējumu, tas ir jāsedz transportlīdzekļu īpašnieku obligātajai apdrošināšanai. Saskaņā ar Senāta norādēm Latvijas tiesības V. Drozdovam sniedz tiesības saņemt atlīdzību par nemateriālajiem zaudējumiem, kas ir radušies viņa vecāku nāves dēļ, tādēļ viņam ir jābūt iespējai izmantot Pirmajā direktīvā paredzēto aizsardzību. Tiesa arī konstatē, ka gadījumā, ja dalībvalsts atzīst tiesības uz kompensāciju par radīto morālo kaitējumu, tā šai īpašajai zaudējumu kategorijai, kas ietilpst miesas bojājumos Otrās direktīvas izpratnē, nevar paredzēt maksimālos atlīdzības apmērus, kas būtu mazāki par šajā direktīvā noteiktajiem minimālajiem atlīdzības apmēriem. Vienīgā direktīvā paredzētā vai atļautā atšķirība starp atlīdzinājumiem ir atšķirība starp miesas bojājumiem un materiālajiem zaudējumiem.

Sprieduma pieņemšanas brīdī Latvijas tiesiskais regulējums paredz, ka no personas, kas ir atbildīga par ceļu satiksmes negadījuma izraisīšanu, apdrošinātāja var pieprasīt morālā kaitējuma atlīdzinājumu par sāpēm un garīgajām ciešanām apgādnieka, apgādājamā vai laulātā nāves dēļ ierobežotā apmērā - līdz LVL 100 (aptuveni EUR 142) par katru prasītāju un par katru bojā gājušo personu.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties www.curia.europa.eu (lieta Nr. C-277/12).

Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – Tiesa) 2013. gada 20. jūnijā ir pasludinājusi spriedumu lietā C-7/12 Riežniece, kurā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts (turpmāk – Senāts) bija uzdevis prejudiciālo jautājumu par to, kā interpretēt Padomes 1976.gada 9.februāra Direktīvu 76/207/EEK par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm attiecībā uz darbu, profesionālās izglītības un izaugsmes iespējām un darba apstākļiem, kā arī Padomes 1996. gada 3. jūnija Direktīvas 96/34/EK par UNICE, CEEP un EAK noslēgto pamatlīgumu attiecībā uz bērna kopšanas atvaļinājumu. Lūgums ir ticis izteikts tiesvedībā, ko uzsāka Nadežda Riežniece pret Zemkopības ministriju un Lauku atbalsta dienestu.

N. Riežniece bija nodarbināta Lauku atbalsta dienestā vecākā referenta amatā un no 2007. gada 14. novembra līdz 2009. gada 6. maijam atradās bērna kopšanas atvaļinājumā. 2009. gada laikā vecākā referenta amats tika likvidēts un, lai noteiktu personu, uz kuru attiecas šī amata likvidēšana, atbilstoši identiskiem kritērijiem un vienotai novērtējuma skalai tika novērtēti četri ierēdņi, tostarp N. Riežnieces, darbs un kvalifikācija. Attiecībā uz diviem novērtētiem ierēdņiem šis novērtējums attiecās uz laikaposmu līdz novērtēšanas brīdim, bet attiecībā uz N. Riežnieci un vēl kādu citu darba ņēmēju, kura bija bērna kopšanas atvaļinājumā, šis novērtējums tika veikts, pamatojoties uz pēdējā ikgadējā novērtējuma pirms šī atvaļinājuma izmantošanas rezultātiem. Tā kā N. Riežniece saņēma viszemāko kopējo vērtējumu, 2009. gada 7. maijā, pēc atgriešanās no bērna kopšanas atvaļinājuma, viņai tika paziņots par darba attiecību izbeigšanos sakarā ar viņas amata vietas likvidēšanu un piedāvāts vecākā referenta amats citā nodaļā. N. Riežniece piekrita pārceļšanai šajā amata vietā. Ņemot vērā nepieciešamību pēc tālākām strukturālām izmaiņām Lauku atbalsta dienestā, 2009. gada 26. maijā tika likvidēts N. Riežnieces jaunais amats.

Senāts uzdeva jautājumus, vai augstāk minētās direktīvas neliedz veikt tādu novērtēšanu, kāda tika veikta šajā lietā, un vai tā nav uzskatāma par netiešu diskrimināciju.

Tiesa norādīja, ka darba devējam nav liegts, likvidējot amata vietu, novērtēt darba ņēmēju, kurš izmanto bērna kopšanas atvaļinājumu, lai viņu pārceļtu citā amatā vai samazināt strādājošo skaitu visā valsts pārvaldē valsts ekonomisko grūtību dēļ. Tomēr jāņem vērā, ka, ja šāda novērtēšana rada nelabvēlīgu situāciju galvenokārt sievietēm, kas izmanto bērna kopšanas atvaļinājumu, salīdzinājumā ar darba ņēmējiem, kuri šādu atvaļinājumu nav izmantojuši, tas var radīt nediskriminācijas principa pārkāpumu. Lai neradītu darba ņēmējiem, kuri ir bērna kopšanas atvaļinājumā, šādu nelabvēlīgu situāciju, novērtējumā ir jāņem vērā zināms skaits nosacījumu. Novērtējumam jāattiecas uz visiem darba ņēmējiem, kurus var skart darba vietas likvidēšana, kritērijiem ir jābūt identiskiem, turklāt šo kritēriju ieviešanai nebūtu jābūt nepieciešamai darba ņēmēju fiziskai klātesamībai. Senātam pašam ir jāizvērtē, vai šie nosacījumi tika ievēroti konkrētā lietā.

Attiecībā uz otrās amata vietas likvidācijas tiesiskumu Tiesa norādīja, ka Senātam ir jāpārbauda, vai N. Riežnieces darba devējs brīdī, kad tas piedāvāja viņai jaunu darba vietu, bija informēts par to, ka šo darba vietu ir paredzēts likvidēt. Ja tas tā ir, var konstatēt ES tiesību pārkāpumu, jo būtībā personām, kas ir devušās bērna kopšanas atvaļinājumā, tiek atņemta aizsardzība pret atlaišanu, kas nav pieļaujami.

Spriedums ir pieejams <http://curia.europa.eu> un to var atrast, ierakstot meklētājā lietas nr.

Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – Tiesa) 2013. gada 14. martā ir pasludinājusi spriedumu lietā C-420/11 Leth Austrijas tiesas uzdotā prejudiciālā jautājumā par ES tiesību interpretāciju. Lūgums ir ticis izteikts tiesvedībā starp Jutta Leth, no vienas puses, un Austrijas Republiku un Lejasaustrijas federālo zemi, no otras puses, par Leth kundzes prasību atlīdzināt zaudējumus, kurus tā uzskata esam cietusi, jo pēc Vīnes lidostas paplašināšanas, kuras sekas bija ievērojami palielinājies lidmašīnu radītais troksnis, ir samazinājusies viņas dzīvojamās mājas vērtība. Minētais projekts tika īstenots, neveicot ietekmes uz vidi novērtējumu.

Lai atrisinātu strīdu, Austrijas tiesa uzdeva jautājumus Tiesai, vai no Padomes 1985. gada 27. jūnija Direktīvas 85/337/EEK par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (turpmāk – Direktīva) 3. panta izriet, ka, izvērtējot projekta ietekmi uz materiālām vērtībām, jāvērtē tikai tā ietekme uz to materiālo būtību, vai arī uz to tirgus vērtības samazināšanos. Papildus Austrijas tiesa vēlējās zināt, vai gadījumā, ja ietekmes uz vidi novērtējums nav veikts, indivīds var prasīt zaudējumu atlīdzību par nekustamā īpašuma vērtības samazināšanos.

Tiesa nolēma, ka no Direktīvas 3. panta teksta nav secināma ietekmes uz vidi novērtējuma attiecināšana arī uz materiālajām vērtībām piemītošo vērtību un tā arī nebūtu atbilstoša Direktīvas mērķim. Direktīvas mērķis ir publisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtēšana, lai īstenotu Eiropas Savienības vides un dzīves kvalitātes aizsardzības mērķus.

Tiesa norādīja, ka gadījumā, kad ietekmes uz vidi novērtējums, pārkāpjot Direktīvas prasības, nav veikts, indivīdiem nerodas nekādas tiesības uz tādu zaudējumu atlīdzību, kas radušies materiālajām vērtībām piemītošās vērtības samazinājuma dēļ. Tomēr apskatāmā gadījumā būtu jāizvērtē trokšņa tiešo un netiešo ietekmi uz cilvēku, kad tas lieto nekustamo īpašumu. Ja trokšņa dēļ cilvēks vairs nevar lietot nekustamo īpašumu, tās ir projekta ietekmes uz vidi tiešas ekonomiskas sekas, kas ietilpst Direktīvas aizsardzības mērķī. Šāda kaitējuma sekas dalībvalstij varētu būt pienākums atlīdzināt atbilstoši valsts tiesībām.

Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – Tiesa) 2013. gada 7. februārī ir pasludinājusi spriedumu lietā C-454/11 Pusts Latvijas tiesas uzdotā prejudiciālā jautājumā par ES tiesību interpretāciju. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts nolēma lūgt Tiesas viedokli par to, vai ES regulas, kas nosaka atbalsta shēmas lauksaimniekiem, atļauj tādu nacionālo regulējumu, atbilstoši kuram atbalsta saņēmējam ir jāatmaksā viss atbalsts, kas jau izmaksāts par iepriekšējiem gadiem, tādēļ, ka viņš nav iesniedzis atbilstošu ikgadējo iesniegumu.

Konkrētajā lietā pieteicējs nebija iesniegumā atzīmējis, ka viņš lūdz piešķirt atbalstu deklarētajām zemes platībām un nebija pievienojis lauksaimniecībā izmantojamo zemju karti, līdz ar to par atbalsta piešķiršanu atbildīgā iestāde (Lauku atbalsta dienests) secinājusi, ka pieteicējs pārtraucis pildīt saistības par attiecīgo zemi, ko bija uzņēmis iepriekšējā gadā. Pieteicējs savu pozīciju argumentēja ar to, ka tā bijusi neuzmanības kļūda, par ko iestādei vajadzējis viņu informēt.

Tiesa nolēma, ka ES tiesiskais regulējums šajā jomā ļauj dalībvalstīm paredzēt papildu vai stingrākus nosacījumus Savienības lauku atbalsta piešķiršanai ar nosacījumu, ka tie atbilst ES tiesību mērķiem un prasībām. Turklāt no vairākiem noteikumiem izriet, ka ikgadēja iesnieguma iesniegšana ir nosacījums, lai piešķirtu atbalstu. Šāda iesnieguma iesniegšana ļauj iestādei pārbaudīt uzņemto saistību izpildi, lai tā varētu veikt atbalsta izmaksu. Savukārt, ja izslēgšana no atbalsta notikusi šī atbalsta nosacījumu neizpildes dēļ, atbalsta saņēmējiem ir pienākums atmaksāt visas jau izmaksātās summas saistībā ar noraidītajiem pieteikumiem.

Papildus Tiesa norādīja, ka tiesības tikt uzklusītam nav paredzētas ES atbalstu regulējošos noteikumos un, pat tad, ja pieņemtu, ka tādas tiesības eksistē un lauksaimnieks varētu tikt uzklusīts, tas nevarētu grozīt sekas, kas izriet no atbalsta piešķiršanas nosacījumu neievērošanas.

Eiropas Savienības Tiesa (Tiesa) 2012. gada 1. martā ir pasludinājusi spriedumu prejudiciālā nolēmuma lietā C 393/10 O'Brien.

Apvienotās Karalistes Austākā tiesa bija iesniegusi lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par to, kā interpretēt 2. klauzulas 1. punktu 1997. gada 6. jūnijā noslēgtajā pamatnolīgumā par nepilna darba laika darbu, kurš ir pievienots Padomes 1997. gada 15. decembra Direktīvai 97/81/EK par UNICE, CEEP un EAK noslēgto pamatnolīgumu par nepilna darba laika darbu.

Lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp D. P. O'Brien, kurš ir tiesnesis, kas strādā nepilnu darba laiku un saņem atlīdzību, pamatojoties uz honorāru par dienu, un Tieslietu ministriju, par šīs pēdējās minētās iestādes atteikumu piešķirt D. P. O'Brien vecuma pensiju, kas atbilstu vecuma pensijai, ko saņem pilnu darba laiku strādājošs tiesnesis, kurš ir pensionējies 65 gadu vecumā un ir veicis identiska satura darbu.

Lietas pamatā bija divi jautājumi. Pirmkārt, vai tas, vai tiesneši kopumā ir "darba ņēmēji, kam ir darba līgums vai darba attiecības" pamatnolīguma 2. klauzulas 1. punkta izpratnē, ir jāizlemj atbilstoši valsts tiesību aktiem vai saskaņā ar Eiropas Savienības tiesību normām? Otrkārt, ja tiesneši kopumā ir darba ņēmēji, kam ir darba līgums vai darba attiecības pamatnolīguma 2. klauzulas 1. punkta izpratnē, vai ir pieļaujams, ka valsts tiesībās attiecībā uz pensiju piešķiršanu tiek nošķirti:

- a) pilnu darba laiku un nepilnu darba laiku strādājoši tiesneši vai
- b) dažādas nepilnu darba laiku strādājošu tiesnešu kategorijas?

Tiesa savā spriedumā secina, ka, jēdziens "darba ņēmēji, kam ir darba līgums vai darba attiecības" ir jādefinē dalībvalstīm un tostarp arī jānosaka, vai jēdziens ir attiecināms uz tiesnešiem, ar nosacījumu, ka tā rezultātā šai personu kategorijai netiek patvaļīgi liegta Direktīvā 97/81/EK un šajā pamatnolīgumā paredzētā aizsardzība.

Tiesa norāda, ka aizsardzības liegšana ir pieļaujama tikai tad, ja tiesnešu un Tieslietu ministrijas starpā pastāvošās tiesiskās attiecības to rakstura dēļ būtiski atšķiras no tām tiesiskajām attiecībām, kas darba devējus saista ar darba ņēmējiem, kuri atbilstoši valsts tiesībām ietilpst darba ņēmēju kategorijā.

Tiesa secina, ka pamatnolīgums nepieļauj to, ka valsts tiesībās attiecībā uz pieeju vecuma pensiju sistēmai tiek nošķirti pilnu darba laiku strādājoši tiesneši un tiesneši, kas strādā nepilnu darba laiku un saņem atlīdzību, pamatojoties uz honorāru par dienu, ja vien šāda atšķirīga attieksme nav attaisnojama ar objektīviem iemesliem, kas ir jānovērtē iesniedzējtiesai.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties www.curia.europa.eu (lieta Nr. C-393/10).

Eiropas Savienības Tiesa (Tiesa) 2011. gada 24. novembrī ir pasludinājusi spriedumu prejudiciālā nolēmuma lietā C – 322/10 Medeva BV pret Comptroller General of Patents, Designs and Trade Marks. Apvienotās Karalistes Court of Appeal (England&Wales) (Civil Division) tiesa bija iesniegusi lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 6. maija Regulas (EK) Nr. 469/2009 par papildu aizsardzības sertifikātu zālēm 3. pantu.

Lūgums iesniegts tiesvedība starp Medeva BV (turpmāk teksta – „Medeva”) un Comptroller General of Patents, Designs and Trade Marks (Patentu valde, turpmāk tekstā – „Patent Office”) par tās atteikumiem apmierināt tās papildu aizsardzības sertifikātu (turpmāk tekstā – „PAS”) pieteikumus.

Lietas pamatā bija divi jautājumi, ievērojot apstākli, ka patentu tiesību jomā nav veikta saskaņošana Eiropas Savienības līmenī, par to, vai Regulas (EK) Nr. 469/2009 3. panta a) punkts ir interpretējams tādējādi, ka tas liedz dalībvalsts par rūpniecisko īpašumu atbildīgajām iestādēm izsniegt PAS, ja starp pieteikumā minētajām aktīvajām vielām ir tādas vielas, kas nav minētas šī pieteikuma pamatojuma minētā pamatpatentu pretenziju formulējumā, kā arī par to, vai Regulas (EK) Nr. 469/2009 3. panta b) punktu var interpretēt tādējādi, ka tas neliedz dalībvalsts par rūpniecisko īpašumu atbildīgajām iestādēm piešķirt PAS divu aktīvo vielu kombinācijai, kas atbilst tai, kura ir minēta norādītā pamatpatenta pretenziju formulējumā, ja zāles, kuru tirdzniecības atļauja tiek norādīta PAS pieteikuma pamatošanai, ietver ne tikai šo divu aktīvo vielu kombināciju, bet arī citas aktīvās vielas.

Šajā lietā rakstiskos apsvērumus iesniedza arī Latvijas Republika, norādot, ka tikai pretenziju formulējumam ir nozīme, lai noteiktu, vai produktu aizsargā spēkā esošs pamatpatents Regulas (EK) Nr. 469/2009 3. panta a) punkta izpratnē.

Atbilstoši Tiesas spriedumā secinātajam, pastāv aizliegums Regulas (EK) Nr. 469/2009 3. panta a) punkta izpratnē dalībvalsts par rūpniecisko īpašumu atbildīgajām iestādēm piešķirt PAS aktīvajām vielām, kas nav minētas šāda pieteikuma pamatojumā minētā pamatpatenta pretenziju formulējumā. Vienlaikus Tiesa ir arī nospriedusi, ka Regulas (EK) Nr. 469/2009 3. panta b) punkts ir interpretējams tādējādi, ka, ja vien ir izpildīti arī pārējie šajā pantā paredzētie nosacījumi, tas neliedz dalībvalsts par rūpniecisko īpašumu atbildīgajām iestādēm piešķirt PAS divu aktīvo vielu kombinācijai, kas atbilst tai, kura ir minēta norādītā pamatpatenta pretenziju formulējumā, ja zāles, kuru tirdzniecības atļauja tiek norādīta PAS pieteikuma pamatošanai, ietver ne tikai šo divu aktīvo vielu kombināciju, bet arī citas aktīvās vielas.

Līdz ar to tiesas sniegtā interpretācija prejudiciālajam jautājumam par to, vai dalībvalstu kompetentajām iestādēm ir aizliegts piešķirt PAS farmācijas produktos ietilpstošajām aktīvajām vielām, ja tās iepriekš nav norādītas pamatpatenta pretenziju formulējumā, ir līdzīga Latvijas piedāvātajam atbildes uz prejudiciālo jautājumu variantam, proti, ka, ja patenta pretenzija attiecas uz divu aktīvo vielu kombināciju, bet nekādā veidā neattiecas uz šīm aktīvām vielām, tās skatot atsevišķi, PAS, pamatojoties uz šādu patentu, nevar izdot.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties <http://curia.europa.eu>

Eiropas Savienības Tiesa (Tiesa) šī gada 10. novembrī ir pasludinājusi spriedumu prejudiciālā nolēmuma lietā C-348/10 Norma-A et Dekom. Šajā lietā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts lūdza Tiesas viedokli par Eiropas Savienības tiesību interpretāciju saistībā ar sabiedriskā transporta pakalpojumu līgumu slēgšanu koncesiju līgumu veidā.

Lūgums iesniegts tiesvedībā starp uzņēmumiem SIA „Norma A”, SIA „Dekom” un Ludzas novada domes tiesības pārņēmušo Latgales plānošanas reģionu par „koncesijas” piešķiršanu uzņēmumam SIA „Ludzas autotransporta uzņēmums” sabiedriskā autobusu transporta pakalpojumu sniegšanai Ludzas pilsētā un rajonā.

Lietas pamatā bija jautājums par to, vai par sabiedrisko pakalpojumu koncesiju atzīstams līgums, ar kuru līgumslēdzējai pusei nodotas tiesības sniegt sabiedriskā autobusu transporta pakalpojumus apstākļos, kad daļu no atlīdzības veido tiesības izmantot sabiedriskā transporta pakalpojumus, bet vienlaikus līgumslēdzēja iestāde kompensē pakalpojuma sniedzējam pakalpojuma sniegšanas rezultātā radušos zaudējumus, turklāt pakalpojuma izmantošanas risks ir ierobežots pakalpojuma sniegšanas kārtību reglamentējošo publisko tiesību noteikumu un līguma noteikumu dēļ.

Šajā lietā rakstiskos apsvērumus iesniedza arī Latvijas Republika, norādot, ka līguma kvalifikācijas izvērtēšana, atbilstoši Tiesas judikatūrai, būtu jāveic nacionālajai tiesai. Tāpat norādīja, ka konkrētajā gadījumā noslēgtais līgums var tikt klasificēts kā koncesijas līgums.

Atbilstoši Tiesas spriedumā noteiktajam par pakalpojumu (iepirkuma) līgumu Eiropas Savienības tiesību izpratnē ir uzskatāms līgums, ar kuru atbilstoši šo pakalpojumu sniegšanu regulējošajām publisko tiesību normām un līguma noteikumiem līdzējs neuzņemas būtisku līgumslēdzējas iestādes riska daļu. No tā secināms, ka būtiskākā atšķirība starp pakalpojumu un koncesiju līgumiem ir tāda, ka vienā gadījumā līgumslēdzējs neuzņemas risku, bet otrā – uzņemas.

Tiesa spriedumā norādīja, ka jautājums par to, vai attiecīgais pamatlietā aplūkotais tiesiskais darījums jā kvalificē kā pakalpojumu koncesija vai pakalpojumu publiskā iepirkuma līgums, ir jāizvērtē nacionālajai tiesai, ņemot vērā visas minētā tiesiskā darījuma īpatnības.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties <http://curia.europa.eu>

Eiropas Savienības Tiesa: samaksa nav slēptas reklāmas obligāts priekšnosacījums

Eiropas Savienības Tiesa ir pieņēmusi Latvijas viedoklim un interesēm atbilstošu spriedumu lietā par slēptas reklāmas jēdziena izpratni.

Šajā lietā Grieķijas tiesa jautāja Eiropas Savienības Tiesai, vai saistībā ar slēptu reklāmu samaksa vai cita veida atlīdzība ir obligāts tās konstatēšanas priekšnoteikums.

Atbilstoši Latvijas normatīvajiem aktiem (piemēram, Radio un televīzijas likums), lai reklāmu uzskatītu par slēptu un attiecīgi tādu, kas ir aizliegta, nav nepieciešams konstatēt, ka tā būtu pārraidīta par samaksu. Ņemot to vērā, Latvija nolēma iesaistīties šajā lietā un paust viedokli, ka samaksa nav obligāts elements slēptās reklāmas pārraidīšanas konstatēšanai un ir uzskatāma tikai par papildu pazīmi.

Tiesa nolēma atbalstīt Latvijas un citu lietas dalībnieku viedokli un nosprieda, ka maksa vai cita veida atlīdzība nav obligāts kritērijs, lai konstatētu slēptas reklāmas tīšu raksturu.

Tiesa secināja, ka dalībvalsts bez maksas vai citas atlīdzības var noteikt arī citus kritērijus, ar kuriem var pierādīt slēptās reklāmas tīšu raksturu. Pretējs viedoklis varētu apdraudēt televīzijas skatītāju interešu pilnīgu un pienācīgu aizsardzību. Dalībvalstīm saskaņā ar Eiropas Savienības tiesībām turklāt ir tiesības televīzijas raidorganizācijām, kas atrodas to teritorijā, noteikt arī sīkāk izstrādātus un stingrākus noteikumus, kā arī atsevišķos gadījumos izvirzīt atšķirīgus nosacījumus nekā tos, kas paredzēti Eiropas Savienības līmenī.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties www.curia.europa.eu (lieta Nr. C-52/10).

Eiropas Savienības Tiesa pasludina spriedumu par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas regulējumu

Šodien, 9. jūnijā, Eiropas Savienības Tiesa ir pasludinājusi spriedumu lietā par to, vai Eiropas Savienības (ES) tiesības liedz dalībvalstīm pieņemt tiesību aktus, kas, pamatojoties uz cietušā līdzdalību negadījuma izraisīšanā, atļauj pilnībā vai daļēji samazināt ceļu satiksmes negadījumā cietušajam izmaksājamās apdrošināšanas atlīdzības apmēru.

Konkrētajā lietā negadījumā cietušais bija nepilngadīgais. Atbilstoši nacionālās tiesas vērtējumam viņš bija pilnībā vainīgs negadījuma izraisīšanā. Negadījumā rezultātā cietušais gāja bojā un viņa vecāki cēla prasību nacionālajā tiesā pret satiksmes negadījumā iesaistītā transportlīdzekļa apdrošinātāju.

Atbilstoši Latvijas tiesiskajam regulējumam cietušai personai neatlīdzina zaudējumus, kas tai radās ar pašas šīs personas nodomu, personas rupjas neuzmanības vai nepārvaramas varas dēļ.

Tiesa nolēma atbalstīt Latvijas un vairāku citu lietas dalībnieku viedokli. Tiesa nosprieda, ka ES tiesības neliedz dalībvalstīm pieņemt tādus tiesību aktus, ar kuriem ir atļauts ceļu satiksmes negadījumā cietušajam liegt vai samazināt tiesības prasīt no negadījumā iesaistītā transportlīdzekļa vadītāja civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas atlīdzību, pamatojoties uz individuālu šī cietušā pilnīgas vai daļējas līdzdalības tam nodarītajā kaitējumā novērtējumu.

Tiesa atgādināja, ka cietušās personas tiesību uz atlīdzību apjoms, pamatojoties uz apdrošinātā civiltiesisko atbildību, būtībā ir reglamentēts valsts tiesībās, nevis ES tiesībās.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties www.curia.europa.eu (lieta Nr. C-409/09).

Eiropas Savienības Tiesa ir pieņēmusi Latvijas viedoklim un interesēm atbilstošu spriedumu lietā par tiesībām pārveidot cittautu vārdus un uzvārdus atbilstoši valsts valodas prasībām.

Šajā lietā Lietuvas tiesa uzdeva jautājumu par to, vai Eiropas Savienības tiesības pieļauj civilstāvokļa reģistrāciju apliecinošos dokumentos citas tautības vai etniskās grupas piederīgo vārdus un uzvārdus atveidot ar lietuviešu valodas alfabēta burtiem.

Arī Latvijā dažādos oficiālos dokumentos (piemēram, pase, dzimšanas apliecība u.c.) tiek veikta vārdu un uzvārdu atveidošana. Īpaši aktuāla šāda atveidošana ir gadījumos, kad vārda lietojums oriģinālvalodā neatbilstu latviešu valodas gramatikas prasībām (piemēram, gadījumos, kad vārdam ir nepieciešams pievienot galotni u.c.). Līdz ar to arī Latvija nolēma iesaistīties šajā lietā un paust atbalstu iespējai veikt atveidošanu.

Tiesa nolēma atbalstīt Latvijas, Lietuvas un citu valstu viedokli un nosprieda, ka Eiropas Savienības tiesības neaizliedz atveidot personas vārdu un uzvārdu tā, lai tiktu ievēroti valsts oficiālās valodas rakstības noteikumi.

Tiesa secināja, ka pat gadījumos, kad laulāto uzvārdi laulības apliecībā tiek atveidoti dažādi, nav konstatējams Eiropas Savienības tiesību pārkāpums.

Ja šāda atveidošana radītu personām nopietnas neērtības administratīvā, profesionālā un privātā jomā, nacionālajai tiesai ir jāizvērtē, vai atveidošana ir vajadzīga interešu, kuras ir paredzēts nodrošināt ar valsts tiesību aktiem, aizsardzībai un ir samērīga ar leģitīmi sasniedzamu mērķi.

Ar pilnu sprieduma tekstu iespējams iepazīties www.curia.europa.eu (lieta Nr. C-391/09).

Eiropas Savienības Tiesa (Tiesa) 2010. gada 11. novembrī ir pasludinājusi spriedumu lietā C-232/09 Danosa Latvijas tiesas uzdotā prejudiciālā jautājumā par ES tiesību interpretāciju. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts nolēma lūgt Tiesas viedokli par to, vai kapitālsabiedrības izpildinstitūcijas loceklis ir uzskatāms par darba ņēmēju ES tiesību izpratnē un vai tas, ka Komerclikuma 224. panta ceturrtā daļa atļauj atsaukt kapitālsabiedrības valdes loekli no amata bez jebkādiem ierobežojumiem, tostarp neatkarīgi no sievietes grūtniecības stāvokļa, nav pretrunā ES tiesībām.

Tiesa nolēma, ka, tāds kapitālsabiedrības loceklis, kurš sniedz sabiedrībai pakalpojumus un ir tās neatņemama sastāvdaļa, ir jāuzskata par darba ņēmēju gadījumā, ja viņa darbība noteiktu laiku tiek veikta citas sabiedrības struktūras vadībā vai kontrolē un ja viņš saņem darba samaksu.

Tiesa arī atzina, ka nav pieļaujams tāds valsts tiesiskais regulējums, kas ļauj bez ierobežojuma atsaukt kapitālsabiedrības loekli, ja attiecīgajai personai ir „strādājošas grūtnieces” statuss un ja lēmums par viņas atsaukšanu galvenokārt ir pamatots ar viņas grūtniecības stāvokli. Pat gadījumā, ja persona neatbilst „strādājošas grūtnieces” jēdzienam direktīvas izpratnē, valdes loekļa atsaukšana grūtniecības stāvokļa dēļ būtu uzskatāma par tiešu diskrimināciju dzimuma dēļ un būtu pretrunā ES tiesībām.

Tādējādi Tiesa secināja, ka valdes loceklis var tikt uzskatīts par darba ņēmēju ES tiesību izpratnē un uz viņu ir attiecināma ES tiesībās paredzētā aizsardzība.

Šā gada 25. februārī Eiropas Savienības Tiesas (turpmāk – EST) lietā lietā C-66/09 Kirin Amgen tika pasludināti ģenerālvokāta Īva Bota (Yves Bot) secinājumi. Lietas pamatā ir tiesvedība Lietuvas tiesā, kuras ietvaros farmācijas uzņēmums, kuram pieder zāļu patents un kuram ir šo zāļu tirdzniecības atļauja, vēlas saņemt Eiropas Savienības tiesībās paredzēto zāļu „papildus aizsardzības sertifikātu”.

Kā informē Tieslietu ministrijas EST departaments, farmaceitisko pētījumu veikšanai ir nepieciešami ievērojami ieguldījumi, ko iespējams segt vienīgi tad, ja tos veikušais uzņēmums uz pietiekami ilgu laiku iegūst monopoltiesības uz šādu pētījumu rezultātu izmantošanu. Tāpēc, lai novērstu risku, ka pētniecības centri, kas atrodas dalībvalstīs, varētu tikt pārvietoti uz valstīm, kas piedāvā lielāku aizsardzību, Eiropas Savienības tiesību akti paredz papildus sertifikāta piešķiršanu, ko valsts vai Eiropas patenta īpašnieks var iegūt ar vienādiem nosacījumiem visās dalībvalstīs.

Tomēr, lai nodrošinātu pieejamas zāļu cenas, ir jārada arī pēc iespējas brīvāka konkurence zāļu ražotāju starpā. Tādēļ papildu aizsardzību kādām zālēm var piešķirt tikai uz noteiktu laiku un saskaņā ar stingriem noteikumiem. Viens no šiem noteikumiem ir sešu mēnešu termiņš, kurā uzņēmējam jāiesniedz lūgums sertifikāta piešķiršanai.

Šīs lietas tiesvedības pamatā ir strīds par to, vai attiecībā uz Lietuvu par termiņa sākuma datumu uzskatāms pievienošanās Eiropas Savienībai datums vai arī datums, kad valstī pirmo reizi izsniegta atļauja konkrētajām zālēm. Tā kā arī Latvijā par sešu mēnešu termiņa sākumu tiek uzskatīts pirmās atļaujas izsniegšanas datums, Latvijas Republika šajā lietā iesniedza savus apsvērumus. Latvija pauda viedokli, ka, lai jaunajās dalībvalstīs netiktu aizkavēta konkurējošu zāļu ienākšana tirgū, kas, savukārt, veicina zāļu cenu samazināšanos, termiņš ir jāskaita no brīža, kad faktiski ir piešķirta atļauja produktu laist tirgū, nevis no brīža, kad jaunās dalībvalstis pievienojās Eiropas Savienībai.

Ģenerālvokāts secinājumos atbalstīja Latvijas viedokli. Ģenerālvokāts norādīja, ka jāņem vērā nelabvēlīgās sekas, kas rastos, ja datumu, kad ir saņemta pirmā zāļu tirdzniecības atļauja, pielīdzinātu datumam, kad šī atļauja tikusi attiecināta uz jaunajām dalībvalstīm. Šāds risinājums novestu pie tā, ka monopoltiesības zāļu ražošanai un tirdzniecībai tiktu iegūtas katru reizi, kad Eiropas Savienībai pievienojas jauna valsts, kas, savukārt, radītu zāļu tirgus nestabilitāti un zāļu lietotājiem neizdevīgu situāciju.

Eiropas Savienības Tiesa atbalsta Latviju strīdā par termiņa noteikšanu pārmaksātās PVN summas atmaksai

Eiropas Savienības Tiesa pieņēmusi spriedumu lietā *C-472/08 Alstom* Latvijas tiesas uzdotā prejudiciālā jautājumā par ES tiesību interpretāciju. Latvijas tiesa nolēma lūgt ES Tiesas viedokli par to, vai trīs gadu termiņš, kurā nodokļu maksātājs var iesniegt prasību atmaksāt pārmaksāto pievienotās vērtības nodokli (PVN), ko iekasējusi dalībvalsts nodokļu administrācija (Valsts ieņēmumu dienests), nav pretrunā PVN direktīvai.

Tiesa atzina, ka, lai gan PVN Direktīva skaidri nenosaka termiņu nodokļa pārmaksas saņemšanai, PVN atmaksāšanas tiesībām saskaņā ar tiesiskās drošības principu var piemērot noilguma termiņu.

Tiesa arī atzina, ka, nosakot šādu termiņu, jāievēro līdzvērtības un efektivitātes princips. Proti, ierobežojums nedrīkst būt mazāk labvēlīgs, kā līdzīga rakstura prasības, un tas nedrīkst pārmērīgi apgrūtināt šo tiesību izmantošanu.

Tādējādi Tiesa secināja, ka trīs gadu termiņš ir uzskatāms par "saprātīgu" termiņu, jo šāds termiņš ļauj izmantot tiesības, kas izriet no ES tiesību sistēmas.

Latvija iestāsies EKT lietā par nepilngadīgu bērnu interešu aizstāvību

Ministru kabinets šodien atbalstīja Latvijas iestāšanos Eiropas Kopienu Tiesas steidzamības kārtā skatāmajā lietā C-403/09 PPU *Detiček*, kurā tiks lemts par nepilngadīgu bērnu interešu aizstāvību.

Lietas pamatā ir tiesvedība Slovēnijas tiesā, kurā nepilngadīga bērna māte, Slovēnijas pilsoņe, lūdz noteikt pagaidu pasākumus, piešķirot viņai aizgādības tiesības pār bērnu.

Pirms vairāk nekā gada pagaidu ekskluzīvas aizgādības tiesības pār minēto bērnu Itālijas tiesa nodeva bērna tēvam – Itālijas pilsonim, Itālijā notiekošā laulības šķiršanās procesa ietvaros. Itālijas tiesa ne tikai piešķīra pagaidu ekskluzīvas aizgādības tiesības tēvam, bet arī nolēma bērnu ievietot aprūpes iestādē Romā. Taču māte nepakļāvās šim Itālijas tiesas pagaidu nolēmumam un kopā ar bērnu pārcēlās uz Slovēniju.

Latvijas Republikas iestāšanās *Detiček* lietā mērķis ir izmantot iespēju paust Latvijas pozīciju par Eiropas Savienības Padomes Regulas Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību trūkumiem. Latvija iestāsies pret pienākumu automātiski izpildīt citas Eiropas Savienības dalībvalsts tiesu nolēmumus, ja tie ir pretrunā ar bērna labākajām interesēm.

Latvijas interesēs ir censties panākt tādu Eiropas Kopienu Tiesas spriedumu, kura rezultātā Latvijai varētu rasties izredzes uz labvēlīgu iznākumu līdzīgā lietā, kurā strīds par bērna aizgādības tiesībām pastāv starp Itālijas un Latvijas pilsoni.

Eiropas Kopienu Tiesa lemj par labu aviopasažieriem

2009. gada 9. jūlijā, Eiropas Kopienu Tiesa (turpmāk – EKT) pieņēma spriedumu prejudiciālā nolēmuma lietā C-204/08 *Rehder*, ar kuru tiek precizēts, ka kompensācijas par atceltiem avioreisiem pasažieri tiesas ceļā var pieprasīt gan biļetē norādītās izlidošanas, gan ielidošanas valsts tiesā, kā arī aviokompānijas reģistrācijas valsts tiesā. Jautājumu EKT šajā lietā uzdeva Vācijas tiesa, bet savus rakstiskos apsvērumus iesniedza arī Latvija.

Lietas pamatā ir tiesvedība Vācijā, kuru pret aviosabiedrību *AirBaltic* par lidojuma *Minhene – Viļņa* atcelšanu ierosināja Vācijas pilsonis *Rēders*, lai piedzītu no aviosabiedrības kompensāciju 250 EUR apmērā. Tiesības uz kompensāciju, ja lidojums ir ticis atcelts, pasažieriem paredz t.s. Aviopasažieru kompensāciju regula (EK Nr. 261/2004). Taču šī regula nenosaka, kuras valsts tiesai šāda lieta ir piekritīga. Vienlaikus regula par tiesu jurisdikciju (EK Nr. 44/2001) paredz, ka par

pakalpojuma līgumiem prasītājs var iesūdzēt atbildētāju tās valsts tiesā, kurā saskaņā ar noslēgto līgumu pakalpojums tika sniegts vai tas bija jāsniedz (5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrais ievilkums). Tomēr nebija skaidrs, vai attiecībā uz aviopārvadājumiem par pakalpojuma sniegšanas vietu uzskatāma iekāpšanas un izkāpšana vieta, vai tikai viena no šīm vietām. Rēders prasību par kompensācijas piedziņu iesniedza Vācijas tiesā, bet AirBaltic apstrīdēja Vācijas tiesu jurisdikciju jeb iespēju skatīt šo lietu Vācijā. Aviokompānija uzskatīja, ka vienīgā vieta, kur šādu prasību var celt, ir AirBaltic reģistrācijas vieta (tātad – Latvijā), jo tā ir uzskatāma par šī gaisa pārvadājuma pakalpojuma sniegšanas vietu.

Šajā lietā pasažiera interesēs bija tiesāties Vācijas tiesā, kas ir izlidošanas valsts tiesa un arī viņa dzīvesvieta. Savukārt šāds risinājums būtu pretējs aviokompānijas interesēm, jo nozīmētu, ka arī turpmāk līdzīgos strīdos, pasažieri varētu iesniegt prasību pret aviokompāniju jebkuras ES dalībvalsts tiesā, no kurienes tā veic lidojumus. EKT tomēr lēma par labu pasažieriem nosakot, ka pasažieri ar prasību par kompensācijas piedziņu atcelta lidojuma gadījumā var vērsties ne tikai izlidošanas valsts tiesā, bet arī ielidošanas valsts tiesā pēc savas izvēles. Jāpiebilst, ka Aviopasažieru kompensāciju regulas izpratnē jēdziens „lidojums” ir viena gaisa pārvadātāja darbība attiecībā uz pārvadājumu kā “vienību” un nav identisks ceļojumam, kas var ietvert vairākus lidojumus, piemēram, lidojumu turp un atpakaļ .

EKT pamatoja, ka šajā gadījumā ir piemērojami īpašās jurisdikcijas noteikumi, kurus paredz regulas EK Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrais ievilkums. Proti, par pakalpojuma līgumiem (tātad, arī avio pārvadājumiem) prasītājs var iesūdzēt atbildētāju tās valsts tiesā, kurā saskaņā ar aviosabiedrības un pasažiera noslēgto līgumu (tātad, atbilstoši aviobiļetei norādītajam) pakalpojums tika sniegts vai tas bija jāsniedz. Attiecīgi bija nepieciešams noskaidrot, kurā valstī aviopakalpojums tiek sniegts – izlidošanas vai ielidošanas valstī, lai konstatētu, kuras valsts tiesai ir piekritīgs izskatāmais strīds.

Velkot paralēles ar spriedumu lietā C-386/05 Color Drack , kur EKT lēma, ka starp vairākām preču piegādes vietām, ir jācenšas atrast vieta, kurā ir visciešākā saikne starp noslēgto līgumu un tiesu, kurai lieta jāspriež, EKT lēma, ka arī attiecībā uz pakalpojumu līgumiem ir nepieciešams noteikt šādu vietu. Kā vienīgās vietas, kurām ir cieša saikne ar aviopārvadājumu pakalpojumiem, EKT konstatēja līgumā (t.i., aviobiļetei) norādītās lidmašīnas izlidošanas un ielidošanas vietas. EKT skaidro, ka aviokompānijas juridiskajai adresei vai galvenās darbības vietai nav vajadzīgās saiknes ar līgumu (darbības, kas veiktas šajā vietā, piemēram, atbilstoša gaisa kuģa un apkalpes locekļu nodrošināšana, ir loģistikas un sagatavošanas pasākumi līguma izpildei, bet nav saistīti ar līguma saturu, un tas pats attiecas uz līguma noslēgšanas vietu un biļetes piegādes vietu). Tomēr atšķirībā no preču piegādes dažādās vietās, gaisa pārvadājumi to rakstura dēļ ir pakalpojumi, kas sniegti nenodalāmi un vienoti lidmašīnas izlidošanas un ielidošanas vietā, tāpēc pasažieris var sniegt prasību par kompensācijas piedziņu vienas vai otras valsts tiesā pēc savas izvēles. Tai pat laikā šāds risinājums neliedz pasažierim vērsties aviokompānijas reģistrācijas valsts tiesā, jo šāda iespēja saskaņā ar regulu EK Nr. 44/2001 pastāv vienmēr.

Jāatzīmē, ka EKT šajā lietā neskatīja jautājumu pēc būtības, t.i., vai konkrētajā faktiskajā situācijā Vācijas pilsonim Rēderam pienākas kompensācija no „AirBaltic”, bet tikai jautājumu par to, kuras valsts tiesai piekritīga šīs lietas iztiesāšana. Tomēr šis ir svarīgs spriedums aviopasažieru tiesību aizsardzības jomā, jo EKT ir izskaidrojusi, kuras dalībvalsts tiesā pasažieri ir tiesīgi vērsties pret aviokompāniju ar prasību par kompensācijas izmaksu. Jāpiebilst, ka pasažieru tiesību aizsardzībai t.s. Aviopasažieru kompensāciju regula paredz daudz lētāku un vienkāršāku strīdu risināšanas mehānismu. Proti, dalībvalstīs ir izveidotas iestādes, kuras skata sūdzības par minētās regulas pārkāpumiem un, konstatējot pārkāpumu, var piemērot preventīvas sankcijas pret aviokompānijām. Latvijā šāda iestāde ir Patērētāju tiesību aizsardzības centrs. Visu Eiropas Savienības dalībvalstu iestāžu saraksts, kuras atbildīgas par aviopasažieru sūdzību izskatīšanu attiecībā uz neizmaksātām kompensācijām, kā arī tipveida veidlapa sūdzības iesniegšanai, pieejama šeit:

http://ec.europa.eu/transport/passengers/air/air_en.htm.

Šā gada 25. jūnijā Eiropas Kopienu Tiesa (turpmāk – EKT) pieņēma spriedumu prejudiciālā nolēmuma lietā C-14/08 Roda Golf, kurā jautājumus par Eiropas Savienības (turpmāk – ES) tiesību interpretāciju bija uzdevusi Spānijas tiesa. Lietā savus rakstiskos apsvērumus iesniedza arī Latvija.

Lietas pamatā ir Spānijas tiesas sekretāra atteikums izsniegt notariālu aktu par paziņojumu, ar kuru Spānijas uzņēmums Roda Golf & Beach Resort SL vienpusēji izbeidz nekustamā īpašuma pirkuma līgumus ar 16 adresātiem ar juridisko adresi Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotajā Karalistē un Īrijā. ES Padomes 2000. gada 29. maija Regula Nr. 1348/2000 par tiesas un ārpustiesas civillietu un komerclietu dokumentu izsniegšanu ES dalībvalstīs (turpmāk – Regula) paredz šādu dokumentu izsniegšanu, izmantojot sūtītāju un saņēmēju iestāžu starpniecību. Piemēram, Latvijā sūtītājas iestādes funkcijas veic Tieslietu ministrija.

Tā kā vēstules ar minētajiem paziņojumiem nebija saistītas ar uzsāktu tiesvedības procesu, Spānijas tiesas sekretārs atteicās tās nosūtīt, uzskatot, ka šādu dokumentu izsniegšana citās dalībvalstīs neietilpst Regulas piemērošanas jomā. Tomēr Spānijas tiesai jautājums nešķita viennozīmīgs un EKT tika jautāts, vai Spānijas uzņēmuma dokumenti var tikt uzskatīti par „ārpustiesas dokumentiem” Regulas izpratnē.

Regulā ārpustiesas dokumenta jēdziens nav definēts, un saskaņā ar Eiropas Kopienu Komisijas izdoto skaidrojumu līdz šim katra dalībvalsts nacionālā līmenī interpretēja un noteica, ko tā savā valstī uzskata par ārpustiesas dokumentiem.

Tādējādi Latvija līdz ar Spāniju, Čehiju, Vāciju, Grieķiju, Ungāriju un Poliju šajā lietā pauda viedokli, ka ārpustiesas dokumenta jēdzienam arī turpmāk jātiek definētam katrā atsevišķā dalībvalstī, jo katra valsts vislabāk var izvērtēt dokumentu būtiskos elementus.

Taču EKT pretēji dalībvalstu viedoklim secināja, ka „ārpustiesas dokuments” ir Kopienas tiesību jēdziens. EKT secināja, ka lietas pamatā esošie dokumenti ir uzskatāmi par „ārpustiesas dokumentiem”. Turklāt EKT, cita starpā, piešķīra nozīmi faktam, ka dokumentu sastādītājs ir notārs. EKT nepiekrita ģenerāladvokāta viedoklim, saskaņā ar kuru vērtējums, vai konkrētais dokuments ir vai nav uzskatāms par „ārpustiesas dokumentu”, būtu jāveic atbilstoši vienotiem Kopienas līmenī noteiktiem kritērijiem.

Atsaucoties uz minētās Regulas mērķi – nodrošināt iekšējā tirgus pareizu darbību, cita starpā paātrinot tiesas un ārpustiesas civillietu un komerclietu dokumentu nosūtīšanu starp dalībvalstīm un to izsniegšanu, EKT secināja, ka tiesu iestāžu sadarbībai būtu jānotiek ne tikai tiesvedības laikā. Šāda sadarbība var rasties gan notiekošā tiesvedībā, gan ārpus šādas procedūras, ja vien attiecīgā sadarbība notiek starpvalstu mērogā un ir vajadzīga iekšējā tirgus pareizai darbībai. Tādējādi EKT atbalstīja lietas pamatā esošo notariālo dokumentu izsniegšanu saskaņā ar Regulu, kas nozīmē šādu dokumentu izsniegšanā citās dalībvalstīs esošiem adresātiem iesaistīt attiecīgo dalībvalstu nozīmētās sūtītājas un saņēmējas iestādes.

TM Sabiedrisko attiecību nodaļa

Tālrunis: 67036714, 67036712

e-pasts: prese.tm@tm.gov.lv

Eiropas Kopienu Tiesa sniedz savu atbildi par pirmo Latvijas tiesas uzdoto prejudiciālo jautājumu

Šodien Eiropas Kopienu Tiesa (turpmāk - EKT) pieņēma spriedumu par pirmo Latvijas tiesas uzdoto prejudiciālo jautājumu (lieta C-16/08) saistībā ar muitā deklarētas preces piederību konkrētai Eiropas Savienības (turpmāk – ES) Kombinētās nomenklatūras iedaļai, kas nosaka precei piemērojamo nodokli.

Kā informē Tieslietu ministrijas Eiropas Kopienu Tiesas departaments, jautājumu EKT uzdeva Administratīvā apgabaltiesa, izskatot strīdu starp muitas brokeri SIA "Schenker" un Valsts ieņēmumu dienestu (turpmāk - VID).

Lietas pamatā ir VID lēmums, kurā norādīts, ka preces, kuras "Schenker" deklarēja (t.i. šķidro kristālu ierīces ar aktīvo matricu – paneļus), ir uzskatāmas par precēm, kurām piemīt pabeigtas preces īpašības, tādējādi uz tām attiecināms kombinētās nomenklatūras kods, kurš nosaka maksājamo nodokli par precēm 14% apmērā.

Taču "Schenker" uzskata, ka minētie paneļi ir paredzēti importam uz Lietuvas rūpnīcu un nevar tikt pielīdzināti gatavām un pabeigtām precēm, tādējādi tie deklarējami ar citu kodu un par šīm precēm nav jāmaksā nodoklis.

Savukārt EKT savā spriedumā, piekritot Eiropas Kopienu Komisijas nostādnei, neatbalstīja nevienu no minētajām pozīcijām, norādot, ka nacionālajai tiesai, pieņemot nolēmumu šajā lietā, ir jāņem vērā preces objektīvās īpašības un izmantošanas mērķi, un paneļi ar tādu aprīkojumu kā pamata lietā ir klasificējami kā specifiskas detaļas. Taču arī pēc šī koda par precēm nodoklis šobrīd nav noteikts, taču 2004. gadā ievadmuita šādām precēm bija noteikta 5 % apmērā.

Šis spriedums ir jau otrs, kuru EKT pieņem, atbildot uz Latvijas tiesu uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem par kādas ES tiesību normas interpretāciju. Šī gada februārī EKT jau pieņēma pirmo spriedumu (lieta C-93/08) uz Latvijas tiesas jautājumu par muitas procedūru piemērošanu kontrafaktām precēm un arī tajā strīds norisinājās starp VID un "Schenker".

Pašlaik EKT tiesvedībā vēl atrodas trešā prejudiciālā nolēmuma lūguma lieta no Latvijas (C-472/08) par pievienotās vērtības nodokļa pārmaksu atmaksāšanas ierobežojumu.

Tieslietu ministrijas Sabiedrisko attiecību nodaļa

Informē valdību par Latvijas dalību Eiropas Kopienu Tiesas lietās

Šodien Tieslietu ministrija informēja valdību par Latvijas dalību Eiropas Kopienu Tiesas (turpmāk - EKT) un Pirmās instances tiesas (turpmāk – PIT) lietās laika posmā no 2008. gada 1. janvāra līdz 2009. gada 28. februārim.

Atbilstoši Eiropas Kopienas dibināšanas līgumam (turpmāk – EK Līgums) Latvija kā Eiropas Savienības (turpmāk – ES) dalībvalsts var piedalīties tiesvedības procesā EKT un PIT gan kā prasītājs, piemēram, lūdzot atcelt ES institūcijas izdotu tiesību aktu (regulu, direktīvu, lēmumu), gan kā atbildētājs lietās par tādu dalībvalsts pienākumu neizpildi, kas izriet no EK Līguma.

Kā teikts informatīvajā ziņojumā, līdz pārskata sagatavošanas brīdim Latvija ir vienīgā no tām desmit ES dalībvalstīm, kas pievienojās ES 2004. gadā, pret kuru Eiropas Komisija vēl nav vērsusies EKT ar prasību par dalībvalsts saistību neizpildi.

Latvija var paust savu viedokli gan lietas tiesvedības pirmajā daļā jeb rakstiskajā procesā, gan procesa otrajā daļā – mutvārdu procesā jeb tiesas sēdē. Tomēr jāatzīmē, ka mutvārdu process nav obligāta tiesvedības sastāvdaļa, un attiecīgi tas var arī nenotikt, ja neviens no tiesvedības procesā iesaistītajiem nepieprasa.

Šajā pārskata periodā rakstisks viedoklis ir sniegts trīs prejudiciālā nolēmuma lietās, kas ierosinātas pēc Latvijas tiesu uzdotiem prejudiciāliem jautājumiem – C-16/08 Schenker, C-93/08 Schenker, C-472/08 Alstom – un trīs lietās, kas ierosinātas pēc citu ES dalībvalstu tiesu prejudiciālā nolēmuma lūgumiem, proti, C 14/08 Roda Golf & Beach Resort, C 135/08 Rottmann, C-204/08 Rehder. Rakstisks viedoklis ir sniegts arī divās tiešo prasību lietās, kurās Eiropas Komisija vērsusies pret citām dalībvalstīm par no EK Līguma izrietošo saistību neizpildi – C-50/08 Komisija pret Francijas Republiku un C-54/08 Komisija pret Vācijas Federatīvo Republiku.

Mutvārdu apsvērumus Latvija ir paudusi divās prejudiciālā nolēmuma lietās – C-195/08 Rinau un C 93/08 Schenker – un divās tiešo prasību lietās – T-185/05 Itālija Republika pret Komisiju un C-531/06 Komisija pret Itālijas Republiku. Lietā C-531/06 Komisija pret Itālijas Republiku, kurā viedokli gan rakstiski, gan mutiski ir paudusi arī Latvija, tika pasludināti ģenerālvokāta secinājumi, bet trīs lietās tika pieņemti spriedumi – C-167/05 Komisija pret Zviedrijas Karalisti, C-195/08 Rinau un T 185/05 Itālijas Republika pret Komisiju. Jāpiebilst, ka lieta C-195/08 Rinau, kuras mutvārdu procesā piedalījās arī Latvija, bija pirmā prejudiciālā lieta, kuras izskatīšanai EKT tika piemērota steidzamības procedūra. Šī procedūra tiek piemērota no 2008. gada 1. marta un tika ieviesta, lai īpašos gadījumos, kad strīds nacionālajā tiesā ir jāatrisina bez kavēšanās, taču tam ir nepieciešams EKT viedoklis par ES tiesību interpretāciju.

Izvērtējot Latvijas dalību EKT un PIT lietās, secināts, ka šajā pārskata periodā uz pusi ir palielinājies to tiesu lietu skaits, kurās piedalās Latvija. Arī turpmāk prognozējams šo tiesu lietu skaita pieaugums, jo pakāpeniski palielinās valsts pārvaldes iestāžu izpratne par iespējām aizstāvēt savas nozares intereses, paužot viedokli attiecīgajos jautājumos, teikts ziņojumā. Līdz ar to būtu nepieciešams īpašu uzmanību pievērst prioritāru jautājumu definēšanai, kas ir nozīmīgi Latvijas ekonomikas, ārpolitikas un citu interešu īstenošanai, lai nākotnē realizētu mērķtiecīgu un sistemātisku dalību šādās tiesu lietās.

Ar pilnu informatīvo ziņojumu iespējams iepazīties Ministru kabineta un Tieslietu ministrijas mājas lapas "Latvijas pārstāvība EKT" sadaļā. Savukārt ar spriedumiem iespējams iepazīties Eiropas Kopienu Tiesas mājas lapā <http://curia.europa.eu>, Tieslietu ministrijas mājas lapā www.tm.gov.lv, kā arī Latvijas Tiesu portālā www.tiesas.lv.

Laura Pakalne
TM Sabiedrisko attiecību nodaļas
pārvaldes vecākā referente
Tālrunis: 67036714
e-pasts: Laura.Pakalne@tm.gov.lv

Brīvas vakances Eiropas Kopienu Tiesas ārštata tulkotāju amatiem

Pamatojoties uz Eiropas Kopienu Tiesas Tulkošanas departamenta izsludināto procedūru pamatlīgumu noslēgšanai par juridisku dokumentu tulkošanu, Eiropas Kopienu Tiesa aicina piedalīties konkursā uz ārštata tulkotāju vietām tulkošanai no angļu, franču, vācu, spāņu, itāļu un holandiešu valodām uz latviešu valodu. Iespējams pieteikties uz vienu vai vairākām no minēto valodu kombinācijām.

Pretendenti var būt juridiskas un/vai fiziskas personas. Kandidātiem nepieciešamā kvalifikācija: augstākā juridiskā vai cita profila augstākā izglītība. Pretendentiem, kuriem nav augstākās juridiskās izglītības, nepieciešama vismaz divu gadu pieredze juridisku tekstu tulkošanā. Prasība visiem kandidātiem: teicamas latviešu un ļoti labas atbilstošās svešvalodas zināšanas.

Paziņojums par līgumu, kurā ietverti piedalīšanās nosacījumi, ir publicēts Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša pielikumā: S sērija, Nr. 61, 28.03.2009.

Pieteikšanās termiņš – 2009. gada 27. aprīlis.

Sīkāka informācija – FreelanceLV@curia.europa.eu

Interneta vietnē <http://curia.europa.eu> ir pieejami arī ar citu valodu kombinācijām saistīti paziņojumi par līgumu.

Iecelti jauni EKT un PIT tiesneši un ģenerāladvokāti

Ar Eiropas Kopienu dalībvalstu valstību pārstāvju lēmumu, ņemot vērā to, ka vairākiem Eiropas Kopienu Tiesas locekļiem 2009. gada 6. oktobrī beidzas pilnvaru termiņš kā arī to, ka amatu Pirmās instances tiesā 2009. gada 31. augustā plāno atstāt tiesnese no Somijas (Virpi Tiili), tiek iecelti jauni tiesneši un ģenerāladvokāti.

Tāpat kā iepriekš savu darbu Eiropas Kopienu tiesā arī no 2009. gada 7. oktobra līdz 2015. gada 6. oktobrim turpinās tiesneši Lars Bay Larsen, Aindrias Ó Caoimh, Endre Juhász, Jean-Jacques Kasel, Koen Lenaerts, Uno Lõhmus, Allan Rosas, Rosario Silva de Lapuerta un Vassilios Skouris, kuriem no jauna pievienosies Marek Safjan un Daniel Šváby. Vēl divi tiesneši tiks iecelti vēlāk, jo šobrīd nav ierosināti kandidāti.

Par Eiropas Kopienu Tiesas ģenerāladvokātiem atkārtoti tiek iecelti Juliane Kokott, Dàmaso Ruiz-Jarabo Colomer un Eleanor Sharpston, kuriem 2009. gada 7. oktobrī pievienosies ģenerāladvokāts no Somijas – Niilo Jääskinen.

Savukārt Pirmās instances tiesā uz atlikušo Virpi Tiili pilnvaru laiku no 2009. gada 1. septembra līdz 2010. gada 31. augustam tiek iecelts Heikki Kanninen.

Lietas pamatā ir tiesvedība Spānijas tiesā (Juzgado de Primera Instancia e Instrucción), kurā komercsabiedrība Roda Golf & Beach Resort S. L. (turpmāk – Roda Golf) pārsūdzēja Spānijas tiesas darbinieka atteikumu paziņot Apvienotās Karalistes kompetentajai saņēmējai iestādei sešpadsmit adresātiem nosūtīto vēstulju saturu, jo saistībā ar šiem dokumentiem nebija ierosināta nekāda tiesvedība. Roda Golf savā sūdzībā tomēr norāda, ka Eiropas Savienības Padomes (EK) 2000. gada 29. maija Regula 1348/2000 par tiesas un ārpustiesas civillietu un komerclietu dokumentu izsniegšanu Eiropas Savienības dalībvalstīs (turpmāk – Regula 1348/2000) paredz arī ārpustiesas dokumentu nosūtīšanu dalībvalstu kompetentajām iestādēm.

Spānijas tiesa, ievērojot to, ka pati Regula 1348/2000 neparedz jēdziena „ārpustiesas dokumenti” skaidrojumu, kā arī nepastāvot citam pietiekami viennozīmīgam šī termina tulkojumam, pieņēma lēmumu par prejudiciālā nolēmuma lūguma izteikšanu Eiropas Kopienu Tiesai. Lietā savus apsvērumus ir iesniegušas Latvija, Ungārija, Polija, Slovākija, Čehijas Republika, Spānija, Grieķija, Vācija, Itālija un Eiropas Kopienu Komisija (turpmāk – Eiropas Komisija).

Ģenerālvokāts savos secinājumos analizē, pirmkārt, vai Regula 1348/2000 paredz ārpustiesas dokumentu izsniegšanas iespēju, ja tiesvedība vēl nav tikusi uzsākta un, otrkārt, kas būtu izprotams ar ārpustiesas dokumentiem.

Attiecībā uz pirmo jautājumu tiek norādīts uz to, ka ne Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 65. pants, kas norāda uz ārpustiesas dokumentu izsniegšanu, ne Regula 1348/2000, neprecizē, vai saistībā ar šiem dokumentiem ir jānorisinās tiesvedībai. Savukārt Regulas 1348/2000 preambulas sestais punkts uzsver tiesvedības efektivitātes un ātruma nodrošināšanas nepieciešamību, cita starpā, minot arī ārpustiesas dokumentus. Turklāt Eiropas Komisijas apstiprinātais glosārijs**, kurš gan nesatur izsmelošu ārpustiesas dokumentu uzskaitījumu, bet sniedz ieskatu par to, kas tiek uzskatīts par ārpustiesas dokumentu dažādās dalībvalstīs, atbalsta plašu Regulas 1348/2000 piemērojamību. Tādēļ ģenerālvokāts secina, ka ārpustiesas dokumenti nav vienīgi tādi dokumenti, kas iekļauti kādā lietā, kas atrodas tiesvedībā. Norādot uz iespējamo apgrūtinājumu, ko šāda iztulkošana var atstāt uz nacionālajām tiesām (t.i., izsniedzamo dokumentu skaita palielināšanās), ģenerālvokāts tomēr secina, ka šāds risks pats par sevi neattaisno sašaurinātu Regulas 1348/2000 piemērošanu un tādējādi norāda uz nākamā jautājuma izšķirošo būtību.

Analizējot jēdziena „ārpustiesas dokumenti” iespējamo saturu, ģenerālvokāts, neskatoties uz vairāku valstu, tostarp Latvijas, iebildumiem, norāda, ka neuzskata par iespējamu tādu Regulas 1348/2000 interpretāciju, saskaņā ar kuru tās 16. pants atstāj šā jēdziena satura noskaidrošanu tikai dalībvalstu likumdošanas ziņā. Sekojoši, ģenerālvokāts uzaicina EKT definēt „ārpustiesas dokumenta” jēdziena saturu atbilstoši Regulas 1348/2000 mērķiem, vienlaicīgi ievērojot dalībvalstu tiesiskā regulējuma dažādību šajā jautājumā. Ģenerālvokāts secina, ka pamatojoties uz vēsturisko ārpustiesas dokumentu jēdziena izpratni Eiropas Savienības līmenī (piemēram, Hāgas 1965. gada 15. novembra Konvencijas par tiesas un ārpustiesas civillietu un komerclietu dokumentu izsniegšanu ārvalstīs 17. pants) un dalībvalstu sniegtajiem piemēriem, kas iekļauti glosārijā, iespējams identificēt trīs pamatzīmes, kas raksturo ārpustiesas dokumentus. Proti, ārpustiesas dokuments ir tāds dokuments kuru izdevusi tāda iestāde vai persona, kas īsteno valsts varu vai kas izdots uz publisko tiesību akta pamata; otrkārt, šādi dokumenti rada specifiskas tiesiskās sekas, kas tos atšķir no dokumentiem, uz kuriem nav tikusi piemērota attiecīgā procedūra (piemēram, notariāla apliecināšana); un, treškārt, šādam dokumentam jābūt kaut kādā mērā saistītam ar prasību iespējamajā tiesvedības procesā.

Lai arī Latvija savos rakstiskajos apsvērumos bija uzsvērusi, ka ārpustiesas dokumentu jēdziena izpratni ir efektīvāk atstāt katras dalībvalsts ziņā, pašlaik ir iespējams secināt, ka ģenerālvokāts ir aicinājis EKT tulkot ārpustiesas dokumenta jēdzienu samērā plaši, piedāvājot trīs kritērijus saskaņā ar kuriem dalībvalsts tiesai būtu jāizvērtē šādi dokumenti, lai tos uzskatītu par „ārpustiesas dokumentiem” Regulas 1348/2000 izpratnē.

* Ģenerālvokāta secinājumiem ir konsultatīvs raksturs, Tiesai tie nav saistoši.

** T.i., runa ir par Eiropas Komisijas 2001. gada 25. septembra lēmumu 2001/781, ar ko apstiprina saņēmēju iestāžu rokasgrāmatu un to dokumentu glosāriju, kurus var izsniegt saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1348/2000 par tiesas un ārpustiesas civillietu un komerclietu dokumentu izsniegšanu dalībvalstīs. Dokumentam ir bijuši vairāki grozījumi.

2009. gada 12. februārī Eiropas Kopienu Tiesa (turpmāk - EKT) pieņēma pirmo spriedumu (lieta C-93/08) Latvijas tiesas uzdotā prejudiciālā jautumā par Eiropas Savienības tiesību interpretāciju. Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 234. pants paredz dalībvalstu tiesām tiesības uzdot EKT jautājumu par tādu Eiropas Savienības tiesību normu interpretāciju, kuru piemērošana tai neliekas skaidra.

Kā informē Tieslietu ministrijas Eiropas Kopienu Tiesas departaments, jautājumu EKT uzdeva Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments, izskatot strīdu starp muitas brokeri SIA "Schenker" un Valsts ieņēmumu dienestu (turpmāk - VID). Savus apsvērumus šajā lietā pauda arī Latvijas, Čehijas Republikas, Grieķijas un Somijas valdību pārstāvji, kā arī ES Komisijas pārstāvji.

Lietas pamatā ir VID lēmums uzlikt administratīvo sodu muitas brokerim par muitas procedūras piemērošanu precēm, kuras pārkāpj intelektuālā īpašuma tiesības (t.i. viltotām precēm), vienlaicīgi arī iznīcinot šīs viltotās preces uz vienošanās pamata starp attiecīgās preču zīmes īpašnieku ("Nokia Corporation") un preču saņēmēju (SIA "Rovens").

EKT savā spriedumā atbalstīja VID un Latvijas pozīciju, saskaņā ar kuru attiecīgā muitas Regula (Nr. 1383/2003) interpretējama tādējādi, ka dalībvalstīm jebkurā gadījumā ir tiesības papildus viltoto preču iznīcināšanai vainīgās personas sodīt, jo preču iznīcināšana nav uzskatāma par sodu. Pie šāda secinājuma EKT nonāk, cita starpā konstatējot, ka tādu preču, saistībā ar kurām tiek pārkāptas intelektuālā īpašuma tiesības (t.i., viltotu preču), ieviešana Kopienas muitas teritorijā ir vispārīgi aizliegama un dalībvalstis var paredzēt efektīvus, samērīgus un preventīvus sodus.

EKT izskatīšanas procesā atrodas vēl divi Latvijas tiesu uzdoti prejudiciālā nolēmuma lūgumi (lieta C-16/08 un lieta C-472/08).

2008. gada 16. decembrī Eiropas Kopienu Tiesā (turpmāk – Tiesa) tika pasludināti ģenerālvokāta Īva Bota (Yves Bot) secinājumi* lietā C-531/06 Eiropas Kopienu Komisija pret Itālijas Republiku.

Lietas pamatā ir Komisijas prasība pret Itāliju par EK Līguma 43. un 56. pantā noteikto pienākumu neizpildi. Saskaņā ar Itālijas tiesisko regulējumu privātas aptiekas var pārvaldīt tikai fiziskas personas ar farmaceita izglītību, kā arī personālsabiedrības un kooperatīvās sabiedrības ar ierobežotu atbildību, kuru vienīgais darbības veids ir aptiekas pārvaldīšana un kuru akcionāri ir farmaceiti, kas ir reģistrēti farmaceitu profesionālās kolēģijas reģistrā. Pēc Komisijas domām, Itālija tādējādi ir pārkāpusi EK Līgumā noteikto aizliegumu ierobežot brīvību veikt uzņēmējdarbību un aizliegumu ierobežot brīvu kapitāla apriti. Aizliegums pārkāpts arī nosakot, ka uzņēmumi, kuri nodarbojas ar farmācijas produktu izplatīšanu, nevar iegūt akciju daļas uzņēmumos, kas pārvalda pašvaldību aptiekas.

Ģenerālvokāts savos secinājumos vispirms norāda, ka dalībvalstīm ir liela rīcības brīvība veselības aizsardzības jomā un tās pašas var izlemt, kādā apmērā un kādā veidā tās vēlas nodrošināt sabiedrības veselības aizsardzību (dominējoša dalībvalstu kompetence). Tomēr, īstenojot šādu kompetenci, dalībvalstīm ir jāievēro Kopienas tiesības, it īpaši EK Līguma noteikumi par aprites brīvībām. Tādējādi, ierobežojošu noteikumu ietveršana nacionālajā tiesiskajā regulējumā būs uzskatāma par pārkāpumu, ja šie noteikumi būs pretrunā Kopienas tiesībām.

Šajā gadījumā ģenerālvokāts uzskata, ka Itālijas tiesību aktos noteiktie ierobežojumi ir saderīgi ar EK Līguma 43. pantu, jo saskaņā ar Tiesas judikatūru tie nav diskriminējoši, tiem ir leģitīms mērķis, kas ir piemērots konkrētā mērķa sasniegšanai, un tie nepārsniedz to, kas nepieciešams šī mērķa sasniegšanai. Pēc ģenerālvokāta domām, farmaceits, kas ir savas aptiekas īpašnieks, ir finansiāli neatkarīgs, un tas garantē farmaceitam tā profesijas brīvu veikšanu. Šāds farmaceits rūpējas par to, lai panāktu līdzsvaru starp ekonomiskiem apsvērumiem un sabiedrības veselības aizsardzības apsvērumiem, kas viņu atšķir no uzņēmēja, kurš ir tikai investors. Respektīvi, profesionāls farmaceits ir kā filtrs starp zāļu ražotāju un sabiedrību, lai neitrāli uzraudzītu zāļu pareizu lietošanu, tādējādi cīnītos pret zāļu pārtēriņa fenomenu un nodrošinot zāļu daudzveidību. Tādējādi tiek novērsts interešu konflikta risks, kas varētu būt saistīts ar aptieku nozares vertikālu integrāciju, kas, savukārt, varētu atstāt negatīvu ietekmi uz zāļu izsniegšanas darbībām. Visbeidzot, farmaceits ir pilnībā atbildīgs par savu profesionālo rīcību, jo pienākumu neizpildes gadījumā tam ne vien tiek atņemta atļauja praktizēt, bet arī tiek anulēta aptiekas darbības atļauja ar visām no tā izrietošajām sekām, kas tādējādi ir jo īpaši efektīvs paņēmieni, lai nodrošinātu sabiedrības pienācīgu nodrošināšanu ar zālēm. Attiecīgi ģenerālvokāts uzskata, ka šie ierobežojumi ir samērīgi un attaisnojami, jo Itālija preventīvi īstenojusi pasākumus, kas ir piemēroti, lai nodrošinātu sabiedrības veselības aizsardzību.

Attiecībā uz EK Līguma 56. panta pārkāpumu, ģenerālvokāts nekonstatē pārkāpumu, jo būtībā kapitāla brīvas aprites ierobežojums šajā gadījumā ir uzņēmējdarbības brīvības ierobežojuma sekas.

Ņemot vērā visu minēto, ģenerālvokāts aicina Tiesu noraidīt Komisijas prasību kā nepamatotu.

Tā kā Latvijā pastāv ļoti līdzīgs tiesiskais regulējums kā Itālijā, tad Latvija, atbalstot Itāliju, šajā lietā sniedza savu viedokli gan rakstveida procesā, gan Tiesas sēdē 2008. gada 3. septembrī. Ģenerālvokāta secinājums, ka Itālijas tiesību aktos noteiktie ierobežojumi farmācijas jomā ir saderīgi ar EK Līguma noteikumiem, saskan ar Latvijas pozīciju šajā lietā.

* Ģenerālvokāta secinājumiem ir konsultatīvs raksturs, tie nav saistoši Tiesai.

Pirmās instances tiesa apmierina Itālijas, Spānijas un Latvijas prasību atcelt Komisijas lēmumu par valodu lietošanu ES Oficiālajā Vēstnesī

2008. gada 20. novembrī Pirmās instances tiesa (turpmāk – PIT, tiesa) pasludināja spriedumu lietā T-185/05 Itālijas Republika pret Eiropas Kopienu Komisiju. Savus apsvērumus šajā lietā, atbalstot Itālijas Republiku, izteica arī Latvijas Republika un Spānijas Karaliste.

2004. gadā Eiropas Kopienu Komisija (turpmāk - EK) pieņēma lēmumu par valodu lietošanu, saskaņā ar kuru paziņojumi par augstākā līmeņa vadītāja amata vakanci Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī (turpmāk – ES OV) publicējami vienīgi angļu, vācu un franču valodā. Itālija, vērsoties PIT, lūdza atcelt EK lēmumu un paziņojumu par konkursu uz Eiropas Krāpšanas apkarošanas biroja ģenerāldirektora amatu, kas pamatojoties uz šo lēmumu tika publicēts tikai trīs minētajās valodās. Latvija un Spānija atbalstīja Itālijas prasību un lūdza PIT atcelt gan minēto 2004. gada EK lēmumu, gan konkrēto paziņojumu par konkursu uz Eiropas Krāpšanas apkarošanas biroja ģenerāldirektora amatu.

Lai gan PIT atcēla abus minētos aktus, tā nepiekrita atsevišķiem Itālijas (kā arī Latvijas un Spānijas argumentiem). PIT norādīja, ka neviens noteikums un Kopienu tiesību princips neparedz, ka publicēšanai vienmēr ir jānotiek visās oficiālajās valodās un ka katram pilsonim jānodrošina tiesības uz to, lai visi dokumenti, kas var ietekmēt viņa intereses, vienmēr tiktu sagatavoti viņa dzimtajā valodā. Bez tam, 1958. gada Regulas Nr. 1, ar ko nosaka Kopienā lietojamās valodas, 6. pants ļauj Kopienas iestādēm savos reglamentos noteikt, kuras valodas ir lietojamas īpašos gadījumos, un šie noteikumi attiecas gan uz Kopienu ierēdņiem un citiem darbiniekiem, gan arī potenciālajiem kandidātiem, jo paziņojumu publicēšana par vakancēm uz augsta līmeņa vadītāju amatam ir uzskatāms par īpašu personāla darbā pieņemšanas procedūru aspektu.

Taču PIT spriedumā atbalsta Itālijas, Spānijas un Latvijas paustos argumentus, ka EK lēmuma piemērošana var radīt kandidātu, kas piedalās personāla atlases procedūrā, diskrimināciju valodas dēļ. EK ir tiesīga publicēt ES OV pilnu šāda paziņojuma tekstu tikai dažās valodās, ja tā informē visus kandidātus par attiecīgā paziņojuma esamību un izdevumiem, kuros paziņojums ir publicēts pilnībā. Lai arī EK tiesas sēdē uzsvēra, ka informācija par vakancēm tika nodrošināta pietiekošā apmērā, jo ieinteresētajiem indivīdiem ir jāzina tās trīs valodas, kurās šie paziņojumi tika publicēti, turklāt šie paziņojumi tika ievietoti gan EK interneta mājas lapā, gan dalībvalstu nacionālajā presē, PIT šo argumentu noraidīja. Tiesa apstiprināja Latvijas viedokli, ka, pirmkārt, nav iespējams prezumēt, ka potenciālie kandidāti, pat zinot vienu no šīm valodām, iepazīsies ar kādu citu ES OV izdevumu, kā vien to, kas publicēts dzimtajā valodā, un, otrkārt, ka paziņojumi dalībvalstu presē nav pietiekami, lai secinātu, ka EK būtu veikusi visus nepieciešamos pasākumus, jo EK lēmums nebija publicēts ES OV un attiecīgi citu, izņemot angļu, vācu un franču valodas, izdevumu lasītāji par izmaiņām netika informēti.

Ņemot vērā minēto, PIT secināja, ka EK lēmums par valodu lietošanu un paziņojums uz Eiropas Krāpšanas apkarošanas biroja ģenerāldirektora amatu ir atceļams.

Eiropas Kopienu Tiesā spriež par privāttaptieku nākotni

2008. gada 3. septembrī Eiropas Kopienu Tiesa (turpmāk – EKT) izskatīja lietu par Eiropas Savienības dalībvalstīs pastāvošo tiesisko regulējumu, kas nosaka ierobežojumus uzņēmējdarbībai privāttaptieku jomā.

Mutvārdu procesā EKT uzklusēja Itālijas, Vācijas, Grieķijas, Spānijas, Francijas, Austrijas, Somijas, Latvijas, Polijas, Nīderlandes un Īrijas, kā arī Eiropas Komisijas (turpmāk – Komisijas) un citu ieinteresēto personu paskaidrojumus kopumā trijās ierosinātajās lietās, kuru pamatā ir Eiropas Kopienas dibināšanas līgumā (turpmāk – EK Līgums) paredzētās brīvības veikt uzņēmējdarbību interpretāciju saistībā privāttaptieku darbību un tām noteiktajiem ierobežojumiem.

Lietas C-531/06 Eiropas Komisija pret Itālijas Republiku pamatā ir Komisijas prasība pret Itāliju par EK Līguma 43. un 56. pantā noteikto pienākumu neizpildi. Itālija ir noteikusi, ka tiesības veikt uzņēmējdarbību privāttaptieku jomā ir tikai tām

fiziskajām personām, kas ieguvušas farmaceita izglītību, bet uzņēmumiem – tikai tiem, kuru sastāvā ir vienīgi farmaceiti. Pēc Komisijas domām, tādējādi Itālija ir pārkāpusi EK Līgumā noteikto aizliegumu ierobežot brīvību veikt uzņēmējdarbību un aizliegumu ierobežot brīvu kapitāla apriti. Aizliegums pārkāpts arī, nosakot, ka uzņēmumi, kuri nodarbojas ar farmācijas produktu izplatīšanu, nevar iegūt akciju daļas uzņēmumos, kas pārvalda pašvaldību aptiekas.

Tāpat arī apvienotajās lietās C-171/07 un C-172/07 Vācijas tiesa lūdza EKT sniegt prejudiciālu nolēmumu par to, vai minētais EK Līguma 43. pants un 48. pants, kas nosaka sabiedrību tiesības veikt uzņēmējdarbību, ir interpretējams tādējādi, ka tas liedz kapitālsabiedrībām, kuras nepieder farmaceitiem, tiesības pārvaldīt aptiekas.

Viedokli par to, ka noteikumi nepamatoti ierobežo EK Līgumā noteiktās brīvības, puda Komisijas, Polijas, Nīderlandes, Īrijas un Vācijas federatīvās zemes Saarland, kā arī Nīderlandē reģistrētā uzņēmuma Doc Morris pārstāvji. Komisijas pārstāvji uzstāja, ka augstu sabiedrības veselības aizsardzības līmeni ir iespējams nodrošināt arī ar citiem EK Līgumā noteiktās brīvības mazāk ierobežojošiem pasākumiem, un norādīja, ka neatkarīgi no tā, vai aptiekas īpašnieks ir vai nav farmaceits, tas neietekmē ne aptiekas sniegto pakalpojumu kvalitāti, ne arī aptiekā piedāvāto zāļu daudzveidību.

Savukārt viedokli par to, ka noteikumi, kas aizliedz personām, kas nav farmaceiti, iegūt īpašumā aptiekas, ir attaisnojams EK Līgumā paredzēto brīvību ierobežojums pārstāvēja Itālijas, Vācijas, Grieķijas, Spānijas, Francijas, Austrijas, Somijas un Latvijas, kā arī Vācijas federatīvās zemes Saarland aptieku biedrības un aptiekas īpašnieces Helgas Noimanes-Zīvertes (Helga Neumann-Seiwert) pārstāvji.

Itālijas pārstāvis uzstāja, ka aptieku sistēmas organizācijas jautājumi ietilpst tikai dalībvalstu kompetencē. Saskaņā ar subsidiaritātes principu tieši dalībvalstis vislabāk var izvērtēt konkrētā tirgus īpatnības, sabiedrības vajadzības un, ņemot vērā sabiedrības kultūras īpatnības un tradīcijas noteiktajā jomā, izdarīt nepieciešamo izvēli, lai nodrošinātu augstu sabiedrības veselības aizsardzības līmeni. Itālijas pārstāvis uzsvēra, ka sabiedrības veselības intereses tiktu apdraudētas, ja aptiekas īpašnieks būtu persona bez farmaceita izglītības, jo, piemēram, akciju sabiedrību primārais uzdevums ir gūt peļņu uzņēmuma akcionāriem, bet farmaceita primārais uzdevums – veikt profesionālos pienākumus.

Vācijas pārstāvis puda viedokli, ka Vācijā, Itālijā un citās dalībvalstīs esošais īpašumtiesību režīms novērs interešu konfliktu starp mērķi gūt pēc iespējas lielāku peļņu un pienākumu sniegt patērētājam jeb pacientam kvalitatīvu, viņa vajadzībām atbilstošu pakalpojumu, rīkojoties tikai pacienta interesēs.

Somijas pārstāvis norādīja uz to, ka šo noteikumu vispārīgais mērķis ir nodrošināt, lai jebkuram pacientam ir pieejami farmaceita pakalpojumi. Proti, ja netiek kavēta ķēžu aptieku veidošanās un vienai kapitālsabiedrībai pieder liels skaits valstī esošo aptieku, šīs kapitālsabiedrības bankrots atstās nesalīdzināmi nopietnākas sekas, nekā viena farmaceita aptiekas bankrots. Šādā gadījumā daļa dalībvalsts sabiedrības paliktu bez iespējas saņemt veselības aizsardzības nodrošināšanai tik svarīgo farmaceita pakalpojumu.

Savukārt Latvijas pārstāvis norādīja, ka, lai arī farmaceita izglītības prasība aptiekas īpašniekam ir EK Līgumā noteikto brīvību ierobežojums, tomēr tas ir attaisnojams ar mērķi aizsargāt sabiedrības veselības intereses. Uzņēmuma primārās intereses ir peļņas gūšana un tas negatīvi ietekmē gan aptiekās sniegto pakalpojumu kvalitāti, gan arī aptiekā piedāvāto zāļu daudzveidību. Piemēram, to pierāda fakti, ka aptieku ķēžu veidošana samazina aptieku uzturēšanas izmaksas, bet aptiekās pieejamās produkcijas cenas tomēr nemazinās. Jāņem vērā, ka farmaceita darbību regulē profesionālie standarti, kas viņam uzliek par pienākumu sabalansēt pacienta un savas ekonomiskās intereses, savukārt uzņēmumam šāda pienākuma nav.

Ģenerālvokāts Īvs Bots ar secinājumiem šajās lietās nāks klajā 2008. gada 16. decembrī. Savukārt sprieduma pasludināšanas datums šobrīd vēl nav zināms.

Laura Pakalne

TM Sabiedrisko attiecību nodaļas

pārvaldes vecākā referente

Tālr. 67036714

e-pasts: Laura.Pakalne@tm.gov.lv

Pirmo reizi tiek pieņemts EKT spriedums paātrinātā procesā

2008. gada 11. jūlijā, pirmo reizi, kopš šī paša gada martā tika ieviests paātrinātās procedūras tiesvedības institūts, Eiropas Kopienu Tiesa (turpmāk - Tiesa) pieņēma savu pirmo spriedumu saskaņā ar šo procedūru lietā C-195/08 Rinau. Lietas mutvārdu izskatīšanā jūnija beigās, līdz ar sešām citām dalībvalstīm piedalījās arī Latvijas Republika, paužot savu viedokli par Lietuvas Republikas tiesas uzdotajiem jautājumiem.

Tiesa savā spriedumā pievēršas Eiropas Savienības Padomes 2003. gada 27. novembra Regulas Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas Nr. 1346/2000 atcelšanu (turpmāk – Regula) un arī 1980. gada 25. oktobra Hāgas konvencijas par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem atsevišķu normu interpretācijai. Proti, lietas pamatā ir sekojoši apstākļi. Esot šķiršanās procesā, I.R., kas ir Lietuvas pilsoņe, iegūstot M.R., bērna tēva, kas ir Vācijas Federatīvās Republikas pilsonis, atļauju, ar abu gadu veco bērnu L. izbrauca divu nedēļu atvaļinājumā, taču neatgriezās un uzsāka dzīvi Lietuvā.

Regula paredz īpašu procedūru gadījumiem, ja bērns ir ticis nolaupīts vai tiek nelikumīgi aizturēts valstī, kas nav tā, kur bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta pirms nolaupīšanas/nelikumīgās aizturēšanas. Proti, ja Lietuvas tiesa pieņemtu spriedumu par bērna neatdošanu atpakaļ, tai būtu šis nolēmums nekavējoties jāpaziņo Vācijas kompetentajām iestādēm. Sekojoši, ja Vācija turpmāk pieņemtu spriedumu, ka bērns tomēr ir atdodams bērna tēvam (atgriežams Vācijā), tai būtu tiesības izdot arī īpašu apliecību, kas neļauj pretoties sprieduma izpildāmībai. Taču pamata lietā Lietuvas pirmās instances spriedums par bērna neatdošanu atpakaļ tika pārsūdzēts un apelācijas tiesa to atcēla un nosprieda, ka bērnam ir jāatgriežas Vācijā. Tomēr šī sprieduma izpilde tika vairakkārt atlikta dažādu iemeslu dēļ. Tāpat bērna māte, I.R., iesniedza lūgumu Lietuvas tiesā, lai netiktu atzīts Vācijas tiesas spriedums ar blakus izdoto apliecību, jo tiesa nav ievērojusi, ka apliecību var izdot tikai gadījumos, ja Lietuvā nepastāvētu spriedums par bērna atdošanu.

Neskatoties uz vairāku dalībvalstu argumentiem, ka Lietuvas pirmās instances spriedums nav uzskatāms par galanolēmumu un tiesvedība vēl turpinās, Tiesa savā spriedumā norāda, ka tiklīdz Lietuvas tiesa saskaņā Regulā noteikto procedūru būtu pieņēmusi lēmumu par bērna neatdošanu atpakaļ un par to ir paziņots izcelsmes, t.i. Vācijas tiesai (kur bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta pirms nelikumīgās aizvešanas), vairs nebūtu svarīgs apstāklis, ka šis Lietuvas tiesas spriedums ir pārsūdzēts, tā izpilde atlikta u.tml., jo gan Regulas, gan Hāgas konvencijas mērķis ir bērna nekavējoša atdošana un tā nevar būt atkarīga no tiesiskās aizsardzības līdzekļu (Lietuvā) izsmelšanas nosacījuma.

Anotācija par šo spriedumu ir atrodama [Tieslietu ministrijas mājaslapā](#).

Latvija sniedz viedokli par valodu lietošanu ES Oficiālajā Vēstnesī

2008. gada 3. jūlijā Latvijas pārstāvji piedalījās tiesas sēdē Eiropas Kopienu Tiesā (turpmāk – EKT), kur tika izskatīta lieta C-185/05 Itālijas Republika pret Eiropas Kopienu Komisiju. Sēdē piedalījās arī pārstāvji no Itālijas, Spānijas un Eiropas Kopienu Komisijas (turpmāk – EK).

Lietas pamatā ir EK lēmums par valodu lietošanu, kas noteica, ka paziņojumi par konkursiem augsta līmeņa vadītāju vietām Eiropas Savienības (turpmāk – ES) Oficiālajā Vēstnesī publicējami vienīgi angļu, franču un vācu valodā. Pamatojoties uz šo lēmumu tika publicēts paziņojums par konkursu uz kādu ģenerāldirektora amatu, taču Itālijas Republika, vēršoties EKT, lūdza atcelt gan sākotnējo EK lēmumu, gan arī šo paziņojumu.

Itālija savu prasību pamatoja ar to, ka, pirmkārt, Eiropas Kopienas dibināšanas līgums nosaka, ka par valodu režīmu Kopienas iestādēs vienprātīgi lemj ES Padome. Otrkārt, līgums aizliedz jebkādu diskrimināciju pilsonības dēļ. Turklāt saskaņā ar ES Padomes 1958. gada 15. aprīļa Regulu, ES pastāv 23 oficiālās un darba valodas un ES Oficiālais Vēstnesis arī ir izdodams visās šajās valodās. Tādēļ nevar būt tā, ka daudzvalodības princips varētu tikt mainīts kādu praktisku iemeslu dēļ – piemēram, finansiālas grūtības vai tulku nepietiekamā skaita dēļ.

EK savukārt apšaubīja, vai Itālijai vispār bija pieļaujams sniegt minēto prasību, jo ir ļoti grūti noskaidrot, kad tieši Itālija iepazinusies ar lēmumu un vai prasība ir iesniegta termiņā. Turklāt EK šaubās, vai Itālijai bija kādas aizsargājamas intereses, jo vērsties EKT varētu tikai pats indivīds, kura tiesības ar EK lēmumu tiktu pārkāptas. Taču pat tad, ja EKT pieņemtu Itālijas prasību izskatīšanai, EK norāda, ka tai bija tiesības pieņemt apstrīdēto lēmumu, jo lieta attiecas uz personāla atlasī, kur nav piemērojama minētā Regula un pretendentiem, kas piesakās uz amatu, attiecīgās trīs valodas jāpārzina tik un tā.

Latvija, atbalstot Itāliju, uzsvēra, ka EK ir pārkāpusi tiesiskās paļāvības principu, jo ikviena persona var paļauties uz Regulas normām, ka Oficiālais Vēstnesis tiks publicēts visās oficiālajās valodās un, nepastāvot publikācijai citu valodu lietotājiem, tiem varēja rasties šaubas par paziņojuma attiecināmību arī uz viņiem. Būtiski ir arī tas, ka tām personām, kas ikdienā izmanto minētās trīs valodas, tika dotas nesalīdzināmi lielākas priekšrocības, tādējādi pārkāpjot arī vienlīdzības principu.

Uz EK argumentu par īpašajām institūcijas un darbinieka attiecībām Latvijas pārstāvji norādīja, ka pie konkrētajiem lietas apstākļiem nemaz nebija izveidojušās šādas attiecības, jo runa ir par personām, kas vēl nemaz nav pieteikušās vakantajai amata vietai, jo nemaz nevar par to uzzināt. Latvija piekrita arī Spānijas pārstāvja argumentam, ka aktus var klasificēt divās daļās, proti, ja tiem ir ārējs efekts, par valodu režīmu var lemt tikai ES Padome, taču, ja tie ir ar vienīgi iekšēju efektu – tikai tad par lietojamajām valodām var lemt pati iestāde. Papildus Latvija lūdza EKT izvērtēt, vai ES Oficiālā Vēstneša visām valodu versijām ir jābūt identiskām, vai arī ir iespēja, piemēram, dot vienīgi atsauci uz kādu pilnīgāku ES Oficiālā Vēstneša publikācijas variantu.

Spridums lietā tiks pasludināts pēc vairākiem mēnešiem.

Laura Pakalne
TM Sabiedrisko attiecību nodaļas
pārvaldes vecākā referente
Tāl. 67036714
e-pasts: Laura.Pakalne@tm.gov.lv

Latvijas tiesu kompetence lūgt prejudiciālus nolēmumus jautājumā par policijas un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās

Vispārīgais pamats prejudiciālo nolēmumu procesam ir Eiropas Kopienas dibināšanas līguma (turpmāk – EK līgums) 234.pants, kas nosaka, ka dalībvalsts tiesa, ja tā uzskata, ka ir vajadzīgs Eiropas Kopienu Tiesas (turpmāk – Tiesa) lēmums par kādu Eiropas Savienības tiesību interpretācijas jautājumu, lai šī tiesa varētu sniegt spriedumu, var lūgt Tiesu sniegt nolēmumu par šo jautājumu. Tomēr Līguma par Eiropas Savienību (turpmāk – ES līgums) 35.pants paredz atšķirīgu prejudiciālā nolēmuma procedūru attiecībā uz ES līguma VI sadaļā paredzēto policijas un tiesu sadarbību.

Saskaņā ar ES līguma 35.panta 1.punktu Tiesas jurisdikcijā ietilpst prejudiciālo nolēmumu sniegšana par šādiem saskaņā ar ES līguma VI sadaļu „Noteikumi par policijas un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās” pieņemtiem tiesību aktiem:

1. ietvarlēmumiem par policijas un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās (par to spēkā esamību un interpretāciju);
2. lēmumiem par policijas un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās (par to spēkā esamību un interpretāciju);
3. konvencijām, kas pieņemtas minētajā jomā (par to interpretāciju);
4. šo konvenciju īstenošanas pasākumiem (par to spēkā esamību un interpretāciju).

Atšķirībā no EK līguma 234.panta ES līguma 35.panta gadījumā dalībvalsts tiesa var lūgt prejudiciālo nolēmumu tikai tādā gadījumā, ja attiecīgā dalībvalsts ir iesniegusi deklarāciju, ka tā atzīst Tiesas jurisdikciju attiecībā uz ES līguma VI sadaļā minēto tiesību aktu interpretāciju.

Arī Latvija ir to ES dalībvalstu vidū, kas iesniegušas iepriekšminēto deklarāciju. Šobrīd ir apkopota situācija attiecībā uz dalībvalstu deklarācijām saistībā ar ES līguma 35. pantu un šī informācija tika publicēta 2008. gada ES Oficiālajā Vēstneša izdevumos L 70 un C 69, kuru elektroniskās versijas ir pieejamas <http://eur-lex.europa.eu>.

Latvija varētu vērsties Eiropas Kopienu Tiesā ar prasību Eiropas Savienības iestādēm atlīdzināt zaudējumus, kas ir radušies šo iestāžu pienākumu neizpildes rezultātā

Ministru kabinets vakardien izskatīja informatīvo ziņojumu par Eiropas Kopienu Tiesas (turpmāk – EKT) spriedumu lietāC-161/06 *Skoma-Lux*. Ziņojumu izstrādājuši Tieslietu ministrijas speciālisti.

Kā teikts informatīvajā ziņojumā, EKT 2007. gada 11. decembrī pasludināja spriedumu lietā *Skoma-Lux, s.r.o. pret Celní ředitelství Olomouc*, kurā Čehijas Republikas Ostravas reģionālā tiesa prejudiciālā nolēmuma procedūras ietvaros lūdza EKT skaidrojumu par Pievienošanās akta 58. pantu, proti, vai dalībvalsts attiecībās ar individu var piemērot regulas normas, kas piemērošanas brīdī nav publicētas šīs valsts valodā Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī (turpmāk – ES OV).

Lietas pamatā ir tiesvedība Čehijas tiesā, kurā komersants *Skoma-Lux* pārsūdzēja Čehijas Muitas pārvaldes lēmumu par naudas soda uzlikšanu saistībā ar atkārtotiem muitas tiesību pārkāpumiem, nepareizi norādot tarifu klasifikāciju *Kagor VK* sarkanvīnam, tādējādi pārkāpjot Eiropas Kopienu Komisijas regulu.

Skoma-Lux, pārsūdzot Muitas pārvaldes pieņemto lēmumu, kā vienu no galvenajiem argumentiem norādīja piemērotā Kopienas tiesību akta pienācīgas izziņošanas, t.i. publikācijas ES OV trūkumu čehu valodā. Lai arī dalībvalstij pievienojoties Eiropas Savienībai (turpmāk – ES) čehu valoda kļuva par vienu no ES oficiālajām valodām un visi jaunie tiesību akti tika tulkoti čehu valodā, tie ES iestāžu un Eiropas Centrālās bankas tiesību akti, kuri bija pieņemti līdz 2004. gada 1. maijam, čehu valodā kļuva pieejami pakāpeniski un novēloti. Naudas soda uzlikšanas brīdī arī Čehijas Muitas pārvaldes komersantam piemērotās regulas autentisks teksts čehu valodā nebija pieejams.

Ņemot vērā minētos apstākļus, Čehijas tiesa lūdza EKT viedokli par lietā piemērojamo Kopienas tiesību aktu interpretācijas

un spēkā esamības jautājumiem, un EKT secināja, ka Pievienošanās akts neļauj pret dalībvalsts privātpersonu piemērot Kopienas tiesisko regulējumu, kas nav ticis publicēts ES OV „jaunās” dalībvalsts valodā, lai gan šī valoda ir ES oficiālā valoda, pat, ja šīs personas varēja uzzināt par šīs regulas esamību ar citu līdzekļu palīdzību. Turklāt, vērtējot, ka regula, kas nav publicēta dalībvalsts valodā, nav piemērojama šīs valsts privātpersonām, EKT jāveic Kopienas tiesību interpretācija.

Raksturojot situāciju Latvijā, informatīvajā ziņojumā norādīts, ka visi līdz 2004. gada 1. maijam pieņemtie tiesību akti tika ietverti 2004. gada ES OV īpašajā izdevumā, tomēr ievērojamā publicējamā materiāla apjoma dēļ (pilns īpašais izdevums ietver 219 sējumus un vienā šādā sējumā tika publicēti vidēji 300 līdz 600 Kopienas tiesību akti) šie sējumi un tajos ietvertie tiesību akti latviešu valodā, tāpat kā čehu, igauņu, lietuviešu, maltiešu, poļu, slovāku, slovēņu un ungāru valodās, kļuva pieejami pakāpeniski līdz pat 2005. gadam un pat vēlāk.

EKT secinājums, ka noteiktos gadījumos privātpersonas var lūgt pārskatīt valsts iestāžu un tiesu lēmumus, kas pieņemti piemērojot līdz 2004. gada 1. maijam ES iestāžu pieņemtus, bet latviešu valodā ES OV nepublicētus tiesību aktus, var radīt negatīvas sekas Latvijas valsts budžetam, ja šī sprieduma pasludināšanas brīdī minētie lēmumi nebija kļuvuši galēji un nepārsūdzami.

Tā kā Kopienas tiesību aktu publikāciju ES OV neesamība latviešu valodā ir ES iestāžu pienākumu neizpilde, Latvija pēc galīgā zaudējumu apmēra noteikšanas varētu vērsties EKT ar prasību ES iestādēm atlīdzināt zaudējumus, kas Latvijai šo iestāžu pienākumu neizpildes rezultātā radušies.

Sadarbībā ar ministrijām un īpašu uzdevumu ministru sekretariātiem Tieslietu ministrija apzinājusi virkni EKT noteiktajiem kritērijiem atbilstošu gadījumu Latvijā, kad tiesā tiek izskatītas lietas par administratīviem aktiem, ar kuriem piemēroti Kopienas tiesību akti, kas to piemērošanas brīdī nav bijuši publicēti ES OV latviešu valodā.

Visus minētos aktus izdevis Valsts ieņēmumu dienests un tie saistīti ar nodokļu un aprēķināto soda naudu iemaksu valsts budžetā par dažādu Kopienas tiesību aktu pārkāpumiem. Pēc Valsts ieņēmumu dienesta sniegtās informācijas, apzināto sešu gadījumu kopējā papildus aprēķināto nodokļu un soda naudas maksājumu pamatsumma, kas būtu ieskaitāma valsts budžetā, ir Ls 714 660.

Laura Pakalne
TM Sabiedrisko attiecību nodaļas
pārvaldes vecākā referente
Tālr. 67036714
e-pasts: Laura.Pakalne@tm.gov.lv

Eiropas Kopienu Tiesa atbalsta Zviedrijas un Latvijas argumentus, ka vīns un alus nav savstarpēji aizstājami

2008. gada 8. aprīlī Eiropas Kopienu Tiesa (turpmāk – Tiesa) pasludināja spriedumu lietā C-167/05 Eiropas Komisija pret Zviedriju, kurā savus apsvērumus iestājoties lietā izteica arī Latvijas Republika.

Lietas pamatā ir apstākļi, ka Zviedrijā alum, kura patēriņš galvenokārt sastāv no vietējā ražojuma alus, tiek piemērots būtiski mazāks akcīzes nodoklis, salīdzinot ar vīnu, kas galvenokārt tiek importēts no citām valstīm. Eiropas Savienības normatīvajos aktos nav vienāda pieeja akcīzes nodokļa piemērošanā alum un vīnam – minimālās akcīzes nodokļa likmes alum un vīnam ir atšķirīgas, kā arī nodokļa aprēķina metode nav vienāda. Tādējādi ES normatīvie akti neharmonizē savstarpēji alus un vīna likmju apmērus, tie ir atšķirīgi. Taču Eiropas Komisija uzskatīja, ka nodokļa ietekme uz attiecīgās preces cenu var deformēt konkurenci, samazinot potenciālo vīna patēriņu proporcionāli alus patēriņam.

Latvijas Republika savos rakstiskajos apsvērumos tiesai norādīja, ka nodokļu sistēmas regulējums, kāds pastāv Zviedrijā un ir līdzīgs arī Latvijā, attiecībā uz vīnam un alum piemērotajām akcīzes nodokļa likmēm ir tiesisks, jo tas nerada aizsargājošu efektu attiecībā uz vietējo alu un nesamazina importētā vīna potenciālo patēriņu. Proti, vīns pats par sevi kā prece ir aptuveni divas reizes dārgāks par alu, līdz ar to gadījumā, ja vīnam tiktu piemērota tāda pati akcīzes nodokļa likme kā alum, vidējā vīna cena attiecībā pret alus cenu būtiski nemainītos. Turklāt Latvija uzsvēra arī to, ka alus un vīna cena nav vienīgais patērētāju izvēli noteicošais faktors, jo alkoholisko dzērienu patēriņā svarīgs ir arī preces veids, proti, tie nav pilnībā aizstājami.

Tiesa spriedumā lielākoties atbalsta Zviedrijas un Latvijas paustos argumentus, norādot, ka Eiropas Komisija nav pierādījusi ne to, ka no akcīzes nodokļa atšķirībām izrietošā cenu atšķirība starp alu un vīnu būtiski ietekmē patērētāju izvēli, ne arī to, ka šādi būtu pārkāpta brīva preču kustība starp Eiropas Savienības dalībvalstīm. Lai gan Tiesa tomēr uzskatīja, ka pie zināmiem apstākļiem vienāda stipruma alu un vīnu var uzskatīt par konkurējošām precēm.

Tādēļ Latvijai vismaz pašlaik nav jāpārskata sava politika attiecīgo preču akcīzes nodokļa jomā. Saskaņā ar 2006. gadā veiktajiem aprēķiniem, kad lieta Tiesā tika uzsākta, nelabvēlīga sprieduma gadījumā akcīzes nodoklis alum būtu jāpielīdzina tam, kāds tiek piemērots vīnam.

Jana Saulīte

TM Sabiedrisko attiecību nodaļas vadītāja

Tālr. 7036712; 26150155

e-pasts: Jana.Saulite@tm.gov.lv

Sagatavots Eiropas Kopienu Tiesas ikgadējais ziņojums

Eiropas Kopienu Tiesa ir sagatavojusi Gada ziņojumu par 2005. gadu.

Tajā ir pieejami gan pārskati par Eiropas Kopienu Tiesas, Pirmās instances tiesas un Civildienesta tiesas darbu un būtiskāko judikatūru 2005. gadā, gan statistikas dati par saņemtajām lietām un to izskatīšanas ilgumu.

Ziņojums ikvienam interesentam ir pieejams latviešu valodā Eiropas Kopienu Tiesas mājas lapā: http://curia.europa.eu/lv/instit/presentationfr/index_cje.htm.

Ministru kabinets 2008. gada 11. martā uzklusīja Tieslietu ministrijas (turpmāk tekstā – TM) Eiropas Kopienu Tiesas departamenta sagatavoto ikgadējo ziņojumu par Latvijas Republikas dalību Eiropas Kopienu Tiesas (turpmāk tekstā – EKT) lietās no 2007. gada 1. janvāra līdz 2007. gada 31. decembrim.

Kā teikts informatīvajā ziņojumā, norādītajā laika periodā Latvija ir sniegusi apsvērumus mutvārdu procesa ietvaros divās lietās, rakstveida apsvērumi ir iesniegti divās tiešajās lietās, ir celta viena prasību pret Eiropas Kopienu Komisiju un EKT ir nosūtīti lūgumi dot atļauju iesaistīties vēl divās lietās.

Laika posmā no 2007. gada 1. janvāra līdz 2007. gada 31. decembrim EKT ir pasludināti ģenerālvokāta secinājumi sešās no lietām, kurās Latvija ir iesaistījusies (C-273/04, C-341/05, C-438/05, C-440/05, C-167/05 un C-161/06), kā arī sešās lietās ir taisīti spriedumi (C-303/05, C-273/04, C-438/05, C-440/05, C-341/05 un C-161/06).

Latvijas tiesu iestādes līdz 2007. gada 31. decembrim nav uzdevušas EKT jautājumus prejudiciālā nolēmuma lūguma procedūras ietvaros.

Ar informatīvo ziņojumu iespējams iepazīties sadaļā „Latvijas pārstāvība EKT”.

Grozījumi EKT Statūtos un Reglamentā

2008. gada 29. janvārī Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī Nr. L 24 tika publicēts Padomes lēmums par grozījumiem Protokolā par EKT Statūtiem un grozījumi EKT Reglamentā, kas no 2008. gada 1. marta dod iespēju EKT piemērot jaunu, ātrāku tiesvedības procedūru – prejudiciālā nolēmuma steidzamības procedūru.

Grozījumi paredz, ka pēc valsts tiesas pieteikuma vai izņēmuma kārtā pēc EKT ierosinājuma, lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu, ar kuru uzdod vienu vai vairākus jautājumus par Līguma par Eiropas Savienību VI sadaļā vai EK Līguma trešās daļas IV sadaļā minētajām normām (noteikumi, kas attiecas uz brīvības, drošības un tiesiskuma telpas saglabāšanu un attīstību), var piemērot steidzamības procedūru.

Dalībvalsts tiesa, kas uzdevusi prejudiciālo jautājumu, lūdz piemērot steidzamības procedūru, pieteikumā izklāstot tiesiskos un faktiskos apstākļus, kas rada steidzamību, un pamatojot šīs izņēmuma tiesvedības piemērošanu. Tāpat valsts tiesa „cik vien iespējams” piedāvā atbildi uz pašas uzdotajiem jautājumiem. Atsevišķos gadījumos pat tad, ja valsts tiesa nav lūgusi piemērot steidzamības procedūru, par šādu nepieciešamību var lemt arī EKT.

Lietas rakstveida procesā savus apsvērumus ir tiesīgi iesniegt tikai lietas, kuras ietvaros uzdots prejudiciālais jautājums, dalībnieki un tā dalībvalsts, kuras tiesa uzdevusi prejudiciālo jautājumu (mutvārdu procesā var piedalīties arī citas dalībvalstis).

Piemērojot šo procesu, EKT var lemt par īpaši īsu termiņu noteikšanu procesuālo dokumentu iesniegšanai, tāpat EKT var precizēt tiesību jautājumus, par kuriem ir jāiesniedz procesuālie raksti vai rakstveida apsvērumi, kā arī noteikt šo dokumentu maksimālo apjomu. Tāpat EKT var ierobežot lietas dalībnieku un ieinteresēto personu skaitu, kuras var iesniegt procesuālus dokumentus vai rakstiskos apsvērumus un īpaši steidzamos gadījumos atteikties no tiesvedības rakstveida daļas, kā arī no ģenerāladvokāta secinājumiem.

Procesuālos dokumentus paātrinātā procesa ietvaros uzskata par iesniegtiem ar brīdi, kad EKT ir saņēmusi to kopijas (piemēram, pa faksu vai elektroniski). Arī EKT dokumentus ir tiesīga nosūtīt adresātam ar jebkuru tehnisko līdzekļu palīdzību.

Sīkāka informācija pieejama EKT oficiālajā mājas lapā: <http://curia.europa.eu/>.

Iecelts jauns EKT tiesnesis no Beļģijas

Ar Eiropas Kopienu dalībvalstu valstību pārstāvju 2007. gada 3. decembra lēmumu Žans Žaks Kasels (Jean-jacques Kasel) tika iecelts par Eiropas Kopienu Tiesas tiesnesi. Tiesneša amata pienākumus Beļģijas izvirzītais kandidāts pildīs līdz 2009. gada 6. oktobrim.

Žans Žaks Kasels stājas amatā Romēna Šintgena (Roman Schintgen) vietā. 2008. gada 14. janvārī notika svinīgā tiesas sēde sakarā ar Romēna Šitgena aiziešanu no amata un Žana Žaka Kasela stāšanos amatā.

Eiropas Kopienu Tiesa (turpmāk – EKT) aprīlī pieņēma jaunu nolēmumu (lieta C-444/05 Stamatelaki) veselības aprūpes jomā, nosakot, ka dalībvalsts sociālās apdrošināšanas iestādei jāatmaksā izdevumi, kas radušies apdrošinātajai personai ārstējoties ne tikai valsts, bet arī privātā slimnīcā citā dalībvalstī. Šis nolēmums turpina jau aizsāktu tiesas praksi jautājumos par medicīnas izdevumu atmaksu, ja tie radušies sakarā ar ārstēšanos ārzemju ārstniecības iestādēs.

Kā informē Tieslietu ministrijas Eiropas Kopienu Tiesas departaments, iepriekšējos EKT spriedumos tika uzsvērts, ka pakalpojumu sniegšanas brīvība ietver pakalpojumu saņēmēju, it īpaši personu, kurām ir jāsaņem medicīniska aprūpe, brīvību doties uz citu dalībvalsti, lai tur saņemtu šos pakalpojumus (lieta C 372/04 Watts).

Lai arī Eiropas Kopienu tiesības neietekmē dalībvalstu kompetenci organizēt sociālā nodrošinājuma sistēmu, šīs kompetences īstenošanā dalībvalstīm ir jāievēro Kopienu tiesības, it īpaši noteikumi par pakalpojumu sniegšanas brīvību, kas aizliedz dalībvalstīm ieviest vai saglabāt nepamatotus ierobežojumus šīs brīvības izmantošanai veselības aprūpes jomā.

Konkrētajā lietā Grieķijas pilsonis Grieķijas sociālās apdrošināšanas iestādei lūdza atmaksāt izdevumus 13 600 britu mārciņu apmērā, kas radušies sakarā ar viņa ievietošanu un ārstēšanos privātā slimnīcā Apvienotajā Karalistē. Sociālās apdrošināšanas iestāde šo lūgumu noraidīja, kā vienu no iemesliem minot to, ka Grieķijas nacionālie tiesību akti liedz jebkuram, kas vecāks par 14 gadiem, atmaksāt medicīnas izdevumus sakarā ar ārstēšanos ārzemju privātajās slimnīcās. Apdrošināšanas kompānijas lēmums tika pārsūdzēts Grieķijas administratīvajā tiesā, kura nolēma apturēt tiesvedību un vērsties EKT, lai noskaidrotu, vai dalībvalsts tiesiskais regulējums, kas izslēdz pienākumu atmaksāt ārstēšanās izdevumus privātā klinīkā, kas atrodas citā dalībvalstī, ierobežo pakalpojumu sniegšanas brīvību.

Saņemot identisku veselības aprūpi kādā no Grieķijas valsts vai privātajām slimnīcām, medicīnas izdevumi tiktu atmaksāti, tādēļ atteikums segt ārstniecības izdevumus, vienīgi pamatojoties uz to, ka ārstēšanās notikusi citā dalībvalstī, viennozīmīgi ir pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojums gan šīm personām, gan šiem pakalpojumu sniedzējiem. Līdz ar to Grieķijā spēkā esošās tiesību normas ne tikai attur, bet arī liedz pacientiem meklēt veselības aprūpi citas dalībvalsts medicīnas aprūpes iestādēs.

Tā kā noteiktos gadījumos pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumi var tikt attaisnoti, tad EKT izvērtēja arī šīs ierobežojošās tiesību normas samērīguma principa ietvaros. Tiesa secināja, ka Grieķijas tiesību aktos paredzētā aizlieguma absolūtais raksturs attiecībā uz pieaugušo medicīnas aprūpi nevar tikt attaisnots, jo tas nav samērīgs ar tās mērķi saglabāt sociālā nodrošinājuma sistēmas līdzsvaru. EKT uzskata, ka ir iespējami mazāk ierobežojoši pasākumi, kas vairāk ievēro pakalpojumu sniegšanas brīvību, piemēram, iepriekšējās atļaujas noteikumi, kas ievēro Kopienu tiesībās noteiktās prasības, un, ja nepieciešams, aprūpes izdevumu atmaksāšanas skalas noteikšana.

Ar pilnu sprieduma tekstu var iepazīties Judikatūras datu bāzē EKT interneta mājas lapā

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=lv&num=79929580C19050444&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET>

2007. gada 3. maijā Eiropas Kopienų Tiesa (turpmāk – EKT) pieņēma spriedumu prejudiciālā nolēmuma lietā C-303/05 *Advocaten voor de Wereld* par to, vai Eiropas Savienības Padomes 2002. gada 13. jūnija letvarlēmums 2002/584/TI par Eiropas apcietināšanas orderi un par personu nodošanas procedūram starp dalībvalstīm (turpmāk – letvarlēmums) ir spēkā esošs.

Līdz ar deviņām citām Eiropas Savienības dalībvalstīm rakstveida apsvērumus šajā lietā iesniedza arī Latvijas Republika, paužot viedokli, ka nekas neietekmē letvarlēmuma tiesiskumu un spēkā esamību. Kā informēja Tieslietu ministrijas Eiropas Kopienų Tiesas departaments, EKT spriedumā ir atbalstījusi Latvijas un arī citu dalībvalstu paustos argumentus.

Šajā lietā EKT tika uzdoti divi prejudiciālā nolēmuma jautājumi. Pirmais no tiem bija, vai šis letvarlēmums ir spēkā esošs, ņemot vērā, ka tā tiesiskais pamats ir Līguma par Eiropas Savienību pants, saskaņā ar kuru ietvarlēmumus pieņem tikai un vienīgi dalībvalstu tiesību normu tuvināšanai, bet konkrētais letvarlēmums neparedz dalībvalstu tiesību tuvināšanu. Savukārt otrajā jautājumā tika vaicāts, vai šī letvarlēmuma 2. panta 2. punkts tiktāl, ciktāl tas neprasa veikt pārbaudi par abpusēju sodāmību attiecībā uz tajā uzskaitītajiem pārkāpumiem, ir saderīgs ar Līgumu par Eiropas Savienību un it īpaši ar tajā garantēto kriminālprocesa tiesiskuma principu un vienlīdzības un nediskriminācijas principu. Minētais letvarlēmuma pants nosaka tos noziegumu veidus, par kuru izdarīšanu var prasīt personas izdošanu arī tādos gadījumos, ja valstī, kurā persona atrodas, par šādu noziegumu nav paredzēts kriminālsods. Šie noziegumu veidi ir, piemēram, terorisms, cilvēku tirdzniecība, bērnu seksuāla izmantošana, slepkavība u.c.

EKT spriedumā secina, ka Līguma par Eiropas Savienību 34. panta 2. punktā nepastāv tajā uzskaitīto tiesību aktu veidu klasifikācija atkarībā no tā, kurā no policijas un tiesu iestāžu sadarbības krimināllietās jomām attiecīgais tiesību akts tiek pieņemts. Līdz ar to, pat ja ir iespējams, ka normas par Eiropas apcietināšanas orderi varēja pieņemt kā konvenciju, Eiropas Savienības Padomei bija plaša rīcības brīvība, lai izlemtu, ka šis tiesību akts tiks pieņemts letvarlēmuma formā.

Attiecībā uz nodarījumiem, kuriem letvarlēmums neprasa veikt pārbaudi par abpusēju sodāmību, EKT vispirms secina, ka šī norma nepārkāpj noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības principu, kas ir viens no Eiropas Kopienų tiesību vispārējiem principiem un kas ir noteikts Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā. Tas, kuriem nodarījumiem nepārbauda abpusēju sodāmību, izriet vienīgi no „izsniegšanas dalībvalsts” tiesībām, jo šīs dalībvalsts tiesībās ir noteiktas atbilstošās noziedzīgu nodarījumu definīcijas un piemērojamie sodi. Savukārt dalībvalstij, paredzot noziedzīgu nodarījumu definīcijas un piemērojamos sodus, saskaņā ar letvarlēmumu ir pienākums ievērot pamattiesības un līdz ar to arī noziedzīgu nodarījumu un sodu tiesiskuma principu.

EKT spriedumā arī atzinusi, ka letvarlēmuma 2. panta 2. punkts nepārkāpj ne vienlīdzības, ne nediskriminācijas principu. Noteiktai nodarījumu kategorijai ir pieļaujams neveikt abpusējas sodāmības pārbaudi, jo letvarlēmuma pieņemšanas gaitā Eiropas Savienības Padome varēja pieņemt, ka, pamatojoties uz savstarpējās atzišanas principu un ņemot vērā uzticēšanās un solidaritātes paaugstināto līmeni dalībvalstu starpā, attiecīgo noziedzīgu nodarījumu kategorijas ir tādi nodarījumi, kuru smagums apdraud sabiedrisko kārtību un drošību, kas attaisno to, ka netiek prasīta abpusējās sodāmības pārbaude.

Sagatavots Eiropas Kopienu Tiesas ikgadējais ziņojums

Eiropas Kopienu Tiesa ir sagatavojusi Gada ziņojumu par 2005. gadu.

Tajā ir pieejami gan pārskati par Eiropas Kopienu Tiesas, Pirmās instances tiesas un Civildienesta tiesas darbu un būtiskāko judikatūru 2005. gadā, gan statistikas dati par saņemtajām lietām un to izskatīšanas ilgumu.

Ziņojums ikvienam interesentam ir pieejams latviešu valodā Eiropas Kopienu Tiesas mājas lapā: http://curia.europa.eu/lv/instit/presentationfr/index_cje.htm.

Iecelti EKT un PIT tiesneši no Bulgārijas un Rumānijas

No 2007. gada 1. janvāra Eiropas Kopienu Tiesā un Eiropas Kopienu Pirmās instances tiesā darbu uzsāk tiesneši no Bulgārijas un Rumānijas. Eiropas Savienības dalībvalstu valdību pārstāvju sanāksmē Eiropas Kopienu Tiesas tiesneša amatā tika apstiprināts Rumānijas izvirzītais kandidāts Alexander Arabadjiev un Bulgārijas izvirzītā kandidāte *Camelia Toader*. Izlozes kārtībā tika noteikts, ka *Alexander Arabadjievs* tiesneša amata pienākumus pildīs līdz 2012. gada 6. oktobrim. Savukārt, *Camelia Toader* amata pilnvaru termiņš beigsies 2009. gada 6. oktobrī.

Eiropas Kopienu Pirmās instances tiesneša amata pienākumus no 2007. gada 1. janvāra uzsāka pildīt *Theodore Chipev*, Bulgārijas izvirzītais kandidāts, un *Valeriu Ciucă*, Rumānijas izvirzītais kandidāts. Viņi tiesneša amata pienākumus pildīs attiecīgi līdz 2007. gada 31. augustam un 2010. gada 10. augustam.

Iecelts jauns Eiropas Kopienu Tiesas galvenais ģenerālvokāts

No 2005. gada 7. oktobra par Eiropas Kopienu Tiesas galveno ģenerālvokātu ir iecelta Kristīne Stiks-Hakla (Christine Stix-Hackl). Viņa Eiropas Kopienu Tiesas ģenerālvokātes amatā strādā kopš 2000. gada 7. oktobra. Kristīne Stiks-Hakla ir pirmā sieviete pēdējo divdesmit piecu gadu laikā, kura ir apstiprināta šajā amatā.

Ierosinājumi par Eiropas Kopienu Tiesas kompetences pielāgošanu Hāgas programmas ietvaros

Kā sastāvdaļu Hāgas programmas stiprināšanai ES brīvības, drošības un tiesiskuma telpā Eiropas Kopienu Komisija 2006. gada 28. jūnijā publicēja Paziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai, Reģionu komitejai un Eiropas Kopienu Tiesai par Eiropas Kopienas dibināšanas līguma IV sadaļā ietverto noteikumu pielāgošanu saistībā ar Tiesas kompetenci, lai nodrošinātu efektīvāku tiesisko aizsardzību (COM(2006)346) (paziņojumu skat. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0346:FIN:LV:PDF>).

Šī paziņojuma mērķis ir mudināt ES Padomi pieņemt lēmumu par Eiropas Kopienu Tiesas (turpmāk - Tiesa) kompetences pielāgošanu vīzu politikas, patvērumu politikas, imigrācijas politikas, kā arī citām politikas jomām, kas saistītas ar personu brīvu pārvietošanos, ar mērķi nodrošināt efektīvāku individuālu tiesisko aizsardzību šajās jomās. Komisija ierosina ES Padomei pieņemt lēmumu, ka sākot ar 2007. gada 1. janvāri Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 234. pants, kas nosaka vispārējo Tiesas kompetenci sniegt prejudiciālus nolēmumus par ES tiesību interpretāciju un spēkā esamību, pilnībā būtu jāpiemēro dalībvalstu visu instanču tiesu lūgumiem Tiesai sniegt prejudiciālo nolēmumu par jautājumiem vīzu politikas, patvēruma politikas, imigrācijas politikas, kā arī citas politikas jomās, kas saistītas ar personu brīvu pārvietošanos. Pašlaik Tiesas kompetence atbildēt uz prejudiciālā nolēmuma jautājumiem šajās jomās ir ierobežota, kā to paredz Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 68. pants.

Tomēr atbilstošā ES Padomes lēmuma pieņemšanas gadījumā par Tiesas kompetences pielāgošanu pastāv risks, ka Tiesā ievērojami palielināsies lietu skaits, kā arī, uzdotot prejudiciālos jautājumus, kavēsies process ES dalībvalstu tiesās lietās, kuru izskatīšanai ir atvēlēti īsi termiņi, piemēram, ar patvēruma un imigrācijas jautājumiem saistītās lietās. Tāpēc Tiesa 2006. gada 28. septembrī nāca klajā ar Darba dokumentu par prejudiciālu jautājumu par telpu, kurā valda brīvība, drošība un tiesiskums, izskatīšanu (skat. <http://curia.europa.eu/lv/instit/txtdocfr/documents/06208.pdf>), kurā tā šo īpašo kategoriju prejudiciālā nolēmuma lietām ierosina ieviest īpašu steidzamā kārtā izskatāmu prejudiciālā nolēmuma tiesvedību. Tiesa šim jaunajam procesa veidam piedāvā divas ieviešanas iespējas, kurās lietas izskatīšanas termiņu saīsināšanai ir paredzēta vai nu ierobežota dalībvalstu iespēja sniegt lietā savus apsvērumus, vai arī paredzēti stingri noteikumi par procesuālo dokumentu tulkošanu, termiņiem, u.tml.

Pašlaik Komisijas Paziņojums un Tiesas Darba dokuments ir izvērtēšanas procesā dalībvalstu starpā ES Padomē.

Ievēlēts Eiropas Kopienu Tiesas priekšsēdētājs un palātu priekšsēdētāji

Šī gada 9. oktobrī *Vassilios Skouris* uz laika posmu līdz 2009. gada 6. oktobrim atkārtoti tika ievēlēts par Eiropas Kopienu Tiesas priekšsēdētāju. Tiesas priekšsēdētāja galvenie pienākumi ir vadīt Eiropas Kopienu Tiesas darbu, kā arī tiesas sēdes un apspriedes gadījumos, kad lietu izskata lielākie iztiesāšanas sastāvi.

Šajā pašā sanāksmē tiesneši no sava vidus uz trim gadiem ievēlēja arī palātu priekšsēdētājus: pirmās palātas priekšsēdētājs – Pēters Janns (*Peter Jann*), otrās palātas priekšsēdētājs – Kristiāns Timmermans (*Christiaan Timmermans*), trešās palātas priekšsēdētājs – Alans Ross (*Allan Rosas*) un Kūns Lēnartss (*Koen Lenaerts*) par ceturtās palātas priekšsēdētāju.

Izmaiņas Pirmās instances tiesas tiesnešu sastāvā

Šā gada 20. septembrī starpvaldību konferencē (Eiropas Savienības dalībvalstu valdību pārstāvju konference) Pirmās instances tiesas (turpmāk – PIT) tiesneša amatā tika apstiprināts Miro Preks (*Miro PREK*). Viņš aizvieto līdzšinējo PIT tiesnesi V. Trestenjaku (*V. Trstenjak*), kura no šā gada 7. oktobra pildīs Eiropas Kopienu Tiesas ģenerālvokātes amata pienākumus. Miro Preks PIT tiesneša amatā ir apstiprināts uz pilnvaru termiņu līdz 2007. gada 31. augustam.

Sagatavots Eiropas Kopienu Tiesas ikgadējais ziņojums

Eiropas Kopienu Tiesa ir sagatavojusi Gada ziņojumu par 2005. gadu.

Tajā ir pieejami gan pārskati par Eiropas Kopienu Tiesas, Pirmās instances tiesas un Civildienesta tiesas darbu un būtiskāko judikatūru 2005. gadā, gan statistikas dati par saņemtajām lietām un to izskatīšanas ilgumu.

Ziņojums ikvienam interesentam ir pieejams latviešu valodā Eiropas Kopienu Tiesas mājas lapā: http://curia.europa.eu/lv/instit/presentationfr/index_cje.htm.

Noslēgusies Eiropas Kopienu Tiesas tiesnešu daļēja nomaiņa

Šā gada 6. jūlijā starpvaldību pārstāvju konferencē Eiropas Kopienu Tiesas tiesneša amatam apstiprināja Vācijas izvirzīto kandidātu Tomasu fon Danvicu (Thomas von Danwitz). T. fon Danvica amata pilnvaru termiņš būs no 2006. gada 7. oktobra līdz 2012. gada 6. oktobrim.

Tādejādi ar T. fon Danvica apstiprināšanu ir noslēgusies Eiropas Kopienu Tiesas tiesnešu daļēja nomaiņa, kurā tiesneša amata kandidātus vajadzēja izvirzīt Austrijai, Čehijai, Francijai, Itālijai, Kiprai, Latvijai, Lielbritānijai, Lietuvai, Maltai, Nīderlandei, Portugālei, Vācijai un Zviedrijai.

Izmaiņas Eiropas Kopienu Tiesas un Pirmās instances tiesas tiesnešu sastāvā

2006. gada 22. jūnijā starpvaldību pārstāvju konferencē Briselē Pernillas Lindas (Pernilla Lindh) vietā no zvēresta nodošana brīža līdz atlikušajam pilnvaru termiņa laikam līdz 2007. gada 31. augustam apstiprināja Nīlu Vālu (Nils Wahl).

Iepriekš jau tika minēts (skatīt [Izmaiņas Eiropas Kopienu Tiesas tiesnešu un ģenerālvokātu sastāvā](#) un [Eiropas Kopienu Tiesas un Pirmās instances tiesas tiesnešu izvirzīšana](#)), ka P. Linda, kas līdz šim bija Pirmās instances tiesas tiesneses amatā, no 2006. gada 7. oktobra pildīs Eiropas Kopienu Tiesas tiesneša amata pienākumus.

Eiropas Kopienu Tiesai jauna interneta adrese

Saistībā ar to, ka no 2006. gada 7. aprīļa ir ieviests jauns pirmā līmeņa domēns „eu”, no 2006. gada 9. maija Eiropas Savienības institūciju un aģentūru Interneta mājas lapu un e-pasta adreses darbojas ar piedēkli „europa.eu”. Tādējādi arī līdzšinējās Eiropas Kopienu Tiesas Interneta adreses <http://curia.eu.int> vietā turpmāk būs <http://curia.europa.eu>. Tiesa, vecā Eiropas Kopienu Tiesas Interneta adrese paralēli darbosies vēl aptuveni gadu.

Eiropas Kopienu Tiesas un Pirmās instances tiesas tiesnešu izvirzīšana

Saistībā ar to, ka Vācija līdz ES Padomes noteiktajam termiņam - šā gada 6. aprīlim - neizvirzīja apstiprināšanai savu Eiropas Kopienu Tiesas tiesneša amata kandidātu pilnvaru termiņam no 2006. gada 7. oktobra līdz 2012. gada 6. oktobrim, savukārt Zviedrija Eiropas Kopienu Tiesas tiesneša, bet Slovēnija Eiropas Kopienu Tiesas ģenerāladvokāta amatos no šī gada 7. oktobra izvirzīja savas līdzšinējās tiesneses Pirmās instances tiesā (skatīt informāciju [Izmaiņas Eiropas Kopienu Tiesas tiesnešu un ģenerāladvokātu sastāvā](#)), šīm valstīm līdz 30. maijam ir jāizvirza kandidāti attiecīgajām tiesnešu vakancēm.

Itālijas izvirzītie pārstāvji Eiropas Kopienu Tiesā

Saistībā ar šā gada 6. aprīli notikušo Eiropas Kopienu Tiesas tiesnešu un ģenerāladvokātu daļēju nomaiņu (skatīt informāciju [Izmaiņas Eiropas Kopienu Tiesas tiesnešu un ģenerāladvokātu sastāvā](#)), vislielākās izmaiņas dēļ Eiropas Kopienu Tiesas tiesneša A. La Pergolas (*A. LA PERGOLA*) atkāpšanās skāra tieši Itālijas izvirzītos amatu pārstāvjus.

Minētā tiesneša A. La Pergolas vietā uz atlikušo (līdz šā gada 6. oktobrim), kā arī uz nākamo tiesneša amata pilnvaru termiņu (līdz 2012. gada 6. oktobrim) tika apstiprināts līdzšinējais Eiropas Kopienu Tiesas ģenerāladvokāts A. Tizzano (A. Tizzano).

Savukārt, līdzšinējais Itālijas izvirzītais Pirmās instances tiesas tiesnesis P. Mengoci (*P. MENGOCCHI*) tika apstiprināts Eiropas Kopienu Tiesas ģenerāladvokāta amatā uz atlikušo un vienlaicīgi arī uz nākamo pilnvaru termiņu līdz 2012. gada 6. oktobrim. Bet Pirmās instances tiesas tiesneša amatā uz atlikušo pilnvaru termiņu līdz 2007. gada 31. augustam tika apstiprināts E. M. Milanezi (*E. M. Milanesi*).

Izmaiņas Eiropas Kopienu Tiesas tiesnešu un ģenerālvokātu sastāvā

2005. gada beigās amata pilnvaras noliks Eiropas Kopienu Tiesas (turpmāk – Tiesa) tiesnesis no Dānijas Klauss Gulmans (Claus Gulmann). No 1991. gada 7. oktobra līdz 1994. gada 6. oktobrim viņš ir strādājis Tiesas ģenerālvokāta amatā un kopš 1994. gada 7. oktobra viņš ir strādājis par Tiesas tiesnesi. No 2006. gadā viņa vietā stāsies Lars Beijs Larsens (Lars Bay Larsen), kurš patreiz ir Dānijas Augstākās Tiesas tiesnesis.

2005. gada 14. oktobrī ES Padomē Tiesas ģenerālvokāta amatā līdz 2009. gada 6. oktobrim sakarā ar ģenerālvokāta Frensis Džeikobsa (Francis Jacobs) atkāpšanos no amata tika apstiprināta Eleanora Šarpstone (Eleanor Sharpston). Frensis Džeikobs Tiesas ģenerālvokāta amatā ir strādājis kopš 1988. gada un savas amata pilnvaras noliks šī gada beigās.

Valdību informē par Latvijas dalību Eiropas kopienu tiesā

Ministru kabinets šodien uzklaušija Tieslietu ministrijas (turpmāk tekstā – TM) Eiropas Kopienu tiesas nodaļas sagatavoto ziņojumu par Latvijas Republikas dalību Eiropas Kopienu tiesas (turpmāk tekstā – EKT) lietās no 2004.gada 1.maija līdz 2005.gada 31.decembrim.

Kā teikts informatīvajā ziņojumā, norādītajā laika periodā Latvija ir uzsākusi iesaistīties EKT procesos, sniedzot tiesai komentārus par dalībvalstu tiesu uzdotiem prejudiciāliem jautājumiem un sniedzot savus apsvērumus par EKT celtajām prasībām.

Laika posmā līdz 2005.gada 31.decembrim Latvija ir sniegusi EKT apsvērumus divās prejudiciālās lietās. Prognozējams, ka iesaistīšanās šajās lietās nākamajos gados varētu arvien palielināties, pievēršoties noteiktu nozaru lietām un lietām, kas saistītas ar Kopienas tiesību pamatprincipiem.

Papildus tam Latvija ir lūgusi EKT atļauju iestāties sešās tiesā reģistrētās prasībās, piecās no tām atbalstot prasītāju - dalībvalsti un vienā atbildētāju – arī dalībvalsti. Trijās no šīm lietām EKT jau ir devusi iestāšanās atļauju, un divās EKT ir iesniegti Latvijas Republikas iestāšanās raksti.

Lielākā daļa celto prasību, kuru iznākums Latvijas Republiku īpaši interesē, ir saistītas ar lauksaimniecības nozari – tiešajiem maksājumiem piena un enerģijas kultūru ražotājiem, kā arī cukura uzkrājumiem valstī, pievienojoties Eiropas Savienībai.

Latvija vēl nav cēlusi prasības EKT un pret to prasības nav celtas. Ziņojuma autori gan norāda, ka iestāšanās jau celtā prasībā, kuras prasījums ir identisks Latvijas iespējamam prasījumam, bieži ļauj aizstāvēt Latvijas intereses tikpat efektīvi kā atsevišķi celta prasība, turklāt ar mazāku resursu patēriņu.

2005.gadā TM Eiropas Kopienu Tiesas nodaļā strādāja pieci darbinieki, nodrošinot gan Latvijas pārstāvību, gan informācijas par visām EKT skatītajām lietām apkopošanu un sniegšanu atbildīgajām valsts pārvaldes iestādēm un tiesām.

Ziņojumam arī pievienots detalizēts pārskats par EKT lietām, kurās Latvija iesaistījusies, īsumā izklāstot lietas būtību un Latvijas nostāju konkrētajā jautājumā.

Ir izveidota Eiropas Savienības Civildienesta tiesa

No 2006. gada janvāra darbu uzsāks Eiropas Savienības Civildienesta tiesa. Jaunizveidotās tiesas ietvaros darbosies septiņi tiesneši, kuri zvērestu sakarā ar stāšanos amatā nodeva šī gada 5. oktobrī. Jaunie tiesneši par Eiropas Savienības Civildienesta tiesas priekšsēdētāju uz trijiem gadiem ir ievēlējuši Polu Džonu Mahoniju (Paul John Mahoney), savukārt par tiesas sekretāri tika iecelta Valtrauda Hakenberga (Waltraud Hakenberg).

Tādejādi no nākamā gada sākuma Eiropas Kopienu Tiesas, kas atrodas Luksemburgā, ietvaros darbosies jau trīs tiesas: Eiropas Kopienu Tiesa, Pirmās instances tiesa un Eiropas Savienības Civildienesta tiesa. Jaunās specializētās tiesas kompetencē ietilps pirmajā instancē izskatīt domstarpības starp Eiropas Kopienām un to darbiniekiem, tostarp arī domstarpības starp visām struktūrām vai aģentūrām un to darbiniekiem. Šobrīd šo strīdu izskatīšana ir Pirmās instances tiesas kompetencē. Eiropas Savienības Civildienesta tiesas lēmumus varēs pārsūdzēt Pirmās instances tiesā.

Iecelts tiesas sekretārs un divi palātas priekšsēdētāji

2005. gada 9. novembrī septiņi jaunie Eiropas Savienības Civildienesta tiesas tiesneši uz sešu gadu termiņu par tiesas sekretāru iecēla Valtraudu Hakenbergu (Waltraud Hakenberg). Parāli tika izvēlēti arī divi palātas priekšsēdētāji - Horstpēters Krepels (Horstpeter Kreppel) un Šons van Rapenbušs (Sean Van Raepenbush).

Pieņemti grozījumi Eiropas Kopienu Tiesas Reglamentā

Eiropas Kopienu Tiesa (turpmāk – Tiesa) ir pieņēmusi grozījumus Eiropas Kopienu Tiesas Reglamentā (publicēti Oficiālā Vēstnesī, L203/19, 4.8.2005). Tā kā pēdējā laikā bija tendence pieaugt tiesvedības ilgumam prejudiciālā nolēmuma lietās, grozījumu mērķis cita starpā bija saīsināt un vienkāršot prejudiciālā procesa norisi.

Tā kā dalībvalstīm saskaņā ar Tiesas Statūtiem ir tiesības sniegt rakstveida apsvērumus par jebkuru Tiesā iesniegtu prejudiciālā nolēmuma lūgumu, tām tiek paziņots par visiem šiem lūgumiem, izsniedzot pilnu lūguma tekstu oriģinālvalodā un tā tulkojumu attiecīgās dalībvalsts oficiālajā valodā. Lai iespēju robežās samazinātu procesa norisei nepieciešamo laiku, turpmāk, ja tas nepieciešams nolēmuma lūguma apjoma dēļ, Tiesa lūguma pilnu tulkojumu var aizstāt ar tulkotu kopsavilkumu.

Savukārt, ja Tiesai nodotais valsts tiesas jautājums prejudiciāla nolēmuma sniegšanai ir identisks jautājumam, par kuru Tiesa jau ir sniegusi nolēmumu, vai ja atbilde uz šādu jautājumu skaidri izriet no judikatūras, Tiesa pēc ģenerāladvokāta uzklausišanas turpmāk var izdot motivētu rīkojumu, kurā ir norāde uz iepriekšējo spriedumu vai attiecīgo judikatūru. Iepriekš arī šajos gadījumos Tiesai bija pienākums pirms motivētā rīkojuma izdošanas informēt tiesu, kura iesniegusi prejudiciālā nolēmuma lūgumu, kā arī uzklausi puses.

2005.gada 3.oktobrī tika pieņemts ES Padomes lēmums Nr.2005/696/EK, Euratom, ar ko groza Protokolu par Tiesas Statūtiem, lai paredzētu nosacījumus un ierobežojumus attiecībā uz to, kā Tiesa pārskata Pirmās instances tiesas(turpmāk – PIT) lēmumus (publicēts Oficiālajā Vēstnesī, L266/60, 11.10.2005). Grozījumu mērķis bija pielāgot Protokolu par Tiesas Statūtiem (turpmāk – Statūti) ar Nicas līgumu izdarītajiem grozījumiem Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 225.pantā. Tajā paredzētas Eiropas Kopienu Tiesas (turpmāk – Tiesa) tiesības izņēmuma kārtā, ja ir nopietni apdraudēta Kopienas tiesību vienotība un konsekvence, pārskatīt PIT kā apelācijas instancē pieņemtus nolēmumus par tiesu palātu (pašlaik kā šāda tiesu palāta ir izveidota Civildienesta tiesa) pieņemtiem nolēmumiem, kā arī PIT nolēmumus prejudiciālās lietās (šobrīd tos vēl PIT nesniedz).

Jau iepriekš pieņemtie Statūtu grozījumi nosaka, ka pārskatīšanu var ierosināt vienīgi Tiesas pirmais ģenerālvokāts un šis ierosinājums jāsniedz Tiesai viena mēneša laikā pēc attiecīgā PIT nolēmuma pieņemšanas. Nākamā mēneša laikā Tiesai ir jāpieņem lēmums par pārskatīšanas nepieciešamību. Jaunie Statūtu papildinājumi paredz, ka minētos jautājumus Tiesa izskata atbilstoši ārkārtas procedūrai, pamatojoties uz dokumentāciju, ko tai nodevusi PIT.

Bez tam, saskaņā ar jaunajiem grozījumiem PIT nolēmums par kādu tiesas palātas pieņemtu lēmumu stājas spēkā līdz ar tā pasludināšanu, un pārskatīšanas pieteikums neapstur PIT nolēmuma spēkā esamību. Ja pārskatīšanas rezultātā Tiesa konstatē, ka PIT nolēmums apdraud Kopienas tiesību vienotību vai konsekvenci, tad tā lietu nodod atkārtotai izskatīšanai PIT, kam ir saistoši Tiesas konstatētie tiesību jautājumi. Paredzēts arī, ka Tiesa, nododot lietu atkārtotai izskatīšanai, var norādīt tās pārskatītā nolēmuma sekas, kuras attiecībā uz tiesvedībā iesaistītām pusēm jāuzskata par galīgām.

Savukārt PIT nolēmums prejudiciālā lietā stājas spēkā tikai tad, kad notecējis viena mēneša termiņš pārskatīšanas ierosināšanai. Ja pārskatīšana ir ierosināta, tas stājas spēkā tad, ja Tiesa atteikusies nolēmumu pārskatīt vai viena mēneša laikā no ierosinājuma saņemšanas nav pieņēmusi lēmumu par pārskatīšanu, vai arī pēc pārskatīšanas procedūras pabeigšanas, ja vien Tiesa nelemj citādi. Ja Tiesa konstatē, ka PIT lēmums apdraud Kopienas tiesību vienotību vai konsekvenci, Tiesas sniegtā atbilde uz jautājumiem, uz kuriem attiecas pārskatīšana, aizstāj Pirmās instances tiesas atbildi.

Eiropas Savienības Civildienesta tiesas tiesneši nodod zvērestu un ievēl Civildienesta tiesas priekšsēdētāju

2005. gada 5. oktobrī Eiropas Kopienu Tiesā Luksemburgā svinīgas sēdes laikā septiņi jaunizveidotās Eiropas Savienības Civildienesta tiesas tiesneši nodeva zvērestu sakarā ar stāšanos amatā.

Saskaņā ar 2005. gada 22. jūlija Eiropas Savienības Padomes lēmumu, par Eiropas Savienības Civildienesta tiesas tiesnešiem tika iecelti:

- Horstpēters Krepels (Horstpeter KREPPEL) no Vācijas*,
- Pols Džons Mahonijs (Paul John MAHONEY) no Apvienotās Karalistes,
- Irēna Boruta (Irena BORUTA) no Polijas,
- Heiki Kanninens (Heikki KANNINEN) no Somijas,
- Harisios Tagara (Charisios TAGARAS) no Grieķijas,
- Šons van Rapenbušs (Sean VAN RAEPENBUSH) no Beļģijas,
- Stefans Žervazonī (Stéphane GERVASONI) no Francijas.

Nākamajā dienā pēc zvēresta nodošanas jaunie tiesneši no sava vidus uz trijiem gadiem par Civildienesta tiesas priekšsēdētāju ievēlēja Polu Džonu Mahoniju.

Civildienesta tiesa darbu uzsāks 2006. gada janvārī. Tā ir izveidota pamatojoties uz Nicas līgumu. 2004. gada 2. novembrī ES Padome pieņēma lēmumu 2004/752/EK, Euratom izveidot Eiropas Savienības Civildienesta tiesu ar mērķi samazināt procesa ilgumu un uzlabot lietu izskatīšanu. Šīs jaunās specializētās tiesas kompetencē ietilpst pirmajā instancē izskatīt domstarpības starp Kopienām un to darbiniekiem, tostarp arī domstarpības starp visām struktūrām vai aģentūrām un to darbiniekiem. Šobrīd šo strīdu izskatīšana ir Pirmās instances tiesas kompetencē. Jāpiezīmē, ka Civildienesta tiesas lēmumus varēs pārsūdzēt Pirmās instances tiesā, iesniedzot apelācijas sūdzību tikai par tiesību jautājumiem, un īpašos gadījumos, ievērojot Protokolā par Tiesas Statūtiem paredzētos nosacījumus - lūgt lietas atkārtotu izskatīšanu Eiropas Kopienu Tiesā.

*Saraksts ir izveidots pēc tiesnešu vecuma, sākot ar vecāko.

Izmaiņas Eiropas Kopienu Tiesas tiesnešu un ģenerālvokātu sastāvā

2005. gada beigās amata pilnvaras noliks Eiropas Kopienu Tiesas (turpmāk – Tiesa) tiesnesis no Dānijas Klauss Gulmans (Claus Gulmann). No 1991. gada 7. oktobra līdz 1994. gada 6. oktobrim viņš ir strādājis Tiesas ģenerālvokāta amatā un kopš 1994. gada 7. oktobra viņš ir strādājis par Tiesas tiesnesi. No 2006. gadā viņa vietā stāsies Lars Beijs Larsens (Lars Bay Larsen), kurš patreiz ir Dānijas Augstākās Tiesas tiesnesis.

2005. gada 14. oktobrī ES Padomē Tiesas ģenerālvokāta amatā līdz 2009. gada 6. oktobrim sakarā ar ģenerālvokāta Frensisu Džeikobsu (Francis Jacobs) atkāpšanos no amata tika apstiprināta Eleanora Šarpstone (Eleanor Sharpston). Frensis Džeikobs Tiesas ģenerālvokāta amatā ir strādājis kopš 1988. gada un savas amata pilnvaras noliks šī gada beigās.

Tiek izvēlēti Eiropas Savienības Civildienesta tiesas tiesneši, kuru amata pilnvaru laiks būs trīs gadi

2005. gada 12. oktobrī pamatojoties uz ES Padomes 2004. gada 2. novembra lēmumā 2004/752/EK, Euratom noteikto procedūru tika izvēlēti trīs Eiropas Savienības Civildienesta tiesneši, kuru pilnvaru laiks būs trīs gadi. Saskaņā ar šo procedūru pēc tam, kad visi Civildienesta tiesas tiesneši ir nodevuši zvērestu, ES Padomes priekšsēdētājs lozējot izvēlas trīs tiesnešus, kuriem būs saīsināts amata pilnvaru laiks. Šādā veidā tika izvēlēta Irēna Boruta, Horstpēters Krepels un Šons van Rapenbušs. Minēto tiesnešu amata pilnvaras beigsies 2008. gada 30. septembrī. Pārējo tiesnešu amatu pilnvaru termiņš būs seši gadi, t.i., līdz 2011. gada 30. septembrim.

Iecelts jauns Eiropas Kopienu Tiesas galvenais ģenerālvokāts

No 2005. gada 7. oktobra par Eiropas Kopienu Tiesas galveno ģenerālvokātu ir iecelta Kristīne Stīks-Hakla (Christine Stix-Hackl). Viņa Eiropas Kopienu Tiesas ģenerālvokātes amatā strādā kopš 2000. gada 7. oktobra. Kristīne Stīks-Hakla ir pirmā sievietē pēdējo divdesmit piecu gadu laikā, kura ir apstiprināta šajā amatā.

Eiropas Savienības Tiesa pasludina spriedumu lietā C-340/19 Hydro Energo

2020. gada 18. jūnijā Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) pasludināja spriedumu lietā C-340/19 *Hydro Energo*. Šajā lietā EST Latvijas Republikas Augstākā tiesa bija lūgusi skaidrot, kādi vara vai vara sakausējuma lietņi ietilpst Kombinētās nomenklatūras, kas ietverta Eiropas Padomes 1987. gada 23. jūlija Regulas (EEK) Nr. 2658/87 par tarifu un statistikas nomenklatūru un kopējo muitas tarifu I pielikumā, kurš grozīts ar Komisijas 2011. gada 27. septembra Regulu (ES) Nr. 1006/2011 (turpmāk – Kombinētā nomenklatūra) pozīcijā 7407 (vara stieņi un profili). Preces klasificēšana pēc Kombinētās nomenklatūras ietekmē piemērojamā muitas nodokļa apmēru. Prejudiciālo jautājumu uzdevusi Latvijas Republikas Augstākā tiesa tiesvedībā starp Valsts ieņēmumu dienestu (turpmāk – VID) un SIA "Hydro Energo".

Par pamatlietu

2012. gada aprīlī SIA "Hydro Energo" pieteica izlaidīšanai brīvā apgrozījumā vara lietņus, kurus tā deklarēja Kombinētās nomenklatūras apakšpozīcijā 7403 21 00, kas attiecas uz vara un cinka sakausējumiem (misiņu) un kam nepiemēro muitas nodokli. Savukārt VID uzskatīja, ka šī prece ir jāklasificē Kombinētās nomenklatūras apakšpozīcijā 7407 21 10, kas attiecas uz vara un cinka sakausējumu (misiņa) stieņiem, kuru muitas nodokļa likme ir 4,8 %. VID lēmums pamatots ar to, ka saskaņā ar sertifikātiem SIA "Hydro Energo" deklarētā prece ir karsti velmētas misiņa plāksnes, bet Kombinētās nomenklatūras apakšpozīcijā 7403 21 00 nav paredzēts iekļaut velmētus izstrādājumus. Pamatojoties uz šiem secinājumiem, VID uzlika SIA "Hydro Energo" pienākumu samaksāt muitas nodokli, kā arī nokavējuma procentus.

SIA "Hydro Energo" pārsūdzēja VID lēmumu vispirms VID ģenerāldirektorei, bet pēc tam arī administratīvajā tiesā. Ar Administratīvās rajona tiesas spriedumu SIA "Hydro Energo" pieteikums noraidīts, bet ar Administratīvās apgabaltiesas spriedumu SIA "Hydro Energo" pieteikums apmierināts. Administratīvās apgabaltiesas spriedumu kasācijas kārtībā pārsūdzēja VID.

Strīda pamatā ir pušu domstarpības par preces kvalificēšanu, ievērojot tās faktiskās un sertifikātos norādītās īpašības. SIA "Hydro Energo", atsaucoties uz Kombinētās nomenklatūras 74. nodaļas 1. piezīmes "d" punktu, uzskatīja, ka precēm, lai tās varētu klasificēt kā stieņus, jābūt visā garumā ar pilnu vienlaidu šķērsgriezumu, kas nepiemīt SIA "Hydro Energo" ievestajiem vara izstrādājumiem. Proti, SIA "Hydro Energo" ievestajām vara plāksnēm nav vienlaidu šķērsgriezums, bet tās ir porainas, ar plaisām un tukšumiem. Savukārt VID, atsaucoties uz Preču aprakstīšanas un kodēšanas harmonizēto sistēmu (turpmāk – Harmonizētā sistēma), ko izstrādājusi Pasaules Muitas organizācija, iebilda, ka pozīcijā 7403, kas attiecas uz neapstrādātu varu un tā sakausējumiem, neietilpst velmēti produkti, kādi ir SIA "Hydro Energo" lietņi.

Tiesas secinājumi

EST spriedumā atzina, ka Kombinētās nomenklatūras pozīcijā 7407 var ietilpt tādi vara vai vara sakausējuma lietņi taisnstūra formā, kuru biezums pārsniedz vienu desmitdaļu platuma un kuri ir karsti velmēti, bet kuru šķērsgriezumā ir neregulāras poras, tukšumi un plaisas.

EST, atsaucoties uz Kombinētās nomenklatūras 74. nodaļas 1. piezīmes d) punktu, skaidroja, ka vienlaidu šķērsgriezuma prasība attiecas uz konkrētā izstrādājuma formu un šķērsgriezumiem, kā rezultātā, lietņi, kuriem ir taisnstūrveida forma un kuru šķērsgriezuma izmēri visā to garumā ir identiski, atbilst šai prasībai. Savukārt prasība par pilnu šķērsgriezumu jāsaprot tādējādi, ka tā izslēdz vienīgi izstrādājumus ar dobu vidu (ar nemainīgu šķērsgriezumu visā izstrādājuma garumā). Tāpēc apstākļi, ka lietņiem ir neregulāras poras, tukšumi un plaisas, nepadara tos par izstrādājumiem ar dobu vidu. Attiecīgi lietņi, kuri ir karsti velmēti, var būt stieņi Kombinētās nomenklatūras 74. nodaļas izpratnē un līdz ar to ietilpst Kombinētās nomenklatūrās pozīcijā 7407, kas attiecas uz vara stieņiem un profiliem. Turklāt papildus tam EST konstatēja, ka pamatlietā aplūkotajiem lietņiem izpildās arī prasība par to, ka taisnstūra šķērsgriezuma izstrādājuma biezumam jāpārsniedz desmitā daļa no platuma.

EST spriedumā norādīja, ka tās secinājumus apstiprina Harmonizētā sistēma. Pirmkārt, Harmonizētā sistēma attiecībā uz pozīciju 7403 paredz, ka velmēti izstrādājumi ir izslēgti no minētās pozīcijas un ietilpst, piemēram, pozīcijās 7407 vai 7409. Otrkārt, Harmonizētā sistēma paredz identisku stieņu definīciju Kombinētajai nomenklatūrai, kā arī tajā precizēts, ka izstrādājumi, kas ietilpst pozīcijā 7407, parasti tiek iegūti, papildu citiem tehniskiem paņēmieniem, velmējot.

Pilns sprieduma teksts pieejams: <https://curia.europa.eu>